

BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ:

TEKİRDAĞ İÇİN

PLANSIZ SANAYİLEŞME TUZAĞINDAN

ÇIKIŞ STRATEJİLERİ VE

2023 SENARYOLARI

Doç. Dr. Ümit İzmen
Zuhal Özbay Daş

türkonfed

TEKİRDAĞ VE
İS GÜNÜASİ
KONTEYNERLİK
KURUMSAL ENERJİSİ
AĞI İŞİSİNİSİ
CONFEDERASYON

Traky
Kalkınma &
Geliştirme

BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ:

TEKİRDAĞ İÇİN PLANSIZ
SANAYİLEŞME TUZAĞINDAN
ÇIKIŞ STRATEJİLERİ VE 2023
SENARYOLARI

Doç. Dr. Ümit İzmen
Zuhal Özbay Daş

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ:	1
PLANSIZ SANAYİLEŞMEYİ AŞMA MODELİ	1
KISIM 1.	11
Giriş	13
SWOT ANALİZİ	19
ZAYIF YANLAR	19
GÜÇLÜ YANLAR.	19
FIRSATLAR	20
TEHDİTLER	20
TEKİRDAĞ 2023 VİZYONU	20
POLİTİKALAR	20
ÖNLEMLER:	21
TARİHÇE	22
KISIM 2 GELİR FARKININ KÖKENLERİ	25
GELİR FARKININ KÖKENLERİ	27
NÜFUS DİNAMİKLERİ	34
İŞGÜCÜ PİYASALARI	38
EĞİTİM	43
SOSYO EKONOMİK DİNAMİKLER	45
KURUMSAL KAPASİTE VE KÜLTÜREL HAYAT.	48
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI DURUMU	50
ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ	53
ÇEVRE SORUNLARI	54
KISIM 3 GİRİŞİMCİLİK VE SEKTÖREL YAPI.	57
TEKİRDAĞ'DA GİRİŞİMCİLİK	59
ŞİRKET KURULUŞLARI	59
VERGİ TAHSİLATLARI	61
YATIRIMLAR	62
GİRİŞİMLERİN SEKTÖREL DAĞILIMI	64
TEKİRDAĞ İÇİN SEKTÖREL REKABET GÜCÜ AYRIŞTIRMASI	67
VERİ	68
DEĞERLENDİRME	69
SANAYİ	75
TARIM	80
İNŞAAT	82
FINANSAL SEKTÖR	85
DIŞ TİCARET	87
KISIM 4 TEKİRDAĞ YATIRIM ORTAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ: GİRİŞİMCİ VE ÖĞRENCİ ANKETLERİNİN BULGULARI	95
TEKİRDAĞ İLİ EKONOMİK PERFORMANS ANKETİ YANITLARI	97
TEKİRDAĞ'IN GEÇMİŞ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER	107
TEKİRDAĞ'IN GELECEKTEKİ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER	111
TEKİRDAĞ'IN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER	115
TEKİRDAĞ GENÇLİK ANKETİ SONUÇLARI	126

TEKİRDAĞ'IN GEÇMİŞ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER	131
TEKİRDAĞ'IN GELECEKTEKİ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER	135
TEKİRDAĞ'IN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER	138
<u>KISIM 5 TEKİRDAĞ İÇİN 2023 SENARYOLARI</u>	<u>149</u>
TEKİRDAĞ İÇİN 2023 SENARYOLARI	149
MODELİN TEMEL PARAMETRELERİ VE VARSAYIMLAR	153
NÜFUS, İŞ GÜCÜNE KATILIM VE İSTİHDAM	154
GSKD, KİŞİ BAŞI GELİR VE BÜYÜME	157
BAZ SENARYO: GEÇMİŞ DÖNEM EĞİLİMLERİNİN DEVAMI	158
ÜRETİM	159
SEKTÖREL DAĞILIM	162
KİŞİ BAŞI GELİR	163
YATIRIM İHTİYACI	164
SEKTÖREL YAPI DEĞİŞİMİ SENARYOSU	165
STRATEJİK KURGU SENARYOSU	167
SENARYO SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	169
SENARYO ANALİZLERİNDE KULLANILAN DENKLEMLER VE PARAMETRELER	170
NÜFUS, İŞGÜCÜNE KATILIM VE İSTİHDAM MODÜLÜ	170
GSKD, KİŞİ BAŞI GELİR VE BÜYÜME MODÜLÜ	171
BAZ SENARYO	174
SEKTÖREL YAPI DEĞİŞİMİ SENARYOSU	176
STRATEJİK KURGU SENARYOSU	178
<u>KISIM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....</u>	<u>181</u>
<u>KAYNAKÇA</u>	<u>187</u>
<u>GÖRÜŞMELER.....</u>	<u>191</u>
TEKİRDAĞ ÇALIŞTAYI KATILIMCILARI – 29 EYLÜL 2014	191
MÜLAKATLAR	192
<u>EK TABLOLAR</u>	<u>193</u>
NÜFUS TABLOLARI	193
İSTİHDAM PİYASASI TABLOLARI	195
SEKTÖR VE SANAYİ TABLOLARI.....	199
SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGE TABLOLARI	203
FİNANS VE YATIRIM TABLOLARI	208
ÜRETİM VE REKABET GÜCÜ TABLOLARI	211

ŞEKİLLER

Şekil 1 İller İtibariyle Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla; 1987-2001 Cari Fiyatlarla, (\$)	27
Şekil 2 Kişi Başına GSKD, (\$)	29
Şekil 3 Gayrisafi Katma Değerin Sektörel Dağılımı, 2011; %	31
Şekil 4 Tekirdağ'da Bitirilen Eğitim Düzeyi Ve Cinsiyete Göre 15 +Yaş Nüfusun Dağılımı (% , 2013)	44
Şekil 5 Türkiye'de Bitirilen Eğitim Düzeyi Ve Cinsiyete Göre 15 +Yaş Nüfusun Dağılımı (% , 2013)	44
Şekil 6 Otomobil Sahipliği, Tekirdağ	46
Şekil 7 Tekirdağ'da Yeni Kurulan Şirket Sayısı	60
Şekil 8 Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketiminin Dağılımı, % , 2012	60
Şekil 9 Kamu Gelirlerinde Ve Harcamalarında Pay, (%) Tekirdağ	61
Şekil 10 Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı, (%) Tekirdağ	62
Şekil 11 Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı, (%) Türkiye	63
Şekil 12 Girişimlerin Sektörel Dağılımı, 2013.....	65
Şekil 13 2009-2012 Yılları Arasında Kayıtlı İstihdam Ve İstihdam Serilerinin Gelişimi, (Kişi Sayısı)	69
Şekil 14 Tarımsal Üretim Değeri, 2013	80
Şekil 15 Tarımsal Üretimin Gelişimi, (%) 2003-2013	82
Şekil 16 Mevduatın Dağılımı, 2013	86
Şekil 17 İhtisas Kredilerinin Dağılımı (% , 2013)	87
Şekil 18 Anketi Dolduranın Unvanı	97
Şekil 19 Anketi Yanıtlayanın İşi/Kurumu	98
Şekil 20 Anketi Yanıtlayanın Çalıştığı Sektör	98
Şekil 21 Anketi Yanıtlayanın Üye Olduğu Dernek Ve Odalar	99
Şekil 22 Şirketin Büyüklüğü	99
Şekil 23 Şirketiniz Mal Ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Büyük Şirketlere Satmaktadır?	100
Şekil 24 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Kamu Kurumlarına Satmaktadır?	100
Şekil 25 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Toptancılara Satmaktadır?	101
Şekil 26 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Perakendecilere Satmaktadır?	101
Şekil 27 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Tüketicilere Satmaktadır?	102
Şekil 28 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Türkiye Geneline Satmaktadır?	102
Şekil 29 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını İhraç Etmektedir?	103
Şekil 30 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Tekirdağ'da Satmaktadır?	103
Şekil 31 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Trakya'da Satmaktadır?	104
Şekil 32 Tekirdağ'da Yaşanılan Süre	105
Şekil 33 Şirketin Kuruluş Tarihi	105
Şekil 34 Şirketin Yapısı	106
Şekil 35 Ortaklıklara Bakış Açısı	106
Şekil 36 Ortaklık Yapma Durumu	106
Şekil 37 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre	107
Şekil 38 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre	108
Şekil 39 Son Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre	108
Şekil 40 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	109
Şekil 41 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	109
Şekil 42 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	110
Şekil 43 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	110
Şekil 44 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Sektörünüzün Performansı Tekirdağ'daki Diğer Sektörlere Göre	111
Şekil 45 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre	112
Şekil 46 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre	112
Şekil 47 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre	112
Şekil 48 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	113
Şekil 49 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	113
Şekil 50 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	114
Şekil 51 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre	114
Şekil 52 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Sektörünüzün Performansı Tekirdağ'daki Diğer Sekt. Kıyasla	115
Şekil 53 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimine Katkı Yapmış En Önemli Faktör	116
Şekil 54 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimini Kısıtlamış Olan En Önemli Faktör	116
Şekil 55 Tekirdağ'ın Gerçekleştirdiği İhracat Performansında Öne Çıkan Unsurlar	117

Şekil 56 Tekirdağ'ın İhracatının Mal Bileşimini Etkileyen Faktörler.....	118
Şekil 57 Tekirdağ'ın İhracatının Pazar Bileşimini Etkileyen Faktörler.....	118
Şekil 58 Tekirdağ'ın İhracatının Artırılması İçin Ne Yapılmalıdır?.....	119
Şekil 59 Tekirdağ'ın Gelişiminin Önündeki En Büyük Engel.....	120
Şekil 60 Tekirdağ'ın Gelişiminin Hızlandırılması İçin Ne Yapılmalı?.....	121
Şekil 61 Tekirdağ'da Halihazırda Gelişmiş Olan ve İleride Daha Da Gelişeceğini Düşündüğünüz Sek.....	122
Şekil 62 Tekirdağ'da Şu Anda Önemli Bir Gelişme Göstermemiş Olmasına Rağmen Pot. Yüksek Sek.....	122
Şekil 63 Tekirdağ'da Tarımın Durumu.....	123
Şekil 64 Tekirdağ'da Sanayinin Durumu.....	124
Şekil 65 Tekirdağ'da Hizmet Sektörlerinin Durumu.....	125
Şekil 66 Anketi Yanıtlayanların Öğrencilik/Çalışma Durumu.....	126
Şekil 67 Anketi Dolduranın Mevcut Okul/İşyeri.....	126
Şekil 68 Anketi Yanıtlayan Öğrencilerin Okudukları Fakülteler.....	127
Şekil 69 Çalışanların Sektörleri.....	127
Şekil 70 Tekirdağ'da Yaşanılan Süre.....	128
Şekil 71 Tekirdağ'a Hangi Kentten Geldiniz?.....	128
Şekil 72 Tekirdağ'da Kalmayı Düşünüyor Musunuz?.....	129
Şekil 73 Tekirdağ'da Kalmayı Düşünüyorsanız Nedenleri Nedir?.....	129
Şekil 74 Tekirdağ'da Kalmayı Düşünmüyorsanız Nedenleri Nedir?.....	130
Şekil 75 Tekirdağ'da Kalmaya Karar Vermeniz İçin Hangi Koşulların Yerine Getirilmesi Gerekir?.....	130
Şekil 76 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre.....	131
Şekil 77 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre.....	132
Şekil 78 Son Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre.....	132
Şekil 79 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	133
Şekil 80 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	133
Şekil 81 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	134
Şekil 82 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	134
Şekil 83 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre.....	135
Şekil 84 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre.....	135
Şekil 85 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre.....	136
Şekil 86 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	136
Şekil 87 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	136
Şekil 88 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	137
Şekil 89 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre.....	137
Şekil 90 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimine Katkı Yapmış En Önemli Faktör.....	138
Şekil 91 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimini Kısıtlamış Olan En Önemli Faktör.....	139
Şekil 92 Tekirdağ'ın Gerçekleştirdiği İhracat Performansında Öne Çıkan Unsurlar.....	140
Şekil 93 Tekirdağ'ın İhracatının Pazar Bileşimini Etkileyen Faktörler.....	140
Şekil 94 Tekirdağ'ın İhracatının Artırılması İçin Ne Yapılmalıdır?.....	141
Şekil 95 Tekirdağ'ın Gelişiminin Önündeki En Büyük Engel Nedir?.....	142
Şekil 96 Tekirdağ'ın Gelişiminin Hızlandırılması İçin Ne Yapılmalı?.....	143
Şekil 97 Tekirdağ'da Halihazırda Gelişmiş Olan ve İleride Daha Da Gelişeceğini Düşündüğünüz Sek.....	143
Şekil 98 Tekirdağ'da Şu Anda Önemli Bir Gelişme Göstermemiş Olmasına Rağmen Pot. Yüksek Sek.....	144
Şekil 99 Tekirdağ'da Tarımın Durumu.....	145
Şekil 100 Tekirdağ'da Sanayinin Durumu.....	146
Şekil 101 Tekirdağ'da Hizmet Sektörlerinin Durumu.....	146

TABLolar

Tablo 1 Büyüme Ayrıştırması, Batı Marmara Bölgesi, 1980-2000 Dönemi	28
Tablo 2 TR21 Kişi Başı Gelir Artışının Kökenleri (2004-2011)	28
Tablo 3 Bölgeler İtibariyle Gayrisafi Katma Değer (\$) Büyüme Hızı ve Türkiye Toplamı İçindeki Payı	30
Tablo 4 Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (2004 – 2011)	30
Tablo 5 Kişi Başına Gelir Artışının Belirleyicileri: Tekirdağ İli İçin Nüfus ve İşgücü Göstergeleri	31
Tablo 6 GSKD, Cari Fiyatlarla, % Paylar	32
Tablo 7 Tekirdağ İli ve İlçeleri Mevcut ve Plan Nüfuslarının Sektörel Dağılımları (%):	32
Tablo 8 Sektörler İtibariyle Verimlilik, Çalışan Başına GSKD, Cari Fiyatlarla, 1000 TL)	33
Tablo 9 Yıllar İtibariyle Nüfusun Gelişimi, Türkiye, Tekirdağ	34
Tablo 10 Tekirdağ'da İlçelere Göre Nüfus (2013).....	35
Tablo 11 Temel Nüfus Göstergeleri ve Sıralamaları	36
Tablo 12 Köy Nüfusunun Toplam Nüfus İçindeki Oranı Tekirdağ (%).....	36
Tablo 13 Tekirdağ Cinsiyet Oranı (2013, ADNKS)	37
Tablo 14 Tekirdağ İli Net Göç Hızı (‰)	37
Tablo 15 Tekirdağ'da Geniş Yaş Grubu Nüfuslarının Oranları (%)	38
Tablo 16 İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri (% , 2012)	38
Tablo 17 Tekirdağ İşgücü Göstergeleri	39
Tablo 18 İşgücü, İstihdam ve İşsiz Sayıları, Tekirdağ (2011)	40
Tablo 19 İllere ve Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Tekirdağ	40
Tablo 20 İllere ve İşteki Duruma Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Tekirdağ	41
Tablo 21 İllere Göre İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus ve Nedeni, Türkiye, Tekirdağ	41
Tablo 22 İstihdam Edilen Sigortalıların Sektörlere Göre Dağılımı, %.....	42
Tablo 23 Sanayi Sektöründe İstihdam Edilen Sigortalıların Teknoloji Gruplarına Göre Dağılımı, %.....	42
Tablo 24 Hizmetler Sektöründe İstihdam Edilen Sigortalıların Türlerine Göre Dağılımı, %	42
Tablo 25 Nüfusun Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (%)	43
Tablo 26 Net Okullaşma Oranı (%)	45
Tablo 27 Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Tekirdağ	45
Tablo 28 Sosyal Göstergeler ve Sıralamaları (Türkiye, TR21, Tekirdağ)	46
Tablo 29 Hanehalkı Kullanılabilir Gelire Göre Gini Katsayısı	47
Tablo 30 İBBS Düzey 1 İtibariyle Bölge İçi Eşitsizlik, P90/P10.....	47
Tablo 31 Yeşil Kartlı Nüfus, Türkiye, TR21, Tekirdağ (31.12.2011 İtibariyle).....	48
Tablo 32 TR21 Trakya Bölgesi Toplam Faal ve Fesih Dernek Sayıları, 2012	49
Tablo 33 TR21 Trakya Bölgesi Derneklerde Bulunan Toplam Üye Sayısı, 2012.....	49
Tablo 34 TR21 Bölgesinde Mimari Yapı Sayıları, 2014	50
Tablo 35 İller Bazında 2000-2012 Arasında Tahakkuk Eden Gelir Ver ve Kamu Yat. Tut., Tekirdağ.....	61
Tablo 36 Teşvikli Yat. İçinde Tekirdağ'ın İstihdam, Sabit Yatırım Tut. ve Belge Adedi Payları (%)	63
Tablo 37 Tekirdağ'da ve Türkiye'de İstihdam Yaratma Maliyeti, Bin TL.....	64
Tablo 38 Girişimlerin Sektörel Dağılımı, 2013	66
Tablo 39 Ana Sektörlerde İstihdam ve Girişim Sayılarının Dağılımı, Tekirdağ, 2008-2012.....	67
Tablo 40 Girişim Sayıları ve İstihdamda 2008-2012 Yılları Arasında Değişim Oranı (%).....	70
Tablo 41 Sektörlere Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması	71
Tablo 42 Sektörlere Göre Girişim Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması	72
Tablo 43 Teknoloji Gruplarına Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması	73
Tablo 44 Teknoloji Gruplarına Göre Girişim Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması	74
Tablo 45 Türkiye'nin En Büyük 500 Şirketi İçinde Tekirdağ'da Yer Alan Şirketler	75
Tablo 46 İmalat Sanayi Alt Sektörleri İstihdamına Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması	78
Tablo 47 İmalat Sanayi Alt Sektörleri Girişimlere Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması	79
Tablo 48 Tarımsal Gayri Safi Üretim Değerleri (2011).....	81
Tablo 49 Kişi Başına Tarımsal Üretim Değerleri, 2009	82
Tablo 50 Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre İnşaat Artış Hızı ve Fiyatı.....	83
Tablo 51 Konut Satışları, Tekirdağ, TR21, Türkiye	83
Tablo 52 Bina Stokunun İnşa Yılı (%), Türkiye, TR21, Tekirdağ.....	84
Tablo 53 Tekirdağ'da Bankacılık Verilerinin Türkiye İçindeki Payı, (%)	85
Tablo 54 Tekirdağ'da Banka Şube Sayılarının Yıllara Göre Gelişimi	85
Tablo 55 Kredi ve Mevduatlar: Tekirdağ'ın 81 İl İçindeki Sırası.....	86

Tablo 56 Kredi/Mevduat Oranının Gelişimi.....	87
Tablo 57 Tekirdağ'ın Dış Ticaret Performansı	89
Tablo 58 Tekirdağ'ın En Büyük Ticari Partnerleri	90
Tablo 59 Tekirdağ'da Fasıllara Göre Dış Ticaret (2013).....	91
Tablo 60 Sektörün Tekirdağ Ticaretindeki Payı / Türkiye Ticaretindeki Payı	91
Tablo 61 Nüfus Projeksiyonları, Tekirdağ, TR21 ve Türkiye (2008-2023).....	155
Tablo 62 Sektörel Katma Değer Artış Hızı (%), 2004 – 2011.....	159

YAZARLAR HAKKINDA

Doç Dr. Ümit İZMEN

Doç. Dr. Ümit İzmen lisans ve doktora derecelerini Boğaziçi Üniversitesi'nden aldı. Halen Özyeğin Üniversitesi'nde ders vermekte ve Türkiye ekonomisi konusunda danışmanlık yapmaktadır. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi Kıdemli Uzmanı olan İzmen, daha önce Radikal ve Taraf gazetelerinde köşe yazarlığı yapmıştır. İzmen ayrıca Bilgi, Boğaziçi, İstanbul Aydın, Kültür ve Koç üniversitelerinde ders vermiştir.

İzmen, 1990-2010 yılları arasında TÜSİAD'da ekonomist, Ekonomik Araştırmalar Bölüm Sorumlusu, Genel Sekreter Yardımcısı, Baş Ekonomist, TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırmalar Forumu ve TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu Üyesi ve Görüş Dergisi Yayın Kurulu Üyesi olarak görev yaptı.

Halen TÜSİAD'ın Görüş Dergisi'nde konjonktür yazıları yazmaktadır. Türkiye ekonomisi ile ilgili çok sayıda araştırması olan İzmen'in akademik çalışmalarının yanı sıra çeşitli gazete ve dergilerde de yazıları yayımlanmaktadır. Çalışmaları bölgesel kalkınma, uluslararası iktisat, sanayi politikası, Türkiye ekonomisi, büyüme, kalkınma, konularında yoğunlaşmıştır.

Yerel Dinamikler ve 2023 Senaryoları dizisi çerçevesinde yayımlanmış olduğu Çorum ve Tunceli Modellerinden sonra Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli Modelleri üzerinde çalışmıştır.

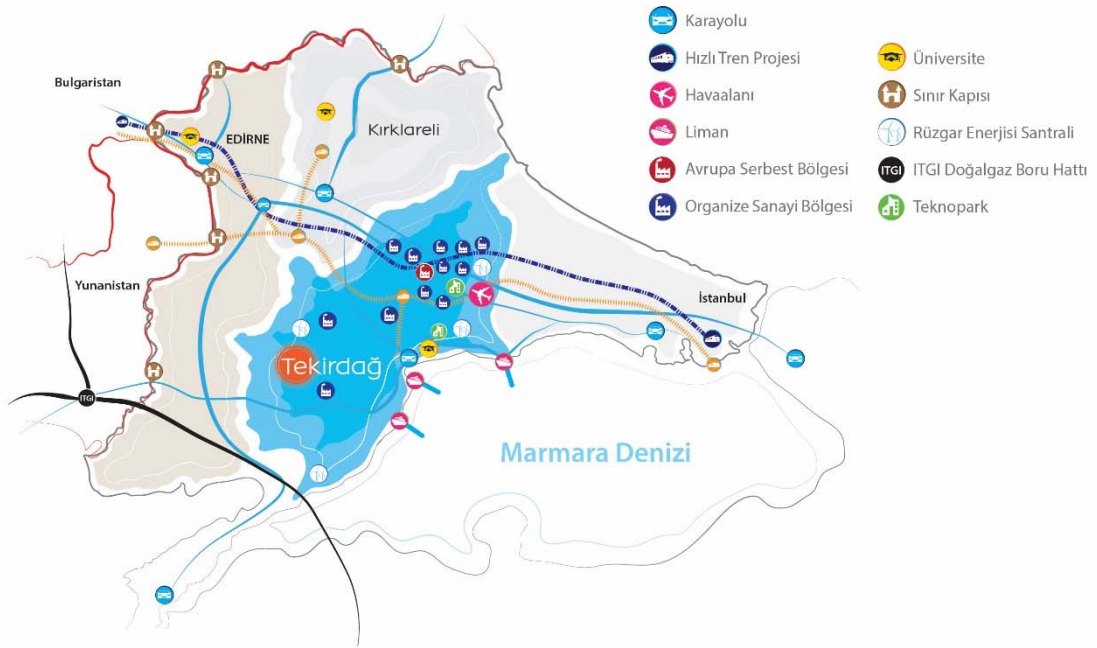
Kalkınmada Bölgesel Dinamikler Sempozyumu Bilim Kurulu ve Yürütme Kurulu üyeliği yapmıştır. Econ-Harran Kongresi Bilim ve Program Komitesi ve Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi üyesidir.

Zuhal Özbay DAŞ

Zuhal Özbay Daş, lisans derecesini Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nden aldı. Y. Lisans derecesini Marmara Üniversitesi İktisat (İng) Bölümü'nde alan Özbay Daş, aynı bölümde doktora yapmaktadır. Tekstil sektöründe çeşitli bölümlerde 5 yıllık deneyimin ardından 2008 yılında TÜRKONFED'de Ekonomi Uzmanı olarak göreve başladı. Halen TÜRKONFED'de Ekonomik Araştırmalar Bölüm Sorumlusu olarak çalışan Özbay Daş "Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Görünüm Raporları" hazırladı. Yerel Dinamikler ve 2023 Senaryoları dizisi çerçevesinde Kırklareli ve Tekirdağ raporlarında Doç. Dr. Ümit İzmen ile birlikte çalışmıştır.

**YÖNETİCİ ÖZETİ:
PLANSIZ SANAYİLEŞMEYİ AŞMA
MODELİ**

2000'li yıllardan beri sadece Türkiye ekonomisinde değil, Türkiye içerisinde bölgesel ölçekte de önemli değişimler yaşanmaktadır. Tarihsel olarak Türkiye'de ekonomik aktivite az sayıda merkezde yoğunlaşmıştır. 2000'li yıllarda ise, Türkiye'nin genellikle batısında yer alan bu geleneksel merkezlerin yanı sıra, özellikle Anadolu'da birçok ilde ekonomik aktivitenin canlandığı ve bu illerin hem ulusal ekonomiyle hem de küresel ekonomiyle eklemlendiği görülmüştür. Ancak, Anadolu Kaplanları adıyla anılan bu illerden daha önce de hızlı bir sanayileşme ve bu sanayileşmeye bağlı olarak ekonomik kalkınma gösteren iller de olmuştur. Sanayinin İstanbul'dan taşınmasına bağlı olan bu süreçte gelişen illerden birisi de Tekirdağ'dır.

Gerçekten de birçok önemli sanayi kuruluşuna ev sahipliği yapan, Türkiye'nin en büyük 500 şirketi sıralamasında birçok şirket ile temsil edilen, Türkiye'nin önemli ihracatçı illeri arasında yer alan, hızlı gelişmesiyle Türkiye'nin en fazla göç çeken ilk beş şehri arasında yer alan, üniversitenin atılım yaptığı, bazı tarımsal ürünlerde Türkiye'nin en önemli üreticileri arasında yer alan ve çeşitli turizm türlerinde ciddi potansiyeller barındıran Tekirdağ, sırf bu özellikleri nedeniyle bile Türkiye'nin yükselen yıldızları arasında sayılmayı hak etmektedir. Nitekim, Türkiye'de iller arası yapılan çeşitli sıralamalar da bu durumu teyit eder niteliktedir.

Kalkınmada Öncelikli Yörelere belirlenmesi için 1973 yılında DPT tarafından yapılan sosyoekonomik gelişmişlik sınıflandırmasında Tekirdağ 23., Edirne 24. Kırklareli ise 29. sırada yer almaktadır.

1996 yılında yapılan İl Merkezlerine Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE) çalışmasında ise Tekirdağ 8. sıraya çıkarken, Kırklareli 14. sıraya ve Edirne'nin ise 18. sıraya yükselmiş olduğu görülmektedir (Dinçer, Özasan, & Kavasoglu, 2003, s. 56). .Bu çalışmada Tekirdağ ikinci derecede gelişmiş iller kategorisinde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre Tekirdağ Marmara bölgesinde yer alan iller arasında İstanbul, Kocaeli ve Bursa'dan sonra en gelişmiş ildir. 2003 yılındaki çalışmada Tekirdağ bir basamak yükselerek Türkiye'nin en gelişmiş yedinci ili olmuştur. 2011 yılında tekrarlanan çalışmada ise iki basamak gerileyerek 9. sırada yer almıştır. (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 68).

2011 yılında yapılan SEGE çalışması, 2012 yılında uygulamaya konulan yeni teşvik sisteminin mekânsal boyutuna da temel oluşturmuş ve Tekirdağ 2. Bölgede sınıflandırılarak teşvik sisteminden daha az yararlanabilir konuma gelmiştir.

Değişen kalkınma yaklaşımı doğrultusunda Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) ise Türkiye'deki illeri 6 kategoride sınıflandırmaktadır: Metropol, Metropol Alt Merkezleri, Endüstriyel Büyüme Odağı, Bölgesel Çekim Merkezi, Yapısal Dönüşüm İlleri, Öncelikli Gelişme İlleri.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde, Tekirdağ, Bursa, Kocaeli, Sakarya, Manisa ile birlikte Metropol alt merkezlerinden birisi olarak sınıflandırılmıştır. Metropol alt merkezleri, metropollerin etki alanında bulunan ve onlarla fonksiyonel ilişkileri yoğun olan Endüstriyel Büyüme Odaklarıdır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 135).

Gerçekten de Tekirdağ'ın gelişimi sanayinin İstanbul dışına çıkması ve ulaştırma olanakları zengin olan doğu ve batıdaki yerleşim birimlerine yönelmesi ile gerçekleşmiştir.

Günümüzde sektörlerin en az üçte birinin ölçeğe göre artan getiriden yararlandığı bilinmektedir (Antweiler & Treffer, 2000, s. 3). Ölçek ekonomilerinden yararlanabilmek ve ulaştırma maliyetlerini düşürebilmek için bu tür sanayilerin büyük pazarlara yakın yerlerde konumlandığı görülmektedir.

Türkiye ekonomisinin dörtte birini oluşturan İstanbul, bu özelliği nedeniyle sanayi için en önemli bir çekim merkezidir. Türkiye'de 1960'lı yıllarda sanayileşme süreci ivme kazanırken eski sanayi merkezlerinin yakınındaki illerde de sanayileşmenin başladığı görülmektedir. Sanayinin İstanbul'dan taşınmasının gündeme gelmesiyle, İstanbul'a yakın ve ulaştırma imkânları elverişli bölgeler bu özellikleri nedeniyle sanayileşme ivmesi yakalamışlardır. Bu çerçevede Kocaeli ve Bursa'nın yanı sıra İstanbul'a sadece 136 km mesafede olan Tekirdağ da İstanbul'dan taşınan sanayiye ev sahipliği yaparak gelişmeye başlamıştır.

Bu sayede Tekirdağ, ölçek ekonomilerinden yararlanarak üretilen ürünlerin ucuz ve kolay biçimde büyük pazarlara ulaştırmak isteyen yatırımcılar için bir cazibe merkezi haline gelmiştir.

Tekirdağ'da gelişen sanayi, ilin dış ticaret performansını da yükseltmiştir. Türkiye'deki diğer illerle kıyaslandığında Tekirdağ nispeten geniş bir mal sepetini, nispeten çok sayıda pazara ihraç edebilmektedir.

Hızlı sanayileşme Tekirdağ için parlak bir performans yaratsa da, bu sanayileşmenin aldığı özgün biçim kendi içerisinde sorunları da barındırmaktadır. Çünkü hızlı sanayileşme süreci başından iyi planlanıp yönetilememiş ve bu nedenle, çevre, tarım ve sosyal yapıda sorunlara yol açmıştır. Sorunların bugün ulaşılmış olduğu nokta, bizatihi sanayileşme sürecinin devamı açısından da risk yaratmaktadır.

Bu sorunların başında sanayileşmenin tekstil, giyim, kimya, metal gibi az sayıda sektörde ve genelde düşük teknoloji alanlarda yoğunlaşmış olması gelmektedir. Tekstil ve giyim tüm istihdamın %50'sini oluşturmaktadır. Düşük teknolojiye dayalı bu sanayileşme yapısı şimdi yaratmış olduğu çevre tahribatı nedeniyle tıkanma riski ile karşı karşıyadır.

Krugman (Increasing Returns and Economic Geography, 1991, s. 487) bir ekonominin parametrelerindeki küçük değişikliklerin ekonominin genel seyri üzerinde büyük değişikliklere yol açabileceğini vurgulayarak, belli bir eşik değer aşılmasından sonra bölgede ekonomik aktivitenin yoğunlaşmaya başlayacağını ve sürecin kendi kendini besleyen bir boyut kazanacağını anlatır. Tekirdağ'ın gelişiminin de bu şemaya uygun olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bir kez başlayan sanayileşme, kendini besleyen bir süreç haline dönüşürken, bu gelişimin devamında, hızlı sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliğinin birikmesi, bir başka eşik değer etkisi yaratma ve bu kez sanayileşme sürecini geri döndürme riskini barındırmaktadır.

Tekirdağ'da 1970'lerde başlayan plansız sanayileşme furyasında, ulaştırma ana arterleri üzerindeki tarım arazileri, verimine bakılmaksızın sanayi tesislerine açılmış ve bu tesisler çevre boyutu dikkate alınmaksızın inşa edilmişler ve bu durum toprak ve suda ciddi sıkıntılar ortaya çıkartmıştır. Su kaynakları hem tükenmiş, hem de kirlenmiştir. Bugün gelinen noktada, çevre kirliliği, sanayinin daha fazla gelişiminin önündeki en önemli engel haline gelmiştir.

Tekirdağ'da tüm sanayileşme sürecine rağmen, ekonomik aktiviteler içinde tarım sektörünün hala görece ağırlığı bulunmaktadır. Ancak, su, hava ve toprak kirliliğinin tarımsal üretim için yarattığı risklere ilaveten, tarım sektörü, toprak parçalanması, tarım arazilerinin yok olması ve köylerin boşalması ve genç nüfusun tarım sektörünü tercih etmemesi nedeniyle ciddi bir tehdit altındadır.

Nihayetinde, Tekirdağ'da gözlemlenen sürecin sorunlarından bir tanesi de sanayileşmenin ne ölçüde refaha tahvil edilebildiği sorunu gelmektedir. Tekirdağ'daki sanayileşme, yerli sermaye ile değil, il dışından gelen sermaye sayesinde. Sanayi yatırımlarının en belirleyici özelliği, büyük şirketlerin üretim zinciri içindeki bazı fabrikalarına ev sahipliği yapmasıdır. Bu nedenle Tekirdağ'daki sanayi tesisleri arsa ve niteliksiz işgücü açısından ucuz olanaklar sunan Tekirdağ'dan yararlanırken, yapılan faaliyetin ilde refah düzeyi artışı yaratacak faaliyetler, Tekirdağ dışından sağlanmaktadır. Ulaştırma olanaklarının da katkıda bulunduğu bu durum sonucunda, sanayinin ihtiyaç duyabileceği pazarlama, reklam, finans vb. modern hizmetler ve nitelikli işgücü ve yöneticiler şirket merkezlerinin bulunduğu hemen yanı başındaki İstanbul'dan karşılanmaktadır.

Bu durum modern hizmet sektörlerindeki gelişimin, sanayileşmenin gerektireceği seviyenin gerekenin altında kalmasına yol açmıştır. Öte yandan, sanayinin hızlı gelişimine bağlı olarak mavi yakalı istihdam yaratılması ve bu durumun yol açtığı gelir etkisi tüketim artışına ve bu da başta ticaret olmak üzere tüketiciye dönük sektörlerde büyümeyi tetiklemiştir. Böylece sanayileşmenin hızlı olduğu ilçelerde ticaret sektörü de canlanırken, diğerlerinde aynı süreç görülmemektedir.

Bu sanayileşme modelinin doğal sonucu olarak hizmetler sektöründe hala geleneksel hizmetler yaygın, esnaf sayısı ise yüksektir.

Tekirdağ'ın çok yoğun biçimde göç çekiyor olması, nüfus artışının yarattığı konut talebinin karşılanması için inşaat sektörünü canlı tutmaktadır. Tekirdağ'daki Namık Kemal Üniversitesi'nin gelişmesi de yol açtığı öğrenci ve personel artışıyla konut talebini artırmaktadır. Deprem riskinin olduğu bir bölgede yer alan Tekirdağ'da hem eski binaların yenilenmesi hem de yeni eklenen konut talebi inşaat sektörünün önümüzdeki dönemde de canlılığını sürdüreceğini düşündürmektedir.

Hızlı sanayileşme sürecinin başından iyi planlanıp yönetilememiş olması, gelen göç dalgalarının sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında ve kentlerin artan nüfusa cevap verebilecek biçimde değişmesine engel olmuştur. Bu durum çarpık kentleşme ve asayiş sorunlarına yol

açabilmekte, kent dokusu nitelikli işlerde çalışacak nitelikli elemanların ve yöneticilerin taleplerine uyum sağlayamamaktadır.

İlin güçlü sanayi altyapısı, katma değer içeriği daha yüksek ve küresel ticarete daha fazla talep edilen ürünleri üretmek ve ihraç etmek için bir avantaj sağlasa da geçmişte yapılmış olan hatalar bugün bu avantajdan yararlanmayı zorlaştırmıştır. Tekirdağ'ın yüksek katma değerli ve yoğun teknoloji ürünler üretilip, bu ürünleri yurtdışına satması için, üretimin çevreye duyarlı olarak yapılması, demiryolu ve liman kapasitesinin artırılması, lojistik üslerin kurulmuş olması, şehrin insan kaynaklarının niteliğinin artırılması gerekecektir.

Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en temel kısıtların plansız sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliği ve bilgi temelli üretimin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman temini olduğu ve gelecekte en hızlı gelişme gösterecek sektörlerin, yüksek katma değerli sanayi üretimi ve bu üretimin ihtiyaç duyacağı hizmetler sektörü olduğu dikkate alındığında, Tekirdağ'ın vizyonunu gerçekleştirmesi için alınması gereken önlemler şu başlıklar altında toplanabilir:

Kente ilişkin önlemler:

Tekirdağ'da ekonomik modelin önündeki en büyük kısıt çevre sorunlarıdır. Özellikle su kaynaklarının kirlenmiş ve azalmış olması, birçok sanayi kolunun Tekirdağ'da faaliyetini engeller hale gelmiştir. İlin geçmiş ekonomik mucizesinin yerini ekonomik çöküntüye bırakmaması için sanayileşmenin planlı olması, arıtma sistemlerinin kurulması, OSB'ler dışında sanayi tesislerine izin verilmemesi gibi bir dizi önlemlerle harekete geçirmek gerekecektir. Tekirdağ'da devam etmesi muhtemel hızlı nüfus artışının gerektireceği sosyal mekanizmaların oluşturulması ve kentin nitelikli işgücünün taleplerine ihtiyaç verecek sosyal ve kültürel aktiviteler açısından zenginleştirilmesi gerekecektir. Tekirdağ'da gerçekleştirilen üretimden doğan vergi tahakkukunun ilde kalmasının sağlanması durumunda, kentsel altyapıya ilişkin önlemlerin finansmanı daha rahat karşılanabilecektir.

Nitelikli insan gücüne ilişkin önlemler:

Mevcut insan gücü kaynakları, yüksek katma değerli ve bilgi temelli sanayi üretiminin ve modern hizmet sektörlerinin ekonomi içindeki göreceli öneminin artması için yeterli değildir. Kaldı ki, Tekirdağ'da sadece nitelikli eleman değil, niteliksiz işgücü konusunda bile sıkıntı yaşanmakta ve bu durum Tekirdağ'ın sürekli olarak göç almasına yol açmaktadır. Tekirdağ bir süre daha gerek niteliksiz, gerek nitelikli işgücünü göç yoluyla çekmeye devam edecektir. Ancak özellikle nitelikli elemanların ve yöneticilerin Tekirdağ'da yerleşik olmak yerine İstanbul'dan gidip gelmeyi tercih ettikleri bilinmektedir. Bu da Tekirdağ'ın sanayileşmenin nimetlerinden tam olarak yararlanmasını engellemektedir. Ulaştırma imkânlarının gelişmesi, bu durumu daha da belirgin hale getirecektir. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için şehrin sosyal imkânlarının gelişmesi ve yüksek gelirli çalışanların Tekirdağ'da daha fazla vakit geçirmesini sağlayacak önlemlerin alınması gerekecektir. Mevcut üniversitenin gelişmesi de beşeri sermayenin geliştirilmesi açısından ön planda yer almaktadır.

Büyük pazarlara erişimin kolaylaştırılması

Tekirdağ'ın gelişiminin ulaştırma imkânlarından yararlanan ölçek ekonomisine dayalı sanayileşme olduğu dikkate alındığında, gündemdeki demiryolu ve liman projeleri gibi ulaştırma altyapısına ilişkin projeler Tekirdağ'ın sanayileşme modelinin devam ettirilebilmesinin koşullarını yaratacaktır. Tekirdağ'ın aynı zamanda önemli bir ihracatçı olduğu dikkate alındığında ulaştırma olanaklarının geliştirilmesinin yanı sıra fuar imkânlarının da zenginleştirilmesi gerekecektir.

Danışmanlık, reklam, pazarlama, finans gibi ileri bağlantı hizmet sektörlerinin geliştirilmesi

Sanayi ihtiyaç duyduğu modern hizmet taleplerini şimdiye kadar Tekirdağ'dan değil, fabrikaların genel merkezlerinin olduğu İstanbul ve diğer metropollerden tedarik etmişti. Ancak hızlı tren ile İstanbul-Tekirdağ arasındaki mesafenin 40 dakikaya incek olması, bu tür modern hizmet sektörlerinin Tekirdağ'da hızlı bir gelişme sürecine girmesinin önünü açacaktır. Şehrin yatırım ortamı bu tür firmaların kurulması ve gelişmesi için elverişli hale getirilmelidir.

Karar alma mekanizmalarına ilişkin önlemler:

Türkiye'deki birçok başka ilde olduğu gibi Tekirdağ'ın gelişmesinin önündeki engellerden birisi de sorunlar ve çözüm önerileri konusunda fikir birliğinin sağlanamamış olmasıdır. Yerel aktörler arasındaki ilişkileri ve yerel fikri önderlerin yerel yöneticilerle arasındaki ilişkileri geliştirecek bir ortamın yaratılması önem kazanmaktadır.

Kurumlar ve kuruluşlar arasında işbirliği kültürünün geliştirilmesi

Kentin sosyo-kültürel ortamının zayıflığı, iş dünyası STK'ları dâhil olmak üzere üçüncü sektörün gelişimini yavaşlatmıştır. Yerel toplumsal örgütlenmelerin ve STK'ların güçlendirilmesi, Tekirdağ'ın sorunlarını ve çözüm önerilerini gündeme taşıma kapasitesini artıracaktır.

Tarım ilişkin önlemler

Tekirdağ'ın gelişiminde hiç şüphesiz tarım önemli olmaya devam edecektir. Ancak Tekirdağ, eğitim ve teknoloji kullanımından arazi parçalanmasına ve nüfusun azalmasına kadar bir dizi sorunla karşı karşıyadır. Tarıma, üretimde katma değeri artıracak, tarım-sanayi işbirliğini kuracak, tarımda markalaşmayı mümkün kılacak bir perspektifle yaklaşılması gerekecektir.

Bu temel başlıklar altında Tekirdağ'ın geçmişteki parlak performansının devam ettirilmesi için somut olarak yapılması gerekenler konusunda yerel aktörler arasında önemli ölçüde bir uyum olduğu görülebilmektedir. Bu çerçevede şehrin talepleri aşağıdaki gibidir:

- ✓ En az iki model şehir belirlenmeli ve buna göre bir yol patikası izlenmeli
- ✓ Uluslararası fuar alanları kurulmalı ve il fuar merkezi yapılmalı
- ✓ Know how merkezleri kurulmalı
- ✓ Vakıf üniversitelerinin önü açılmalı

- ✓ İşgücü niteliği artırılmalı, beyin göçü engellenmeli
- ✓ Tekirdağ'da seracılık yatırımlarını artırmalı
- ✓ Seralarda ısıtmayı çözmek için biogaz, güneş ve rüzgâr enerjisinden daha fazla faydalanılmalı
- ✓ Sulama altyapısı iyileştirilmeli
- ✓ Aile işletmelerine teşvik ve eğitim verilmeli
- ✓ Girişimcilere dönük eğitimler verilmeli
- ✓ Üniversite içindeki bölümler bölgenin ihtiyaçlarına göre planlanmalı
- ✓ Teknoparkların sayısı arttırılmalı
- ✓ Sektörde çalışabilecek nitelikli eleman yetiştirilmeli
- ✓ Sanayicilerin çevreye duyarlı üretimi desteklenmeli
- ✓ Bölgede faaliyet gösteren firmaların vergilerinin Tekirdağ'da ödenmesi teşvik edilmeli ve vergi gelirleri Tekirdağ'da kalmalı
- ✓ Demiryolu kapasitesi iyileştirilmeli
- ✓ Süleymanpaşa, Çorlu, Çerkezköy'ün ulaşım sorunu mutlaka çözülmeli
- ✓ Köy yolları iyileştirilmeli
- ✓ Çarpık kentleşme mutlaka önlenmeli
- ✓ Su kaynakları korunmalı
- ✓ Ergene temizlenmeli.

KISIM 1

GİRİŞ

2000'li yıllardan beri sadece Türkiye ekonomisinde değil, Türkiye içerisinde bölgesel ölçekte de önemli değişimler yaşanmaktadır. Tarihsel olarak Türkiye'de ekonomik aktivite az sayıda merkezde yoğunlaşmıştır. 2000'li yıllarda ise, Türkiye'nin genellikle batısında yer alan bu geleneksel merkezlerin yanı sıra, özellikle Anadolu'da birçok ilde ekonomik aktivitenin canlandığı ve bu illerin hem ulusal ekonomiyle hem de küresel ekonomiyle eklemlendiği görülmüştür. Ancak, Anadolu Kaplanları adıyla anılan bu illerden daha önce de hızlı bir sanayileşme ve bu sanayileşmeye bağlı olarak ekonomik kalkınma gösteren iller de olmuştur. Sanayinin İstanbul'dan taşınmasına bağlı olan bu süreçte gelişen illerden birisi de Tekirdağ'dır.

Gerçekten de birçok önemli sanayi kuruluşuna ev sahipliği yapan, Türkiye'nin en büyük 500 şirketi sıralamasında birçok şirket ile temsil edilen, Türkiye'nin önemli ihracatçı illeri arasında yer alan, hızlı gelişmesiyle Türkiye'nin en fazla göç çeken ilk beş şehri arasında yer alan, üniversitenin atılım yaptığı, bazı tarımsal ürünlerde Türkiye'nin en önemli üreticileri arasında yer alan ve çeşitli turizm türlerinde ciddi potansiyeller barındıran Tekirdağ, sırf bu özellikleri nedeniyle bile Türkiye'nin yükselen yıldızları arasında sayılmayı hak etmektedir. Nitekim Türkiye'de iller arası yapılan çeşitli sıralamalar da bu durumu teyit eder niteliktedir.

Kalkınmada Öncelikli Yörelere belirlenmesi için 1973 yılında DPT tarafından yapılan sosyoekonomik gelişmişlik sınıflandırmasında Tekirdağ 23., Edirne 24. Kırklareli ise 29. sırada yer almaktadır.

1996 yılında yapılan İl Merkezlerine Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE) çalışmasında ise Tekirdağ 8. sıraya çıkarken, Kırklareli 14. sıraya ve Edirne'nin ise 18. sıraya yükselmiş olduğu görülmektedir (Dinçer, Özasan, & Kvasoğlu, 2003, s. 56). Bu çalışmada Tekirdağ ikinci derecede gelişmiş iller kategorisinde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre Tekirdağ Marmara bölgesinde yer alan iller arasında İstanbul, Kocaeli ve Bursa'dan sonra en gelişmiş ildir. 2003 yılındaki çalışmada Tekirdağ bir basamak yükselerek Türkiye'nin en gelişmiş yedinci ili olmuştur. 2011 yılında tekrarlanan çalışmada ise iki basamak gerileyerek 9. sırada yer almıştır. (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 68).

2011 yılında yapılan SEGE çalışması, 2012 yılında uygulamaya konulan yeni teşvik sisteminin mekânsal boyutuna da temel oluşturmuş ve Tekirdağ 2. Bölgede sınıflandırılarak teşvik sisteminden daha az yararlanabilir konuma gelmiştir.

Değişen kalkınma yaklaşımı doğrultusunda Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) ise Türkiye'deki illeri 6 kategoride sınıflandırmaktadır: Metropol, Metropol Alt Merkezleri, Endüstriyel Büyüme Odağı, Bölgesel Çekim Merkezi, Yapısal Dönüşüm İlleri, Öncelikli Gelişme İlleri.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde, Tekirdağ, Bursa, Kocaeli, Sakarya, Manisa ile birlikte Metropol alt merkezlerinden birisi olarak sınıflandırılmıştır. Metropol alt merkezleri,

metropollerin etki alanında bulunan ve onlarla fonksiyonel ilişkileri yoğun olan Endüstriyel Büyüme Odaklarıdır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 135).

Gerçekten de Tekirdağ'ın gelişimi sanayinin İstanbul dışına çıkması ve ulaştırma olanakları zengin olan doğu ve batıdaki yerleşim birimlerine yönelmesi ile gerçekleşmiştir.

Günümüzde sektörlerin en az üçte birinin ölçeğe göre artan getiriden yararlandığı bilinmektedir (Antweiler & Treffer, 2000, s. 3). Ölçek ekonomilerinden yararlanabilmek ve ulaştırma maliyetlerini düşürebilmek için bu tür sanayilerin büyük pazarlara yakın yerlerde konumlandığı görülmektedir.

Türkiye ekonomisinin dörtte birini oluşturan İstanbul, bu özelliği nedeniyle sanayi için en önemli bir çekim merkezidir. Türkiye'de 1960'lı yıllarda sanayileşme süreci ivme kazanırken eski sanayi merkezlerinin yakınındaki illerde de sanayileşmenin başladığı görülmektedir. Sanayinin İstanbul'dan taşınmasının gündeme gelmesiyle, İstanbul'a yakın ve ulaştırma imkânları elverişli bölgeler bu özellikleri nedeniyle sanayileşme ivmesi yakalamışlardır. Bu çerçevede Kocaeli ve Bursa'nın yanı sıra İstanbul'a sadece 136 km mesafede olan Tekirdağ da İstanbul'dan taşan sanayiye ev sahipliği yaparak gelişmeye başlamıştır.

Bu sayede Tekirdağ, ölçek ekonomilerinden yararlanarak üretilen ürünlerin ucuz ve kolay biçimde büyük pazarlara ulaştırmak isteyen yatırımcılar için bir cazibe merkezi haline gelmiştir.

Tekirdağ'da gelişen sanayi, ilin dış ticaret performansını da yükseltmiştir. Türkiye'deki diğer illerle kıyaslandığında Tekirdağ nispeten geniş bir mal sepetini, nispeten çok sayıda pazara ihraç edebilmektedir.

Hızlı sanayileşme Tekirdağ için parlak bir performans yaratsa da, bu sanayileşmenin aldığı özgün biçim kendi içerisinde sorunları da barındırmaktadır. Çünkü hızlı sanayileşme süreci başından iyi planlanıp yönetilememiş ve bu nedenle, çevre, tarım ve sosyal yapıda sorunlara yol açmıştır. Sorunların bugün ulaşılmış olduğu nokta, bizatihi sanayileşme sürecinin devamı açısından da risk yaratmaktadır.

Bu sorunların başında sanayileşmenin tekstil, giyim, kimya, metal gibi az sayıda sektörde ve genelde düşük teknoloji alanlarda yoğunlaşmış olması gelmektedir. Tekstil ve giyim tüm istihdamın %50'sini oluşturmaktadır. Düşük teknolojiye dayalı bu sanayileşme yapısı şimdi yaratmış olduğu çevre tahribatı nedeniyle tıkanma riski ile karşı karşıyadır.

Krugman (Increasing Returns and Economic Geography, 1991, s. 487) bir ekonominin parametrelerindeki küçük değişikliklerin ekonominin genel seyri üzerinde büyük değişikliklere yol açabileceğini vurgulayarak, belli bir eşik değerin aşılmasından sonra bölgede ekonomik aktivitenin yoğunlaşmaya başlayacağını ve sürecin kendi kendini besleyen bir boyut kazanacağını anlatır. Tekirdağ'ın gelişiminin de bu şemaya uygun olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bir kez başlayan sanayileşme, kendine besleyen bir süreç haline dönüşürken, bu gelişimin devamında, hızlı sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliğinin

birikmesi, bir başka eşik değer etkisi yaratma ve bu kez sanayileşme sürecini geri döndürme riskini barındırmaktadır.

Tekirdağ'da 1970'lerde başlayan plansız sanayileşme furyasında, ulaştırma ana arterleri üzerindeki tarım arazileri, verimine bakılmaksızın sanayi tesislerine açılmış ve bu tesisler çevre boyutu dikkate alınmaksızın inşa edilmişler ve bu durum toprak ve suda ciddi sıkıntılar ortaya çıkartmıştır. Su kaynakları hem tükenmiş, hem de kirlenmiştir. Bugün gelinen noktada, çevre kirliliği, sanayinin daha fazla gelişiminin önündeki en önemli engel haline gelmiştir.

Tekirdağ'da tüm sanayileşme sürecine rağmen, ekonomik aktiviteler içinde tarım sektörünün hala görece ağırlığı bulunmaktadır. Ancak, su, hava ve toprak kirliliğinin tarımsal üretim için yarattığı risklere ilaveten, tarım sektörü, toprak parçalanması, tarım arazilerinin yok olması ve köylerin boşalması ve genç nüfusun tarım sektörünü tercih etmemesi nedeniyle ciddi bir tehdit altındadır.

Nihayetinde, Tekirdağ'da gözlemlenen sürecin sorunlarından bir tanesi de sanayileşmenin ne ölçüde refaha tahvil edilebildiği sorunudur. Tekirdağ'daki sanayileşme, yerli sermaye ile değil, il dışından gelen sermaye sayesinde. Sanayi yatırımlarının en belirleyici özelliği, büyük şirketlerin üretim zinciri içindeki bazı fabrikalarına ev sahipliği yapmasıdır. Bu nedenle Tekirdağ'daki sanayi tesisleri arsa ve niteliksiz işgücü açısından ucuz olanaklar sunan Tekirdağ'dan yararlanırken, yapılan faaliyetin ilde refah düzeyi artışı yaratacak faaliyetler, Tekirdağ dışından sağlanmaktadır. Ulaştırma olanaklarının da katkıda bulunduğu bu durum sonucunda, sanayinin ihtiyaç duyabileceği pazarlama, reklam, finans vb modern hizmetler ve nitelikli işgücü ve yöneticiler şirket merkezlerinin bulunduğu hemen yanı başındaki İstanbul'dan karşılanmaktadır.

Bu durum modern hizmet sektörlerindeki gelişimin, sanayileşmenin gerektireceği seviyenin gerekenin altında kalmasına yol açmıştır. Öte yandan, sanayinin hızlı gelişimine bağlı olarak mavi yakalı istihdam yaratılması ve bu durumun yol açtığı gelir etkisi tüketim artışına ve bu da başta ticaret olmak üzere tüketiciye dönük sektörlerde büyümeyi tetiklemiştir. Böylece sanayileşmenin hızlı olduğu ilçelerde ticaret sektörü de canlanırken, diğerlerinde aynı süreç görülmemektedir.

Bu sanayileşme modelinin doğal sonucu olarak hizmetler sektöründe hala geleneksel hizmetler yaygın, esnaf sayısı ise yüksektir.

Tekirdağ'ın çok yoğun biçimde göç çekiyor olması, nüfus artışının yarattığı konut talebinin karşılanması için inşaat sektörünü canlı tutmaktadır. Tekirdağ'daki Namık Kemal Üniversitesi'nin gelişmesi de yol açtığı öğrenci ve personel artışıyla konut talebini artırmaktadır. Deprem riskinin olduğu bir bölgede yer alan Tekirdağ'da hem eski binaların yenilenmesi hem de yeni eklenen konut talebi inşaat sektörünün önümüzdeki dönemde de canlılığını sürdüreceğini düşündürmektedir.

Hızlı sanayileşme sürecinin başından iyi planlanıp yönetilememiş olması, gelen göç dalgalarının sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında ve kentlerin artan nüfusa cevap verebilecek

biçimde değişmesine engel olmuştur. Bu durum çarpık kentleşme ve asayiş sorunlarına yol açabilmekte, kent dokusu nitelikli işlerde çalışacak nitelikli elemanların ve yöneticilerin taleplerine uyum sağlayamamaktadır.

İlin güçlü sanayi altyapısı, katma değer içeriği daha yüksek ve küresel ticarete daha fazla talep edilen ürünleri üretmek ve ihraç etmek için bir avantaj sağlasa da geçmişte yapılmış olan hatalar bugün bu avantajdan yararlanmayı zorlaştırmıştır. Tekirdağ'ın yüksek katma değerli ve yoğun teknoloji ürünler üretip, bu ürünleri yurtdışına satması için, üretimin çevreye duyarlı olarak yapılması, demiryolu ve liman kapasitesinin artırılması, lojistik üslerin kurulmuş olması, şehrin insan kaynaklarının niteliğinin artırılması gerekecektir.

Bu çalışmada, neoklasik modelin araçlarından yararlanılsa da, Tekirdağ ekonomisi incelenirken yeni ekonomik coğrafya modelleri ve endojen büyüme modelleri yaklaşımlarından yola çıkılmıştır.

Capello ve Nijkamp'e (2009) göre, büyümenin endojen kaynaklarının araştırılması bölgesel kalkınma teorilerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yeni bölgesel kalkınma teorileri, aksak rekabet ve ölçek ekonomilerinin önemini ön plana çıkartırken, ekonomik aktivitenin bir bölgede yığılmasında sadece parasal dışsallıklar değil, bilgi ve teknoloji dışsallıkları ve taşmalarının da etkili olduğu anlaşılmıştır (McCann & Oort, 2009, s. 24). Mekânın yoğunlaştırılmış örgütlenmesi, sosyo-ekonomik ve kültürel sistemi de içerir. Bu sistemin unsurları da bölgesel ekonominin performansını belirler. Bu unsurlar arasında girişimcilik, sermaye ve emek gibi üretim araçları, yerel aktörlerin birikimli bilgi yaratma kapasitesi, bölgenin küresel ekonomideki teknolojik, toplumsal, kültürel değişimlere ve büyüme sürecine uyum sağlayabilmesi için yerel aktörlerin bilgi ve becerilerini sürece katabilecekleri bir karar alma mekanizması yer alır (Capello & Nijkamp, 2009, s. 5-6). Bu farklı yönelimlerin mikro-davranışsal özellikleri, kümelenme oluşumlarından yığılma ekonomilerine kadar mekânsal dışsallıkların kaynaklarına ilişkin daha derin bir anlamaya imkân sağlar.

Neoklasik modelde bölgeler arasında gelir farkının zaman içinde azalarak yok olması beklenir. Azalan getiri varsayımı ve bölgeler arasında emek ve sermayenin tam akışkan olması sayesinde yoksul bölgelerde büyüme hızı daha yüksek olacak ve gelir zengin bölgelerdeki gelir seviyesine yakınsayacaktır. Buna karşılık, gerçek hayatta ölçeğe göre artan getiri, ulaştırma maliyetleri, işgücü ve sermayenin hareketliliğini sınırlayan kültürel, yasal ve idari engeller, bölgeler arası yakınsamanın en azından kısa vadede pek de kolay olmayacağını göstermektedir.

Neoklasik model, kişi başına gelir seviyesi Türkiye ortalamasının üstünde olan Tekirdağ'ın önümüzdeki dönemde daha yavaş büyüyeceğine işaret eder. Buna karşılık, Tekirdağ'da henüz yavaşlama görülmemekle birlikte, mevcut plansız sanayileşme patikasının da tıkanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Nitekim Friedrich ve Nam (Economic decline and public intervention - do special economic zones matter?, 2009, s. 496), hızlı nüfus artışının tasarruf ve yatırımlarda düşme, çevre problemleri, hava kirliliği, altyapı yetersizlikleri gibi sonuçlara yol açacağına dikkat çekerek, eğer büyüme sürdürülebilir bir patikaya oturtulmazsa, sonunun kötü olabileceği ve yerini çöküşe bırakabileceği uyarısında bulunmuştur.

Eldeki göstergeler, Tekirdağ'da ekonomik gelişmenin Türkiye ortalamasından daha hızlı olduğuna işaret etmektedir. Türkiye ekonomisinin dörtte birini temsil eden İstanbul'a yakınlık, Tekirdağ'ın ekonomik gelişiminin esas belirleyicisi olmuştur. Bu süreçte Tekirdağ, dışarıdan gelen sermayenin (İstanbul'daki eski sanayi tesislerinin Tekirdağ'a taşınması) çok yakınında yer alan çok büyük bir pazara (İstanbul pazarı ve İstanbul bağlantılı yurtdışı pazarlar) satış yapan firmalar sayesinde içsel ölçek ekonomilerinden yararlanabilmiştir. Böylece Tekirdağ, üçlü gelişme sürecinin doğal kaynaklara ve işgücüne bağlı olan ilk aşamasından hızla ve kolaylıkla sermaye ve teknoloji transferine dayalı ikinci aşamasına geçebilmiştir. Sanayinin Çorlu ve Çerkezköy gibi ilçelerde yoğunlaşmış olması nedeniyle, bu ilçelerde işgücü temininde dışsal ölçek ekonomileri de etkili olmuş ve Tekirdağ lokalizasyon ekonomilerinden yararlanabilmiştir.

Tekirdağ, İstanbul'dan uzaklaşan sanayi için çok ciddi bir cazibe merkezi haline gelirken, eğitilmiş ve nitelikli işgücü, kentsel doku, çevre ve ulaştırma altyapısı, karar alma mekanizmaları gibi kurumsal değişkenler bu hızlı sanayileşmeye ayak uyduramamıştır. Sanayinin doğal tamamlayıcı niteliğindeki bir dizi hizmet sektörünün Tekirdağ'da beklenen gelişmeyi göstermemiş olması bu durumun bir tezahürüdür. Böylece Tekirdağ lokalizasyon ekonomilerinden yararlanabilmiş ve belli sanayilerin gelişmesi için elverişli bir ortam sağlayabilmiş ancak sektörden bağımsız olarak firmaların gelişebilmeleri için sosyal, kültürel, idari ve ekonomik faktörlerin karşılıklı etkileşiminin yol verebileceği elverişli bir ortam sunamamış ve kentleşme ekonomilerinden eş düzeyde yararlanamamıştır.

Esas olarak dışarıdan sermaye ithalatına ve az sayıda firmanın ölçek ekonomilerine dayalı olarak elde edilen bir büyümenin bölgesel kalkınma kavramı ile bir ilişkisinin bulunduğunu söylemek zordur. Bu sayede elde edilen ekonomik gelişimin sürdürülebilirliği endişeye yol açmaktadır. McCann ve Oort, (2009) büyüme kutuplarının çok hızlı büyümesinin ve kümülatif olarak fazla sayıda işletmeye ev sahipliği yapmaya başlamasının bir noktadan sonra olumsuz ölçek ekonomilerine yol açacağına ve ücretlerin yükselmesi, konut fiyatlarının artması, çevre kirliliği gibi sorunlara yol açacağına dikkat çekerler. Nitekim Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en temel iki kısıt da plansız sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliği ve eleman teminindeki sorunlardır. Bu nedenle Tekirdağ için şimdi Ar-Ge ve inovasyona dayalı üçüncü aşamaya geçme zamanı gelmiştir. Fakat eğitim, patent vb. göstergeler endojen büyüme modellerin çerçevesinde Tekirdağ'ın büyüme potansiyelini yükseltmesini engelleyebilecek düzeydedir. Buna karşılık, McCann ve Oort'un (2009) altını çizmiş olduğu gibi içsel ölçek ekonomilerinin yeteri kadar güçlü ve ulaştırma maliyetlerinin yeteri kadar düşük olması durumunda, büyüme süreci kesintisiz devam edebilecektir. Bu da Tekirdağ'ın bir yandan

mevcut büyüme patikası çerçevesinde içsel ölçek ekonomilerinden ve ulaştırma avantajlarından yararlanabilmesinin, diğer yandan da kentsel ekonomilerden yararlanabilmesinin koşullarının yaratılmasının önemini göstermektedir.

Tekirdağ'ın yüksek teknoloji ve bilgiye dayalı faaliyet alanlarına geçebilmesinin koşullarının bugünden araştırılıp bu yönde adımlar atılmadığı sürece, Tekirdağ'daki mevcut gelişme dinamiğinin sürdürülmesinde ciddi riskler ortaya çıkacaktır. Bu açıdan şehir ekonomisi avantajlarından yararlanmaya başlamak üzere, özellikle de bilgi temelli faaliyet alanlarına yönelim ihtiyacını dikkate alarak, nitelikli işgücü için bir cazibe merkezine dönüşmüş, çevre sorunlarını halletmiş, sosyal ve kültürel dokuyu güçlendirmiş, ortaklık ve işbirliklerine olumlu bakan bir girişimci sınıfın mevcudiyet kazandığı, yerel yönetimde karar alma mekanizmalarını iyi çalıştıran bir Tekirdağ'ı bugünden kurmaya başlamak yararlı olacaktır.

Türkiye'de il bazında veri teminindeki güçlükler il bazlı bir araştırmanın önündeki en temel kısıtları oluşturmaktadır. Çoğu veri genelde NUTS2 bazında ve az sayıda yıl için mevcuttur. Bu durum karşısında, veri boşluğunu bir ölçüde dengelemek amacıyla Tekirdağ ekonomisinin nabzını tutan ve ilin ekonomisine yön veren, şehrin ileri gelen yöneticileri ve iş insanları ile derinlemesine mülakatlar yapılması yoluna gidilmiş, geniş bir yelpaze içinde ilin ekonomik gelişimi ile ilgili akademisyenlerin, seçilmiş ve atanmış yerel yöneticilerin, STK temsilcilerinin ve iş insanlarının katılımıyla çalıştay düzenlenmiş ve ayrıca üniversite öğretim üyeleri ve iş insanları arasında bir de anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışma altı kısımdan oluşmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında giriş bölümü, Tekirdağ'ın ekonomik gelişmesinin önündeki fırsatların, tehditlerin, güçlü ve zayıf yönlerin listelendiği SWOT analizi, Tekirdağ modelinin temel özellikleri ve Tekirdağ'ın kısa tarihçesi bölümleri yer almaktadır. Niceliksel ve niteliksel verilerin analizinden Tekirdağ büyüme sürecinin temel özellikleri elde edilmiş ve bu özellikler Tekirdağ Modeli başlığı altında kavramsallaştırılmıştır.

Çalışmanın ikinci kısmında Tekirdağ'ın ekonomik performansı TR21 ve Türkiye ortalaması ile karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Bu kısımda Tekirdağ'ın 2000'li yıllardaki ekonomik performansının belirleyicileri incelenmiştir. Kişi başı gelirin ayrıştırılması ve büyüme performansı, nüfus ve işgücü piyasası dinamikleri, beşeri sermayenin nitelikleri, sosyoekonomik dinamikler, ulaştırma, altyapı ve çevre koşulları bu kısımda ele alınmaktadır.

Kısım 3 Tekirdağ'da girişimciliği ve sektörel yapıyı ele almaktadır. Bu başlık altında Tekirdağ'da girişimlerin özellikleri, vergi, yatırım, finans, turizm, inşaat, tarım ve sanayi sektörlerinin durumu ve dış ticaret incelenmektedir. Ayrıca shift-share yöntemi ile yapılan bir analiz vasıtasıyla Tekirdağ'ın gelişimi bölgesel, sektörel ve ulusal faktörlere ayrıştırılmaktadır.

Kısım 4'te Tekirdağ'da üniversite öğrencileri ve iş insanları arasında uygulanmış olan anketlerin değerlendirmesi yer almaktadır.

Kısım 5'te 2023 yılında Tekirdağ'da kişi başına gelir artış süreci için izlenebilecek farklı yollar, geçmiş dönem eğilimlerinin devamı, Türkiye ortalamalarına uygun bir büyüme patikası ve

Tekirdağ'da yapılan görüşmeler, çalıştay ve anket bulgularına dayanarak hazırlanan gelecek vizyonu uyarınca tarım ve hizmetler sektörü ağırlıklı gelişme patikaları için oluşturulan senaryolar ışığında incelenmiştir.

Çalışma sonuç ve öneriler bölümüyle tamamlanmaktadır.

Tekirdağ'da gerçekleştirilmiş olan görüşmelerde ön plana çıkan vurgulara, ilgili bölümlerde yer verilmiştir.

Çalışmanın Ekler bölümünde yapılan görüşmelerin tam listesi, çalıştay katılımcılarının listesi ve değerlendirmelerde yararlanılan Tekirdağ ile ilgili ek istatistik tablolara yer almaktadır.

SWOT ANALİZİ

Tekirdağ'ın ekonomik gelişiminin güçlü ve zayıf yanları ile gelişimin önündeki fırsatlar ve tehditler ağırlıklı olarak 29 Eylül 2014 tarihinde yapılan çalıştay çıktılarına dayanmaktadır. 10 Haziran, 1 Temmuz, 11 Ağustos, 16 Eylül, 29 Eylül 2014 tarihlerinde yapılan görüşmeler ve Ağustos-Eylül 2014 tarihlerinde Tekirdağ ilinde iş insanları ve üniversite öğrencileri arasında yapılan anket çalışmasından da yararlanılmıştır.

ZAYIF YANLAR

1. Büyükşehir haline gelmeye Tekirdağ'ın hazırlıksız yakalanması
2. Plansız sanayileşmenin çevre sorunlarına yol açması
3. İşletmelerin merkezlerinin İstanbul'da olması nedeniyle vergilerin İstanbul'a gitmesi
4. Tarım topraklarının sanayiye açılmış olması nedeniyle tarım arazilerinin azalması
5. Köylerde tarımla ilgilenen genç nüfusun azalması
6. Altyapı eksikliği
7. Süleymanpaşa, Çorlu, Çerkezköy'ün ulaşım sorunları
8. Tekirdağ'ın sorunları hakkında görüş birliği olmaması
9. Tekirdağ'da sanayinin belli sektörlerle yoğunlaşmış olması
10. Üretim yapısında düşük ve orta teknoloji sektörlerin ağırlıkta olması
11. Teknoloji ve inovasyon kapasitesinin sınırlı olması
12. Artan nüfusun özellikle sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak kurumların eksikliği

GÜÇLÜ YANLAR

1. Tekirdağ'ın büyükşehir olmasının tek elden planlı şehirleşme avantajı getirmesi
2. Jeopolitik konumu, İstanbul ve Avrupa'ya yakın olması
3. Turizm potansiyeli
4. Eğitimli işgücü
5. Verimli tarım arazilerinin bolluğu
6. Namık Kemal Üniversitesi, mevcut eğitimin kalitesi

FIRSATLAR

1. Ülkenin ana ulaşım aksları üzerinde olması
2. Namık Kemal Üniversitesi'nin büyümesi ve işgücünün artması
3. Büyükşehir olması sayesinde plansız kentleşmenin önüne geçilecek olması

TEHDİTLER

1. Trakya'nın altının boşalması
2. Toprak üstü çevre kirliliği tarım-hayvancılık sektörlerinin gelişimi için tehdit olması
3. Çevre kirliliğinin kanser riskini artırması
4. Trakya insanların iş yapmayı sevmemesi
5. Sanayide kullanılan teknolojinin geliştirilememesi, Ar-Ge kapasitesinin düşüklüğü
6. Tarım sektörünün küçülmesi
7. Çok fazla sektörün aynı anda bulunması, sektörel yapının dağınıklığının odaklanmayı mümkün kılmaması
8. Sanayiye dayalı göçün yarattığı sosyal sıkıntılar (bölge içinden ve dışından göç)
9. Tekirdağ'ın yeni büyükşehir olmasının tarım ve köylere olumsuz etkisi

TEKİRDAĞ 2023 VİZYONU

Yüksek katma değerli ve yoğun teknolojiye çevreye duyarlı üretimin yapıldığı, lojistik üslerini kurmuş, tarım ve hayvancılığı güçlü, turizm yatırımları artmış, sürdürülebilir ekonomi ve kent bilincine sahip; doğal, kültürel ve beşeri potansiyelini ortaya çıkarmış Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı konumunda bir kent. Bu vizyon TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı Taslağında yer alan, "Trakya Bölgesi için Yüksek katma değerli üretim yapısıyla doğal ve kültürel değerlerini koruyarak gelişen, işbirliği ve yenilik kültürünün egemen olduğu, yaşam ve refah seviyesi yüksek TRAKYA" vizyonu ile de uyumludur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 19).

POLİTİKALAR

- ✓ Beşeri sermaye güçlendirilmeli
- ✓ Üniversite güçlendirilmeli
- ✓ Üniversite ve sanayi işbirliği artırılmalı
- ✓ Markalaşma (üretim markalaştırılması)
- ✓ Lojistik ve çevre sorunları çözülmeli
- ✓ Lojistik üsler kurulmalı
- ✓ Belediye ve yerel yönetimler güçlendirilmeli
- ✓ Yerel yönetimler, STK'lar, üniversite vb. kurumlar arası ortak çalışma kültürü geliştirilmeli

- ✓ Tekirdağ'ın sorunları hakkında görüş birliği sağlanmalı
- ✓ Tekirdağ sorunları merkezi idareye etkin olarak iletilebilmeli
- ✓ Tarımsal üretimde İstanbul'un ihtiyaçlarını karşılamak hedeflenmeli
- ✓ Tarımsal arazi ve tarımsal nüfus korunmalı
- ✓ Seracılık ve meyvecilik güçlendirilmeli
- ✓ Tarım ve hayvancılıkta aile işletmeleri güçlendirilmeli
- ✓ Mevcut sanayi işletmeleri çevreye duyarlı hale getirilmeli
- ✓ Teknoloji yoğun işletmeler bölgeye çekilmeli
- ✓ Sanayinin Ar-Ge yatırımları artırılmalı
- ✓ OSB'ler güçlendirilmeli
- ✓ Kent ve kentlilik bilinci artırılmalı
- ✓ Doğal, kültürel ve beşeri kaynakların potansiyeli açığa çıkarılmalı
- ✓ Spor, doğa, kültür turizmi güçlendirilmeli

ÖNLEMLER:

- ✓ En az iki model şehir belirlenmeli ve buna göre bir yol patikası izlenmeli
- ✓ Fuar merkezi yapılmalı
- ✓ Know how merkezleri kurulmalı
- ✓ Uluslararası fuar alanları kurulmalı
- ✓ Vakıf üniversitelerinin önü açılmalı
- ✓ İşgücü niteliği artırılmalı, beyin göçü engellenmeli
- ✓ Tekirdağ'da seracılık yatırımları artırılmalı
- ✓ Seralarda ısıtmayı çözmek için biogaz, güneş ve rüzgâr enerjisinden daha fazla faydalanılmalı
- ✓ Sulama altyapısı iyileştirilmeli
- ✓ Aile işletmelerine teşvik ve eğitim verilmeli
- ✓ Girişimcilere dönük eğitimler verilmeli
- ✓ Üniversite içindeki bölümler bölgenin ihtiyaçlarına göre planlanmalı
- ✓ Teknoparkların sayısı arttırılmalı
- ✓ Turizm sektöründe çalışabilecek nitelikli eleman yetiştirilmeli
- ✓ Sanayicilerin çevreye duyarlı üretimi desteklenmeli
- ✓ Bölgede faaliyet gösteren firmaların vergilerinin Tekirdağ'da ödenmesi teşvik edilmeli ve vergi gelirleri Tekirdağ'da kalmalı.
- ✓ Demiryolu kapasitesi iyileştirilmeli
- ✓ Süleymanpaşa, Çorlu, Çerkezköy'ün ulaşım sorunu mutlaka çözülmeli
- ✓ Köy yolları iyileştirilmeli
- ✓ Çarpık kentleşme mutlaka önlenmeli
- ✓ Su kaynakları korunmalı
- ✓ Ergene temizlenmeli.

TARİHÇE

Tekirdağ, Türkiye'nin kuzeybatısında yer alır. İl, kuzeyden Kırklareli, doğudan İstanbul, batıdan Edirne ve güneyden Marmara Denizi ile çevrilidir. Tekirdağ'ın yüzölçümü 6.313 km²'dir. İlde 33 belediye, 9 ilçe ve 257 köy bulunmaktadır.

Tekirdağ, ilin batısında yer alan ve en yüksek tepesini 945 m. rakımlı Ganos (Işıklar) Dağı'nın oluşturduğu Tekir Dağları hariç genelde düzlüktür. Kuzeyde ilin en önemli akarsuyu olan Ergene nehri bulunur. Ergene yarattığı alüvyonlu ovaların verimliliğiyle il nüfusunun büyük bir kısmını çevresindeki yerleşimlere toplamıştır. Tekirdağ'ın bitki örtüsü Marmara Denizi kıyısında makilik, dağlık alanlarda ormanlık, diğer yerlerde ise step özelliği gösterir. Tekirdağ ilinin toprakları çok verimlidir ve 1. sınıf tarım arazisidir. Uçsuz bucaksız düz verimli yeşil ovaları vardır. Türkiye'nin yağlık ayçiçeği ve buğday üretiminin büyük bölümünü karşılar. (tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_(il), 2014)

Tekirdağ il merkezi İstanbul'a 136 km mesafededir.

Trakya bölgesinde tarih öncesi dönemlere ilişkin araştırmaların nispeten yeni olması nedeniyle Tekirdağ civarında paleolitik ve neolitik dönem yerleşimlerine ilişkin buluntular sınırlıdır. Marmara kıyı şeridinde, İ.Ö. 3000 yılı dolaylarından itibaren yoğun yerleşimlerin izleri bulunmuştur. Bölge, en önemlisi İ.Ö. 14. ve 13. yüzyıllarda yaşanan çok sayıda göç dalgasıyla iskân edildi. Bölge bugüne kadar gelen adını Yunanların yöre sakinlerine verdiği Traklar isminden aldı. Bir siyasi birlik oluşturmadan, ayrı kabileler halinde yaşayan Traklar iz bırakan önemli bir yerleşim merkezi kurmadı. Klasik dönemde yöredeki ilk şehirler, Perinthos (Marmara Ereğlisi) ve Bisanthe (Tekirdağ şehri yakınlarında, Barbaros) Sisam kolonileri olarak kuruldu. Şehirler, antik çağlar boyunca, bölgeye egemen olan Perslerin, Makedonların ve Romalıların denetimi altındaydı. Roma döneminde Heraklea adını alan Marmara Ereğlisi Trakya eyaletinin merkezi konumuna yükseldi. Bizans döneminde Rodosto adıyla anılan Tekirdağ şehri bölgesel merkez olarak öne çıktı.

Tekirdağ ili 1. Murat zamanında, 1357 yılında Osmanlı topraklarına katıldı. Şehir Osmanlılar tarafından önceleri Rodosçuk, 1732'den itibaren Tekfurdağı olarak adlandırıldı. İlk dönemlerde Tekirdağ yöresi Rumeli Eyaletinin Vize sancağına bağlıken Tanzimat sonrasında Edirne vilayetine bağlı bir sancak oldu. Cumhuriyet dönemi yeni idari düzenlemesi ile diğer sancaklarla birlikte il haline getirildi; şehrin ve ilin adı Tekirdağ olarak değiştirildi.

Tekirdağ tarih boyunca Trakya'nın kentsel merkezlerinden biri ve bir liman kenti oldu. Ancak göç ve istila yollarının üzerinde bulunuşu gelişimini sınırlayan bir etken oldu. 20. yüzyıl başlarında, Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı sırasında yaşadığı işgaller ve nüfus mübadeleleri bu olumsuzluğun en yakın örnekleridir. İlin gelişimini belirleyen bir diğer etken de, doğusunda İstanbul, batısında Edirne gibi büyük çekim merkezlerinin bulunuşu oldu. Sanayileşme öncesinde gelişmeyi sınırlama yönünde işleyen bu durum, son kırk yıl boyunca tersine döndü. İl sınırları içinde Çorlu, Çerkezköy gibi önemli sanayi merkezlerinin oluşması, ulaşım ve ticaret kanallarının açılmasıyla Tekirdağ en hızlı sanayileşen ve en çok göç alan illerden biri haline geldi.

RAKOCZ
C. URBEL
RAKOCZ STREET

KISIM 2 GELİR FARKININ KÖKENLERİ

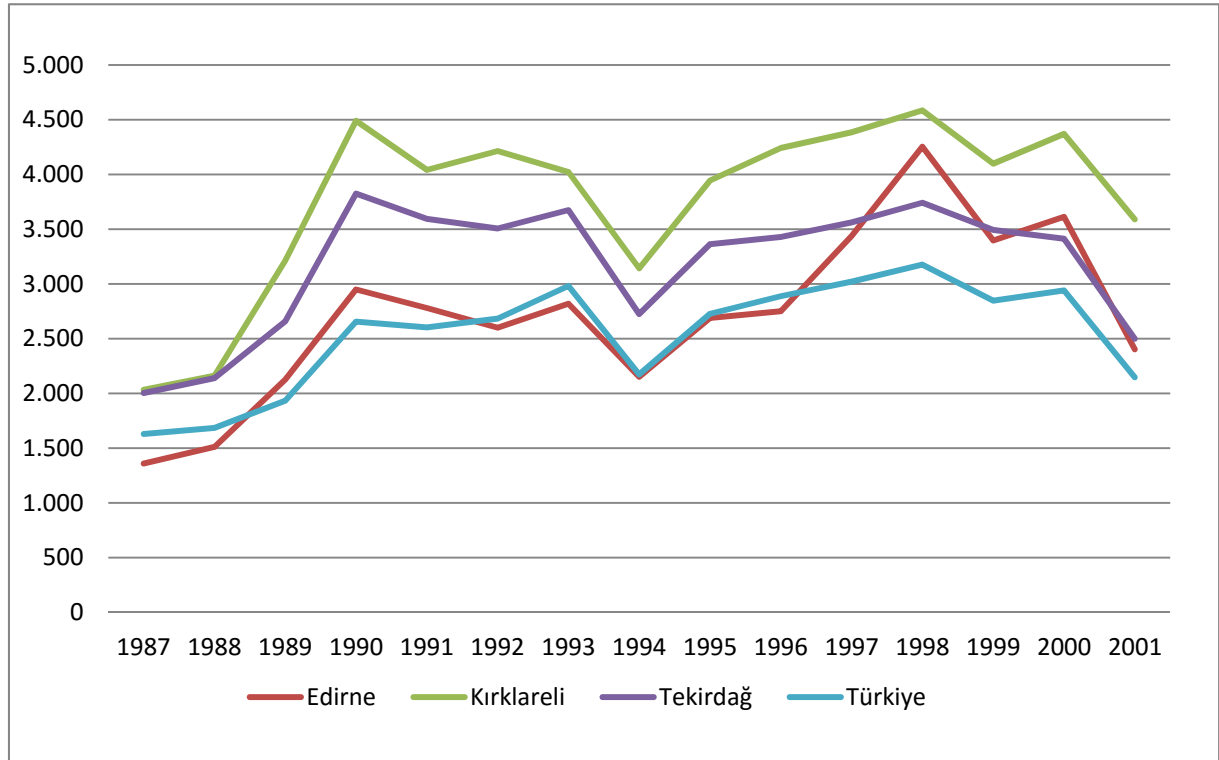
GELİR FARKININ KÖKENLERİ

Türkiye'nin nüfusu içindeki payı %1'in biraz üzerinde olan Tekirdağ'ın GSYH'dan aldığı pay da %1 civarındadır.

İller itibariyle kişi başı gelir rakamları 1987-2001 yılları için mevcuttur. Bu rakamlar, Tekirdağ'ın da aralarında yer aldığı TR21 bölgesindeki illerde kişi başına gelirin söz konusu dönem boyunca Türkiye ortalamasının üzerinde seyrettiğini göstermektedir. Burada dikkati çeken bir nokta da Tekirdağ'da kişi başına gelirin Türkiye ortalaması ile arasındaki farkın 1990'lı yılların başında hızla artmış olmasıdır.

Tekirdağ'ın gelişiminde İstanbul'da sıkışan sanayinin verilen teşviklerle coğrafi olarak yakın ve ulaşımı kolay olan Trakya bölgesine yönelmiş olmasının büyük etkisi olmuştur. 1990'larda hızlanmış olan bu sürecin sonucunda 1987 yılında Tekirdağ'da kişi başına gelir, İstanbul'un %71,3'ü iken, bu oranın 2001 yılında %99'a yükselmiş olduğu hesaplanabilmektedir.

Şekil 1 İller itibariyle Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla; 1987-2001 Cari Fiyatlarla, (\$)

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Kişi başına gelirdeki artış, verimlilik artışı, çalışma yaşındaki nüfusun toplam nüfusa oranındaki artış, işgücüne katılımdaki artış ve yeni yaratılan istihdam olarak ayrıştırılabilir. Matematiksel olarak ilde kişi başına GSKD artışı aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

$$\% (\text{İl GSKD/Nüfus}) \text{ Artışı} = \% (\text{İl GSKD/İstihdam}) \text{ Artışı} + \% (\text{Çalışabilir Nüfus/Nüfus}) \text{ Artışı} + \% (\text{İş Gücüne Katılım/Çalışabilir Nüfus}) \text{ Artışı} + \% (\text{İstihdam/İş Gücüne Katılım}) \text{ Artışı}$$

Kişi başına gelir artışının verimlilik ve işgücü artışlarına ayrıştırılması il bazında yapılamamaktadır. Bu ayrıştırma ancak NUTS2 bazında yapılabilir.

Tekirdağ'ın içinde yer aldığı Batı Marmara bölgesinde 1980-2000 döneminde kişi başına katma değer yukarıdaki gibi ayrıştırılmasını yapan Filiztekin'e (2008) göre, kişi başına gelirin artış hızı Türkiye'de %2 olurken Batı Marmara bölgesinde %2,02 olmuştur. Büyümenin ayrıştırmasında verimlilik artışının katkısı %2,44 puan olurken çalışabilir yaştaki nüfusun toplam nüfus içindeki payındaki gerileme kişi başı geliri 0,46 puan aşağı çekmiştir. Bölgede gelir artışının hızlanmasında işgücü kısıtı yaşanmaktadır. İş gücü kısıtını aşabilmek için bölge göç almaktadır. Aynı dönemde işgücüne katılım oranındaki artışın etkisi -0,72 ve istihdam/işgücüne katılım oranındaki artışın etkisi de -0,6 olmuştur. Sonuç olarak 1980-2000 döneminde büyüme tamamen verimlilik artışı sayesinde mümkün olabilmektedir. Bu verimlilik artışını sürükleyen ise, bölgenin geneline yayılmış ve lokalizasyon ya da kentleşme ekonomilerinden kaynaklanan dışsal ekonomiler değil İstanbul'dan Tekirdağ ve Lüleburgaz'a göç eden sanayi kuruluşlarından kaynaklanan içsel ekonomiler olduğu düşünülmektedir. Dışarıdan sermaye birikimi ve belli firmaların içsel ekonomilerinden kaynaklanan bu verimlilik artışının durma ihtimali, bölgede büyümenin sürdürülebilir olmasının önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Tablo 1 Büyüme Ayrıştırması, Batı Marmara Bölgesi, 1980-2000 Dönemi

%(Bölge GSKD/Nüfus) Artışı =	2,02
%(Bölge GSKD/İstihdam) Artışı	2,44
%(Çalışabilir Nüfus/Nüfus) Artışı	0,46
%(İş Gücüne Katılım/Çalışabilir Nüfus) Artışı	-0,72
%(İstihdam/İş Gücüne Katılım) Artışı	-0,16

Kaynak: Filiztekin (2008) :67, Tablo 13.

2004 sonrasında TÜİK NUTS2 bölgeleri bazında kişi başına Gayrisafi Katma Değer rakamlarını yayımlamaktadır. Buna göre TR21 bölgesinde kişi başına gelir Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, İstanbul'un gerisindedir. İstanbul sayesinde sanayileşen ve buna bağlı olarak gelir seviyesinin arttığı bölgede İstanbul ile olan kişi başına gelir farkının zaman içinde daraldığı dikkati çekmektedir. TR21 bölgesinde kişi başına katma değer 2004 yılında İstanbul'un %79'u iken bu oran 2011 yılında %87'ye yükselmiştir.

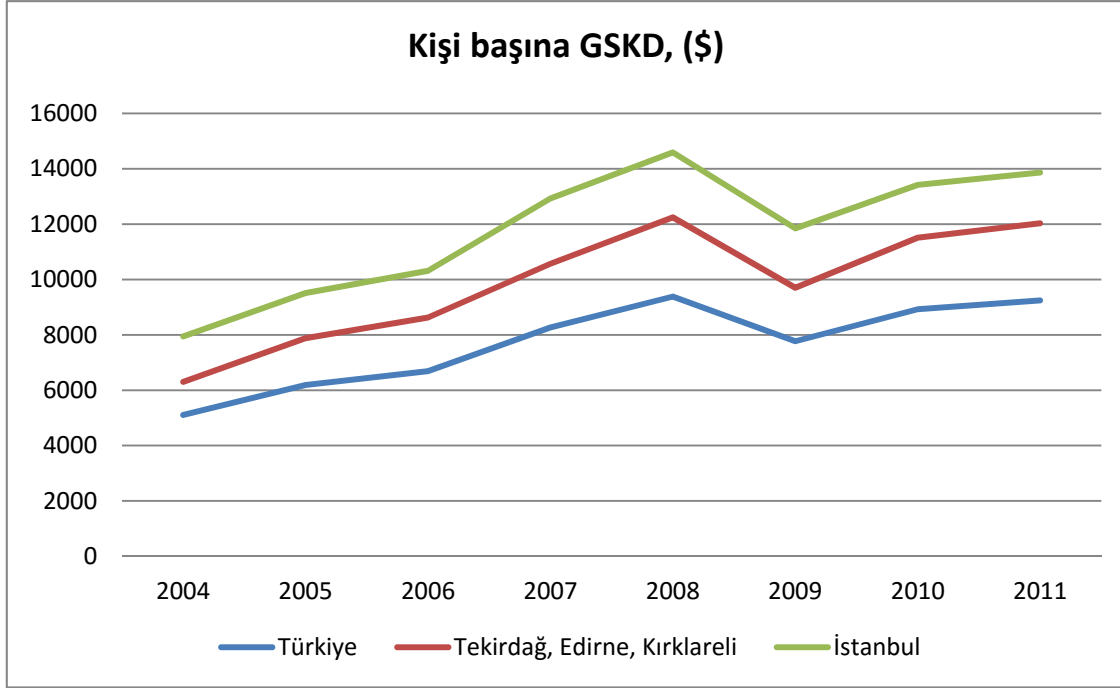
Tablo 2 TR21 Kişi Başı Gelir Artışının Kökenleri (2004-2011)

Kişi başı gelir Artışı =	3,8	3,7	
%(Bölgesel GSKD/İstihdam) Artışı	2,1	2,4	
%(Çalışabilir Nüfus/Nüfus) Artışı	0,4	1,4	0,7
%(İş Gücüne Katılım/Çalışabilir Nüfus) Artışı	1,1	0,3	-0,6
%(İstihdam/İş Gücüne Katılım) Artışı	0,2	-0,3	0,4
Toplam	3,7	3,7	

Kaynak: TÜİK verilerinden hesaplanmıştır.

Büyüme ayrıştırması 2004 sonrası için de tekrarlandığında verimlik artışının artık tek başına büyümeyi sürüklemeye yetmediği dikkati çekmektedir. 2004-2011 döneminde verimlilik artışının büyümeye katkısı 2,4 puan olurken iç göçe bağlı olarak çalışabilir yaştaki nüfus artışı büyümeye 1,4 puan katkı yapmıştır.

Şekil 2 Kişi Başına GSKD, (\$)

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Yakınsama sürecinin çalıştığı büyüme hızlarından da görülebilmektedir. 2004-2011 döneminde kişi başına gayrisafi katma değer artış hızı TR21 bölgesinde %9,7 ile %8,9 olan Türkiye ortalamasının ve %8,3 olan İstanbul'un üzerindedir.

TR21 bölgesinde elde edilen kişi başına GSKD rakamı 24 bölge içinde 2004 yılında altıncı sırada iken, hızlı büyüme süreci sonucunda 2011 yılında beşinci sıraya yükselmiştir.

Elimizde illerin tek tek performansına ilişkin veri olmamasına karşılık, TR21 bölgesi verileri, ilde yapılan görüşmeler ve anket sonuçlarına göre, 1987-2000 döneminde Tekirdağ'da Türkiye ortalamasının üzerinde artan kişi başına gelirin 2000'li yıllarda da bu eğilimini devam ettirmiş olması muhtemeldir.

2009-2012 yıllarına ilişkin nüfus ve istihdam verileri, yoğun göç alan Tekirdağ'da nüfus ve işgücü artışının büyümeye olumlu katkı yapmış olduğunu, buna karşılık işgücüne katılım oranında bir gerileme olduğunu ve istihdam oranının 2008-2012 döneminde büyümeye olumsuz katkı yapmış olduğunu görüyoruz. Bu dönemde Tekirdağ'da işgücü verimliliğinde de bir artış yaşanmış olması ve bunun sonucu olarak kişi başı GSKD rakamının yükselmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Tablo 3 Bölgeler İtibariyle Gayrisafi Katma Değer (\$) Büyüme Hızı ve Türkiye Toplamı İçindeki Payı

Bölgeler	2004-2011 Büyüme hızı	2004 (1)	2011 GSKD pay(%)
Türkiye	8,9	1,0	100
İstanbul	8,3	1,6	27,8
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	9,7	1,2	2,5
Balıkesir, Çanakkale	10,3	0,9	2,1
İzmir	8,2	1,3	6,8
Aydın, Denizli, Muğla	7,2	1,0	3,8
Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	10,8	0,8	3,5
Bursa, Eskişehir, Bilecik	8,3	1,4	6,3
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	9,0	1,4	5,8
Ankara	8,4	1,4	8,4
Konya, Karaman	9,0	0,8	2,4
Antalya, Isparta, Burdur	7,6	1,2	3,9
Adana, Mersin	8,6	0,8	4,1
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	9,4	0,6	2,4
Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	9,8	0,7	1,5
Kayseri, Sivas, Yozgat	9,1	0,7	2,4
Zonguldak, Karabük, Bartın	7,3	1,0	1,5
Kastamonu, Çankırı, Sinop	6,7	0,8	0,9
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	9,6	0,7	2,8
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	9,4	0,7	2,5
Erzurum, Erzincan, Bayburt	10,3	0,6	1,0
Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	10,0	0,4	0,7
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	9,8	0,6	1,4
Van, Muş, Bitlis, Hakkâri	9,4	0,4	1,0
Gaziantep, Adıyaman, Kilis	9,2	0,5	1,6
Şanlıurfa, Diyarbakır	8,8	0,5	1,9
Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	14,2	0,4	1,0

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Tablo 4 Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (2004 – 2011)

	Kişi başına GSKD (TL)	Sıra	Kişi başına GSKD (\$)	Sıra	Kişi başına GSKD (TL)	Kişi başına GSKD (\$)
2004	9.022	6	6.300	6	7.307	5.103
2005	10.617	5	7.878	5	8.338	6.187
2006	12.426	5	8.625	5	9.632	6.686
2007	13.733	5	10.567	5	10.744	8.267
2008	15.682	5	12.243	5	12.020	9.384
2009	14.981	5	9.699	5	12.000	7.769
2010	17.288	5	11.511	5	13.406	8.926
2011	20.169	5	12.029	5	15.500	9.244
% Değişim (2004-2011)	123,6%		90,9%		112,1%	81,2%

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları.

Tablo 5 Kişi Başına Gelir Artışının Belirleyicileri: Tekirdağ İli İçin Nüfus Ve İşgücü Göstergeleri

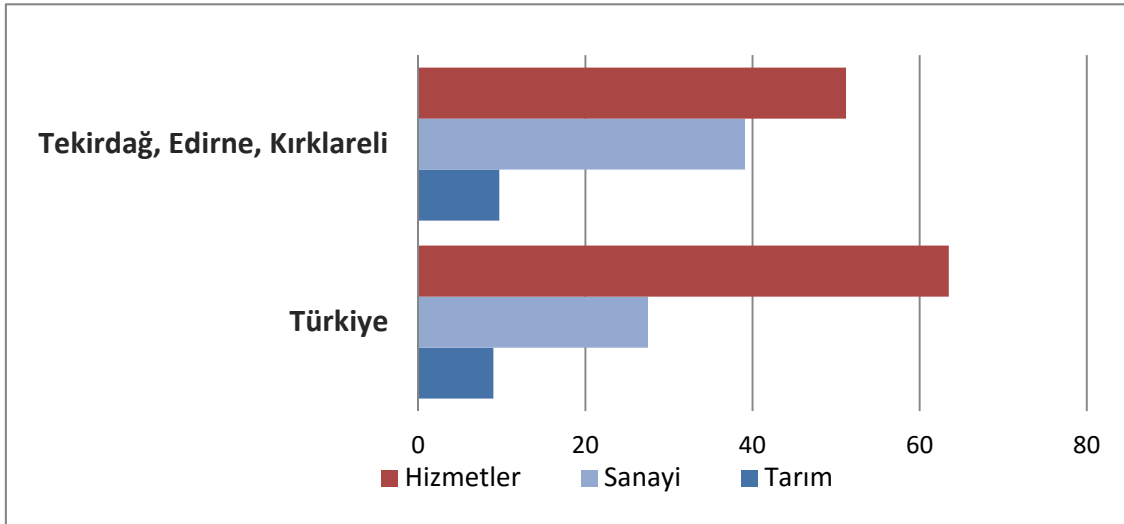
	Nüfus Artış Hızı (%)	İş gücü (14+) Artış Hızı	İş gücüne Katılım Oranı Artışı	İstihdam Oranı Artışı	Toplam
2009	1,6	2,7	-1,1	-2,6	-1,0
2010	1,9	-0,2	-1,1	0,3	-1,0
2011	4,0	6,4	1,0	1,3	8,7
2012	2,7	1,7	-0,6	0,5	1,6
2008-2012	2,0	2,1	-0,6	-0,2	1,3

Kaynak: TÜİK verilerinden hesaplanmıştır.

Kuvvetli iç göçten de beslenen nüfus dinamikleri Tekirdağ'da büyümeye önemli bir katkı yapmaktadır. 2008 sonrasında nüfus artışının büyümeye katkısı hep pozitif olmuşken, artan nüfusun işgücü artışına aynı derecede kuvvetli bir katkı yapmadığı görülmektedir. İşgücü artışının istihdama dönüşmesinde de sıkıntılar olduğu göze çarpmaktadır. 2011 yılı haricinde istihdam artışının büyümeye kuvvetli bir pozitif katkısının olduğu yıl görülmemektedir.

Sonuçta, 2008-2011 döneminde istihdam dinamikleri büyüme üzerindeki etkisi az ama olumlu yönde olmuştur. Bu dönemde Tablo 2'den de görüleceği üzere bu üç faktörün kişi başına gelir üzerinde artırıcı etkisi %0,5 puan ile sınırlı kalmıştır. Aynı dönemde nüfus, işgücü ve istihdam bileşenlerinin büyüme üzerindeki etkisi Türkiye'de 1,6 puan TR21 bölgesinde ise 1,3 puan olmuştur.

Şekil 3 Gayrisafi katma değerın sektörel dağılımı, 2011; %

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Tekirdağ'da hızlı gelir artışında sanayi sektörü sürükleyici olmuştur. 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde tarımın payının hızla azalmış olması ve tarımdan kaynaklanan bu azalmanın tamamen sanayi sektörü tarafından devralınmış olduğu görülmektedir. 2004-2011 döneminde tarım sektöründe GSKD artış hızı %5,8 olurken, sanayi sektöründe %17 ve hizmetler sektöründe %14,2 olmuştur. Böylece tarımın GSKD içindeki payı 2004-2011 yılları arasında

%16,4'ten %9,7'e gerilerken, sanayinin payı %32,8'den %39,1'e yükselmiştir. Aynı dönem içinde hizmetler sektörünün payı %51 olarak değişmeden kalmıştır.

Tablo 6 GSKD, Cari Fiyatlarla, % Paylar

	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Gayrisafi katma değer
2004	16,4	32,8	50,7	100
2005	14,9	32,9	52,2	100
2006	12,5	34,0	53,5	100
2007	11,7	35,1	53,2	100
2008	11,5	35,6	52,9	100
2009	11,1	35,3	53,6	100
2010	11,1	37,0	51,9	100
2011	9,7	39,1	51,2	100
Gelişme hızı 2004-2011	5,85	16,96	14,20	14,07

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları

İlde sanayinin sürükleyici sektör olması, istihdam verilerinden de gözlemlenebilmektedir. Tekirdağ valiliğinin verilerine göre, 2000 yılında Tekirdağ'da sektörel dağılım tarım için %38,8, hizmetler sektörü için %35, sanayi sektörü için de %26,2 olarak göze çarpmaktadır. 2011 yılı Hane Halkı Bütçe Anketi verilerine göre toplam istihdamın %47'si sanayi sektöründe iken, %38'i hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Modern ekonomilerde sanayi sektörünün payı azalırken hizmetler sektörünün payı artmaktadır. Tekirdağ'da hizmetler sektörünün gelişmişlik seviyesinin sanayinin gelişmişliğinin yanında yetersiz kaldığı görülmektedir. İlde görüşülen girişimciler, sanayinin ihtiyaç duyduğu, pazarlama, ticaret, reklam, finans ve diğer hizmet aktivitelerinin İstanbul'dan temin edildiğini aktarmışlardır. Nitekim Tekirdağ valiliği de, hizmetler sektöründe gelişime ihtiyaç olduğu tespitinden hareketle, 2023 öngörülerinde tarımın payının %18'e, hizmetlerin payının %51'e ve sanayinin payının da %31'e yükselmesini öngörmüştür. Bu oranlar 1/100.000'lik Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı'nda bulunan rakamları yansıtmaktadır. (Tekirdağ Valiliği)

Tablo 7 Tekirdağ İli Ve İlçeleri Mevcut Ve Plan Nüfuslarının Sektörel Dağılımları (%):

İlçeler	2000				2023			
	Aktivite Oranı	Tarım	Sanayi	Hizmet	Aktivite Oranı	Tarım	Sanayi	Hizmet
Merkez	42	33	16	51	38	21	12	67
Çerkezköy	53	31	42	27	45	10	41	48
Çorlu	46	18	41	41	45	7	37	56
Hayrabolu	54	65	10	25	48	59	12	29
Malkara	57	68	7	25	50	64	8	27
Marmara Ereğlisi	54	47	14	39	33	17	26	56
Muratlı	45	41	35	24	33	25	34	41
Saray	56	49	27	24	41	34	29	37
Şarköy	48	68	7	26	45	65	5	30

Kaynak: 1/100.000'lik Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı

TR21 bölgesi için çalışan başına verimlilik rakamları hesaplanabilmektedir. TR21 bölgesinde çalışan başına GSKD olarak tanımlanan verimliliğin Türkiye ortalaması ile karşılaştırılması, bölgede tarım sektöründe en büyük verimlilik farkının görüldüğünü, sanayi sektöründeki verimliliğin Türkiye ortalamasını yansıttığını, buna karşılık hizmetler sektöründe verimliliğin düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Çorlu Belediye Başkan Yardımcısı Serhad Çatalkaya: Tekirdağ'da işçilik maliyeti düşük. İşçi ücretleri belki Romanya ve Bulgaristan'dan daha pahalı ama iş gücü verimliliği çok yüksek.

TR21 bölgesinde çalışan başına GSKD tarım sektöründe Türkiye'nin yaklaşık 1,5 katı kadardır. Sanayi sektöründe 2004 yılında Tekirdağ'da çalışan başına katma değer 29,921 TL ile 28,334 TL olan Türkiye ortalamasının %106 üzerinde idi. Ancak 2011 yılına gelindiğinde bu farkın %100,6'ya gerilemiş olduğu görülmektedir.

Tablo 8 Sektörler İtibariyle Verimlilik, Çalışan Başına GSKD, Cari Fiyatlarla, 1000 TL)

Tekirdağ, Edirne, Kırklareli TR21	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	11.589	29.921	31.308	24.128
2005	16.657	32.558	31.386	28.075
2006	19.986	37.786	37.072	33.676
2007	20.936	40.088	43.862	37.847
2008	24.355	43.984	49.918	42.698
2009	20.237	43.570	48.002	40.392
2010	22.978	43.301	57.392	44.591
2011	24.694	49.945	60.169	49.318
2004-2011 ortalama büyüme hızı (%)	11,4	7,6	9,8	10,8

Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	9.277	28.334	33.596	25.208
2005	11.780	30.343	36.422	28.490
2006	12.770	34.519	41.503	32.729
2007	13.218	37.791	46.532	36.377
2008	14.409	40.914	52.390	40.322
2009	15.034	40.599	53.234	40.628
2010	16.319	43.702	57.240	43.399
2011	16.870	49.581	63.044	47.717
Gelişme hızı 2004-2011 (%)	8,9	8,3	9,4	9,5

TR21/ Türkiye (%)	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	124,9	105,6	93,2	95,7
2005	141,4	107,3	86,2	98,5
2006	156,5	109,5	89,3	102,9
2007	158,4	106,1	94,3	104,0
2008	169,0	107,5	95,3	105,9
2009	134,6	107,3	90,2	99,4
2010	140,8	99,1	100,3	102,7
2011	146,4	100,7	95,4	103,4

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Sektörlerdeki verimlilik düzeylerinin TR21 bölgesi içindeki iller arasında büyük farklılık göstermeyeceğini kabul etmek yanlış olmayacaktır. Buna göre, şirket sayıları ve istihdam rakamlarına bakıldığında, 2008-2012 yılları arasında verimliliğin daha yüksek olduğu tarım sektöründe yoğunlaşmanın arttığı, sanayi sektöründe azaldığı, verimliliğin daha düşük olduğu hizmetler sektöründe ise yoğunlaşmanın azaldığı görülmektedir.

NÜFUS DİNAMİKLERİ

Tekirdağ ili ADNKS 31.12.2013 verilerine göre 874.475 kişilik nüfusuyla Türkiye'nin 23. büyük ilidir. Birçok ilin aksine göç veren değil göç alan bir ildir. 1965-2013 döneminde Türkiye nüfusu 2,4 katına çıkarken Tekirdağ'ın nüfusu 3 katına çıkmıştır. Böylece Türkiye toplamı içinde %0,9 olan payı 2000 yılından sonra artmaya başlamış ve 2013 yılında %1,14'e yükselmiştir.

Tablo 9 Yıllar İtibariyle Nüfusun Gelişimi, Türkiye, Tekirdağ

Yıl	Tekirdağ nüfusu	Türkiye Nüfusu	Tekirdağ nüfusunun Türkiye içindeki payı (%)
1965	287 381	31 391 421	0.92
1970	302 946	35 605 176	0.85
1975	319 987	40 347 719	0.79
1980	360 742	44 736 957	0.81
1985	402 721	50 664 458	0.79
1990	468 842	56 473 035	0.83
2000	623 591	67 803 927	0.92
2007	728,396	70 586 256	1.03
2008	770 772	71 517 100	1.08
2009	783 310	72 561 312	1.08
2010	798 109	73 722 988	1.08
2011	829 873	74 724 269	1.11
2012	852 321	75 627 384	1.13
2013	874 475	76 667 864	1.14

Kaynak: ADNKS verilerinden hesaplanmıştır.

ADNKS verilerine göre 2012 yılında Tekirdağ'da nüfus artış hızı ‰ 26,69 ile ‰12,01 olan Türkiye ortalamasının bir hayli üzerindedir. Tekirdağ'ın nüfus artış hızının en yüksek olduğu beşinci il olması, ilin çok önemli bir çekim merkezi olduğuna işaret etmektedir. Nüfus artışı, Tekirdağ'ın gelişiminde üretim faktörlerinin birikiminin önemine dikkat çekmektedir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak: Çerkezköy'de nüfusun % 15'i yerli ise %85'i göç. Tekirdağ ili 2012 yılı 25.000 nüfus artışının analizinde 11 bin doğum ve 4 bin ölümün yanında 18 bin de göçle gelen nüfus var. Göç projeksiyonlarının yapılması ve buna uygun bir Tekirdağ modeli çıkartılması lazım.

Tekirdağ ilindeki nüfus artışının en önemli nedeni 1990 sonrasında Çorlu ve Çerkezköy ilçelerinde sanayinin gelişmesi bağılı olarak oluşan iç göç akımları olmuştur. Tekirdağ 1990'lardan günümüze kadar hem mutlak sayı hem de il nüfusuna oran olarak en çok iç göç alan illerimiz arasında yer almış, kimi yıllarda net göç oranının en yüksek gerçekleştiği ilimiz olmuştur. Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak Tekirdağ nüfusunun her sene 25 bin kişi arttığını belirterek bu durumun asayiş, sağlık, sosyal, eğitim vb. sorunlarını arttırdığını belirtmiş ve Tekirdağ'ın gelişiminin sağlıklı olması açısından göç projeksiyonlarının yapılması ve buna uygun bir Çerkezköy modeli çıkartılması gerektiğini vurgulamıştır.

80'lerin ortasından itibaren ilin demografik yapısını belirleyen en önemli faktörler arasında giren iç göç olgusu otuz yılın ardından bugün hala bu merkezi önemini korumaktadır.

Tekirdağ'ın merkez ilçe dâhil 12 ilçesi arasında en büyük ilçesi Çorlu'dur. 225.540 olan nüfusu ile Çorlu ülkedeki 14 ilden daha fazla nüfusu barındırmaktadır. Çorlu'yu nüfus büyüklüğü bakımından Süleymanpaşa(Merkez), Çerkezköy ve Kapaklı ilçeleri izlemektedir.

Tablo 10 Tekirdağ'da İlçelere Göre Nüfus (2013)

Tekirdağ	Toplam
Çerkezköy	113.134
Çorlu	225.540
Ergene	56.787
Hayrabolu	33.839
Kapaklı	85.898
Malkara	53.293
Marmara Ereğlisi	22.816
Muratlı	26.764
Saray	47.171
Süleymanpaşa	179.239
Şarköy	29.994
Toplam	874.475

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

İlçeler itibariyle nüfus verilerine bakıldığında 1990-2012 döneminde sadece Çorlu, Çerkezköy ve merkez ilçede kent nüfusunda artış olmuştur. Bu durum Çorlu-Çerkezköy sanayi

merkezlerinin Türkiye genelinde olduğu gibi, doğal olarak il düzeyinde de çekim odağı olmasına bağlıdır.

Çorlu, İstanbul'dan sonra Trakya'nın en büyük ikinci yerleşim yeridir. Dolayısıyla İstanbul'a yakınlık, ulaşım imkânları, Avrupa ile Asya arasında bir köprü olmak gibi özellikleriyle Çorlu'nun coğrafi konumu sanayinin bu ilçeye akın etmesine yol açmıştır.

Tekirdağ, İstanbul, Kocaeli ve Bursa ile beraber Türkiye sanayisinde önemli yer tutmaktadır. Hatta Bursa'dan daha gelişmiş ve verimli bir sanayiye sahiptir. Kısa süre öncesine kadar sakin bir ilçe olan Çorlu tam anlamıyla bir sanayi kenti görünümünü almıştır. Sanayileşme ve iç göçle birlikte nüfus yoğunluğu had safhaya çıkmıştır. Bu hızlı gelişimden ve hareketliliğinden dolayı Küçük İstanbul adı bile yakıştırılan Çorlu, Tekirdağ ilinin güncel sıkıntılarının ve potansiyelinin odak noktasını oluşturmaktadır.

Tablo 11 Temel Nüfus Göstergeleri ve Sıralamaları

Temel nüfus göstergeleri ve sıralamaları	Türkiye	TR21	Tekirdağ
Şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı (% , 2010)	76,3	67,5	68,4
Sırası	-	11	27
Nüfus yoğunluğu (km2 başına)	96,0	82,0	126,0
Sırası	-	12	16
Toplam yaş bağımlılık oranı (%)	48,9	40,5	41,0
Sırası	-	25	74
Yıllık nüfus artış hızı (% , 2009-2010)	15,9	6,2	18,7
Sırası	-	18	21
Cinsiyet oranı (%)	101,0	103,0	103,9
Sırası	-	6	19

Kaynak: TÜİK Bölgesel Göstergeler: TR21 (2010)

Tekirdağ, nüfus yoğunluğu bakımından kilometrekare başına 126 kişi ile Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. İldeki nüfus yoğunluğunun yüksek olması bölgenin yoğun göç aldığına ilişkin önemli bir gösterge sayılabilir. Toplam yaş bağımlılık oranı ise Türkiye ortalamasının altındadır. Çalışan nüfusun toplam nüfus içerisindeki ağırlığına işaret eden bu durum, il için aynı zamanda fırsat penceresi olabileceğine yönelik ipucu vermektedir. İldeki kaba doğum hızının ülke ortalamasının altında olduğu göz önüne alınırsa, il için bu dönem önemli bir fırsata işaret etmektedir.

Tablo 12 Köy Nüfusunun Toplam Nüfus İçindeki Oranı Tekirdağ (%)

2007	32,13%
2008	32,33%
2009	32,30%
2010	31,65%
2011	31,03%
2012	30,89%

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Türkiye'de ortalama olarak nüfusun %23'ü belde ve köylerde yaşarken bu oran Tekirdağ'da %31 ile çok daha yüksektir. Sanayisi bu kadar gelişmiş olmasına karşılık kentleşme seviyesinin

ülke ortalamasının altında kalması, ilde tarımın getirisinin hala fazla olduğunu düşündürmektedir. Bu duruma katkı yapan bir diğer etken Çorlu- Çerkezköy sanayi merkezlerinin fazlasıyla İstanbul'un etkisi altında gelişmesi ve il genelinde sanayileşmeyi sağlayacak dışsallıkların sınırlı kalmasıdır.

Tablo 13 Tekirdağ Cinsiyet Oranı (2013, Adnks)

	Toplam	Kadın	Erkek	Cinsiyet Oranı
Yaş grupları	874.475	450.149	424.326	94,26
0-19	248.866	128.920	119.946	93,04
20-49	429.106	226.133	202.973	89,76
50+	196.503	95.096	101.407	106,64

Kaynak: ADNKS verilerinden hesaplanmıştır.

Tekirdağ'da cinsiyet oranı 103,9 ile Türkiye ortalamasının biraz üzerindedir. Genç nüfusta kadın sayısının erkek nüfustan fazla olması dikkat çekicidir. Net göç almasına karşılık kadın nüfusunun özellikle çalışabilir nüfus olarak kabul edilen 20-49 yaş arasında yüksek olması kadınların istihdamdaki rolü açısından önemli bir ipucu vermektedir.

Tablo 14 Tekirdağ İli Net Göç Hızı (%)

	Tekirdağ ili net göç hızı(‰)	Türkiye içindeki sırası
1975-1980	16,5	10
1980-1985	10,3	12
1985-1990	46,7	6
1995-2000	96,8	1
2007-2008	33,2	2
2008-2009	11,0	4
2009-2010	15,0	1
2010-2011	16,6	1
2011-2012	16,7	5
2012-2013	15,7	5

Kaynak: ADNKS verilerinden hesaplanmıştır.

Tekirdağ ilinin tarihsel gelişimine paralel olarak 80'lerin başından itibaren net göç aldığı görülmektedir. Özellikle 90'ların ikinci yarısında sanayileşme politikasına bağlı olarak net göç hızla yükselmiştir. İç göç kadar bölge 1989'da Bulgaristan ve başka Balkan ülkelerinden dış göç de almıştır. Bu göç özellikle bölgedeki nitelikli insan kaynağı açısından önemli olmuştur. Küresel krizle daralan istihdam imkânları sonucu 2008 sonrasında ülke genelinde iç göç azalırken net göç hızı Tekirdağ'da da bir miktar ivme kaybetmiş, ancak bu yavaşlama ülke geneline kıyasla çok daha hafif olduğu için bu yıllarda Tekirdağ net göç hızı sıralamasında birinci sıraya yükselmiştir.

İllerde kurulan çok büyük ölçekli bir tesis ya da sosyal olaylar sonucu yıldan yıla iç göç rakamlarında önemli oynamalar olabilmektedir. Buna karşılık son yirmi beş yıl boyunca hem mutlak sayı, hem de nüfusa oran olarak en çok göç alan iller arasındaki yerini korumuştur.

Düzensiz sanayileşme, kentleşme ve hızlı göç alımı kent yaşamı açısından önemli sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Özellikle Çorlu Bölgesi'nin göç alımından kaynaklı ciddi sıkıntılar yaşadığı söylenmektedir.

Tablo 15 Tekirdağ'da Geniş Yaş Grubu Nüfuslarının Oranları (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-14	21,9	21,8	21,8	21,8	21,5	21,4	21,2
15-64	70,8	71,3	71,2	70,9	71,3	71,3	71,3
65+	7,2	7,0	7,1	7,3	7,2	7,3	7,5
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: ADNKS verilerinden hesaplanmıştır.

Tekirdağ'da yaş grubu nüfuslarının dağılımı da, aldığı ekonomik nedenli göç yüzünden Türkiye ortalamalarından farklıdır. Türkiye'de 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2009-2012 döneminde %25,5 iken bu oran Tekirdağ'da %21,6'dır. 15-65 yaş arasındaki çalışabilir yaştaki nüfusun oranı Türkiye genelinde %67,3, iken Tekirdağ'da bu oran 71,2'dir.

TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağı'nda da vurgulandığı gibi Tekirdağ'da yaşanan hızlı nüfus artışı; kamusal hizmetler ve tüm hizmetler sektöründe talep artışına yol açmakta, bu alanlarda sunulan hizmetlerin talep artışını karşılayamaması, büyümenin dengesiz olmasına ve sosyoekonomik kalkınmada sorunlarla karşılaşılmasına neden olmaktadır. (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 32).

İŞ GÜCÜ PİYASALARI

Tekirdağ'ın ekonomik gelişimi istihdam piyasalarından da izlenebilmektedir. Türkiye ortalamaları ve TR21 bölgesi ile karşılaştırmalı olarak bakıldığında işgücüne katılma ve istihdam oranı yüksek, işsizlik oranı düşüktür.

Tablo 16 İl Bazında Temel İş gücü Göstergeleri (% , 2012)

	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	TR21	Türkiye
İş gücüne katılma oranı	54,7	52,9	55,5	54,8	50,0
İşsizlik oranı	7,5	7,9	7,1	7,4	9,2
İstihdam oranı	50,6	48,8	51,6	50,8	45,4

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

2008 küresel krizi tüm Türkiye'yi olduğu gibi Tekirdağ'ı da olumsuz etkilemiştir. İstihdam oranı düşerken işsizlik oranı yükselmiştir. Ancak 2012'de istihdam piyasalarının toparlanmış olduğu dikkati çekmektedir.

İşsizlik oranının düşüklüğü eleman teminini ilin yatırım ortamının en önemli konularından birisi haline getirmektedir. Özellikle sanayide mavi yakalı eleman temininde ciddi sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Tekirdağ'da yapılan temaslarda, firmaların birbirlerinden eleman çaldıkları, eleman temin edebilmek için transfer ücreti ödendiği, çalışanların öğle yemeğini kötü buldukları için bile işten ayrıldıkları ve hemen ertesi günü yeni bir iş bulabildikleri bilgileri aktarılmıştır.

Önümüzdeki yıllarda Tekirdağ'ın hızlı gelişiminin devam etmesi durumunda yeni kurulacak firmalarla birlikte mavi ve beyaz yakalı eleman ihtiyacı da artacaktır. Bu ihtiyacın sağlanabilmesi için Tekirdağ'ın dışarıdan göç alması gerekecektir. Bir diğer alternatif de hızlı tren vb. ulaştırma araçlarının gelişmesiyle, çalışanların İstanbul'dan günü birlik gelmesidir. Zaten hali hazırda günü birlik gelen özellikle nitelikli personel ve yöneticinin çok sayıda olduğu aktarılmaktadır.

Özcanlar Köfte Genel Müdürü Mestan Özcan: Kredi bulmakta sorun çekmiyoruz ama nitelikli eleman sorunu yaşıyoruz. Mesela garson bulmakta sıkıntı çekiyorum, bu yüzden Özcanlar Akademi'yi kurmayı düşünüyorum.

İşsizlik oranının düşük olması kayıt dışı istihdamın da yaygın olmamasına yol açmaktadır.

Kayıt dışı işçi çalıştırmak burada zor, çünkü işçi bulma lüksünün olduğu bir yerde sosyal güvenceden yoksun olarak kişi çalıştırmak çok zor. Hizmette olabilir ama sanayide zor. (Sarıkurt, 2014)

Tablo 17 Tekirdağ İşgücü Göstergeleri

Tekirdağ	İşgücüne katılım (%)	İşsizlik (%)	İstihdam (%)
2008	57,3	9,1	52,1
2009	56,2	11,9	49,5
2010	55,1	9,6	49,8
2011	56,1	8,8	51,1
2012	55,5	7,1	51,6

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

İl bazında istihdam verileri bulunmamakla birlikte, ADNKS sistemine geçildikten sonra işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik oranları belli güven aralıklarında temin edilebilmektedir. ADNKS sisteminde belli güven aralıklarında temin edilebilen işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik oranlarından yola çıkılarak yapılan hesaplamaya göre, 2011 yılında toplam istihdam 333 bin kişi olarak hesaplanabilmektedir.

Tekirdağ Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sami Kayın: Biz Tekirdağ'da çok iyi iş arıyoruz. Herkesin 3-5 dönüm arazisi var, kimse çocuğunu zahmete sokmuyor, sonra çocuklar çok iyi, profesyonel işler dışında iş beğenmiyor.

TÜİK tarafından yayınlanan 2011 Nüfus ve Konut Araştırması verilerinden 2011 yılı için il bazında istihdam göstergelerine ulaşılabilmektedir. Bu verilere göre 2011 yılında toplam istihdam 317 bin kişidir. 2011 Nüfus ve Konut Araştırması verileri, İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri verilerinden farklılıklar içermektedir. 2011 Nüfus ve Konut Araştırması verilerinden derlenen Tekirdağ verilerine kıyasla İl Bazında Temel İşgücü Göstergelerinde Tekirdağ'da işgücüne katılma oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı daha yüksek hesaplanmaktadır.

Teksander Genel Sekreteri Soner Şaşmaz: Tekirdağ'da çok ciddi bir eleman sıkıntısı var. Sanayiciler hem nitelikli hem mavi yaka eleman bulmakta çok zorluk yaşıyorlar.

Tablo 18 İşgücü, İstihdam ve İşsiz Sayıları, Tekirdağ (2011)

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı	İstihdam oranı	İşsizlik oranı
2011*	652	366	333	57	286	56,1	51,1	8,8
2011**	647	341	317	24	306	52,7	49	6,9

*İl bazında istihdam göstergelerinden hesaplanmıştır.

**Nüfus ve Konut Araştırması 2011

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

2011 yılında yapılan Nüfus ve Konut Araştırması, işgücünün sektörel dağılımını da vermektedir. Buna göre Tekirdağ'da sanayinin payı %46,6 ile Türkiye ortalamasının çok üzerinde iken hizmetler sektörünün payı % 38,1 ile Türkiye ortalamasının çok altında kalmaktadır. Tekirdağ'da hizmetler sektörünün istihdamdaki pay itibarıyla Türkiye'de gelir seviyesinin düşük olduğu illere benzer biçimde sonlarda yer alıyor olması, hizmetler sektörünün sanayinin gelişmesine ayak uyduramamış olduğu dikkati çekmektedir. Hizmet sektörlerinde istihdam oranının, gelişmiş seviyesinin altında kalması, ileriye dönük olarak Tekirdağ'ın gelişimini kısıtlayabilecek faktörlerden birisi olarak görülebilir.

Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verilerine göre sanayinin toplam istihdam içindeki payının tüm Türkiye'de en yüksek olduğu il Tekirdağ'dır. Sanayinin toplam istihdam içindeki payı, Türkiye genelinde %27,2 iken, Tekirdağ'da %46,6'dır. Bu oran diğer sanayi kentleri olan Kocaeli'nde %44,1, Bursa'da %42,6 ve Gaziantep'te %37,5'tir. Çalışan her iki kişiden neredeyse birisinin sanayi sektöründe istihdam ediliyor olması, ilin tam bir sanayi bölgesi olduğunu göstermektedir.

İmalat sanayii istihdamının toplam sigortalı istihdam içerisindeki payının en yüksek olduğu iller Tekirdağ, Bilecik ve Düzce'dir. İmalat sanayii istihdamının sigortalı istihdam içerisindeki oranında Tekirdağ tüm iller içerisinde ilk sırada gelmektedir. Bu değişken itibarıyla ülke ortalaması yüzde 28,6 iken Tekirdağ'da bu oran yüzde 57,6'dır. (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013)

Tablo 19 İllere ve Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Tekirdağ (Bin Kişi, 15+ Yaş, Ekim 2011)

İl	İstihdam (000)	Tarım (000)	Sanayi(000)	Hizmet(000)	Tarım(%)	Sanayi(%)	Hizmet(%)
Türkiye	24 320	5 531	6 605	12 184	22,7	27,2	50,1
Tekirdağ	317	49	148	121	15,4	46,6	38,1

Kaynak: Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verilerinden hazırlanmıştır

Tablo 20 İllere Ve İşteki Duruma Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Tekirdağ (Bin Kişi, 15+ Yaş, Ekim 2011)

İl	İstihdam (000)	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli (000)	İşveren veya kendi hesabına (000)	Ücretsiz aile işçisi (000)	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli (%)	İşveren veya kendi hesabına (%)	Ücretsiz aile işçisi (%)
Türkiye	24 320	16 664	4 925	2 731	68,5	20,2	11,2
Tekirdağ	317	239	53	26	75,3	16,7	8,0

Kaynak: Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verilerinden hazırlanmıştır

Çalışanların neredeyse yarısının sanayide istihdam edildiği Tekirdağ'da çalışanların % 75,3'ü ücretlilerden oluşurken, kendi hesabına çalışanların oranı %16,7 ve ücretsiz aile işçilerinin oranı da % 8'dir. Çalışanların içinde ücretlilerin oranı İstanbul ve Kocaeli gibi illerde %85 ile Tekirdağ'ın bir hayli üzerindedir. Ücretsiz çalışanların ve kendi hesabına çalışanların Tekirdağ'da görece olarak fazla olması, tarımsal üretimin ilde canlılığını korumasıyla ilgilidir.

Tablo 21 İllere Göre İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Ve Nedeni, Türkiye, Tekirdağ (Bin Kişi, 15+ Yaş, Ekim 2011)

İl-	İş gücüne dâhil olmayan nüfus	Ev işleri ile meşgul (1)	Eğitim/ öğretim	Emekli	Çalışamaz halde (hasta/özürü/ yaşlı)	Diğer (2)	Ev işleri ile meşgul (1) (%)	Eğitim/ öğretim (%)	Emekli	Çalışamaz halde (hasta/özürü/ yaşlı)	Diğer (2)
Toplam	29 219	14 770	5 833	4 517	3 031	1 068	50,5	20,0	15,5	10,4	3,7
Tekirdağ	306	154	51	61	30	11	50,2	16,7	19,8	9,6	3,6

(1) Ev işleri ile meşgul: Kişinin evde yemek pişirme, bulaşık yıkama, temizlik yapma gibi ev işleriyle meşgul olmasının yanında ailede çocuklara, bakıma muhtaç yaşlılara ve hastalara bakması nedeniyle iş aramayanlar için de bu seçenek işaretlenmiştir.

(2) Diğer: Kira, faiz vb. geliri olduğu için iş aramayanlar ile iş aramış ancak çalışmaya hazır olmayanlar da bu başlık altında toplanmıştır. Kaynak: Nüfus ve Konut Araştırması 2011 verilerinden hazırlanmıştır.

İş gücüne katılma oranının yüksek olduğu Tekirdağ'da işgücüne dâhil olmayan nüfusun nedenlerine bakıldığında emekli oranının Türkiye ortalamasından daha yüksek, buna karşılık eğitim/öğretimdeki nüfusun payının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum özellikle sahil şeridinin ve kırsal bölgelerin modern imkânlarla erişim kolaylığı, doğa ve sakin hayat şartları sunuşuyla emekliler için de bir çekim merkezi olduğuna işaret etmektedir.

SGK'ya kayıtlı istihdam verilerine bakıldığında Tekirdağ'da istihdamın %60'a yakın bir oranının sanayi sektöründe istihdam edildiği dikkati çekmektedir. İnşaat sektörünün payı %10 iken hizmetler sektörünün payının %30'un altında olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 22 İstihdam Edilen Sigortalıların Sektörlere Göre Dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Tarım	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5
Maden ve Taş Ocakçılığı	1,2	1,4	1,2	1,2	1,3
Enerji	1,6	1,6	1,7	1,6	1,5
İnşaat	10,1	9,7	10,6	11,0	10,7
Sanayi	58,4	56,8	57,1	57,0	56,6
Hizmetler	28,4	30,0	28,9	28,8	29,3
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

Tekirdağ'da sanayinin gelişmiş olmasına rağmen, sanayi sektöründe istihdam edilenlerin üçte ikisinin düşük teknoloji sektörlerinde faaliyet gösteren girişimlerde çalıştıkları dikkati çekmektedir. Yüksek teknoloji girişimlerde çalışanların toplam içindeki payı %1 bile değildir.

Tablo 23 Sanayi Sektöründe İstihdam Edilen Sigortalıların Teknoloji Gruplarına Göre Dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Düşük teknoloji sanayi	71,1	70,4	68,2	67,1	66,7
Orta-düşük teknoloji sanayi	16,2	17,3	17,4	18,2	17,6
Orta-yüksek teknoloji sanayi	12,5	12,0	14,1	14,4	14,9
Yüksek-teknoloji sanayi	0,3	0,3	0,3	0,2	0,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

Sanayinin düşük teknoloji alanlarda yoğunlaşması ve İstanbul'a olan yakınlık nedeniyle modern hizmetler sektöründeki gelişim de sınırlı kalmıştır. Hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin yarısının geleneksel hizmetler alanında faaliyet gösteren girişimlerde çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 24 Hizmetler Sektöründe İstihdam Edilen Sigortalıların Türlerine Göre Dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Geleneksel Hizmetler	47,6	47,3	49,1	50,5	50,4
Hibrid hizmetler	19,8	22,4	24,9	25,4	27,4
Modern hizmetler	32,6	30,2	26,0	24,1	22,3
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

EĞİTİM

Tekirdağ'da sanayinin ihtiyacı olan nitelikli iş gücü ve kalifiye eleman ihtiyacı veri alındığında, nüfusun eğitim düzeyi Türkiye ortalamasının üzerinde olsa da, eğitim göstergelerinin Tekirdağ'ın daha yüksek katma değerli sanayi ürünlerine geçişini destekler nitelikte olmadığı görülmektedir. Eğitimsiz nüfusun oranı Türkiye ortalamasının altında iken ortaokul ve lise ve dengi okullarda Türkiye ortalamasının üzerindedir. Yüksek öğretimli nüfusun oranının Türkiye ortalamasının altında kalması, Tekirdağ'da sanayinin atılım yapmasının önündeki başlıca sorunlardan birisi olarak görülmektedir.

Tablo 25 Nüfusun Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (%)

Bitirilen eğitim düzeyi	Erkek			Kadın		
	Tekirdağ	TR21	Türkiye	Tekirdağ	TR21	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	0,82	1,1	1,6	3,4	4,4	7,6
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	3,14	3,4	4,2	6,6	6,4	9,1
İlkokul mezunu	22,97	25,9	22,6	32,9	35,1	29,6
İlköğretim mezunu	24,34	21,6	23,7	20,2	17,4	18,0
Ortaokul veya dengi okul mezunu	6,24	6,3	6,0	4,7	4,5	3,8
Lise veya dengi okul mezunu	26,99	26,2	24,4	19,5	19,8	17,7
Yüksekokul veya fakülte mezunu	11,65	12,1	13,1	9,6	9,7	10,2
Yüksek lisans mezunu	0,75	0,8	1,1	0,6	0,6	0,8
Doktora mezunu	0,20	0,2	0,3	0,1	0,2	0,2
Bilinmeyen	2,90	2,3	3,0	2,4	1,8	2,9
Toplam	100	100	100	100	100	100

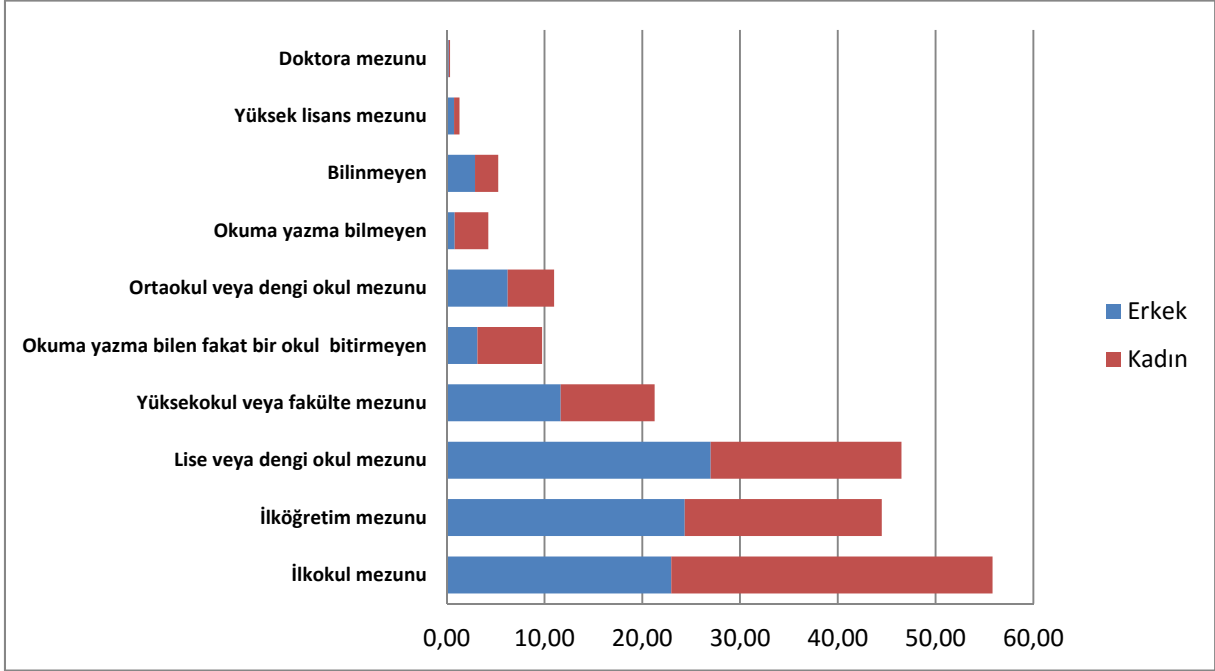
Kaynak: TÜİK verilerinden hesaplanmıştır

Tam bir sanayi kenti olan Tekirdağ'ın bu yapısı itibariyle en çok gereksinim duyulan okul türü meslek okullarıdır. Tekirdağ'ın 9 ilçesinde Namık Kemal Üniversitesi'ne bağlı; 9 tane meslek yüksek okulu bulunmaktadır. Bu meslek yüksek okulları inşaat, çevre, makine, tekstil, elektronik ve haberleşme ve bilgisayar mühendisliği alanlarında eğitim veren bir mühendislik fakültesi ile bilgisayar teknolojileri, otomotiv, mobilya, mekatronik, iklimlendirme, gıda teknolojileri, endüstriyel otomasyon, endüstriyel elektronik, elektronik haberleşme, tekstil, tarım alet ve makineleri, makine, resim, konstrüksiyon, kimya ve büro yönetimi alanlarındadır. (<http://www.tekirdag.gov.tr>)

*Nitelikli eleman sıkıntısı var, personele kıdem vermemek handikap yaratıyor,
(Aydın E. , 2014)*

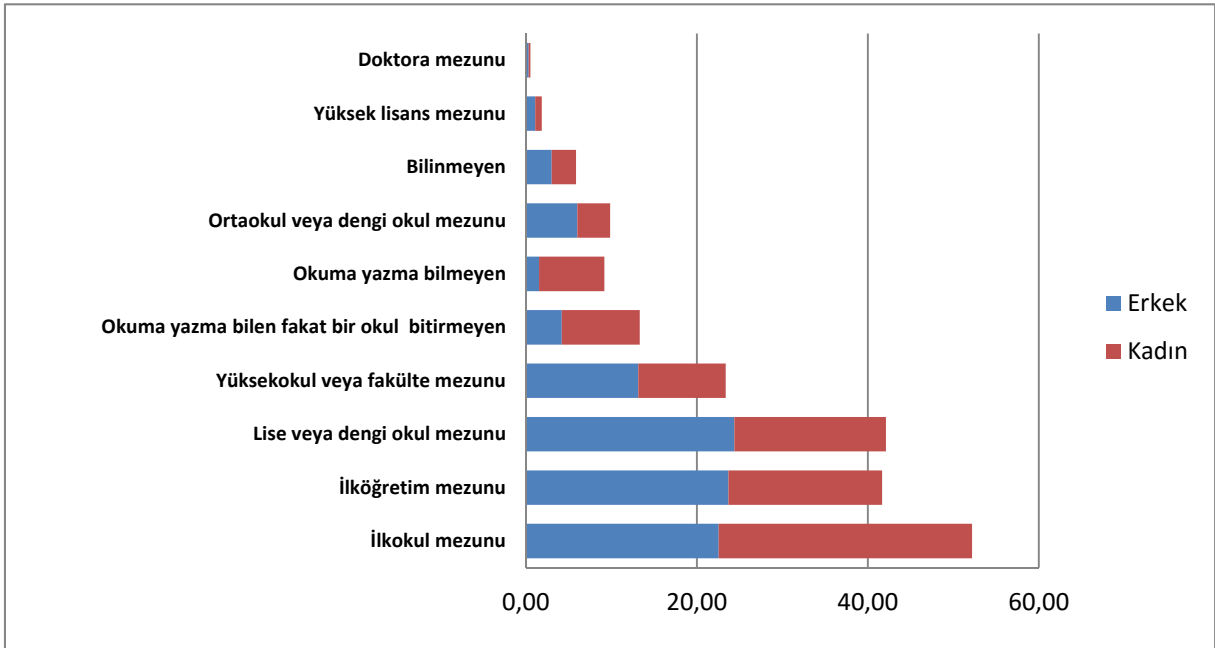
Namık Kemal Üniversitesi 2006 yılında kurulmuştur. %5'i yüksek lisansta olmak üzere 26250 öğrencisi bulunan üniversite bünyesinde Mühendislik ve Ziraat Fakültesi vardır. Öğrencilerin %30'u Trakya'dan, %50'si İstanbul'dan gelmektedir. İstanbul'dan gelen öğrenciler, eğitimlerini tamamladıktan sonra genellikle geri dönmektedirler.

Şekil 4 Tekirdağ'da Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre 15 +Yaş Nüfusun Dağılımı (% , 2013)

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Şekil 5 Türkiye'de Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre 15 +Yaş Nüfusun Dağılımı (% , 2013)

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Tekirdağ'da net okullaşma oranları Türkiye ortalamasının bir hayli üzerinde olsa da, Türkiye'deki iller arasındaki sırası açısından Tekirdağ'da ilkokulda net okullaşma oranı düşük, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı yüksektir. Son yıllarda ilkokulda net okullaşma oranında bir parça bozulma olduğu görülmektedir. Tekirdağ'da kadın öğrencilerin okullaşma oranının erkek öğrencilere yakın olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 26 Net Okullaşma Oranı (%)

Öğretim Yılı	Toplam		Erkek		Kadın	
	İlkokul	Ortaöğretim	İlkokul	Ortaöğretim	İlkokul	Ortaöğretim
2009/'10	98,96	78,61	99,11	80,83	98,79	76,18
2010/'11	98,58	79,27	98,66	81,63	98,50	76,74
2011/'12	98,64	78,57	98,67	79,60	98,62	77,45
2012/'13	98,37	78,76	98,37	79,05	98,37	78,45

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Öğretmen başına öğrenci sayısının Türkiye ortalamasının üzerinde olması, muhtemelen Tekirdağ'ın sürekli olarak göç alması ile ilişkilidir.

Tablo 27 Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Tekirdağ

	İlköğretim	Genel ortaöğretim
2007 - 8	26	17
2008 - 9	25	19
2009 - 10	24	19
2010 -11	22	18
2011 - 12	22	16
2012 - 13	21	18

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

SOSYO EKONOMİK DİNAMİKLER

Sosyo ekonomik göstergeler Tekirdağ'ın göç alma hızına ayak uydurmadığını ortaya koymaktadır. Hızlı gelişme ve yoğun göç alma sosyal hayata ilişkin göstergelere yansımaktadır. Sanayileşmeyle ilgili olan kişi başı elektrik tüketimi bir tarafa bırakıldığında, ilköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı, Yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı, bin kişi başına halk kütüphanelerinden yararlanma sayısı, belediyelerde kişi başına temin edilen günlük su miktarı gibi göstergelerde Tekirdağ gelişmişlik seviyesinden hiç beklenmeyecek biçimde alt sıralarda yer almaktadır. Bin kişiye düşen 183 hastane yatağı ile Tekirdağ Türkiye'deki iller arasında alt sıralarda bulunmaktadır. Bu da Tekirdağ'da ekonomik gelişmişliğin sosyo-kültürel gelişmişliğe dönüşemediğini göstermektedir.

Buranın üst düzey yöneticileri hafta sonu İstanbul'a gidiyor (Aydın E. , 2014)

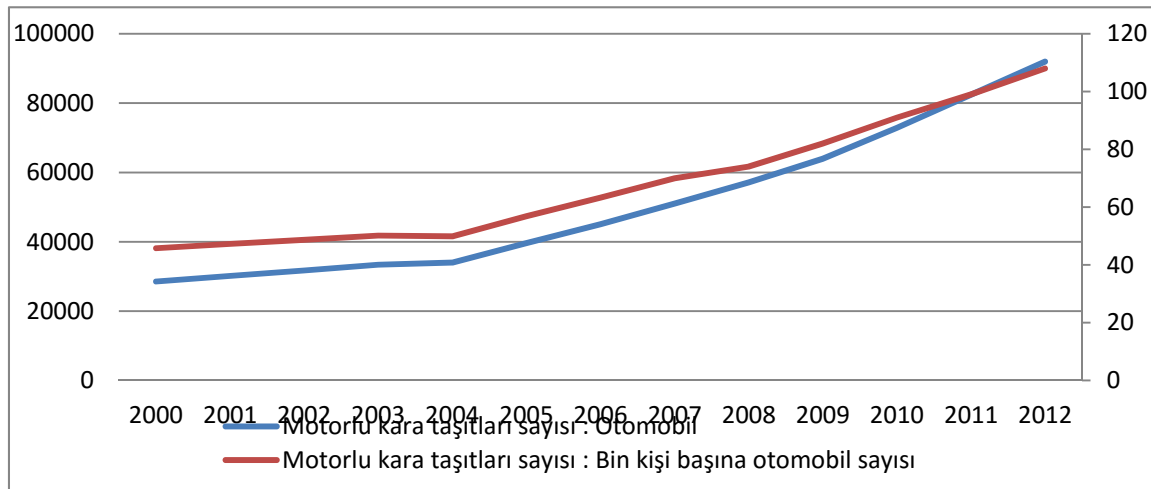
İç göç erkek nüfusun fazla olmasına, bu da kentte suç oranının yükselmesine ve sosyal huzursuzluğa yol açabilmektedir.

Tablo 28 Sosyal Göstergeler Ve Sıralamaları (Türkiye, TR21, Tekirdağ)

		Türkiye	TR21	Tekirdağ
Net göç hızı, (‰)		-	7,80	14,99
	Sıra	-	3	1
İlköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı		21	20	22
	Sıra	-	9	14
Yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı (2007)		262	284	207
	Sıra	-	11	55
Bin kişi başına halk kütüphanelerinden yararlanma sayısı		275	393	184
	Sıra	-	9	70
Belediyelerde kişi başına temin edilen günlük su miktarı (litre/kişi-gün) (2008)		215	197	191
	Sıra	-	22	68
Kişi başına toplam elektrik tüketimi (kwh) (2009)		2162	4755	5986
	Sıra	-	1	3
Bin kişi başına otomobil sayısı		102	97	91
	Sıra	-	10	35
Bir milyon nüfusta trafik kaza sayısı (2008)		1457	1553	1530
	Sıra	-	14	42

Kaynak: TÜİK, Bölgesel Göstergeler: TR21 (2010) verilerinden hazırlanmıştır.

Sosyal göstergeler açısından ekonomik gelişiminin gerisinde kalan Tekirdağ, eğitim, sağlık gibi göstergelerdeki görece düşük performansının yanı sıra refah göstergesi olan otomobil sahipliğinde de, sanayileşmenin işaret ettiği seviyenin altında kalmaktadır. Tekirdağ'da 1000 kişi başına düşen otomobil sayısı 108 ile 114 olan Türkiye ortalamasının altındadır. Sağlık göstergeleri açısından Tekirdağ'ın ekonomik gelişmişliğinden beklenmeyecek ölçüde alt sıralarda yer alması dikkati çekmektedir. Sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında Tekirdağ otuz beşinci sırada gelmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 76). Bu durum ilin çok yoğun ölçüde göç almış olmasından ve göçle birlikte artan talebi karşılayacak biçimde altyapının gelişmemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 6 Otomobil sahipliği, Tekirdağ

Kaynak: TÜİK ve yazarın hesaplamaları

(*) 2001-2006 nüfus rakamları tahmini olarak hesaplanmıştır.

Tablo 29 Hane halkı Kullanılabilir Gelire Göre Gini Katsayısı

	Türkiye	TR2 Batı Marmara
2006	0,403	0,359
2007	0,387	0,335
2008	0,386	0,336
2009	0,394	0,370
2010	0,380	0,371
2011	0,383	0,378
2012	0,382	0,380

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Tekirdağ'ın da içinde yer aldığı Batı Marmara bölgesi Türkiye içinde gelir dağılımının nispeten daha az sorunlu olduğu bölgelerden birisidir. Buna karşılık, gelir dağılımındaki eşitsizliğin ölçütü olarak kullanılan Gini katsayısının 2006 yılından beri Türkiye genelinde düşmesine rağmen Batı Marmara bölgesinde yükselmiş olması, gelir adaletsizliği sorunun son yıllarda biraz daha da sıkıntılı bir hale geldiğini göstermektedir. Tüm bölgeler içinde Gini katsayısında bozulmanın en fazla olduğu bölge Batı Marmara bölgesidir.

*Güneydoğudan daha kötü yaşam koşulları olan bölgeler var. Yoksulluk göçle geliyor ve babadan oğula geçiyor. Yoksulları çoğunlukla Romenler oluşturuyor.
(Yılmaz, 2014)*

Batı Marmara bölgesinde nüfusun en zengin %10'luk kesiminin ortalama geliri 2006 yılında en yoksul %10'luk kesimine göre 12 kat fazla iken 2012 yılında bu fark 13,3 kata yükselmiştir. En zengin ve en yoksul arasındaki farkın en hızla açıldığı bölge yine Batı Marmara bölgesidir.

Tablo 30 İBBS Düzey 1 İtibariyle Bölge İçi Eşitsizlik, P90/P10

İBBS, 1. Düzey	Bölge içi fark Bölge en zengin %10-en yoksul %10 oranı		İstanbul en zengin %10-Bölge en yoksul %10 oranı	
	2006	2012	2006	2012
(P90/10)				
TR1 İstanbul	9,8	10,1	9,8	10,1
TR2 Batı Marmara	12,0	13,3	19,6	22,2
TR3 Ege	15,1	13,0	17,3	16,8
TR4 Doğu Marmara	11,4	8,7	12,4	12,4
TR5 Batı Anadolu	12,5	9,9	13,2	13,3
TR6 Akdeniz	15,2	12,3	23,6	18,3
TR7 Orta Anadolu	9,6	10,9	14,7	17,7
TR8 Batı Karadeniz	13,2	9,7	23,7	18,0
TR9 Doğu Karadeniz	13,6	8,6	17,9	17,0
TRA Kuzeydoğu Anadolu	10,6	10,3	20,5	19,6
TRB Ortadoğu Anadolu	11,6	10,0	20,4	20,1
TRC Güneydoğu Anadolu	11,3	9,7	26,8	23,4
Türkiye	14,4	12	17,8	16,5

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

2012 yılında kadar sosyal güvenlikten yoksun nüfus için yoksulluğun şiddetini azaltmak amacıyla kullanılan yeşil kart uygulamasına ait rakamlara bakıldığında, 2009'da 41.772 olan yeşil kartlı kişi sayısının 2011 yılında 38.751'e gerilemiştir. Yeşil kartlı nüfusun toplam nüfus içindeki payı tüm TR21 bölgesinde Türkiye ortalamasının altında iken Tekirdağ'da bu oranın %9,5 ile oldukça düşük olduğu dikkati çekmektedir. Bu veriler, Tekirdağ'da yoksulluğun zamanla azaldığı biçiminde yorumlanabileceği gibi sosyal politikadaki değişiklik olarak da yorumlanabilir (Can).

Tablo 31 Yeşil Kartlı Nüfus, Türkiye, TR21, Tekirdağ (31.12.2011 İtibariyle)

	Aktif YK	Pasif YK	Nüfus	Aktif YK	Pasif YK	Nüfus	Yeşil kartlı nüfus toplam nüfustaki oranı
Edirne	35.451	43.730	399.316	0,4	0,4	0,5	19,8
Kirklareli	20.321	25.780	340.199	0,2	0,3	0,5	13,6
Tekirdağ	38.751	41.132	829.873	0,4	0,4	1,1	9,6
TR21	94.523	110.642	1.569.388	1,1	1,1	2,1	13,1
Türkiye	8.865.470	9.900.761	74.724.269				25,1

Kaynak: TÜİK ve <http://sbu.saglik.gov.tr/sbyesil/> verileri ile hesaplanmıştır.

Tekirdağ il sınırları içerisinde yer alan yerleşimler arasında gelişmişlik düzeyleri açısından belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle sanayileşmenin hızlı olduğu ilçelerle ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayalı yerleşim yerleri arasında önemli gelişmişlik farkları olduğu dikkati çekmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2003 yılında yapılan "İlçelerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması SEGE" verilerine göre Çorlu birinci gelişmişlik grubunda yer alırken Malkara ve Hayrabolu üçüncü gelişmişlik grubunda yer almaktadır. Bu da tüm Tekirdağ için tek bir kalkınma stratejisi yerine ilçelerin özelliklerini dikkate alan ve ilçelere göre farklılaştırılmış bir stratejiyi gerektirmektedir.

KURUMSAL KAPASİTE VE KÜLTÜREL HAYAT

İl genelinde, Merkez, Çorlu, Çerkezköy, Hayrabolu ve Malkara'daki 5 sanayi ve ticaret odasına 2012 yılında kayıtlı üye sayısı 14.503'tür. Merkez, Çorlu, Hayrabolu ve Malkara'da bulunan dört adet ticaret borsasının da 392 faal üyesi bulunmaktadır. İl genelinde Esnaf ve Sanatkar Odalarına kayıtlı 25.629 üye bulunmaktadır. (Tekirdağ Valiliği)

Tekirdağ'ın yatırım ortamının önündeki en temel sorunlardan birisi de ilin sorunları ve gelişimi konusunda aktörler arasında fikir birliği oluşturulamaması ve bu konuların merkezi idareye etkin biçimde aktarılamaması olduğu görülmektedir (Şaşmaz, 2014) (Günay, 2014) (Gül, 2014) (Özcan, 2014).

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün: Tekirdağ mavi yaka ihtiyacını karşılayabilmek için çok göç aldı. Bugün sanayide nitelikli eleman sorunu çok yüksek. Yöneticilerin İstanbul'dan gidip gelmesi yerine buraya yerleşmesi için kentsel doku değişimi gerekiyor.

Tekirdağ'ın İstanbul'a yakınlığının sağladığı avantajlara rağmen, kentleşmede görülen sorunlar nedeniyle Tekirdağ kentleşme ekonomilerinden yeterince yararlanamamaktadır. Sosyal imkânlar ve eğitim olanakları İstanbul'un yanında doğal olarak çok sönük kalmaktadır.

Tablo 32 TR21 Trakya Bölgesi Toplam Faal Ve Fesih Dernek Sayıları, 2012

	Toplam Faal Dernek Sayısı				Toplam Fesih Dernek Sayısı			
	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	TR21	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	TR21
2004	867	499	462	1.828	1.230	516	359	2.105
2005	772	465	474	1.711	1.328	559	403	2.290
2006	797	472	474	1.743	1.438	601	431	2.470
2007	822	490	496	1.808	1.543	646	487	2.676
2008	841	501	485	1.827	1.644	690	526	2.860
2009	895	529	491	1.915	1.772	753	565	3.090
2010	920	549	510	1.979	1.879	828	614	3.321
2011	937	565	519	2.021	1.988	897	655	3.540
2012	977	596	528	2.101	2.113	994	695	3.802
2013	968	578	491	2.037	1230	1087	216	2.533

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 53) ve Dernekler Dairesi Başkanlığı

Tekirdağ TR21 içinde sivil toplum örgütlerinin sayısı ve bu örgütlere üye olan kişi sayısının en yüksek olduğu ildir. Ancak Tekirdağ'ın nüfusu dikkate alındığında, sivil toplumun yeteri kadar gelişmiş olduğunu söylemek zordur. Edirne ve Kırklareli'nde nüfusun sırasıyla %11'i ve %10'u bir derneğe üye iken bu oran Tekirdağ'da %7'de kalmaktadır. Türkiye genelinde bu oranın %13 olduğu dikkate alındığında Tekirdağ'da sivil hayatta kurumsallaşmada mesafe alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Kapasite artışı gerektiren sivil toplum kuruluşları arasında iş dünyasına ilişkin olanların da bulunması, ilin ekonomik dinamizmi ile karşılaştırıldığında bir çelişkiye işaret etmektedir. Çerkezköy OSB Bölge Müdürü Mehmet Özdoğan Tekirdağ'ın sanayi merkezlerinden olan Çerkezköy OSB' de bulunan fabrikalardan 20 milyar dolar ciro yapıldığını, bölgedeki 30' u yabancı 242 fabrikanın üretiminin sürekli artış halinde ihracata yönelik yapıldığını ve 3 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiğine dikkat çekmiştir. (Özdoğan, 2014).

Tablo 33 TR21 Trakya Bölgesi Derneklerde Bulunan Toplam Üye Sayısı, 2012

	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	TR21
2004	49.731	41.183	12.058	102.972
2005	47.543	42.784	2.361	92.688
2006	49.379	42.009	32.847	124.235
2007	57.782	40.704	34.885	133.371
2008	55.079	41.573	33.514	130.166
2009	58.632	45.102	28.962	132.696
2010	57.617	40.378	35.375	133.370
2011	61.566	41.673	33.888	137.127
2012	63.065	42.199	34.587	139.851

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 54)

Sivil toplumun istenilen düzeyde gelişmemiş olması, ilin sorunları konusunda, ilin önde gelenleri arasında bir fikir birliği oluşmasını engelleyen bir unsurdur. İlin sorunları hakkında kuvvetli bir sesin çıkamaması, bu sorunların ve taleplerin merkezi idareye aktarılmasında da engel oluşturmaktadır.

Tekirdağ TSO Başkanı Cengiz Günay: Tekirdağ'ın önemli sıkıntısı bölgenin yönetiminde söz sahibi olan yöneticilerin rekabet içinde olmalarıdır. Birbirlerini aşıyor. Bir ve beraber olunamıyor.

Trakya'daki tüm iller sivil mimarlık örnekleri açısından çok zengin olmasına ve çok iyi durumda örnekler olmasına karşılık korumaya alınan sokak olmadığı görülmektedir. Bu konuda hızlı adım atılması, bu alandaki varlıkların tahrip olmasını engelleyeceği gibi kentin sosyo-ekonomik gelişimine ve turizmin gelişmesine büyük katkıda bulunacaktır.

Tablo 34 TR21 Bölgesinde Mimari Yapı Sayıları, 2014

	Türkiye	TR21 Trakya	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli
Sivil Mimarlık Örneği	60.823	1032	342	548	142
Dinsel Yapılar	8.503	217	41	140	36
Kültürel Yapılar	9.518	391	97	248	46
İdari Yapılar	2.458	98	15	54	29
Askeri Yapılar	1.023	62	4	49	9
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	3.312	121	13	99	9
Mezarlıklar	3.210	181	33	143	5
Şehitlikler	227	11	2	8	1
Anıt ve Abideler	313	23	10	12	1
Doğal Varlıklar	6.808	68	43	17	8
Kalıntılar	1.973	99	24	71	4
Korumaya Alınan Sokaklar	60	0	0	0	0
Toplam	98.228	2303	624	1389	290

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 40)

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI DURUMU

Tekirdağ'ın sanayiye bağlı gelişmesinde ve bu gelişmenin ileri taşınabilmesinde en önemli faktör altyapıdır. Ölçek ekonomisinin önem kazandığı sektörlerde yatırımların ile çekilebilmesinde hızlı ve ucuz ulaştırma olanaklarından ve organize sanayi bölgelerinden yararlanmak ön plandadır. Altyapı olanaklarının zenginliği, Tekirdağ'ın gelecekteki gelişimi açısından da belirleyicidir. Özellikle, geçmişteki hızlı ve plansız sanayileşmenin yol açmış olduğu ve bugün daha net ortaya çıkmış olan çevresel sorunların bertaraf edilebilmesi açısından güçlü bir altyapı en öncelikli alanlardan birisi olarak görülmektedir. Nitekim ilde yapılan görüşmelerde, anketlerde ve çalıştayda zengin ulaştırma olanakları ve OSB'lerin gücü en çok vurgulanan konuların başında yer almıştır.

Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak: Tekirdağ'ın sanayi, tarım, turizm, lojistik ve üniversite olarak beş alanda belirlenmiş olan vizyondan vazgeçme şansı yok.

Tekirdağ, 2012'de 6360 sayılı kanun ile 13 ille beraber büyükşehir statüsü kazanmıştır. Bu yeni yasa uyarınca yapılan yerel seçimler ardından Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı seçilmiş olan Kadir Albayrak (Albayrak, 2014), Büyükşehir olan Tekirdağ'ın bütçesinin 600 milyon olduğunu, fakat Tekirdağ için belirlenmiş olan vizyonu hayata geçirebilmek için 2019'a kadar 2-3 milyar para harcamak gerekeceğini belirtmiştir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak: Yerel hizmetlerde geçmişte pek ilerleme olmamış; hala altyapı sorunları var. Bütçe gerektiren bu sorunlar çözülüp belediye hizmetleri hayata geçmezse, Tekirdağ için belirlenmiş olan vizyon gerçekleşmez.

Tekirdağ'da kentsel altyapı başta olmak üzere kentteki değişim ihtiyacını Tekirdağ Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sami Kayın da dile getirmiştir. Kentin sosyal yaşamının sınırlı olması, nitelikli işgücünün Tekirdağ'da yerleşik olmasını engelleyen önemli bir unsurdur. Ar-Ge müdürleri, fabrika müdürleri gibi vasıflı işgücünün ve yöneticilerin Tekirdağ'da yaşamak yerine İstanbul'dan gidip geldikleri sık sık vurgulanmaktadır. Hızlı tren başta olmak üzere, ulaşımın daha süratli ve kaliteli hale gelmesi, beyaz yakalı nitelikli kişilerin Tekirdağ'ı daha fazla tercih etmesini de kolaylaştıracaktır (Şaşmaz, 2014). Tekirdağ Valisi Ali Yerlikaya da Tekirdağ'daki sanayicilerin %90-%95'inin İstanbul'da oturduklarını ve 3. köprü ve diğer ulaşım projelerinin tamamlanmasıyla Tekirdağ-İstanbul arasının 45 dakikaya ineceğini ve Tekirdağ ile İstanbul arasındaki sosyo-ekonomik ilişkilerin daha da güçleneceğini vurgulamıştır (Yerlikaya, 2014).

Tekirdağ Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sami Kayın: Tekirdağ yıllardan beri aynı yerde sayıyor. Tekirdağ'da yıllardan beri aynı çarşı var, bir ikincisi yapılmıyor OSB yapılıyordu ona da engel oldu. Maalesef Tekirdağ bir köy.

Tekirdağ'ın sanayileşmesinde İstanbul'a hızla ulaşılabilmesi etkili olmuştur. Ulaştırma altyapısı zaman içinde daha da gelişmiştir. Hava, kara, deniz ve demir yollarının kesiştiği, intermodal taşıma kapasitesine sahip Tekirdağ'da karayolu altyapısı gelişkin olmakla birlikte, ilin dış ticaretten daha fazla pay alabilmesi için demiryolu ve denizyolu kapasitesinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, Çorlu'da bir de yolcu taşımacılığı yanında kargo taşımacılığı da yapılabilen uluslararası havalimanı mevcuttur. Bu havalimanının yıllık yolcu kapasitesi 600.000 ve yıllık uçak kapasitesi 10.000'dir.

Çerkezköy Kaymakamı Metin Kubilay: Her gün binlerce kişi Halkalı'dan Çerkezköy'e geliyor. Beyaz yakalı çalışanlar İstanbul'dan her gün özel araçlarla ve servislerle geliyor.

Stratejik konumu ve güçlü ulaşım altyapısı, Tekirdağ'ı bölgenin lojistik üssü yapmaktadır. Trakya Kalkınma Ajansı tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Trakya bölgesi Türkiye açısından lojistik üs olabilme niteliğine sahip bulunmuştur. Karayolu ağ yapısının güçlü olmasına karşılık denizyolu ve demiryolu altyapısının istenen seviyede olmadığı vurgulandığı çalışmada bölgenin lojistik hub olması için fiziksel altyapıda önemli miktarda ek yatırımlara ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. (Trakya Kalkınma Ajansı). Havaalanı, demiryolu bağlantılı limanı ve yapımı süren uluslararası çapta konteyner limanı ile gelecekte bu kapasitesini daha da artırma potansiyeline sahiptir.

Havaalanının yanında bin dekar üzerine kurulacak olan bir uluslararası fuar alanı çalışması var. TOBB'un olumlu baktığı projenin Dünya Ticaret Merkezi ile yapılması düşünülüyor. Hayata geçmesinin İstanbul'a da büyük destek olacağı proje sanayi yatırımlarını da artıracaktır. (Enis Sülün, 2014)

Marmara Denizi'ne 135 km kıyısı olan Tekirdağ'da çeşitli amaçlarla kullanılan çok sayıda iskele Tekirdağ'dan yapılan deniz ticaretini artırmaktadır. Tekirdağ Limanı'nın yıllık kapasitesi 2.600.000 tondur. Tekirdağ'da bulunan Akport Limanı'nın demiryolu bağlantısı tamamlanmış, yapımı devam eden Asyaport Limanı'na da demiryolu bağlantısı yapılması planlanmıştır. İnşası devam eden ve 2015'in ilk çeyreğinde faaliyete geçmesi planlanan Asyaport, tam kapasiteyle çalışması halinde yılda 2,5 milyon konteyner kapasitesine sahip olacaktır. Dünya denizlerinde mevcut ve önümüzdeki 10 yılda inşa edilecek en büyük konteyner gemilerinin bile yanaşabileceği, Avrupa'nın en büyük 10, dünyanın en büyük 60 limanı arasında yer alan ve Türkiye'nin en büyük kapasiteli konteyner limanı olacak Asyaport'ta yılda, asgari olarak 2,5 milyar liralık gümrük vergisi tahsilatı yapılacağı, bunun da yüzde 6'sı olan 150 milyon liranın belediyeye aktarılacağı hesaplanmaktadır (Sabah Gazetesi). Ancak Asyaport'un potansiyelinin tam olarak açığa çıkabilmesi için limanın demiryolu bağlantılarının da yapılması gerekecektir.

Demiryolları bakımından ise Tekirdağ'ın İstanbul ve Selanik ile demiryolu hattı ilk kez 1873'de açılmıştır (Onur, 2006). Mevcut hat durumunun yanı sıra, mevcut altyapının iyileştirilmesi ve düşük süratle yapılan taşımacılığın artırılması ve Orta vadeli Plan kapsamındaki projeler, Tekirdağ'ın demiryolu ulaşım imkânları daha da zenginleşecektir. Yatırım programında yer alan Tekirdağ Limanının mevcut demiryolu ağına bağlanması, Derince ve İstanbul limanlarındaki sıkışıklığın önlenmesine, Bandırma-Tekirdağ feribot taşımacılığı da Ege bölgesinin Avrupa'ya bağlantısının kısaltılmasına yardımcı olacaktır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2011, s. 186)

Tekirdağ Valisi Ali Yerlikaya gündemdeki İstanbul-Edirne hızlı tren hattı, İstanbul 3. Boğaz geçişi dâhil 3. İstanbul havalimanı ile birlikte Kuzey Marmara Otoyol geçişi ve İstanbul-Çanakkale-Balıkesir otoyol projelerinin Trakya bölgesinin gelişimini tetikleyecek projeler olduğunu vurgulamıştır. (Yerlikaya, 2014). Halkalı-Tekirdağ hızlı tren projesinin İstanbul-Tekirdağ arasını çok kısaltması, özellikle kalifiye eleman sıkıntısının giderilmesinde önemli olacaktır. Marmara Otoyolu kapsamında yapılması planlanan ve İstanbul 3. Boğaz geçişine bağlantı sağlayacak olan Çerkezköy-Subaşı-Tayakadın Karayolunun yapılması ile birlikte Bölgenin İstanbul ile ulaşım bağlantıları güçlenecektir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 39).

Devam eden ulaştırma projeleri, Tekirdağ'da ekonominin gelişmesini sağlamakla kalmayacak, lojistik sektörünün de Tekirdağ'da atılım yapabilmesinin koşullarını yaratacaktır.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Tekirdağ, toplam büyüklüğü 5.000 ha olan 4 organize sanayi bölgesi (OSB) ve 8 ıslah OSB ve toplam büyüklüğü 1.639 da olan 8 küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. OSB'ler ortak kullanım nedeniyle elektrik doğalgaz, arıtma gibi giderlerin daha düşük olmasını sağlayarak sanayiciler için maliyet avantajları sağlamalarının yanı sıra, çevre sorunlarının ağırlaşmaması açısından da önemlidir.

Organize sanayi bölgelerinde 90.000'e yakın kişi istihdam eden yaklaşık 1.000 işletme ve küçük sanayi sitelerinde 4.967 kişi istihdam eden 2.340 firma faaliyet göstermektedir.

1980 sonrasında deri sanayinin Çorlu'ya gelmesiyle Ergenede kirlilik artışı olmuştur. Tekirdağ'ın hızla ve plansız sanayileşmesi sonucu ortaya çıkan çevre kirliliğinin önüne geçmek için OSB'ler önem kazanmıştır. Tekirdağ'daki dört OSB Çerkezköy, Çorlu, Hayrabolu ve Malkara'da yer almaktadır. 1973 yılında 429 ha alanda kurulmuş olan Çerkezköy OSB Türkiye'deki en büyük OSB'lerden biridir. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Türkiye'deki 252 OSB arasında örnek ilan edilen Çerkezköy OSB'de yaklaşık 60.000 kişinin istihdam edildiği 242 sanayi kuruluşu faaliyet göstermektedir (ÇOSB). Son yıllarda sanayi alanlarında dağınık ve plansız şekilde üretim yapan işletmelerin, tüm arıtma ve kontrol mekanizmalarının aynı çatı altında güvenli bir şekilde yürütülmesi amacıyla Islah OSB'ler oluşturulmaktadır. (Ekonomi Bakanlığı) Bu kapsamda Tekirdağ'da 8 Islah OSB kurulmuştur.

Üzerinde 85 adedi faaliyet halinde olan 130 fabrikanın bulunduğu Çorlu Deri OSB 1996 yılında 120ha alan üzerine kurulmuştur. 5.000 işçinin çalıştığı bu fabrikalarda Türkiye'nin toplam deri üretiminin %37'si gerçekleştirilmektedir. 36.000 m³/gün kapasiteli arıtma tesisi bitmiş ve faaliyete geçmiştir.

Organize Sanayi Bölgelerinde ortalama doluluk oranı %40. Tekirdağ OSB'nin açılması durumunda Çerkezköy ve Çorlu'daki firmaları kendine çekecektir. Çorlu ve Çerkezköy'de endüstriyel olarak su kullanılan sektörler varken Tekirdağ OSB'de su tüketmeyen sektörler hedeflenmektedir. (Yılmaz, 2014).

Tekirdağ'da imalat sanayi istihdamının %40'ını çevre kirliliği ve çok su tüketimi özellikleri ön planda olan tekstil sektörünün oluşturduğu dikkate alındığında, sanayinin bundan sonraki gelişiminin altyapısı sağlam OSB'ler üzerinde olması önem kazanmaktadır. İçinde yer alan sanayi işletmeleri için kümelenme avantajları sağladığı kadar çevre kirliliğinin önlenmesi açısından da önemli olmasına rağmen, Tekirdağ halkının bir bölümü yeni OSB kurulmasını istememektedir. Örneğin merkez ilçede kurulması planlanan bir OSB, başvuru üzerine iptal edilmiştir.

Halk organize sanayi bölgesi istemiyor. Olmasın diye kampanya var. Onlarca köylü dilekçe verdi. (Yılmaz, 2014)

ÇEVRE SORUNLARI

Hızlı sanayileşme Tekirdağ'da ciddi çevre sorunlarına yol açmıştır. 1970'lerde başlayan plansız sanayileşme furçasında, ulaştırma ana arterleri üzerindeki tarım arazileri, verimine bakılmaksızın sanayi tesislerine açılmış ve bu tesisler çevre boyutu dikkate alınmaksızın inşa edilmişlerdir. Birinci sınıf tarım alanlarına kurulan fabrikalar, yeraltı sularını ücretsiz kullanmışlar ve atık sularını da Ergene'ye bırakmışlardır. Özellikle suyu çok kullanan ve kirleten tekstil ve dericilik gibi alanlarda faaliyet gösteren firmaların yoğunlaşması, toprak ve suda ciddi sıkıntılar ortaya çıkartmıştır. Su kaynakları hem tükenmiş, hem de kirlenmiştir. Bugün gelinen noktada, çevre kirliliği, sanayinin daha fazla gelişiminin önündeki en önemli engel haline gelmiştir.

Tekirdağ Valisi Ali Yerlikaya: Tekirdağ, belediyelerin çevre, kanalizasyon vs. yatırımları zamanında yapmamış olduğu, evsel arıtması olmayan iki vilayetten biri. Şimdi İslah OSB'lerin tüm atıklarının tek merkezde toplanıp arıtılarak daha önce olduğu gibi Ergene'ye değil derin deşarj yöntemi ile Marmara'ya verilmesi gündemde.

Tekirdağ Çalıştayında dile getirilen önemli bir husus da, yer altı sularının yoğun olarak kullanılmasının su kaynaklarının tükenmesine ve toprak altında önemli boşluklar oluşmasına neden olmasıdır. Eskiden 60-65 metreden su çıkarılıyorken artık 200 metreden bile su çıkartılamadığı ifade edilmiştir.

Su sorunu günlük su kullanım miktarı verilerinde de gözlemlenmektedir. Türkiye'de belediyelerden kişi başı çekilen günlük su miktarı ortalama 216 litre iken, 176 litre ile Tekirdağ, en düşük su kullanımına sahip 10. ildir. Belediyelerde kişi başı günlük atık su miktarı ortalama 182 litre iken, Tekirdağ 119 litre ile en düşük su kullanımına sahip 11. ildir. Belediyelerin çevresel harcama tutarı Tekirdağ'da kişi başına 118 TL ile 115 TL olan Türkiye ortalamasına çok yakındır.

Çorlu deresi, çevreye kötü kokular yaymaktadır. Fabrika atıklarının bu dereye boşaltılması kötü kokunun ana nedenlerinden biridir. Derenin kenarına bir arıtma tesisi kurulmuştur. Temizlenmesi için çalışmalar devam etmektedir.

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün. Sanayi açısından en büyük tehdit çevre kirliliği. Daha önceki fabrikalar denetimsiz yapılmış. Şimdi sanayinin çevreyi kirletmemesi için büyük çalışmalar var, OSB'lerin arıtma sistemleri ihaleye verildi. Su en büyük sıkıntı. Yeni kuyu açılması yasaklandı.

Trakya'nın önemli yerüstü su kaynaklarından biri olan Ergene nehrinde su kirliliğinin, en kirli su seviyesi olan 4. dereceye ulaşmış olması, bu suyu tarım dâhil kullanılamaz boyutlara gelmiştir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 75). TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağı'nda Trakya Bölgesi'ni baştanbaşa kat eden Ergene Nehri ve kollarının kirlenmesi ve Bölgedeki yeraltı suyu akiferinin sürekli alçalmasının su sorununa ivedi bir çözümü zorunlu kıldığı vurgulanmaktadır (Ekonomi Bakanlığı, s. 37). Bölgede Tekirdağ ve Çorlu gibi çok sayıda belediyenin içme ve kullanma suyunu, yeraltı suyu kaynaklarından sağlamakta oluşu,

su kaynaklarının kirliliğinin giderilmesini ve etkin su kullanımını bölgenin kalkınma sürecinin öncelikli konuları arasına sokmaktadır.

Ergene’de kirlilikteki artış insan sağlığı açısından da sorun oluşturmaya başlamıştır. Trakya bölgesinde kanser vakalarında ciddi artışlar görülmektedir. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Balkan Onkoloji Hastanesi’nin verilerine göre Trakya bölgesinde yılda 3 bin civarında kanser vakası ile Türkiye genelinde kanserin en sık görüldüğü bölgelerin başında gelmektedir. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından yapılan bir araştırma bulgularına göre ise Ergene Nehri’ndeki sanayi atıkları nedeniyle bölgede kanser hastalığı korkutucu derecede artış göstermiş ve Çorlu’da her 5 haneden birinde kanser vakasına rastlanmıştır (T24).

Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı’nda hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi için bir dizi önlem sayılmış, kirletici sanayi işletmelerine kesinlikle izin verilmemesi gerektiği vurgulanmıştır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009, s. 7-13, 57). Ergene Havzası Koruma Eylem Planı” kapsamında nehrin suyunu kullanan ve kirleten sanayi tesislerine ağır para cezaları getirilmiş olmasına rağmen, daha etkili sonuçlar alınabilmesi için parasal önlemlerin diğer önlemlerle birleştirilmesi ve özellikle arıtım-filtreleme sürecinden geçmemiş atık vermenin önlenmesi yararlı olacaktır.

Tekirdağ’da imalat sanayi girişimlerinin %14’ü, istihdamının ise %40’ı su tüketimi ve çevreyi kirletme etkisi yüksek olan tekstil sektöründe yer almaktadır. Çevre sorunları, sanayinin bileşiminde değişikliğe gidilmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim son dönemde bu doğrultuda önemli çalışmaların başlamış olduğu dikkati çekmektedir.

Türkiye’de kişi başı ortalama belediye atık miktarı günde 1,1 kg iken, bu tutar Tekirdağ’da 1,4 kg’dır. Tekirdağ’da 2012 senesinde belediye atık miktarı yaklaşık 700.000 ton olmuştur. Atık miktarının günde bin tonun altında olması durumunda atık tesisleri rantabl olmamaktadır (Albayrak, 2014).

Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak: Tekirdağ’a arıtma tesisi kurulmalı ve çöp sorunu kalıcı biçimde bitirilmeli.

KISIM 3 GİRİŞİMCİLİK VE SEKTÖREL YAPI

TEKİRDAĞ'DA GİRİŞİMCİLİK

Hızlı bir ekonomik gelişme sürecine rağmen, yapılan görüşmeler ve anket bulguları Tekirdağ'da girişimciliğin arzu edilen seviyede olmadığına işaret etmektedir. Sanayileşmesini sürükleyen esas unsurun ile dışarıdan gelen yatırımlar olması, bu çelişkili gibi görünen durumu açıklamaya yetmektedir. Kısım IV'te sonuçlarına yer verilen Girişimci Anketi sonuçlarına göre, Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en büyük kısıt olarak katılımcılar ucuz hammadde temininde karşılaşılan zorlukları göstermiştir. İkinci kısıt ise %14,1 ile girişimcilik ve risk alma kültürünün eksikliği olarak belirtilmiştir.

Trakya halkı sanayi yatırımı yapmıyor. Hoşgörü yeni felsefe olmalı. (Yılmaz, 2014)

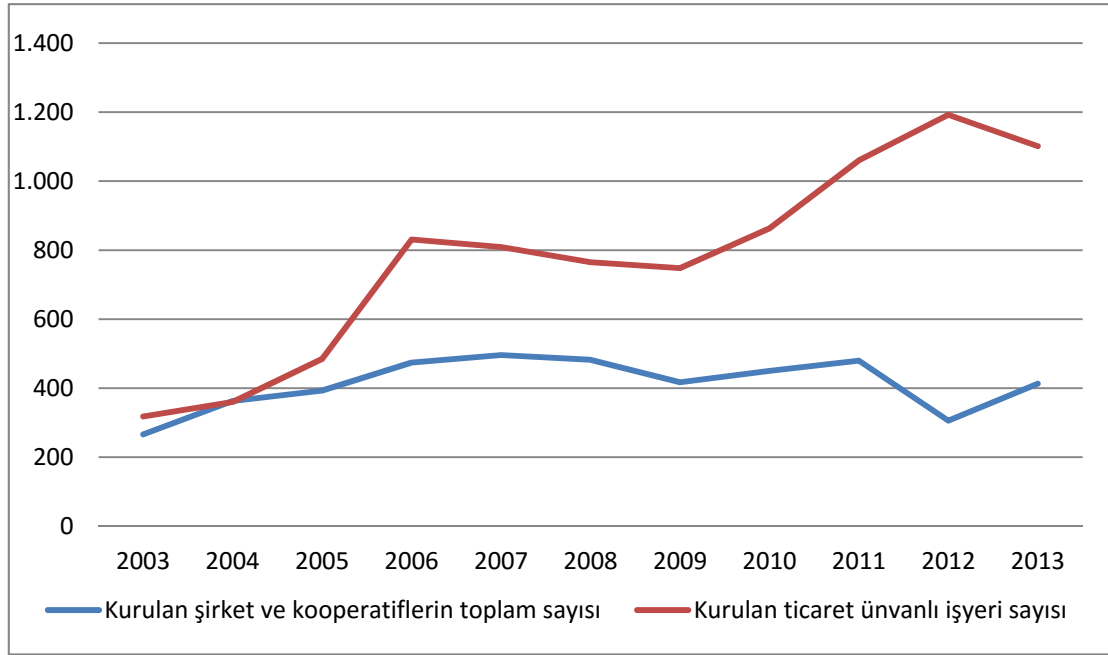
Trakya Kalkınma Ajansı tarafından yapılan "Trakya Bölgesi Girişimcilik Oranı ve Profili Tespiti Araştırması" çıktılarına göre tüm Türkiye genelinde olduğu gibi Trakya Bölgesi'nde de yeni bir iş kurma potansiyel girişimcilerce "zor/çok zor" olarak belirtilmektedir. Yapılan çalışmada Türkiye genelindeki potansiyel girişimci oranı %9 iken bu oranın Trakya Bölgesi'nde %2,5 olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum Trakya bölgesinde girişimcilik kültürünün oldukça zayıf olduğunu göstermektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 54).

İlde girişimciliğin zayıf olduğuna ilişkin çok sayıda gözlem bulunmasına rağmen, bazı tam tersi örnekler de dikkati çekmektedir. Örneğin kuruluş temelleri 1953 yılına dayanan Özcanlar Köfte'nin 60 yılda, İstanbul'dakiler dâhil olmak üzere toplam 7 adet restoran ve 300'ü aşkın çalışanı ile Tekirdağ'ın en önemli girişimlerinden birisi haline dönüşebilmiştir (Özcanlar Köfte, tarih yok). Genel Müdür Mestan Özcan, firmanın büyümesindeki en önemli faktörün kurumsallaşmaya verilen önem olduğunun altını çizmektedir.

ŞİRKET KURULUŞLARI

Tekirdağ'da yeni kurulan şirket sayısı istatistikleri 2000'li yılların başında yeni şirket kuruluşlarında bütün TR21 bölgesinde olduğu gibi hızlı bir artış olduğunu, yeni kurulan şirketlerin küresel krizle birlikte yavaşladığını ancak yeni şirket kuruluşlarındaki canlılığın sonradan yeniden arttığını göstermektedir. Tekirdağ'da yeni kurulan şirket sayısının hızlı olması, ilin ekonomik dinamizminin ve girişimciliğin bir başka göstergesidir. Tekirdağ'da yeni şirket kuruluşları, TR21 bölgesindeki diğer iki ilin bir hayli üzerindedir. Yeni kurulan firma sayısındaki canlılığın, piyasaya giriş-çıkış engellerinin düşük olduğunu ve yeni istihdam yaratma açısından şehrin yatırım ortamının olumlu olduğuna işaret etmektedir. Fakat yeni kurulan firmaların ayakta kalabilmesi ve yaşaması da iş ortamının sağlığının en önemli belirleyicisidir. Kurulan işyerlerinin bir kısmı kısa bir süre içerisinde kapanırsa, yaratılan yeni istihdamın bir kısmı da sürekli olamayacaktır.

Şekil 7 Tekirdağ'da Yeni Kurulan Şirket Sayısı

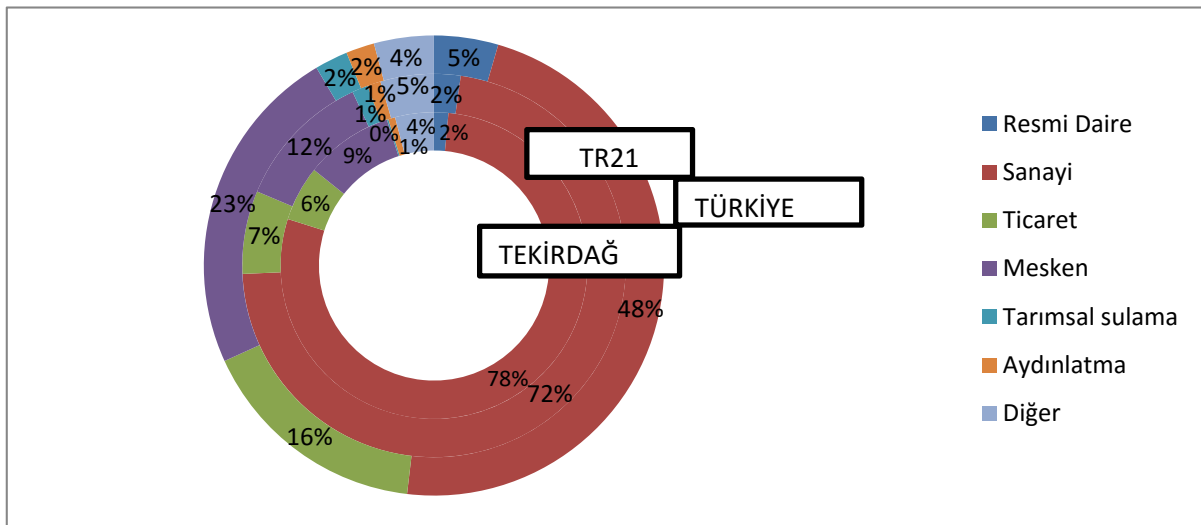
Kaynak: TÜİK ve TOBB Kurulan/Kapanan Şirket İstatistiklerinden hazırlanmıştır

Türkiye’de kurulan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısının %35’i kadar her sene kapanıyor olmasına karşılık, bu oran TR21’de %19, Tekirdağ’da ise %16’dır.

Tekirdağ’da sanayinin gelişmişliğinin bir başka göstergesi de elektrik tüketimi verileridir. 2012 yılı verilerine göre kişi başı elektrik tüketimi Türkiye genelinde 2577 kwh iken Tekirdağ’da 6850 kwh’dır. Bu veri Çanakkale ve Kocaeli’nin arkasından Tekirdağ’ı kişi başı elektrik tüketiminin en yüksek olduğu üçüncü il yapmaktadır.

Kullanılan toplam 5838473 MWh elektriğin %78’i sanayide kullanılmaktadır. Sanayi tüketimi Türkiye genelinde ise %47’dir. Türkiye genelinde elektrik tüketiminin %16’sı ticarete iken Tekirdağ’da bu oran %5,8’de kalmaktadır. Elektrik kullanım verileri de hizmet sektörlerindeki yapılanmanın sanayileşmenin gerektirdiği düzeyin altında kaldığını da ortaya koymaktadır.

Şekil 8 Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketiminin Dağılımı, %, 2012

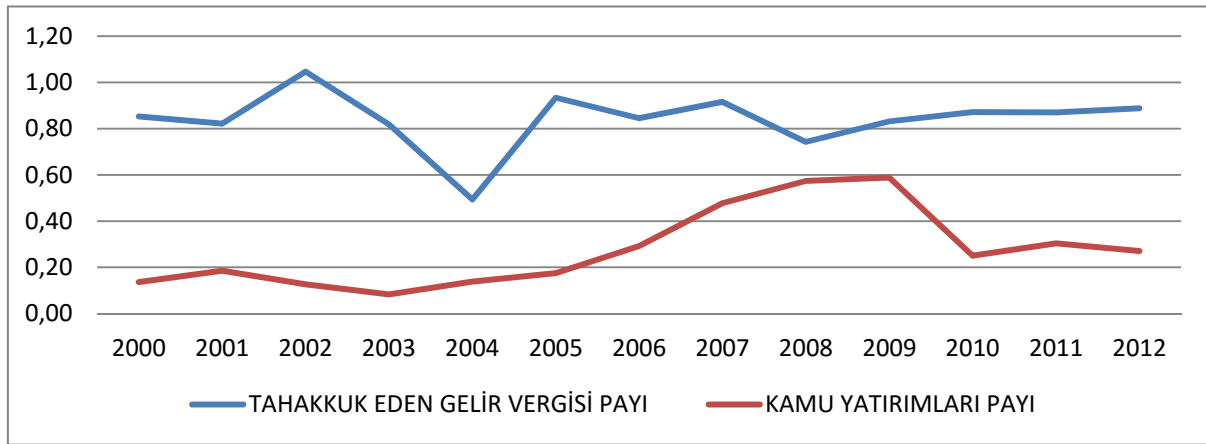

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler verilerinden hazırlanmıştır.

VERGİ TAHSİLATLARI

Türkiye'nin nüfusu ve GSYH'si içindeki payı %1 civarında olan Tekirdağ'da toplanan vergilerin payı %0,8 civarında iken kamu yatırımlarından aldığı pay ise bu büyüklükleri ile hiçbir biçimde orantılı değildir. 2006-9 yıllarında kamu yatırımlarından aldığı pay %0,6'ya yükselmiş olsa da diğer yıllarda %0,2'nin biraz üzerinde ya da biraz altındadır. Bu durum Tekirdağ'daki büyük firmaların merkezlerinin İstanbul'da olmasından kaynaklanmaktadır. Fabrikalar Tekirdağ'da olmasına rağmen, firma merkezinin İstanbul'da olması, bu fabrikalar için tahakkuk eden vergilerin İstanbul vergi dairelerine ödenmesine neden olmaktadır.

Şekil 9 Kamu Gelirlerinde ve Harcamalarında Pay, (%) Tekirdağ

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı verilerinden yazarın hesaplamaları

Tablo 35 İller Bazında 2000-2012 Arasında Tahakkuk Eden Gelir Vergisi ve Kamu Yatırımları Tutarları, Tekirdağ

	Tahakkuk eden gelir vergisi, Milyon TL	Kamu yatırımları, Milyon TL	Net kamu katkısı, Milyon TL
2000	33	10	-22
2001	49	15	-34
2002	52	20	-32
2003	66	13	-53
2004	80	22	-57
2005	117	35	-82
2006	143	63	-80
2007	173	103	-70
2008	155	126	-30
2009	183	162	-22
2010	212	85	-128
2011	244	111	-133
2012	272	120	-152

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı verilerinden hazırlanmıştır.

İllerin toplam vergi tahakkuku sıralaması incelendiğinde, Tekirdağ'ın 9. sırada yer aldığı görülmektedir. (Tekirdağ Valiliği)

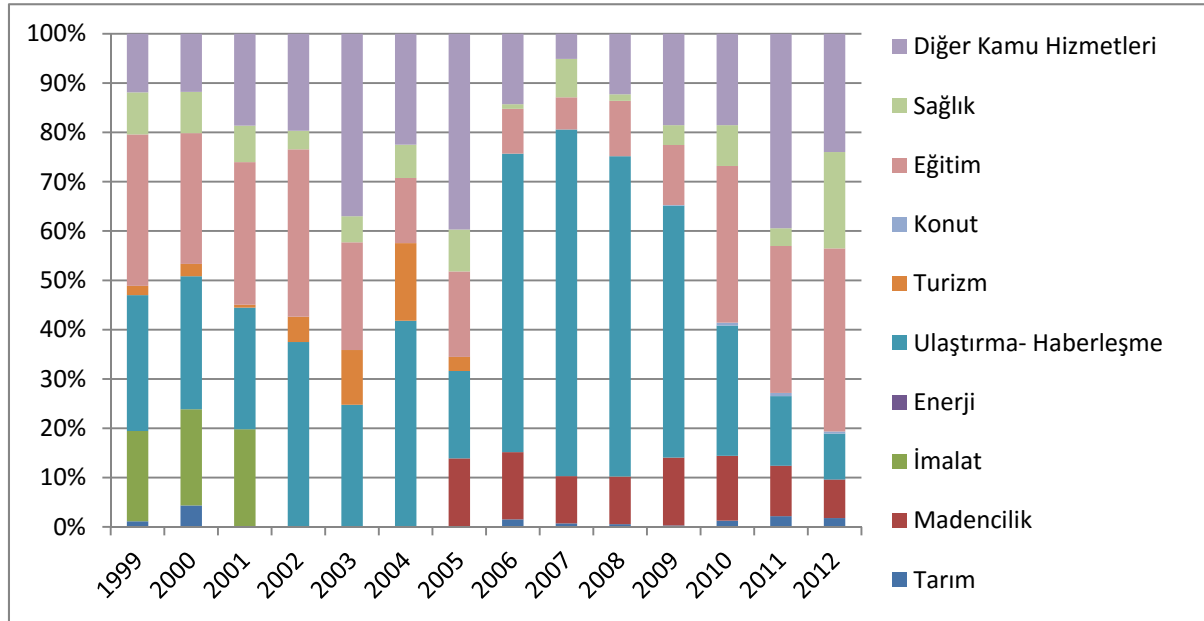
YATIRIMLAR

Tekirdağ'ın 1977 yılında kalkınmada öncelikli yörelere dâhil edilmesi İstanbul sanayisinin dışarıda yer arama çabaları ile birleşmiş ve Tekirdağ'da yeni sanayi yatırımları yapılmasını tetiklemiştir. 1973 yılında Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesinin ve 1996 yılında Çorlu Organize Sanayi Bölgesinin kurulması özel sektör yatırımları üzerinde belirleyici olmuştur. Tekirdağ'ın canlı ekonomik hayatına karşılık, yatırımların çoğu kez ile dışarıdan gelen yatırımcılar tarafından yapıldığı, Tekirdağ'ın en zenginlerinin bile ile yatırım yapmadığı dile getirilmiştir (Kayın, 2014).

Tekirdağ Berberler ve Kuaförler Odası Başkanı Mustafa Kahraman: Tekirdağ hak ettiği yatırımları alamadı. Tekirdağ'ın Türkiye'ye çok büyük katkısı oldu, aynı şekilde ilimize ve bölgemize gerekli yatırımların yapılması bölgemiz adına iyi olacağı kanısındayım.

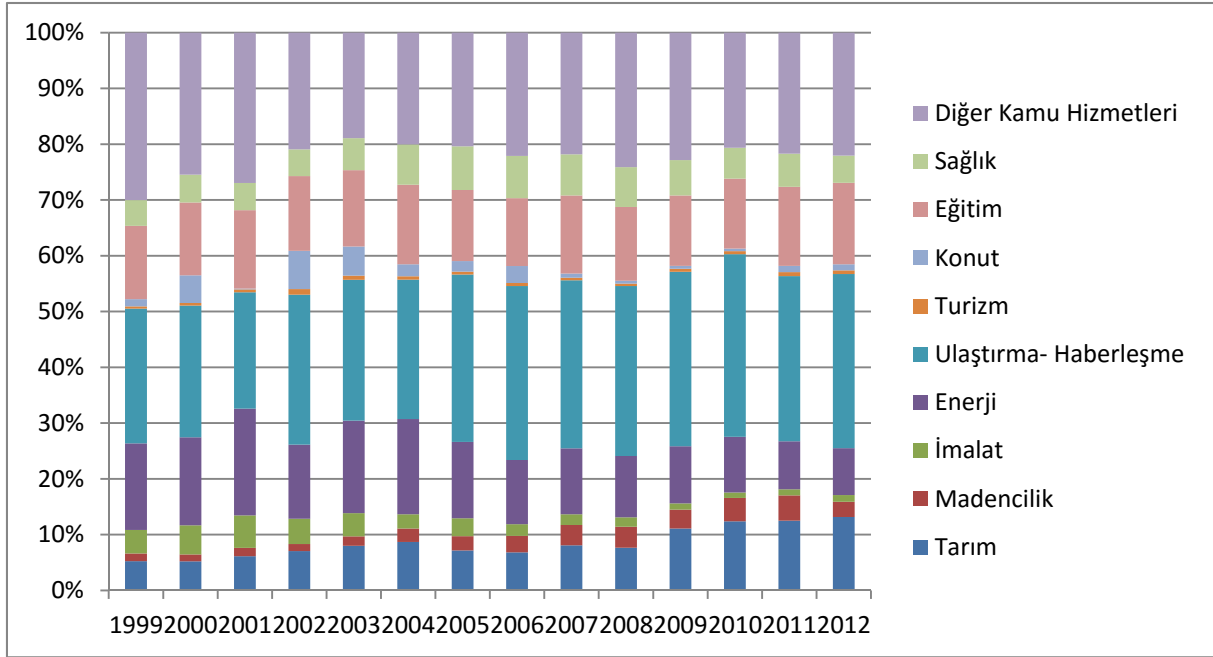
Tekirdağ'ın kamu yatırımlarından aldığı payın artmış olduğu 2006-2009 yıllarında kamu yatırımları içinde ulaştırma yatırımlarının da yüksek olduğu yıllardır.

Şekil 10 Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı, (%) Tekirdağ

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı Kamu Yatırım Raporlarından yazarın hesaplamaları

Şekil 11 Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı, (%) Türkiye

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı Kamu Yatırım Raporları'ndan yazarın hesaplamaları

Bölgesel Teşvik Sisteminde 2. Bölgede yer alan Tekirdağ'ın teşvikli yatırımlardan aldığı pay, %1 civarındaki il nüfusu ve il GSYH'sının üzerindedir.

Tablo 36 Türkiye'deki Teşvikli Yatırımlar İçinde Tekirdağ'ın İstihdam, Sabit Yatırım Tutarı ve Belge Adedi Payları (%)

	İstihdam	Sabit yatırım tutarı	Belge adedi
2005	3,97	4,63	2,99
2006	3,75	2,55	2,68
2007	1,58	1,84	2,30
2008	2,97	1,96	2,50
2009	3,04	3,31	1,97
2010	1,87	2,37	1,78
2011	2,18	1,91	2,39
2012	2,54	1,98	2,79
2013	2,03	4,04	2,77

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hesaplanmıştır

Teşvik verilerinden hareketle yaptığımız hesaplamalar, Tekirdağ'da yapılan yatırımların diğer bölgelere kıyasla genellikle daha büyük ölçekli ve daha sermaye yoğun olduğunu göstermektedir.

Tablo 37 Tekirdağ'da ve Türkiye'de İstihdam Yaratma Maliyeti, Bin TL

	Tekirdağ		Türkiye	
	İstihdam yaratma maliyeti	Belge başına yatırım tutarı	İstihdam yaratma maliyeti	Belge başına yatırım tutarı
2005	122	7.140	104	4.609
2006	91	5.150	133	5.394
2007	209	6.530	180	8.172
2008	148	6.741	225	8.628
2009	383	21.761	352	12.936
2010	528	20.025	417	15.091
2011	376	9.792	429	12.262
2012	306	9.426	393	13.323
2013	982	27.487	493	18.830

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hesaplanmıştır.

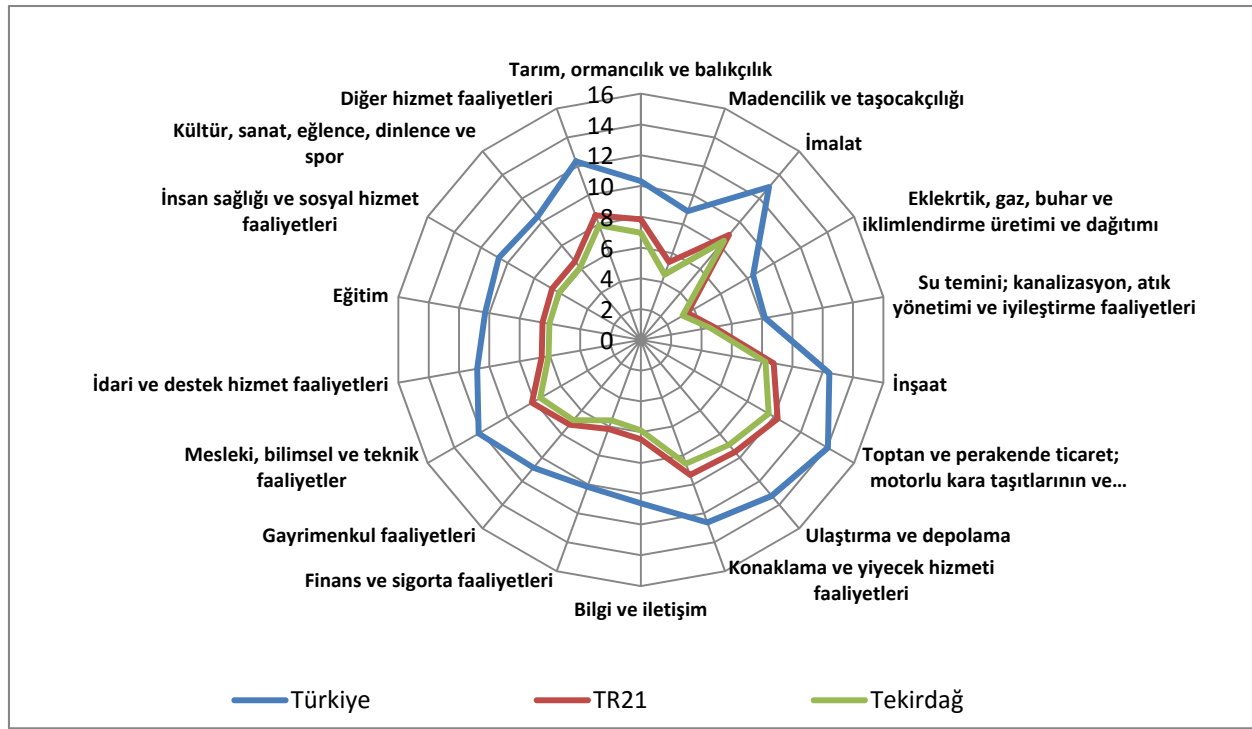
GİRİŞİMLERİN SEKTÖREL DAĞILIMI

Girişimlerin sektörel dağılımı itibariyle, tarım ve inşaat sektörlerinde yer alan girişim sayısı nispeten fazla, buna karşılık finans ve sigorta faaliyetleri ile bilgi ve iletişim faaliyetlerindeki girişim sayıları nispeten azdır. Bu durum Tekirdağ'daki sanayileşme modeli ile alakalıdır. Sanayi sektöründeki gelişimin ileri bağ etkisiyle modern hizmet sektörlerinde gelişimi tetiklemiş olması gerekirken, sanayi firmalarının ihtiyaç duydukları pazarlama, reklam, finans vb. hizmetleri şirket merkezlerinin yer aldığı metropollerden almayı tercih etmeleri, bu sektörlerin gelişiminin beklentilerin altında kalmasına yol açmıştır. Öte yandan, sanayinin hızlı gelişiminin yol açtığı gelir etkisi tüketim artışına ve bu da başta ticaret olmak üzere tüketiciye dönük sektörlerde büyümeyi tetiklemiştir. Sanayileşmenin hızlı olduğu ilçelerde ticaret sektörü daha canlı olurken, diğerlerinde sıkıntıları görülmektedir. Bu durum Tekirdağ Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sami Kayın'ın ifadelerine de yansımaktadır. Çorlu, Kapaklı ve Çerkezköy'de sıkıntı yokken Muratlı, Malkara, Şarköy ve Hayrabolu'da esnaf daha zor durumdadır (Kayın, 2014).

Tekirdağ'da 24.582 işyerinde 22.783 esnaf vardır. İlin nüfusu dikkate alındığında, esnaf sayısının nüfusa oranı % 2,6 ile %2,05 olan Türkiye ortalamasının bir parça üzerindedir. Bu durum modern hizmet sektörlerinin penetrasyonunun nispeten düşük olduğuna işaret etmektedir.

Tekirdağ Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sami Kayın: Eskiden perakende ve diğer sektörlerde Tekirdağ'daki esnafın metropollere kıyasla rekabet gücü daha düşüktü ama şimdi herkes daha profesyonel olmak zorunda ve bu nedenle gelişmeleri takip ediyor.

Şekil 12 Girişimlerin Sektörel Dağılımı, 2013

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden hazırlanmıştır.

Tekirdağ'da imalat sanayinin toplam işletmeler içerisindeki payı %10'dur.

SGK verileri ile yaptığımız analiz, sanayinin payının yüksek olduğuna ancak bu payın azalmakta olduğuna işaret etmektedir. 2008 yılında tüm girişimlerin %24,7'si sanayi sektöründe iken bu pay 2012 yılında %21,76'ya düşmüştür. 2008 yılında istihdam edilenlerin %61,6'sı sanayi sektöründe iken, 2012 yılında bu oran %59,69'dur. Veriler OECD tarafından geliştirilmiş olan teknoloji sınıflandırması ile sınıflandırıldığında, Tekirdağ'daki girişimlerin çoğunlukla düşük ve orta-düşük teknolojili oldukları ve yıllar içinde değişimin çok yavaş olduğu görülmektedir.

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün: Tekirdağ'da yaratılan değer yüzde yirmisi ancak burada kalıyor; yüzde sekseni ise İstanbul'a gidiyor.

Genelde hizmetler sektörünün girişimler ve istihdam içindeki payında az da olsa bir artış olduğu dikkati çekmektedir. Buna rağmen, hizmetler sektörünün geleneksel hizmet faaliyetlerinde yoğunlaşmış olduğu modern hizmet faaliyetlerinin payının küçük ve son yıllarda daha da azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu durumun başlıca açıklaması, sanayi sektöründeki gelişimin ileri bağ etkisiyle modern hizmet sektörlerinde gelişimi tetiklemiş olması gerekirken, sanayi firmalarının ihtiyaç duydukları pazarlama, reklam, finans vb. hizmetleri şirket merkezlerinin yer aldığı ve ulaşımın kolay olduğu İstanbul'dan karşılamalarıdır. Hızlı trenin gelmesi ve İstanbul'un ticaret merkezi olmaya devam etmesi, önümüzdeki dönemde de Tekirdağ'daki bu yapıda büyük bir değişiklik beklememek gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 38 Girişimlerin Sektörel Dağılımı, 2013

	Toplam girişimler içindeki pay (%)			Tekirdağ'ın TR21 içindeki payı (%)		
	(1)	(2)	(3)		(3)/(1)	(3)/(2)
	Türkiye	TR21	Tekirdağ	%		
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	0,9	3,0	2,3	41,7	2,728	0,788
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,2	0,3	0,2	42,4	0,990	0,802
İmalat	12,1	8,7	10,0	60,5	0,827	1,145
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,1	0,0	0,1	69,7	0,396	1,318
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,1	0,1	0,2	75,8	2,051	1,434
İnşaat	7,2	7,6	8,3	58,3	1,159	1,102
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	35,2	33,8	32,7	51,2	0,931	0,968
Ulaştırma ve depolama	15,9	16,0	16,5	54,4	1,037	1,028
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,7	13,5	11,8	46,4	1,364	0,877
Bilgi ve iletişim	1,2	0,8	0,8	55,9	0,692	1,058
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,7	0,6	0,6	54,8	0,792	1,037
Gayrimenkul faaliyetleri	1,5	1,6	2,0	68,6	1,397	1,297
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5,5	4,2	4,2	53,4	0,771	1,010
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1,4	0,8	1,0	63,4	0,710	1,199
Eğitim	0,8	0,8	0,9	63,5	1,148	1,202
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,2	0,9	1,0	59,5	0,855	1,126
Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor	1,0	0,9	1,0	59,7	1,061	1,129
Diğer hizmet faaliyetleri	6,5	6,5	6,2	50,6	0,954	0,956
Toplam	100	100	100	52,9	1	1

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Tablo 39 Ana Sektörlerde İstihdam ve Girişim Sayılarının Dağılımı, Tekirdağ, 2008-2012

	İstihdamın dağılımı (%) 2008	İstihdamın dağılımı (%) 2012	Girişim sayısının dağılımı (%) 2008	Girişim sayısının dağılımı (%) 2012
Tarım	0.34	0.54	1.02	1.13
İnşaat	9.98	10.66	17.85	17.54
SANAYİ	61.56	59.69	24.73	21.76
Maden ve Taş Ocakçılığı	1.18	1.28	0.73	0.67
Enerji	1.61	1.49	4.5	3.54
Düşük teknoloji sanayi	41.14	37.54	10.69	9.41
Orta-düşük teknoloji sanayi	9.37	9.93	4.19	4.01
Orta-yüksek teknoloji sanayi	7.22	8.4	4.36	3.91
Yüksek-teknoloji sanayi	1.04	1.05	0.26	0.22
HİZMETLER	28.13	29.11	56.4	59.57
Geleneksel Hizmetler	15.21	15.51	33.73	35.10
Hibrid hizmetler	5.56	7.96	9.58	13.13
Modern hizmetler	7.36	5.64	13.09	11.34
TOPLAM	100	100	100	100

Kaynak: SGK verilerinden hesaplanmıştır.

TEKİRDAĞ İÇİN SEKTÖREL REKABET GÜCÜ AYRIŞTIRMASI

Bu bölümde Tekirdağ ilinin 2008-2012 yılları arasında nasıl bir ekonomik performans sergilediği ve bu performansta önemli rol oynayan sektörler mercek altına alınmıştır. Bu kapsamda bölge büyümesinin ardında yatan nedenler sektörel kompozisyona ayırma süreci olarak da bilinen shift share metodu vasıtasıyla incelenmiştir.

1940'lı yıllara kadar uzanan shift share analizinin bölgesel kalkınma perspektifine uygun bir analitik teknik olarak kullanılması 1960 yılında Dunn ile başlar. Dunn'a göre shift share metodu ekonomik aktivite içinde bölgesel özelliklere ilişkin de bilgi verir (Herath, Schaeffer, & Gebremedhin, 2013). Bu metot bölgesel kalkınma, kent çalışmaları, ekonomi politik, pazarlama, coğrafya (Herath, Schaeffer, & Gebremedhin, 2013) ve dış ticaret (Fotopoulos, Kallioras, & Petrakos, 2010) gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Klasik shift share analizini genel olarak şu şekilde ifade etmek mümkündür. Bölgede üretim, istihdam, girişim sayısı gibi temel parametrelerdeki toplam büyüme ayrıştırılır ve üç kısımda incelenir. İlk kısımdaki referans bölge ulusal ekonomiye karşılık gelmektedir, istihdam ya da girişim sayılarında ülke genelinde toplam büyümenin etkisine bakılır. Bu kısım ulusal pay (NS) olarak adlandırılmaktadır. İkinci kısımda sektörel yapıdaki değişimin etkisini anlamak üzere bölgedeki sektörlerin ulusal ölçekte hızlı ya da yavaş büyüyüp büyümediği araştırılır ve sektör payının (IM) bölgedeki etkisi ölçülür. Son olarak da bölgenin kendi avantajlarının ya da dezavantajlarının ölçümlendiği bölge payı (RS) yer alır (Haynes, 1997, s. 203).

NS terimi ulusal etkiyi, IM terimi sektörel etkiyi ve DS terimi rekabet gücü etkisini ifade etmektedir.

" i " terimi " r " bölgesindeki sektörü, E_r terimi, " r " bölgesinde " i " sektöründeki istihdamı, " g_r " terimi " r " bölgesinde " i " sektöründeki toplam istihdamda büyüme ya da azalmayı, " g_{in} " terimi " n " referans alanında " i " sektöründeki istihdamın büyüme ya da azalmasını ifade etmektedir.

$$NS \equiv E_r g_n \quad (1)$$

$$IM \equiv E_r (g_{in} - g_n) \quad (2)$$

$$DS \equiv E_r (g_{ir} - g_{in}) \quad (3)$$

$$\text{Bölgedeki toplam kayma } TS \equiv NS + IM + DS \quad (4)$$

olarak hesaplanır.

$$TS \equiv E_r g_n + E_r (g_{in} - g_n) + E_r (g_{ir} - g_{in}) \quad (5)$$

Öte yandan Barff and Knight (1988) ulusal ekonomideki büyüme ve bölge ekonomisinin büyümesi arasındaki farkların yüksek ya da ele alınan zaman süresi içerisinde kriz vb. şokların olduğu durumlarda geleneksel shift share yaklaşımının uygun olmadığını ve dinamik shift share yaklaşımının daha açıklayıcı olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşımla ulusal pay, sektörel pay ve bölge payı yıllık bazda hesaplanır ve onların toplamı değerlendirmeye alınır. Harris (1994) yaptığı çalışmada ise 1981-82 krizi ile 1990-1991 krizi arasındaki farkları karşılaştırmak için dinamik bir model kurmaktadır ve böylelikle Nevada eyaleti ve üç alt bölgenin krize karşı farklı tepkiler verdiğini ortaya koymaktadır.

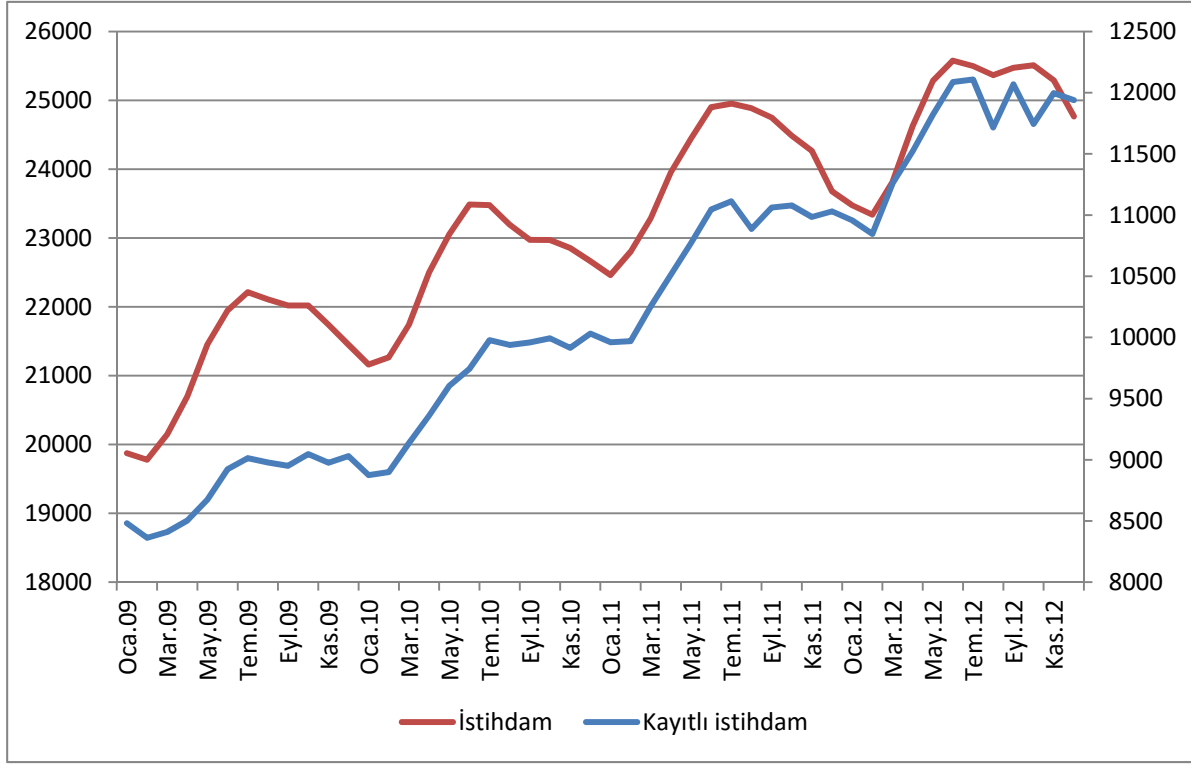
Bu çalışmada dinamik shift share yaklaşımı benimsenmektedir. 2008-2012 yıllarını kapsayan bu dönem içinde dünya ekonomisi büyük bir kriz yaşamıştır. Türkiye ekonomisi de doğal olarak bu krizden 2008-2009 yıllarında sert bir şekilde etkilenmiştir. Dolayısıyla, bu krizin etkilerini elimine etmek amacıyla yıllık bazda değişimlerin toplamını ele alan dinamik shift share metodu uygulanmıştır. (İzmen ve Daş, 2014)

VERİ

Veri kaynağını Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sağlanan ile göre sektörel bazda girişim ve işgücü istatistikleri oluşturmaktadır. SGK verilerinin sadece kayıtlı istihdamı göstermesi dolayısıyla tahminin yanlı olması kaçınılmazdır, ancak yine de gelişimi göstermesi açısından önemli bilgiler de sunmaktadır. Nitekim 2012-2009 yılları arasında ülke genelinde aylık bazda TÜİK'ten alınan istihdam ve SGK'dan alınan kayıtlı istihdam verileri arasındaki korelasyon %95,4 seviyesindedir. Dolayısıyla, bu korelasyon seviyesi bu dönem arasında SGK verilerinin

kullanılmasında oluşabilecek hata payının düşük olabileceğini göstermektedir. (İzmen ve Daş, 2014)

Şekil 12 2009-2012 Yılları Arasında Kayıtlı İstihdam ve İstihdam Serilerinin Gelişimi, (Kişi Sayısı)

Kaynak: SGK ve TÜİK

Hem girişim hem işgücü istatistiğinin kullanılması bölgedeki sektörel verimliliği yorumlama açısından da yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Haynes, 1997, s. 205). Ancak elbette ki verimlilik için üretim verilerinin de kullanılması gerekmektedir. (İzmen ve Daş., 2014)

DEĞERLENDİRME

Ayrıştırma analizinde sonuçlar iki başlıkta incelenmektedir. İlk olarak sektörler göre istihdam ve girişim bazında rekabet incelemesi yapılmıştır. İkinci grupta ise değişim teknoloji gruplarına göre bileşenlerine ayrıştırılmıştır.

Sektörlerin bu dönem içinde gelişim hızlarına baktığımızda ulaştırma ve depolama, tarım ve gayrimenkul faaliyetleri sektörleri hariç bütün sektörlerde işyeri sayısı toplam sektörel artışın üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak istihdam artışı için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Örneğin bilgi işlem sektöründe girişim sayısı hızla artarken istihdam o düzeyde bir artış göstermemiştir. Şehrin büyümesinde önemli bir rol oynayan imalat sanayinde girişim ve istihdam sayısı Türkiye genelinin üzerinde bir büyüme gerçekleştirmiştir.

Tablo 40 Girişim Sayıları ve İstihdamda 2008-2012 Yılları Arasında Değişim Oranı (%)

Sektörler	Tekirdağ Girişim Sayıları (%)	Türkiye Girişim Sayıları (%)	Tekirdağ İstihdam (%)	Türkiye İstihdam (%)
Bilgi Ve İletişim	723	480	471	505
Diğer Hizmet Faaliyetleri	10	8	-40	-9
Eğitim	41	16	44	44
Elektrik, Gaz, Buhar Ve Havalandırma Sistemi Üretim Ve Dağıtım	-5	-17	23	2
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	29	23	17	20
Gayri Menkul Faaliyetleri	771	1311	1104	1896
Hane Halkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Üretilen Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmetler	411	320	54	-7
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	73	65	118	113
İmalat	21	17	29	24
İnşaat	32	25	43	44
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	375	287	157	229
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	338	520	239	341
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme Ve Spor	-46	-72	-58	-69
Maden Ve Taş Ocakçılığı	24	36	44	23
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	-4	-19	-5	-28
Tarım	50	56	110	48
Toptan Ve Perakende Ticaret	41	36	48	43
Ulaştırma Ve Depolama	52	83	49	55
Uluslararası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri	-43	-80	-41	-71
Water Supply	209	28	26	-15
Toplam	35	31	33	36

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları

Sektörel kompozisyonlara baktığımızda ulaştırma ve depolama faaliyetlerinde il rekabet gücünü kaybetmektedir. Nitekim Trakya Kalkınma Ajansı (2011) tarafından yapılan bir çalışmaya göre de karayolu ağ yapısının güçlü olmasına karşılık denizyolu ve demiryolu altyapısının istenen seviyede olmadığı vurgulanmıştır. Bu bulgular, bölgenin lojistik hub olması için coğrafi konumunun uygunluğuna karşılık, fiziksel altyapıda önemli miktarda ek yatırıma ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Keza tarımda da girişim sayıları itibarıyla bu yönde bir gerileme görülmektedir. Öte yanda istihdam verilerine baktığımızda tarım istihdamında bölgede Türkiye ortalamasının çok üzerinde bir artış görülmektedir. Ancak bu durumun verimlilik azalmasından değil Tekirdağ'da büyük çiftliklerin bölgede yaygınlaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Veriler SGK verileri olduğu için büyük çiftliklerin artmasıyla beraber sektörde kayıtlı istihdamı artırmıştır, ancak tarımda gerçek anlamda bir istihdam artışı olup olmadığı bu bağlamda belirsizliğini korumuştur.

Tablo 41 Sektörlere Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Bilgi ve İletişim	190	732	123	1045
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1822	-2578	-2204	-2960
Eğitim	1202	105	21	1328
Elektrik Gaz Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim ve Dağıtım	449	-426	282	305
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	335	-140	-28	168
Gayri Menkul Faaliyetleri	37	279	-50	265
Hane Halkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Üretilen Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmetler	22	27	-16	33
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2158	2801	-66	4894
İmalat	32150	-9090	4285	27345
İnşaat	5760	1310	-312	6758
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	474	1430	-293	1611
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	693	2825	-140	3377
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	611	-2018	51	-1356
Maden ve Taş Ocakçılığı	681	-233	377	825
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1706	-3244	1260	-278
Tarım	273	58	268	599
Toptan ve Perakende Ticaret	4719	723	535	5976
Ulaştırma ve Depolama	2185	946	-173	2958
Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri	17	-63	20	-26
Suyun Toplanması ve Arıtılması/Atık Maddelerin Değerlendirilmesi	451	-665	525	311
Toplam	55934	-7221	4465	53178

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları.

Sonuç olarak ayrıştırma analizi ilde büyük bir yer tutan ticaret, inşaat ve imalat sektörlerindeki gelişimde esas belirleyicinin Türkiye ekonomisindeki hızlı büyüme olduğunu göstermektedir. Bu sektörler arasında sadece suyun toplanması ve arıtılması/atık maddelerin değerlendirilmesi sektöründe bölge rekabet gücü kazanmıştır. İldeki çevre sorununun geldiği nokta düşünüldüğünde hem girişim hem istihdam düzeyinde bu sektörde bir artış görülmesi şaşırtıcı değildir. Nitekim Trakya Kalkınma Ajansı'nın raporuna göre yeraltı su rezervleri tarımı tehdit edecek düzeye varmışken, Ergene nehri ise en kirli su seviyesi olan dördüncü dereceye ulaşmıştır (2013, s. 75).

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün. Tekirdağ'ın gelişimi sadece sanayinin duraksaması ile sektöye uğrar. O da ancak Türkiye'nin tökezlemesi ile olur.

Tablo 42 Sektörlere Göre Girişim Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Bilgi ve İletişim	15	66	12	94
Diğer Hizmet Faaliyetleri	141	-95	8	54
Eğitim	60	-27	40	73
Elektrik Gaz Buhar ve Havalandırma Sistemi Üretim Ve Dağıtım	175	-285	78	-31
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	61	-15	8	54
Gayri Menkul Faaliyetleri	17	135	-20	131
Hane Halkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Üretilen Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmetler	3	22	12	37
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	318	254	41	613
İmalat	850	-353	98	595
İnşaat	802	-146	173	828
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	34	130	26	191
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	124	743	-133	733
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	148	-596	151	-297
Maden ve Taş Ocakçılığı	34	3	-12	25
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	343	-559	165	-51
Tarım	49	31	-8	73
Toptan ve Perakende Ticaret	1026	123	143	1292
Ulaştırma Ve Depolama	324	401	-215	511
Uluslar Arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri	7	-33	13	-13
Suyun Toplanması Ve Arıtılması/Atık Maddelerin Değerlendirilmesi	17	-3	55	69
Toplam	4548	-204	636	4981

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları

İstihdamda da ülke etkisi bölge etkisinin üzerindedir. İstihdamda diğer hizmet faaliyetlerinde görülen gerileme dikkat çekmektedir. Bu gerilemede ek tablolarda görüleceği üzere geleneksel hizmetler sektörünün hem girişim hem istihdam düzeyinde bölgede rekabet gücünü kaybetmesi etkili olmuştur. Öte yandan bilgi ve iletişim, idari ve destek hizmetleri faaliyetleri, konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ülke genelinde rekabet kazanan sektörler olması vesilesiyle büyümede etkili olmuşlardır.

Şehrin büyümesinde itici bir rol oynayan imalat sanayiye baktığımızda ilin İstanbul'a yakın olması sebebiyle edindiği rekabet avantajının devam ettiği görülmektedir. Hem girişim hem istihdam düzeyinde ilde artış görülen imalat sanayinin açılan işyeri ile yaratılan istihdam ilişkisine bakıldığında kısmen bir verimlilik kaybı yaşamış olabileceği akla gelmektedir.

Tekirdağ'da büyüme ayrıştırmasını sektörleri teknoloji gruplarına göre sınıflandırarak yaptığımızda modern ve hibrid hizmetlerde Tekirdağ'ın katkısının pozitif olduğu, geleneksel

hizmet sektörlerinde negatif olduğu görülmektedir. Bu durum, ilde hizmetler sektörünün sanayiye göre gelişiminin daha geriden gelmesine rağmen sanayinin talep ettiği modern ve hibrid hizmet alanlarında bölgenin giderek rekabetinin arttığına bir göstergesidir.

Tablo 43 Teknoloji Gruplarına Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması¹

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Düşük Teknolojili Sanayi	21762	-3080	-4435	14247
Enerji	899	-1080	796	616
Geleneksel Hizmetler	8647	1440	-1368	8719
Hibrid Hizmetler	3861	3536	647	8044
İnşaat	5760	1310	-312	6758
Maden Ve Taş Ocakçılığı	681	-233	377	825
Modern Hizmetler	3662	-3019	-371	272
Orta-Düşük Teknolojili Sanayi	5544	-2619	3245	6170
Orta-Yüksek Teknolojili Sanayi	4241	-1178	3294	6356
Tarım	273	58	268	599
Yüksek-Teknolojili Sanayi	603	-821	790	572
Toplam	55934	-5686	2930	53178

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları.

Bir sanayi kenti olarak gelişen Tekirdağ'da genel olarak sanayi ilde rekabet gücü kazanmaya başlamış olsa da, bu süre zarfında özellikle düşük teknoloji sanayinin artış eğilimi dikkat çekmektedir. Tekirdağ'da sanayileşmenin lokomotifi olan düşük teknoloji sanayinin yol açmış olduğu çevre kirliliğinin bu sektörlerde etkileriyle ilin rekabet gücünün çok azaldığı görülürken, orta yüksek ve yüksek teknolojilerde artmaktadır. Orta yüksek ve orta düşük teknolojilerin özellikle yeni yaratılan istihdamdaki payı da giderek artmaktadır. Ancak, düşük teknoloji sanayi ilde rekabet gücü kaybetse dahi, hala ilde yeni yaratılan istihdamın %26'sı bu sektörlerden gelmektedir. Ancak analiz bize bu sektörlerin ülke genelinde ve ilde büyük bir rekabet gücü kaybı yaşadıklarını göstermektedir.

¹ Hizmetler sektörü için teknoloji gruplarına göre ayrıştırmada Eicehengreen ve Gupta(2009) çalışması kullanılmıştır. İmalat sanayinin teknoloji seviyesine göre ayrıştırılmasında EUROSTAT gruplandırılması baz alınmıştır.

Tablo 44 Teknoloji Gruplarına Göre Girişim Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Düşük teknoloji sanayi	464	-43	-135	286
ENERJİ	192	-286	132	38
Geleneksel Hizmetler	1554	564	-172	1946
Hibrid hizmetler	502	517	144	1163
İNŞAAT	802	-146	173	828
MADEN VE TAŞOCAKÇILIĞI	34	3	-12	25
Modern hizmetler	565	-464	212	313
Orta-düşük teknoloji sanayi	182	-150	141	174
Orta-yüksek teknoloji sanayi	193	-110	46	129
Tarım	49	31	-8	73
Yüksek-teknolojili sanayi	11	-31	26	6
Toplam	4548	-115	547	4981

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları

Yüksek teknoloji sanayi ülke genelinde rekabet gücü kaybederken bölgede rekabet gücü kazanmış görünmektedir. Bu durumun SGK verilerinde oluşan bir sıkıntıdan ileri geldiği anlaşılmaktadır. 2008-2012 döneminde yüksek teknoloji sanayi grubunda yer alan bilgisayar, elektronik ve optik ürünlerin imalatında TÜİK tarafından derlenen sanayi üretim endeksi verileri %105 artış göstermesine karşılık, SGK verilerine göre işyeri sayısı %50, istihdam edilenler ise %33 daralmıştır. Keza yine bu grupta yer alan temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatında TÜİK tarafından derlenen sanayi üretim endeksi verileri sadece %38 artış göstermesine karşılık, SGK verilerine göre işyeri sayısı %467, istihdam edilenler ise %205 gibi yüksek bir oranda artmıştır. Bu grubun toplam imalat içerisindeki payı çok küçük olduğundan analizden çıkarılmamıştır.

Orta ve düşük teknoloji sektörlerinin olumsuz çevre etkilerinin ortaya çıkmasından sonra, Tekirdağ'da çevre kirliliği yaratan yeni fabrikaların kuruluşları engellenmektedir. Bu doğrultuda son dönemde kurulan fabrikaların yüksek teknoloji alanlarda olduğu dikkati çekmektedir. Örneğin Çerkezköy OSB Bölge Müdürü Mehmet Özdoğan son dönemde ilaç sektörünün yoğun bir ilgisinin olduğunu ve bu ilginin gelecekte de devam edeceğini beklediğini belirtmiştir (Özdoğan, 2014).

Orta yüksek teknoloji sanayide ise ilde verimlilik problemleri olabileceğine dair işaretler mevcuttur. Bu durum ile yapılan yeni yatırımların bu grupta yoğunlaşmasından da kaynaklanabilir. Dolayısıyla ile yapılan yatırımları ve ildeki sanayi verimliliğini konu alabilecek yeni araştırmalar bu duruma ışık tutması açısından yararlı olacaktır.

SANAYİ

Uzunca bir dönem boyunca Tekirdağ'da sanayi, tarım ürünleri işlemeye yönelik küçük ölçekli işletmelerden ibaret kalmıştır. Bugün Tekirdağ'ın en büyük ilçesi ve sanayi merkezi olan Çorlu'daki ilk sanayi kuruluşları, un ve ayçiçeği fabrikaları ile taş ocakları ve tuğla üretim işletmeleridir. 1950'li yıllarda ilçede, on ve üzeri çalışanı olan 17 adet sanayi tesisi olduğu bilinmektedir (ÇTSO, 2014). Tekirdağ'da sanayileşme 1971-1977 arasında Çerkezköy'ün kalkınmada öncelikli yöreler arasına alınmasıyla başlamıştır.

Rasim Yılmaz 1970'li yıllarda tekstile %60-70 teşvik verilmesiyle birlikte Tekirdağ'ın Türkiye'nin her yerinden tekstil yatırımlarını çektiğini vurgulamıştır (Yılmaz, 2014). Tekstili diğer sektörler izlemiş ve Tekirdağ sanayiye dayalı bir gelişme süreci içerisine girmiştir. Bugün hala tekstil ve giyim Tekirdağ'ın en önemli sektörleridir. Tekirdağ'daki işyerlerinin üçte birini ve imalat sanayi istihdamının yarıdan fazlasını bu iki sektör oluşturmaktadır.

Sürecin hızlanması, sanayinin İstanbul'dan taşmaya başladığı 1980'li yıllara dayanır. Bu anlamda Tekirdağ, yeni ekonomik coğrafya kuramının öngörülleri doğrultusunda, büyük bir pazara yakınlık avantajını kullanarak hızlı bir sanayileşme ve büyüme sürecine girmiştir. 1990'lı yıllarda Çorlu ve çevresinde tekstil, boyama ve deri ağırlıklı olmak üzere 17 bin civarında çalışanıyla 115 sanayi tesisi faaliyet göstermekteydi (ÇTSO, 2014). 1990'lı yıllarda bu süreç plansız ve hızlı bir biçimde devam etmiş ve adeta bir sanayi patlaması yaşanmıştır. Bu dönemde Çorlu'dan Çerkezköy'e kadar olan bölgede çok sayıda tarım alanı plansız biçimde, çok ucuz fiyata sanayiye açılmıştır.

Tablo 45 Türkiye'nin En Büyük 500 Şirketi İçinde Tekirdağ'da Yer Alan Şirketler

	Çerkezköy	Çorlu	Tekirdağ diğer	Toplam Tekirdağ
1993				
1994			1	1
1995		2		2
1996		1		1
1997		1		1
1998		1		1
1999		1	1	2
2000		1	1	2
2001			3	3
2002			2	2
2003			1	1
2004	2			2
2005	2		1	3
2006	2			2
2007	2	1		3
2008	1	1		2
2009	1	1		2
2010		1		1
2011		5	1	6
2012		3	1	4
2013		3	1	4

Kaynak: ISO verilerinden derlenmiştir

Günümüzde ise birçok ilden daha büyük, Trakya çapında sanayinin lokomotifi, Türkiye çapında ise en dinamik merkezlerinden biri olan farklı bir Çorlu karşımıza çıkmaktadır.

Bugün Türkiye'nin en büyük 500 şirketinden 4 tanesi Tekirdağ ili sınırları içerisindedir. Tekirdağ Valiliği'nin verilerine göre, ülke genelinde tekstilin % 10'u, margarinin %25'i, rafine ayçiçeği yağının %20'si, kâğıt ve ambalajın %40'ı, işlenmiş derinin %37'si Tekirdağ'dan karşılanmaktadır (Tekirdağ Valiliği).

Tekirdağ'da sanayinin düşük teknoloji alanlarda yoğunlaşması, ildeki Ar-Ge ve inovasyon kapasitesiyle de yakından ilişkilidir. Tekirdağ, TR21 bölgesindeki diğer illere oranla yenilikçilik konusunda daha iyi olsa da, Tekirdağ'ın konumu Türkiye'deki başarılı diğer sanayi merkezlerine kıyasla geridedir.

(Dijk & Henk Folmer, 2009) endojen bölgesel büyüme modellerinde Ar-Ge ve bilgi taşmalarının bölgeler arası yakınsama sürecinde önem kazandığının altını çizer. Bu çerçevede, Trakya bölgesinde yapılan patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvurularına bakıldığında, bu başvuruların çoğunun Tekirdağ'dan geldiği dikkati çekmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 48). Yüz bin kişiye düşen marka başvuru sayısında İstanbul, Gaziantep ve Antalya, patent başvuru sayısında ise Manisa, Tekirdağ ve İstanbul ilk üç sırada bulunan illerdir. Tekirdağ'ın Trakya'da açık ara önde gelen bu konumuna rağmen, Ar-Ge ve yenilikçilik göstergeleri, Tekirdağ ekonomisinin yüksek katma değerli bir yapıya geçişi açısından yeterli değildir. Ayrıca, 2012 yılı TÜİK istatistiklerine göre Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Çanakkale illerinin yer aldığı Batı Marmara Bölgesi'nin Türkiye ortalamasının altında internet ve bilgisayar kullanım oranlarına sahip olduğu dikkati çekmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 47). Endojen bölgesel büyüme modellerinde Ar-Ge ve bilgi taşmalarının önemi dikkate alındığında, Tekirdağ'ın göstergeleri, büyüme potansiyelini yükseltmesini engelleyebilecektir.

Bir bölgede sanayinin gelişimi hizmetler sektörünü de tetikler. Bu etki iki kanaldan meydana gelir: Sanayi üretiminin ileri bağ etkisi ile ihtiyaç duyduğu pazarlama, satış, finans vb. hizmet sektörlerinde gelişmeyi tetikler; diğer yandan, gelir etkisi nedeniyle, tüketim artışına yol açar. Tekirdağ'da çoğu sanayi kuruluşunun ihtiyaç duydukları hizmetleri başka illerden karşılamaları nedeniyle ilk etki sınırlı kalmıştır.

Tekirdağ Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sami Kayın: Esnaf zor durumda. Yeni OSB'lerin açılması, iyi fabrikaların gelmesi esnaf açısından da olumlu olacaktır. OSB kurulmadığı takdirde Süleymanpaşa 'da yaşayan 25 yıl geriye gidecektir. OSB'nin bir an önce olması gerekiyor, Süleymanpaşa halkı istiyor, orada arazi sahipleri de istiyor, istemeyen 3-5 tane kendini bilmez kişilerdir. 2004 yılında da Tekirdağ'da OSB kurulacaktı, o zamanda yine 3-5 kişi istemedi, Tekirdağ'ı köy olmaktan kurtaramadık.

Tekirdağ'da 2013 yılında toplam girişimlerin %10'u imalat sanayinde yer almaktadır. Bu pay Türkiye ortalaması olan %12'nin bir hayli altındadır. Bu pay ile Tekirdağ 37. sıradadır. 2002 sanayi sayımı verilerinde de Tekirdağ'da imalat sanayi işyerlerinin tüm girişimlere oranı %12,8'dir. Bu oranla Tekirdağ 33. sıradadır. Girişim sayısının çok olmamasına rağmen, imalat sanayi istihdamı yüksektir. 2002 sanayi sayımı verilerine göre imalat sanayi istihdamının toplam istihdam içindeki payının en yüksek olduğu il %62 ile Tekirdağ'dır. Bu bulgular da yeni ekonomik coğrafya kuramı çerçevesinde, Tekirdağ'a yapılan yatırımlarda ölçek ekonomisinden yararlanma motifinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Özellikle merkez ilçe Süleymanpaşa sanayileşmek istemiyor. Çorlu'da kontrolsüz sanayileşmenin yol açmış olduğu, suç, işsizlik, iç göç, sosyal huzursuzluk gibi sorunlardan endişe ediliyor. Zaten gelir düzeyi yüksek. Bu sakin ortam devam etsin istiyor. (Yılmaz, 2014)

İmalat sanayi alt kırımlarına baktığımızda sanayi hala ilde önemli bir sektördür. İldeki imalat sanayi girişimlerinin üçte biri tekstil sektöründedir. İldeki istihdamın %40'ı tekstil, %14 kadarı ise giyim eşyalarının imalatındadır. Bu iki sektörün toplam girişimler içindeki payının %50'yi aşması Tekirdağ'da sanayinin gelişiminin bu sektörler aracılığıyla olduğunu da gözler önüne sermektedir. Nitekim yeni yaratılan istihdama da en önemli katkıyı tekstil sektörü yapmaktadır. Ancak, işyeri sayısı bakımından aynı etkiyi yarattığını söylemek imkânsızdır. Bu sektörde il, işyeri sayısı bakımından rekabet gücü kaybetmektedir. Ayrıca işyeri sayısından daha hızlı bir istihdam artışının görülmesi bu sektörün verimliliğine ilişkin soru işaretleri uyandırmaktadır. Öte yandan giyim eşyalarının imalatında belirgin bir gerileme görülmektedir. Hem girişim sayısı hem de istihdam bakımından bu sektör özellikle ilde kan kaybetmektedir. Bu sektörün bölgenin diğer illerine, örneğin Edirne'ye kayması kuvvetle muhtemeldir. Edirne için yapılmış olan analiz bu duruma işaret etmektedir (İzmen, 2015). Deri ve ilgili ürünlerin imalatında ise bu süre zarfında kısmen bir artış görüle dahi, artış ulusal pay ve genel olarak sektördeki artış etkili olurken, ilin katkısı negatif görünmektedir. Çevre sorunlarından kaynaklı olarak ilde bu sektörlerle yönelimin azaldığı sıklıkla dile getirilmektedir.

Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı, elektrikli teçhizat imalatı, makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı, motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalat ve ana metal sanayinde ilde belirgin bir istihdam artışı görülmektedir. Buna karşılık işyeri artışlarında özellikle kimyasalların imalatında ve elektrik teçhizat imalatında işyeri sayısı bakımından kısmen bir artış görülmektedir. Hatta elektrikli teçhizat imalatında ilde işyeri sayısı bakımından gerileme görülmektedir. Orta ileri teknoloji grubunda görülen bu gelişmenin arkasında birçok neden yatabilir. Verimlilik kaybı yaşanmış olabileceği gibi yeni yatırımların bu alanlara kayması da istihdam artışını mümkün kılarken işyeri sayısındaki artışı sınırlandırabilir. Dolayısıyla bu sektörlerdeki gelişim dikkat çekicidir.

Genel olarak bütün sektörlerdeki büyümede ulusal ekonomideki değişimin etkisi görülmektedir. Ulusal ekonomide istihdamın büyüme hızı toplam istihdam artışında birçok sektörde öne çıkmaktadır. Ancak yine de imalat sanayide genel olarak bölge rekabet gücünü korumaktadır.

Tablo 46 İmalat Sanayi Alt Sektörleri İstihdama Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Ağaç. Ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), saz. saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	200	-126	368	442
Ana metal sanayii	656	332	435	1423
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	568	-547	-34	-14
Bilgisayarların. elektronik ve optik ürünlerin imalatı	379	-963	582	-2
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	669	746	-1231	184
Diğer imalatlar	29	16	348	392
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	742	-122	372	992
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	5	-3	23	25
Elektrikli teçhizat imalatı	1435	120	2734	4289
Gıda ürünlerinin imalatı	1244	-22	957	2179
Giyim eşyalarının imalatı	3136	-1252	-3327	-1443
İçeceklerin imalatı	151	13	-187	-22
Kâğıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	545	-70	-142	332
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	1153	423	-106	1470
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	243	-252	-127	-136
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	694	-546	1367	1514
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	12	-8	2	6
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	300	-44	-734	-478
Makine ve teçhizat hariç. fabrikasyon metal ürünleri imalatı	1476	-1269	2072	2279
Mobilya imalatı	55	445	-128	372
Motorlu kara taşıtı. treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	66	179	775	1020
Tekstil ürünlerinin imalatı	9246	1500	1154	11900
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	59	299	216	574
Tütün ürünleri imalatı	0	0	47	47
Toplam	23060	-1150	5435	27345

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları

Tablo 47 İmalat Sanayi Alt Sektörleri Girişimlere Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Ağaç. ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), saz. saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	21	-25	28	24
Ana metal sanayii	14	17	15	46
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	33	58	-64	26
Bilgisayarların. elektronik ve optik ürünlerin imalatı	6	-28	19	-3
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	18	23	-30	10
Diğer imalatlar	4	-3	1	1
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	27	-2	8	33
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1	-3	0	-2
Elektrikli teçhizat imalatı	20	-70	34	-16
Gıda ürünlerinin imalatı	99	-7	28	120
Giyim eşyalarının imalatı	24	1	-39	-14
İçeceklerin imalatı	7	4	-6	5
Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	9	-5	-20	-16
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	24	3	10	37
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	11	-10	11	13
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	12	-4	7	14
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	0	0	-1	-1
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	45	-23	64	86
Makine ve teçhizat hariç. fabrikasyon metal ürünleri imalatı	42	-67	84	59
Mobilya imalatı	9	83	-15	77
Motorlu kara taşıtı. treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	2	6	13	21
Tekstil ürünlerinin imalatı	70	17	-22	65
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	0	5	4	9
Tütün ürünleri imalatı	0	0	1	1
Toplam	497	-30	128	595

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları.

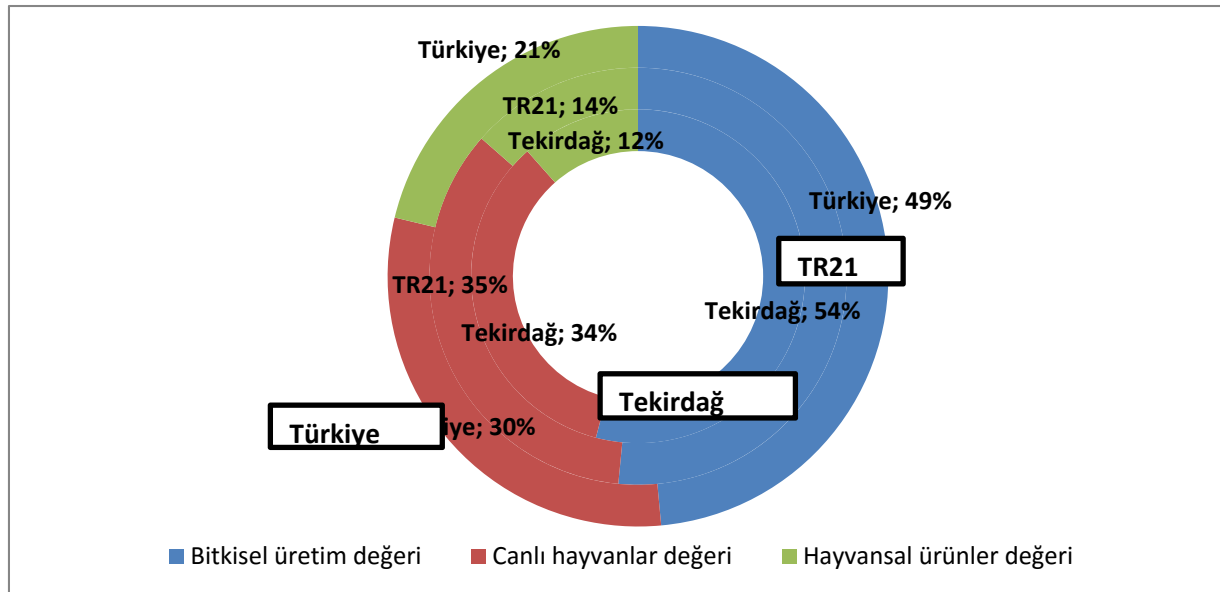
TARIM

Tekirdağ'da tüm sanayileşme sürecine rağmen, ekonomik aktiviteler içinde tarım sektörünün hala görece ağırlığı bulunmaktadır. Gerek yapılan görüşmeler ve düzenlenen çalıştayda, gerekse sonuçları Kısım IV'te değerlendirilmiş olan Girişimcilik Anketi'nde, Tekirdağ'ın 2023 vizyonunda tarımdan vazgeçilmeyeceği ortaya çıkmıştır. Buna rağmen, tarımın güçlü bir ekonomik performans gösterebilmesi için çevre sorunlarının çözülmesi, toprak parçalanmasının önüne geçilmesi ve köylerde genç nüfusun erozyonunun önüne geçilmesi gerekir.

Tekirdağ'da tarımın bugün karşı karşıya kaldığı zorlukların arka planında hızlı sanayileşme yatmaktadır. 1970'lerde başlayan bu hızlı ve plansız sanayileşme furyasında, ulaştırma ana arterleri üzerindeki birinci sınıf tarım arazileri, tarımsal veriminin yüksekliğine bakılmaksızın sanayi tesislerine açılmış ve bu topraklar üzerine kurulan fabrikalar, yeraltı sularını ücretsiz kullanmışlar ve atık sularını da Ergene'ye bırakmışlardır. Sonuçta Tekirdağ'ın zenginliğini veren sanayileşme, tarım için olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Tarımsal aktiviteler içindeki uzmanlaşmada bitkisel üretim ve canlı hayvan değeri görece olarak yüksek, hayvansal ürün değeri görece olarak düşüktür. Bitkisel ürün değerinin payı Türkiye genelinde %49 ve TR21'de %51 iken Tekirdağ'da %54'tür.

Şekil 13 Tarımsal Üretim Değeri, 2013

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden üretilmiştir.

Diğer TR21 illerine kıyasla tarımın görece önemi Tekirdağ'da daha az olmasına rağmen, tarımda verimlilik kaybına neden olan arazi parçalanması sorununun Tekirdağ'da, Kırklareli ve Edirne'ye oranla daha hafif olduğu dikkati çekmektedir. Trakya Kalkınma Ajansı'na göre, günümüzde Trakya'nın genelinde yaygın olarak üretilen buğday ve ayçiçeği gibi ürünleri yetiştirerek bir ailenin yaşamını idame ettirebilmesi yaklaşık olarak 100 dönümlük bir arazi varlığına sahip olmasını gerektirmektedir. Arazi büyüklüğünün 50 dönümün altına düşmesi

geçim sorunlarına yol açmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 65). Tekirdağ'daki tarım arazilerinin %63'ü geçimlik düzey olan 100 dekarın altında iken üçte biri 50 dekarın da altındadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 74).

Tablo 48 Tarımsal Gayri Safi Üretim Değerleri (2011)

Üretim Kolu	G.S.Ü.D. (TL)	Tarımsal G.S.Ü.D. İçindeki Oranı (%)
Toplam Bitkisel Üretim	1.212.710.319	77,02
Tarla Ürünleri	1.082.747.802	68,76
Sebzeler	38.366.645	2,44
Meyveler	91.595.874	5,82
Toplam Hayvansal Üretim	359.612.509	22,84
Toplam Su Ürünleri	2.317.984	0,15
Genel Toplam	1.574.640.814	100,00

Kaynak: TÜİK (2011)

İl genelinde bitkisel tarımsal üretim ile oluşturulan toplam gayri safi üretim değeri 1.574.060.814 TL'dir. Gayri safi bitkisel üretim değerinin %77'si bitkisel üretimden, %22,84'ü hayvansal üretimden gelmektedir.

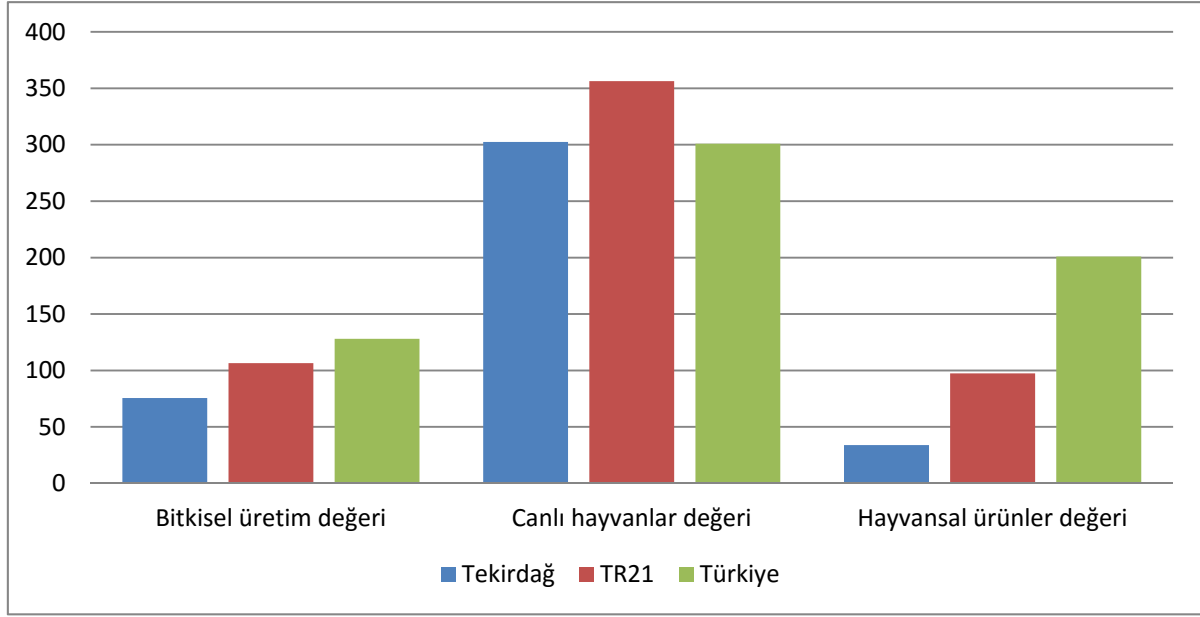
Bitkisel üretimde ilk sırayı buğday alırken, ayçiçeği ve kolza gibi sanayi bitkileri de üretilmektedir. 2010 yılı verilerine göre Türkiye'deki buğday üretiminin %5'e yakını, ayçiçeğinin %31'i, kanola üretiminin %49'u Tekirdağ'da üretilmektedir (Tekirdağ Valiliği).

Bağcılık ve şarapçılık da önemli üretim konularından biridir. TSO Başkanı 1200 üzerinde fidan çeşidi olduğunu ve şarap sektörünün %30'unun burada üretim yaptığını belirtmiştir (Günay, 2014). Bölgede bağcılığın başlangıcı 1900'lerin öncesine gitmektedir. 1931 yılında kentte kurulan Tekel İçki fabrikası ise içki üretimini başlatarak, şehirde yeni bir üretim sektörünün doğmasını sağlamıştır. Üretilen rakılar, Tekirdağ Rakısı adı altında ülkenin en iyisi olarak bilinmektedir.

Devlet destekleri sayesinde Tekirdağ'da son yıllarda hayvancılık gelişme göstermiştir. Birim başına verim yükselirken, yeni çiftlikler kurulmuş ve hayvancılık geçimlik bir faaliyet olmaktan çıkarak profesyonel olarak yapılmaya başlanmıştır. Hali hazırda Tekirdağ'da süt verimi Türkiye ortalamalarının çok üzerinde seyrettiği ifade edilmektedir (Tekirdağ Valiliği).

Sebzecilik ise il tarımının küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Yetiştirilen sebzeler aile içi ve iç pazara dönüktür (Tekirdağ Valiliği).

Hayvansal ürünlerden kırmızı et, beyaz et, yumurta ve deri il üretim miktarları olmadığı için bu ürünlerin il üretim değeri hesaplanamamakta bu nedenle hayvansal üretim değerine ilişkin sağlıklı bir değerlendirme yapılamamaktadır. İlde önemlice bir canlı hayvan stoku olmasına rağmen, hayvancılık giderek önem kaybetmektedir. İldeki canlı hayvanlar değerinin Türkiye toplamı içindeki payı, 2007'den 2011'e beş yıl içinde %1,38'den %1,22'ye gerilemiştir.

Şekil 14 Tarımsal Üretim Gelişimi, (%) 2003-2013

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden üretilmiştir.

Tekirdağ'da tarım sektörü Türkiye geneline göre ekonomi içinde daha büyük bir ağırlığa sahip olsa da, il Türkiye ölçeğinde önemli değildir. Kişi başı bitkisel üretim değeri açısından Türkiye'de 46. sırada yer alırken kişi başına canlı hayvanlar değerinde 51. sırada, kişi başına hayvansal ürünler değerinde ise 41. sırada yer almaktadır.

Tablo 49 Kişi Başına Tarımsal Üretim Değerleri, 2009

2013	Kişi başına bitkisel üretim değeri (Türk Lirası)	Kişi başına canlı hayvanlar değeri (Türk Lirası)	Kişi başına hayvansal ürünler değeri (Türk Lirası)
Türkiye	1.206	752	367
TR21	1.872	1.272	512
Tekirdağ	1.208	769	408

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler, 2013

İNŞAAT

Tekirdağ'da yapılan görüşmeler, iş insanları arasında yapılan anket ve girişim vb. istatistikler, inşaat sektörünün oldukça iyi bir performansı olduğuna işaret etmektedir. Tekirdağ ili için SGK verileri kullanılarak yapılan sektörel rekabet gücü ayrıştırması da (bkz Kısım III, Bölüm 3) Türkiye'de büyük bir ivme yakalamış olan inşaat sektörünün Tekirdağ'da da iyi bir performansı olduğunu göstermektedir. Tekirdağ'da nüfus artış hızının yüksek olması, Tekirdağ'ın en yoğun göç alan kentlerin ilk sıralarında yer alıyor olması, inşaat sektöründeki yüksek performansın devam edeceğini düşündürmektedir.

Tekirdağ'ın hızlı gelişimi kentleşme göstergelerine de yansımaktadır. Kırsalda yaşayan genç nüfus daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak amacı ile kent merkezlerine göç etmekte, hızlı kentleşmeye bağlı olarak yeni yerleşim yerleri ortaya çıkmaktadır. Modern, güvenli ve sosyal

aktiviteler açısından zengin konutlara talep giderek artmaktadır. Bu kentleşme eğilimi inşaat sektörünün gelişimini hızlandırmaktadır.

Yapı kullanma izin belgelerine göre, inşaatı biten ilave yapılarda 2006-2013 döneminde Türkiye genelindeki artış %134 iken Tekirdağ'da % 195'lik artış gerçekleşmiştir. İnşaat alanındaki bu artışa rağmen, m2 fiyatlarındaki artış Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Türkiye genelinde m2 fiyatları %61,6 artarken Tekirdağ'daki artış hızı %46,2 olmuştur.

Namık Kemal Üniversitesi Öğretim Görevlisi Gülsel Çiftçi: İnşaat sektörünün hızla büyümesi, çarpık kentleşmeye yol açıyor. Çarpık kentleşme tarihi dokuyu da bozuyor. Sit alanları tahrip oluyor.

Tablo 50 Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre İnşaat Artış Hızı Ve Fiyatı

	Yüzölçümü (m2), Artış hızı		Değer (TL/m2)	
	Tekirdağ	Türkiye	Tekirdağ	Türkiye
2006	6,2	13,7	459,3	437,9
2007	31,2	10,8	502,7	479,7
2008	-21,7	11,9	547,7	549,7
2009	133,0	33,3	532,1	521,9
2010	-26,8	-9,8	564,3	555,4
2011	34,4	23,9	624,1	633,7
2012	-2,9	-1,1	654,1	664,9
2013	28,9	28,3	671,3	707,5
2006-2013 değişim hızı	194,9	134,3	46,2	61,6

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

Tekirdağ'daki hızlı gelişmenin bir sonucu da kentsel gelişme alanında görülmektedir. Ocak 2010- Temmuz 2014 döneminde TR21 bölgesinde yeni konut fiyatlarındaki artış %44 ile %66 olan Türkiye genelinin altında kalmıştır. Tekirdağ'daki konut fiyatlarına ilişkin bir endeks bulunmamaktadır. Tekirdağ'da konut satış oranları TR21'in ve Türkiye genelinin üzerindedir. Bu canlı satış rakamına karşılık, yapı kullanma izin belgelerinden hesaplanan fiyatların artış hızı Türkiye genelinin altında kalmaktadır. Tekirdağ'da müteahhitlik yapan Ahmet Gül de bu durumu teyit etmiş ve Tekirdağ'da inşaat sektörünün çok canlı olduğunu buna karşılık fiyat seviyelerinden sektörün pek de memnun olmadığını vurgulamıştır.

Tablo 51 Konut Satışları, Tekirdağ, TR21, Türkiye

Konut satışları	Tekirdağ	TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	Toplam (Türkiye)	Türkiye toplamında TR21 Bölgesinin payı
2008	2.123	4.162	427.105	0,97
2009	2.967	5.445	555.184	0,98
2010	3.556	6.968	607.098	1,15
2011	4.532	8.870	708.275	1,25
2012	5.606	10.525	701.621	1,50
% Artış 2008 - 2013	27,5	26,1	13,2	-

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

Göçle büyüyen kentte yeni yapılan binaların çokluğu nedeniyle eski bina oranı düşüktür. Mevcut konut stokunun %29'u 2001 sonrasında inşa edilmiştir.

Konutların yenilenme ihtiyacını artıran bir başka unsur da deprem riskidir. Tekirdağ ilinin büyük bir bölümü 1. ve 2. derece deprem bölgesidir. Müteahhit Ahmet Gül yeni depremden önce ve sonra yapılan binalar arasında çok fark olduğunu depremden önce yapılan birçok sitenin yıkılıp yeniden yapılması gerektiğine işaret etmiştir. .

Müteahhit Ahmet Gül: Burada inşaat sektörünün canlı olması lazım ama şu an değil. Çünkü 5-6 ayda yapılacak yerler doldu ve bitti. Kentsel dönüşümde koşullar cazip değil, kimse evinden çıkmak istemiyor. İnsanlar taşınmayı sorun yapıyor.

Konutların ısıtma, banyo gibi özellikleri itibariyle de Türkiye ortalamasının bir hayli üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durum Tekirdağlıların çok zengin olduğu, lüksü sevdiği, konutta da lüksü ve kalite aradığı yorumları ile örtüşmektedir (Gül, 2014).

Bina stokunun yeniliği ve konut özellikleri açısından birçok ilden daha iyi durumda olmasına rağmen ev sahibi olan hane halklarının oranının düşük olması (%67,75), inşaat sektörünün Tekirdağ'da gelişme perspektifleri bulunduğunu düşündürmektedir. Nitekim Tekirdağ'da konut satışları 2008-2013 döneminde yıllık ortalama %27,5 artış göstermiştir. Bu oran Türkiye genelinde %13,2'dir.

Müteahhit Ahmet Gül: 1+1 konutlar konusunda büyük eksik var. Üniversite öğrencilerinin konut talebi yüksek. Şu anda birçok öğrenci, tercih etmemesine rağmen tek katlı yazlık yerlerde, dükkân üstlerinde oturuyorlar. Yaşlılar, bekârlar, öğrenciler için 1+1 konut siteleri gerekiyor.

Konut sektörüne ilişkin bu veriler, Tekirdağ'da gözlemlenen ekonomik aktivite yığınlaşmasının henüz konut fiyatlarında ciddi bir basınç ortaya çıkartmadığını göstermektedir. İyileşen yaşam koşullarına bağlı olarak nitelikli konut talebindeki yükselme, ev sahibi olan hane oranının düşüklüğü, üniversitenin yeni açılacak bölümlerinin çekeceği öğrenci ve personel sayısı ve deprem riski dikkate alındığında, Tekirdağ'ın ekonomik gelişmesini sürdürmesi durumunda önümüzdeki dönemde Tekirdağ'da konut fiyatlarının Türkiye ortalamalarından daha hızlı artması gündeme gelebilecektir.

Tablo 52 Bina Stokunun İnşa Yılı (%), Türkiye, TR21, Tekirdağ

İl	1945 ve öncesi	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001 ve sonrası	Bilinmeyen
Türkiye	1,5	2,7	5,9	13,4	18,9	24,6	21,8	11,3
Edirne	2,8	5,9	7,4	16,4	20,9	22,8	16,9	6,9
İstanbul	0,6	1,4	5,1	14,5	21,1	29,1	17,9	10,2
Kırklareli	5,1	5,1	6,9	13,2	20,2	27,0	16,1	6,5
Tekirdağ	1,1	2,1	3,0	10,0	17,9	30,2	28,7	6,9

Kaynak: TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 verilerinden hazırlanmıştır.

Su sorunu günlük su kullanım miktarı verilerinde de gözlemlenmektedir. Türkiye'de belediyelerden kişi başı çekilen günlük su miktarı ortalama 216 litre iken 176 litre ile Tekirdağ,

en düşük su kullanımına sahip 10. ildir. Hali hazırda su kesintileri yaşanmıyor olmasına karşılık, su sıkıntısının artması, zaten düşük olan kişi başına su kullanımının daha da düşmesine neden olabilir. Belediyelerde kişi başı günlük atık su miktarı ortalama 182 litre iken Tekirdağ 119 litre ile en düşük su kullanımına sahip 11. ildir.

FINANSAL SEKTÖR

Sanayinin geliştiği, buna karşılık hizmetler sektörünün bu gelişime ayak uyduramadığı Tekirdağ'da bankacılık sektörüne ilişkin veriler, sektörün büyüklüğünün artmakla birlikte hala nüfus ve üretim paylarının gerisinde kaldığını göstermektedir.

Tablo 53 Tekirdağ'da Bankacılık Verilerinin Türkiye İçindeki Payı, (%)

	2013		2007		Artış (%)	
	Bin TL	Türkiye İçindeki % Pay	Bin TL	Türkiye İçindeki % Pay	Tekirdağ	Türkiye İçindeki % Pay
Toplam mevduat	5.360.334	0,57	2.130.021	0,60	152	-5
Taahhüt kredisi	130.160	1,52	86.911	1,41	50	8
Konut kredisi	1.530.120	1,39	391.296	1,21	291	14
Bireysel kredi kartı	655.170	0,78	2.247	0,01	29.058	9.330
Takipteki alacaklar	315.731	1,07	40.908	0,40	672	170
Nakdi krediler	8.867.648	0,85	1.858.369	0,65	377	30

Kaynak: BDDK verilerinden yazarın hesaplamaları.

Tablo 54 Tekirdağ'da Banka Şube Sayılarının Yıllara Göre Gelişimi

2003	57
2004	59
2005	62
2006	65
2007	79
2008	93
2009	97
2010	96
2011	100
2012	106
2003 - 2012 artış hızı	86

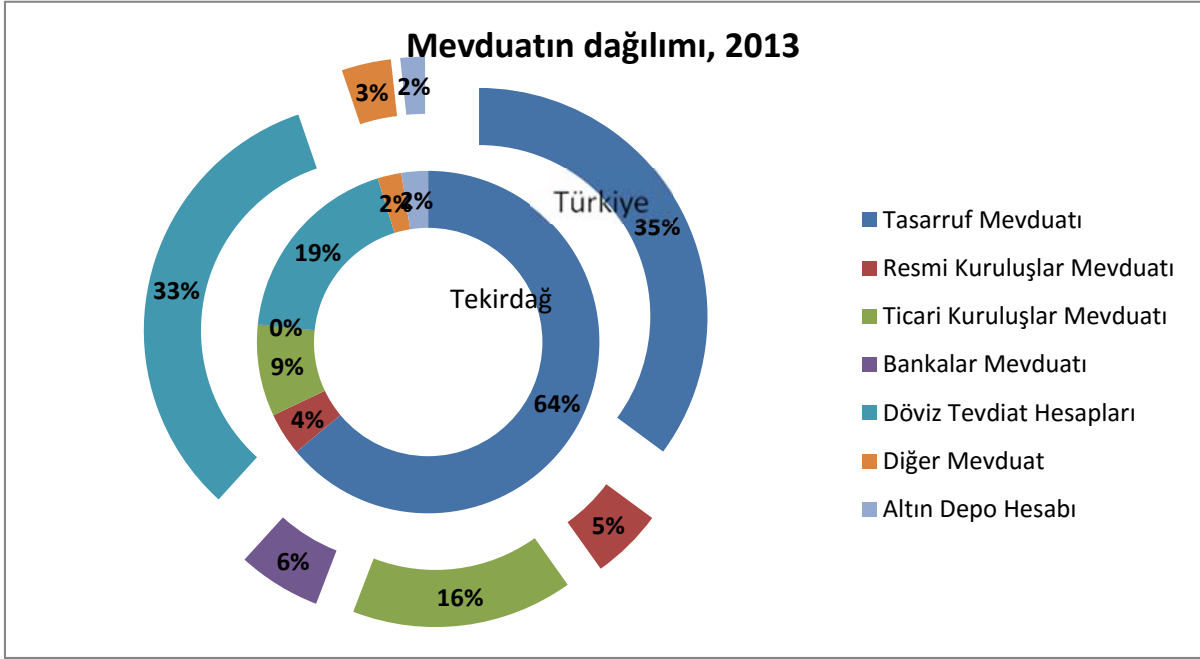
Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği verilerinden hazırlanmıştır.

Şube başına 6832 kişiyle Tekirdağ Türkiye'de 14. sıradadır. Nüfus başına ortalama 5658 TL mevduat ile Türkiye içinde 27. sırada iken, nüfus başına ortalama 9512 TL kredi ile 10. sırada olması, ilde bankacılığın sanayiye dönük şekillendiğini göstermektedir.

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün: Tekirdağ'da yaratılan değer yüzde yirmisi ancak burada kalıyor; yüzde sekseni ise İstanbul'a gidiyor

Mevduatın dağılımına bakıldığında, Türkiye'de ticari kuruluşların payı %16 iken Tekirdağ'da %9'dur. Bu durum, Tekirdağ'daki işletmelerin mevduatlarını Tekirdağ yerine, ana şirketin bulunduğu başka illerde tutmalarından kaynaklanmaktadır.

ŞEKİL 15 MEVDUATIN DAĞILIMI, 2013

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği'nden yazarın hesaplamaları

Tablo 55 Kredi Ve Mevduatlar: Tekirdağ'ın 81 il içindeki Sırası

Yıl	İhtisas kredileri	İhtisas dışı krediler	Toplam krediler	Toplam mevduat
2006	25	19	20	21
2007	23	19	19	19
2008	22	19	19	21
2009	23	20	20	21
2010	22	20	20	21
2011	19	19	19	21
2012	17	18	19	21
2013	55	18	18	20

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği'nden yazarın hesaplamaları

Tekirdağ'da kredi/mevduat oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir ve küresel kriz ertesinde hızlı bir artış göstermiştir.

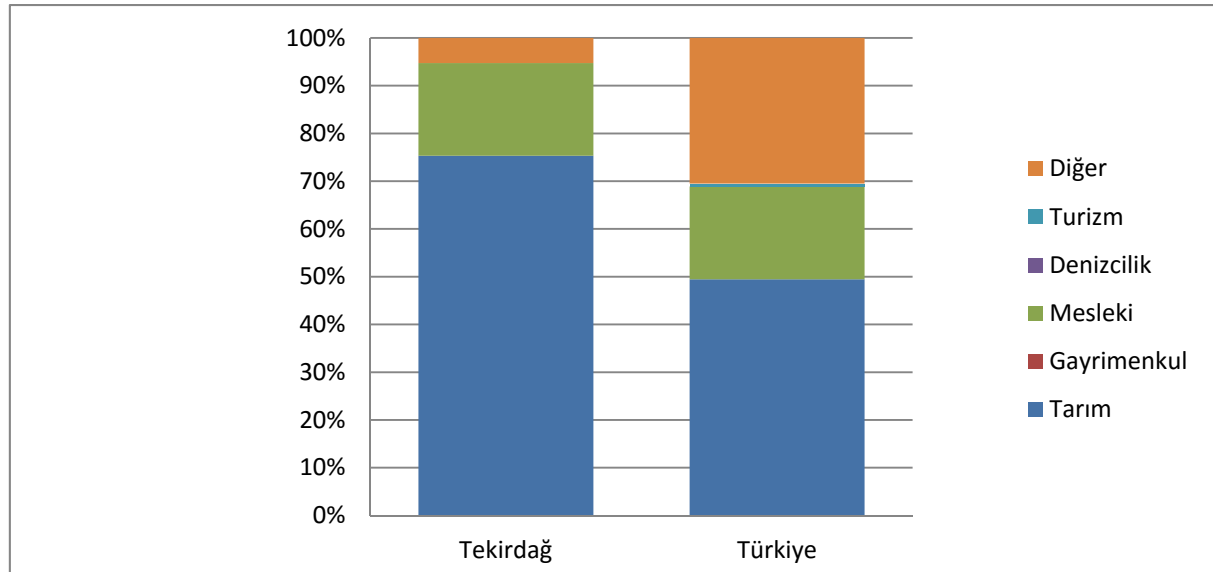
İhtisas kredilerinin dağılımında tarım kredilerinin payı Türkiye genelinde %50 iken Tekirdağ'da %75'tir. Bu durum ilde tarımın genel olarak önemiyle uyumlu olduğu gibi, tarımsal faaliyetlerin piyasaya dönük ve modern bir tarzda sürdürüldüğüne de işaret etmektedir.

Tablo 56 Kredi/Mevduat Oranının Gelişimi

	Tekirdağ	Türkiye
2007	87,2	80,1
2008	104,0	69,9
2009	93,5	69,7
2010	124,0	86,3
2011	149,2	100,8
2012	163,6	106,4
2013	165,4	110,7

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu verilerinden yazarın hesaplamaları

Şekil 16 İhtisas kredilerinin dağılımı (% , 2013)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği'nden yazarın hesaplamaları

DIŞ TİCARET

Tekirdağ'da gelişen sanayi, ilin dış ticaret performansını da yükseltmektedir. Türkiye'deki diğer illerle kıyaslandığında Tekirdağ nispeten geniş bir mal sepetini, nispeten çok sayıda pazara ihraç edebilme kabiliyetine sahiptir. Bu bölümdeki niceliksel analizin yanı sıra, sonuçları Kısım IV'te yorumlanmış olan Girişimci Anketi de ilde çok güçlü ihracatçı şirketlerin varlığını ortaya koymaktadır. Üstelik ilin güçlü sanayi altyapısı, katma değer içeriği daha yüksek ve küresel ticarete daha fazla talep edilen ürünleri üretmek ve ihraç etmek için bir avantajdır. Buna karşılık, Tekirdağ'da sanayileşme sürecinin yönetilmesinde yaşanmış olan sıkıntılar, ihracattaki performansın yükseltilerek devam ettirilebilmesini zora sokmaktadır. Şehrin vizyonuna uygun olarak Tekirdağ'ın yüksek katma değerli ve yoğun teknoloji ürünler üretilip, bu ürünleri yurtdışına satması ve Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olması için, üretimin çevreye duyarlı olarak yapılması, demiryolu ve liman kapasitesinin artırılması, lojistik üslerin kurulmuş olması, şehrin insan kaynaklarının niteliğinin yükseltilmesi gerekecektir.

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün: Uluslararası bir fuar alanı kurma çalışmamız var, TOBB olumlu baktı, dünya ticaret merkezi ile yapmayı düşünüyorlar, bin dekar bir yer, havaalanının yanında. Hayata geçerse İstanbul'a da büyük destek olur. Sanayi yatırımı da artar.

Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılan İl İl Dış Ticaret Potansiyeli araştırmasında, 2010 yılı itibari ile orta ve ileri teknoloji ürün ihracatı yüz milyon doların üzerinde olan illerden birisi de Tekirdağ'dır (Dış Ticaret Müsteşarlığı). İllerin ihracat performansının çeşitlilik, sıradanlık, sofistikasyon ve sıçrama kabiliyetleri olarak incelendiği araştırmada, çeşitlilik başlığı altında ilde üretilip ihraç edilen ürünler esas alındığında, ihracata konu malların üretiminde en çok çeşitliliğe sahip olan iller sıralamasında Tekirdağ sekizinci sırada yer almaktadır. İlde üretilip rekabetçi bir şekilde ihraç edilen ürünlerin kaç ilin ihracat sepetinde bulunduğuyla ilgili olarak belirlenen sıradanlık kriteri itibariyle de Tekirdağ Türkiye'de en az sıradan olan dokuzuncu ildir. Her bir ilin üretilip ihraç ettiği ürünlerin ne derece gelişmiş ülkelerin ihracat sepetleri ile örtüştüğünü gösteren sofistikasyon değeri açısından yirminci sıradadır.

2000-2009 yılları arasında illerin ihracatının dünyadaki pazar payındaki değişime ne ölçüde uyum gösterdiğini belirleyen analize göre, Tekirdağ'ın rekabet gücü azalmış, bu azalma 2000-2005 döneminde ilin mevcut pazarlarının küçülmesinden, 2005-2009 döneminde ise ilin dünyadaki talep değişimlerine uyum sağlayamamış olmasından kaynaklanmıştır.

Nitelikli sıçrama kabiliyeti olarak isimlendirilen, üretim imkânları geniş olan ve bu sayede farklı ve daha nitelikli ihraç ürünlerine kolaylıkla geçiş yapabilecek iller sıralamasında ilk 20 il arasında Tekirdağ yedinci sırada yer almaktadır.

İlin rekabet gücü azalırken ihracatçı firma sayısı ise artmıştır. Tekirdağ'da 2000 yılında 120 olan ihracatçı firma sayısı 2009 yılında 283'e yükselmiştir (Çatalbaş, 2012, s. 29).

Tekirdağ'ın, hem sofistikasyonu hem de nitelikli sıçrama kabiliyeti Türkiye ortalamasının üstündedir. Bu nedenle ilin üretim deseninin ve ihracat sepetinin daha nitelikli ürünler ile doldurulması için bugüne kadar geçerli olan destek ve teşviklerin ötesinde yeni nesil teşvik olarak nitelendirilebilecek destekleri içeren yeni bir modelin hayata geçirilmesi faydalı olacaktır (Dış Ticaret Müsteşarlığı).

Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılan analizde ortaya çıkan olumlu tabloya rağmen, Tekirdağ'ın TR21 ve Türkiye dış ticareti içindeki payı zaman içinde azalmaktadır.

Tablo 57 Tekirdağ'ın Dış Ticaret Performansı

	İhracat (\$)	İthalat (\$)	İhracat TR21 içindeki payı (%)	İthalat TR21 içindeki payı (%)	İhracat Türkiye içindeki payı (%)	İthalat Türkiye içindeki payı (%)
Yıl	Tekirdağ		Tekirdağ		Tekirdağ	
2004	365.354	348.860	84,8	74,4	0,7	0,5
2005	369.256	380.474	84,7	68,1	0,6	0,5
2006	441.775	421.856	85,9	78,1	0,6	0,4
2007	528.304	494.426	80,3	75,9	0,6	0,4
2008	577.966	612.105	77,5	65,4	0,6	0,5
2009	483.240	473.826	74,9	76,5	0,6	0,4
2010	546.332	603.210	75,9	67,2	0,6	0,5
2011	655.580	779.629	79,8	68,8	0,6	0,5
2012	596.587	641.185	76,0	71,2	0,5	0,4
2013	662.403	779.166	78,2	72,8	0,6	0,4

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

2001 krizi öncesinde Tekirdağ'da GSYH 2 milyar dolar civarındadır. Dış ticaret hacmi ise 2002 yılında 548 bin dolardır. Buna göre ilin dış ticaret bağımlılığının ölçütü olarak kullanabileceğimiz dış ticaret hacmi/GSYH oranının %25-30 civarında olduğunu düşünebiliriz. Talebin ne ölçüde ithalat tarafından karşılandığını gösteren ithalat penetrasyon endeksinin % 13 gibi düşük sayılabilecek bir seviye olduğu hesaplanmaktadır.

2004-2013 döneminde Türkiye'nin toplam ihracatındaki artış 2,4 kat, Tekirdağ'ın ihracatındaki artış ise 1,8 kat olmuştur. İldeki ihracat artışının ülke ortalamasının altında kalmış olması da, Tekirdağ'ın yapısal dönüşüm ihtiyacına işaret etmektedir.

Tekirdağ ilinde kişi başına ithalat ve ihracat değerlerinin Türkiye geneline göre daha düşük olduğu görülmektedir. İthalat ve ihracat rakamları vergi kimlik numaralarının kayıtlı olduğu illere göre hesaplandığı için Tekirdağ'daki kişi başına ithalat ve ihracat değerleri gerçekleşenden daha düşük gözükmektedir. Diğer bir deyişle Tekirdağ'da faaliyet gösteren ve üretim yapan birçok firma, vergilerini İstanbul'da ödediği için, kayıtlarda İstanbul gözükten rakamların bir kısmı aslında Tekirdağ'a aittir. Tekirdağ gümrüklerinde 2011 yılında 1.588.203.000 USD ihracat ve 4.830.130.000 USD ithalat gerçekleşmiştir (Tekirdağ Valiliği).

Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde kurulan Avrupa Serbest Bölgesi (ASB); stratejik konumu itibariyle Türk ihracatçısının, özellikle Avrupa ile olan ticari ilişkilerinde merkezi bir rol oynamaktadır. (Tekirdağ Valiliği). Çerkezköy OSB'de de üretim yapılan 242 fabrikadan 29'u yabancı sermayelidir ve bölgede yapılan üretimin büyük bölümü ihraç edilmektedir.

Çerkezköy OSB Bölge Müdürü Mehmet Özdoğan: İç pazar olduğu kadar dış pazar hedefi de olan yurtdışından firmaların büyük yatırımlar yaptıkları dikkati çekmektedir

Tekirdağ'ın dış ticaretinde komşu ülkelerden çok Türkiye'nin önemli ticari partnerleri ağırlık taşımaktadır. Dış ticaret partnerleri açısından ihracatta Almanya, ithalatta ise Çin birinci sırada gelmektedir. Dış ticaret pazarlarında belli bir oranda yoğunlaşma olduğu söylenebilir.

140 farklı ülkeye ihracat yapılıyor olmasına karşılık toplam ihracat içindeki payının %2'nin üzerinde olduğu pazar sayısı on üç, 99 farklı ülkeden ithalat yapılıyor olmasına karşılık toplam ithalat payının %2'nin üzerinde olduğu pazar sayısı ise onbeştir.

Dış ticaret pazarlarında yoğunlaşmayı ölçmek için Hirshman Endeksi hesaplanmıştır.

$$\sqrt{\sum_d \left[\frac{\sum_s X_{sd}}{\sum_{sw} X_{sw}} \right]^2}$$

Bu denklemde, d ihracat yapılan ülkeyi, w toplam ülke sayısını; X_{sd} , s ilinin d ülkesine ihracatını göstermektedir. Tüm hedef pazarlar üzerinden ihracatın toplandığı için d ve w aynı ülkeleri içermektedir. Hirschman endeksi, ilin ihracat yaptığı ülke sayısı ve çeşitlenme ne kadar fazla ise o kadar düşük değer alır. Bu katsayının alabileceği en büyük değer 1'dir ve ihracatın tek bir ülkeye yapıldığı durumu gösterir (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, 2009). Tekirdağ için Hirschman endeks değerleri ihracatta 0,25, ithalatta ise 0,26 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler Tekirdağ'ın dış ticaretinde coğrafi yoğunlaşmanın risk oluşturmadığını göstermektedir.

Tablo 58 Tekirdağ'ın En Büyük Ticari Partnerleri

	İhracat (\$)	İthalat (\$)	İhracat % dağılım	İthalat % dağılım
Almanya	142.316.458	107.765.204	21,5	13,8
İngiltere	37.457.425	12.355.940	5,7	1,6
Rusya Federasyonu	33.797.228	29.870.643	5,1	3,8
Bulgaristan	28.297.589	16.186.204	4,3	2,1
İtalya	23.776.944	79.839.275	3,6	10,2
Çin	21.012.861	119.146.344	3,2	15,3
Fransa	19.666.780	12.974.440	3,0	1,7
Romanya	19.127.653	1.351.286	2,9	0,2
Danimarka	18.369.779	1.409.706	2,8	0,2
ABD	17.000.464	15.627.967	2,6	2,0
Diğer	301.580.071	382.638.494	45,5	49,1
Toplam	662.403.252	779.165.503	100	100

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Fasıllara göre dış ticaret rakamlarına bakıldığında, Tekirdağ'ın ihracatı içinde en büyük payı başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat (%20,2) tekstil ürünleri (%18,9) ve giyim eşyası (%13,8) fasılları almaktadır. Tekstil ve giyim, Tekirdağ'da girişim sayısı ve istihdam açılarından da en önemli sektörlerdir. Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılan 570 sektör bazlı analizde en önemli sektörler elektrikli makine ve cihazlar, giyim eşyası ve aksesuarları ve tekstil elyafı ve mamulleri sektörleridir. Ancak 2000-2010 yılları arasında bu sektörlerde Türkiye'nin yaptığı toplam ihracat içinde Tekirdağ'ın payında giyim eşyası ve aksesuarlarında çok küçük bir artış olurken, diğerlerinde azalmıştır (Dış Ticaret Müsteşarlığı).

Tablo 59 Tekirdağ'da Fasillara Göre Dış Ticaret (2013)

ISIC	ISIC adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar	Toplam Tekirdağ ihracatında % pay	Toplam Tekirdağ ithalatında % pay	İhracat 2004 - 2013 % artış	İthalat 2004 - 2013 % artış	Türkiye ihracatı içinde % pay	Türkiye ithalati içinde % pay
1	Tarım ve hayvancılık	7.935.016	40.902.868	1,2	5,2	153,8	473,9	0,1	0,5
2	Ormancılık ve tomrukçuluk		1.418.060	0,0	0,2	-100,0	314,1		0,9
10	Maden kömürü, linyit ve turba	261.601		0,0	0,0			7,7	
14	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	6.471.967	2.583.005	1,0	0,3	2.284,7	31,9	0,3	0,3
15	Gıda ürünleri ve içecek	9.263.224	48.987.672	1,4	6,3	411,0	206,4	0,1	0,9
17	Tekstil ürünleri	125.252.219	55.724.969	18,9	7,2	68,5	37,3	0,8	43,8
18	Giyim eşyası	91.448.593	5.955.044	13,8	0,8	26,7	-36,1	0,7	0,1
19	Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciyeye ve ayakkabı	4.578.907	14.277.184	0,7	1,8	-71,3	155,8	0,4	0,5
20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	1.363.186	6.430.907	0,2	0,8	743,0	1.734,2	0,2	0,4
21	Kağıt ve kağıt ürünleri	5.535.553	3.484.705	0,8	0,4	1.246,4	315,5	0,3	0,2
22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	41.177	149.515	0,0	0,0	90,9	14,2	0,0	0,0
23	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	41.212	304.677	0,0	0,0	-27,7	9.406,3	0,0	0,1
24	Kimyasal madde ve ürünler	30.902.173	148.803.286	4,7	19,1	548,1	94,6	0,4	0,8
25	Plastik ve kauçuk ürünleri	49.604.101	22.503.797	7,5	2,9	91,1	-13,1	0,7	0,1
26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	8.506.737	32.592.340	1,3	4,2	614,9	1.051,6	0,2	0,7
27	Ana metal sanayi	49.170.220	101.766.848	7,4	13,1	1.378,2	144,4	0,3	5,1
28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	18.832.088	15.244.165	2,8	2,0	-3,2	171,9	0,3	0,0
29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	133.737.994	141.159.670	20,2	18,1	477,8	278,8	1,0	3,0
30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	119.541	348.987	0,0	0,0	25,4	145,3	0,1	0,0
31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	30.250.502	24.207.979	4,6	3,1	-62,2	-47,9	0,5	0,6
32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	167.760	2.881.185	0,0	0,4	20.333,6	284,5	0,0	0,0
33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	873.212	12.003.674	0,1	1,5	-57,6	87,5	0,1	0,1
34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	49.542.775	7.194.480	7,5	0,9	244,9	377,7	0,3	0,1
35	Diğer ulaşım araçları	1.683.127	3.341.561	0,3	0,4	10.810,3	3.188,6	0,1	0,0
36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	31.113.145	66.162.123	4,7	8,5	65,3	262,3	0,5	1,6
51	Atık ve hurdalar	5.707.222	3.142.255	0,9	0,4	78,0	-5,8	0,9	0,0
74	Diğer iş faaliyetleri		704	0,0	0,0				
92	Eğlence, kültür ve sporla ilgili faaliyetler		2.460	0,0	0,0				
99	Gizli veri		17.591.383	0,0	2,3				0,0
	Toplam	662.403.252	779.165.503	100	100	81,3	123,3	0,4	0,3

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılan araştırmada rekabet gücünün en yüksek olduğu 5 sektör Tungsten, molibden, tantal, magnezyum, krom ve diğer eşya; el kalburları, elekler, düğme, çitçit, fermuar, parfüm spreyleri, mankenler; epoksi reçineler-ilk şekilde; beton pompaları ve ısı değişikliği yöntemi ile iş yapan cihazların aksam, parçaları sektörleridir. Bu

sektörlerde, açıklanan mukayeseli üstünlüklerin yıllar itibariyle değişiklikler göstermesi, bu sektörlerde rekabet gücünün yapısal değil, konjonktürel nedenlerden kaynaklandığını düşündürmektedir. Zaten aynı çalışmada Tekirdağ'ın genel olarak rekabet gücünün gerilediği ve bu gerilemenin özellikle son yıllarda ilin dünyadaki talep değişimlerine uyum sağlayamamış olmasından kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır.

Rekabet gücünün yüksek bulunduğu sektörlerde açıklanan mukayeseli üstünlüklerin yıllar itibariyle değişiklikler göstermesinden ve ilin dünyadaki talep değişimlerine uyum sağlayamamış olmasından da anlaşılacağı gibi Tekirdağ'da ihracatın teknolojik yapısı dönüştürülemede, daha ileri teknoloji ürünlerin payında artış sağlanamamaktadır. Doğal kaynak açısından çok da zengin olmayan Tekirdağ'da toplam ihracat içinde doğal kaynağa dayalı sektörlerin payı yükselmektedir. 2000 yılında %5,9 iken bu oran 2010 yılında % 13,5'e yükselmiştir. 2010 yılında ileri teknoloji ürünlerin payı sadece %2,2'dir.

Tablo 60 Sektörün Tekirdağ Ticaretindeki Payı / Türkiye Ticaretindeki Payı

ISIC adı	İhracat	İthalat
Tarım Ve Hayvancılık	8,5	9,7
Ormancılık Ve Tomrukçuluk		0,2
Maden Kömürü, Linyit Ve Turba	0,0	
Taş Ocakçılığı Ve Diğer Madencilik	2,9	1,2
Gıda Ürünleri Ve İçecek	16,1	7,0
Tekstil Ürünleri	22,3	0,2
Giyim Eşyası	19,2	7,5
Dabaklanmış Deri, Bavul, El Çantası, Saraciye Ve Ayakkabı	1,7	3,5
Ağaç Ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç); Hasır Vb. Örülerek Yapılan Maddeler	1,1	2,2
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri	2,9	1,9
Basım Ve Yayımlar; Plak, Kaset Vb.	0,2	4,8
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri Ve Nükleer Yakıtlar	9,5	0,7
Kimyasal Madde Ve Ürünler	11,5	24,3
Plastik Ve Kauçuk Ürünleri	10,6	43,0
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	6,5	6,4
Ana Metal Sanayi	26,4	2,5
Metal Eşya Sanayi (Makine Ve Teçhizatı Hariç)	10,7	45,1
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Teçhizat	19,3	6,1
Büro, Muhasebe Ve Bilgi İşleme Makinaları	0,3	30,0
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makina Ve Cihazlar	9,8	4,8
Radio, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı Ve Cihazları	3,1	10,9
Tıbbi Aletler; Hassas Optik Aletler Ve Saat	1,2	10,3
Motorlu Kara Taşıtı Ve Römorklar	27,5	6,6
Diğer Ulaşım Araçları	3,5	24,9
Mobilya Ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Ürünler	9,4	5,4
Atık Ve Hurdalar	0,9	10,9

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

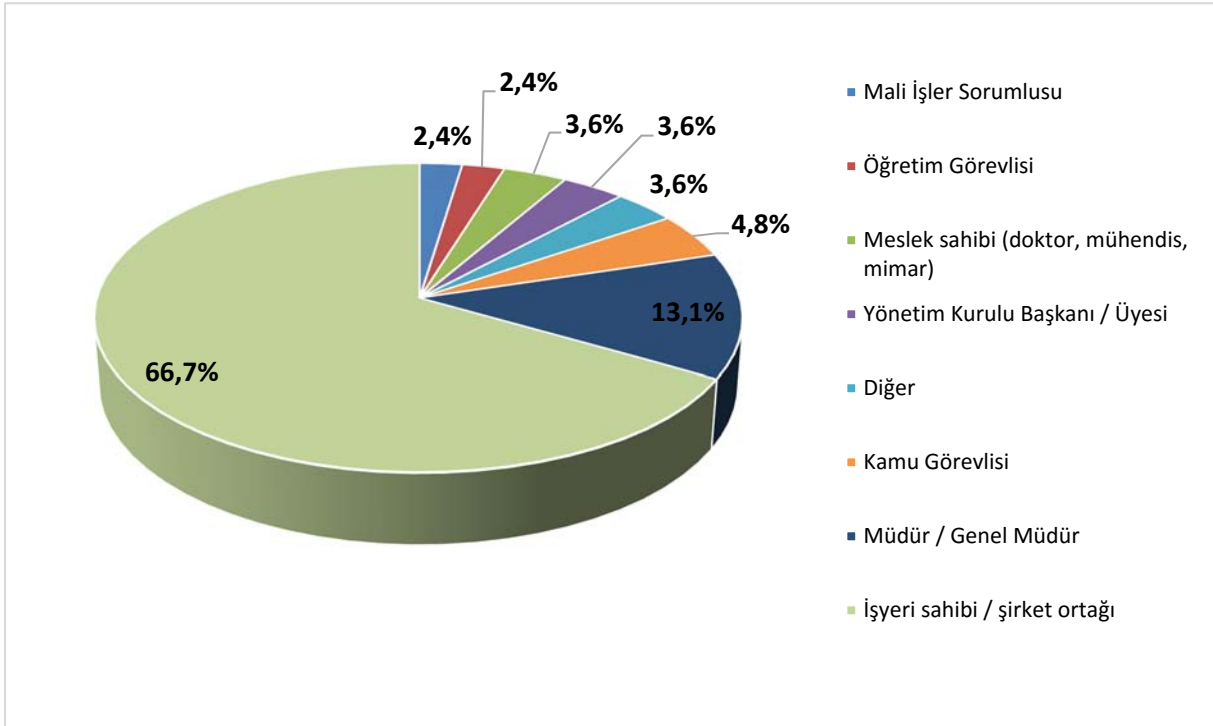
KISIM 4 TEKİRDAĞ YATIRIM ORTAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ: GİRİŞİMCİ VE ÖĞRENCİ ANKETLERİNİN BULGULARI

TEKİRDAĞ İLİ EKONOMİK PERFORMANS ANKETİ YANITLARI

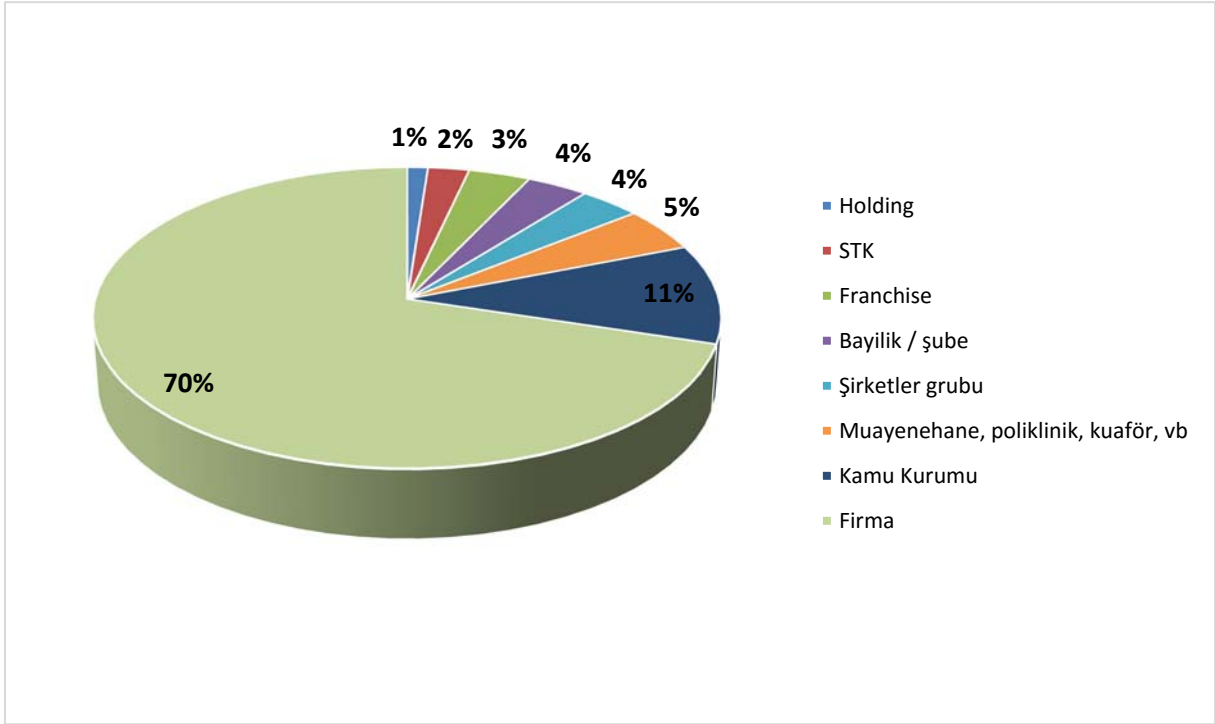
İl bazında veri kısıtları ilin sosyoekonomik performansını değerlendirmek amacıyla ilin iş insanları, sanayi ve ticaret odası başkanları, akademisyenleri ve yerel aktörleri ile yüz yüze görüşmeleri elzem kılmaktadır. Her ne kadar Tekirdağ iline yönelik birçok çalışma mevcut da olsa iller arasında karşılaştırmayı mümkün kılan ve özel sektörün bakış açısını yansıtabilecek çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ortadadır. Bu nedenle gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerin ardından ildeki iş insanlarına “ekonomik performans değerlendirme anketi” uygulanmıştır. Tekirdağ’ın geçmişteki ve mevcut sorunlarına ışık tutmak, gelecekteki beklentilerini ortaya koymak amacıyla hazırlanan ankete 85 kişi yanıt vermiştir.

Ankete katılanların %66,7’si işyeri sahibi ya da ortağı olduklarını belirtmiştir. %13,1’i de bir firmada Müdür ve Genel Müdür seviyesindedir. Ayrıca katılanların %87’si ise özel sektörden gelmektedir. Bu oranlar anketin iş dünyasını temsil etmede başarılı olduğunu göstermektedir.

ŞEKİL 17 Anketi Dolduranın Unvanı

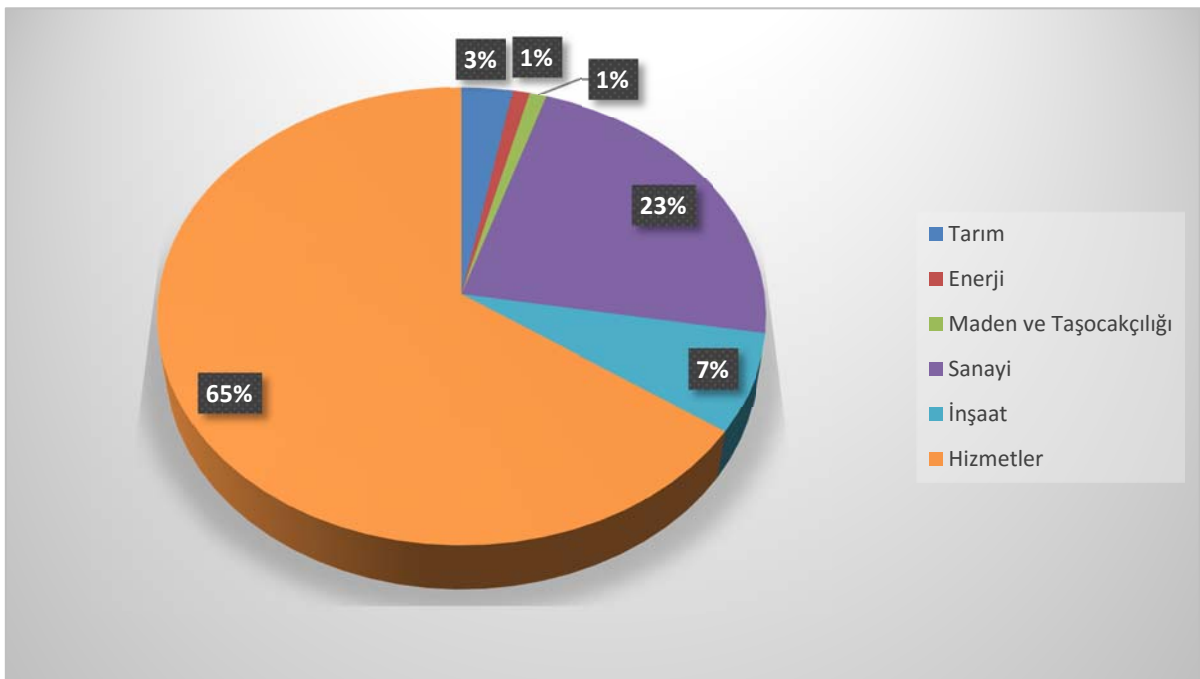

Şekil 18 Anketi Yanıtlayanın İşi/Kurumu

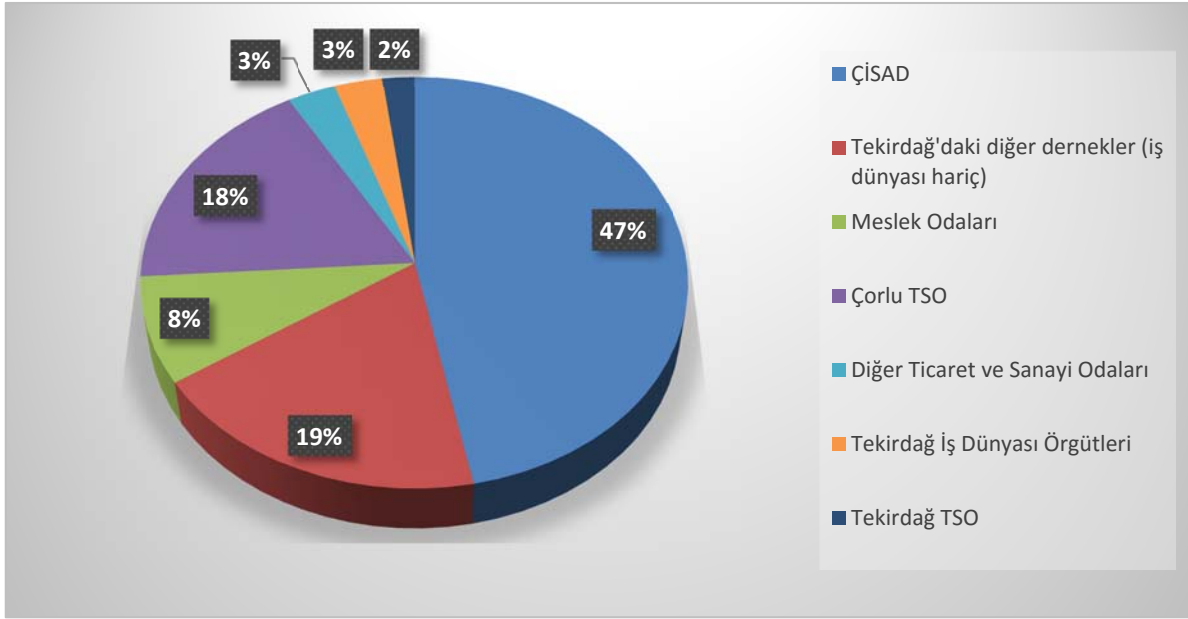

Sektörel dağılımına baktığımızda ise yanıtlayanların %65'inin hizmetler sektöründe, %23'ünün sanayi sektöründe, %3'ünün tarım ve %7'sinin inşaat sektöründe yer aldığı görülmektedir. Bu oranlar TÜİK ve SGK verilerinden elde edilen girişimlerin dağılımı oranlarıyla kısmen örtüşmektedir. Sanayinin temsili olması gerektiğinden kısmen yüksek, inşaat sektörü ise kısmen altında kalmaktadır. Ancak yine de ilin görünümünü vermesi açısından yeterli görünmektedir.

Şekil 19 Anketi Yanıtlayanın Çalıştığı Sektör

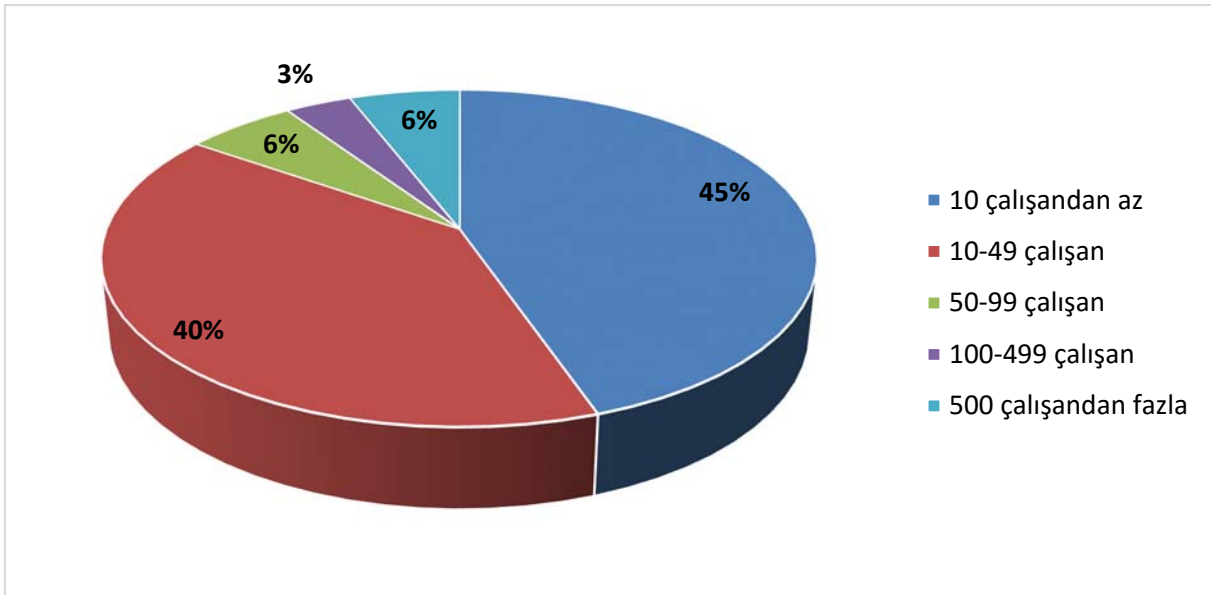

Şekil 20 Anketi Yanıtlayanın Üye Olduğu Dernek ve Odalar

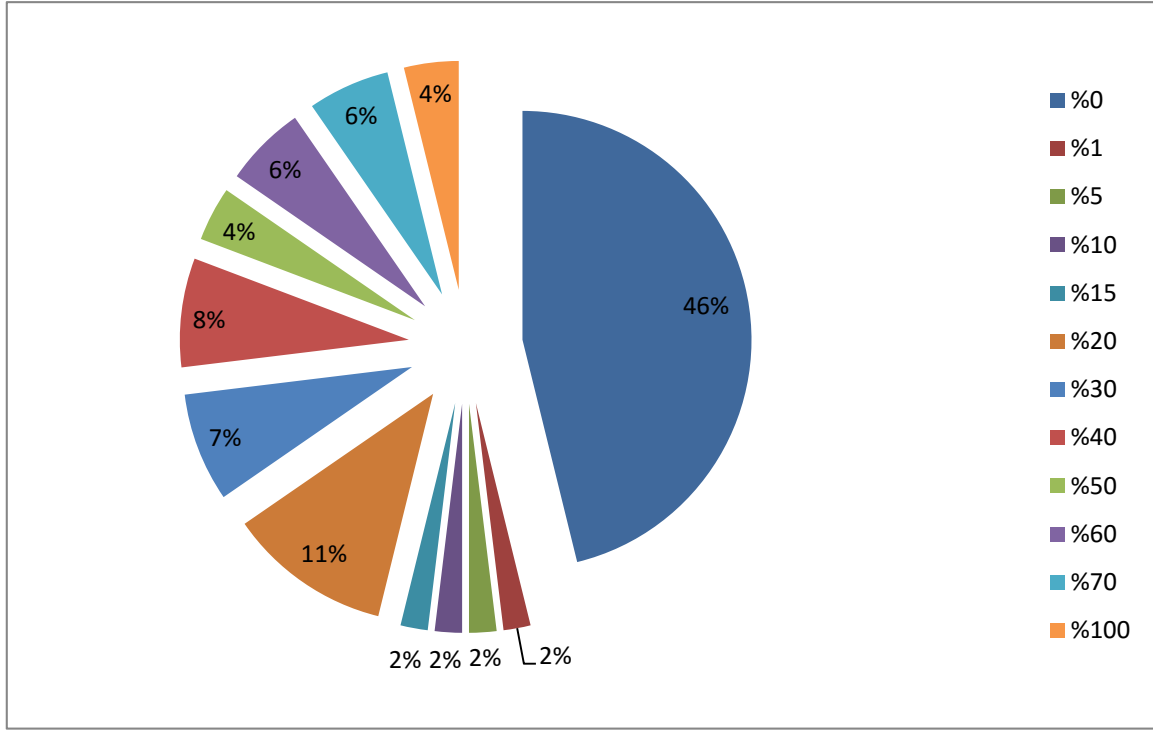
Katılımcıların %73'ü iş dünyası örgütlerine, sanayi ve ticaret odalarına, %27'si meslek odaları ve iş dünyası hariç diğer STK'lara üye olduğunu belirtmiştir Çorlu Sanayici ve İşadamları Derneği katılımcılar içerisinde %47'i ile ilk sırayı çekmektedir. Bu durum bize iş dünyası örgütlerinin Tekirdağ'da hayli aktif olduğunu göstermektedir.

Şekil 22 Şirketin Büyüklüğü

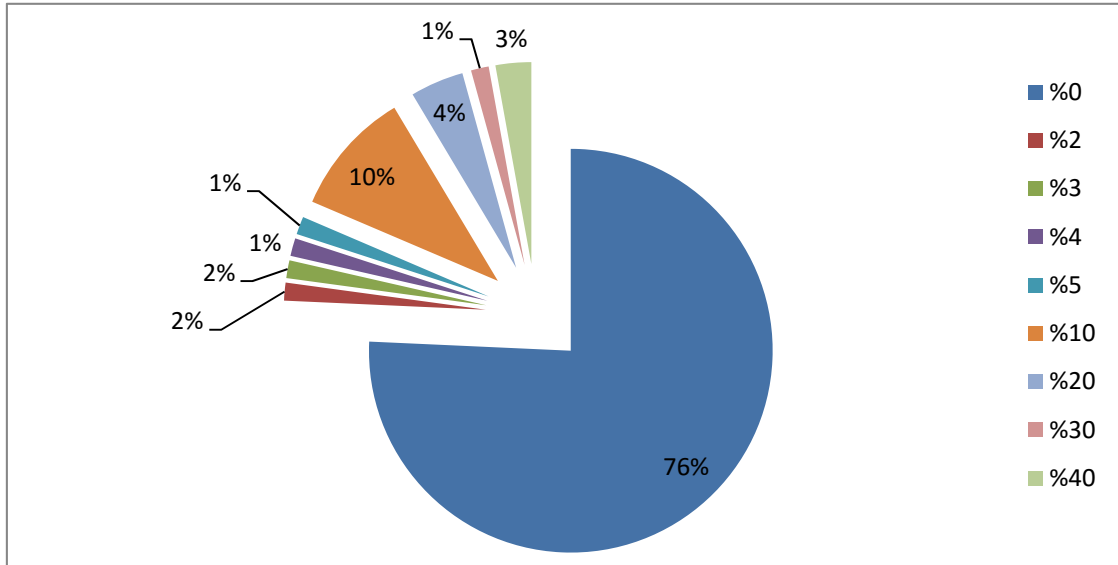
Anketi yanıtlayanların çalıştırdıkları işçi sayısı sorulduğunda yanıtlayanların %85'inin KOBİ'leri temsil ettiği görülmektedir. Mikro ölçekteki KOBİ'lerin oranı %45, küçük işletmelerin oranı %40 seviyesindedir. Orta ve büyük şirketlerin de yer bulduğu bu tablo bize katılımcıların yapısının ildeki birçok işletmeyi kapsadığını göstermektedir. Dolayısıyla ilde KOBİ'lerin varlığının baskın olmasına karşılık, büyük ve orta ölçekte işletmeler de ilde önemli bir varlık göstermektedir.

Şekil 21 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Büyük Şirketlere Satmaktadır?

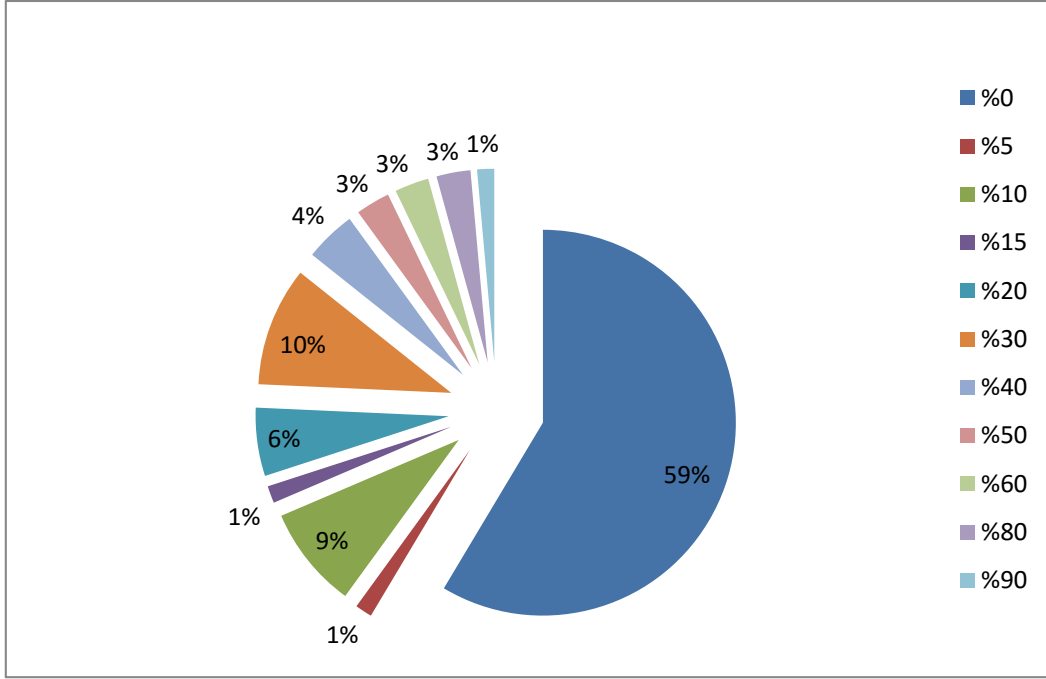
Şirketlerinin mal ve hizmetlerinin yüzde kaçını büyük şirketlere sattıkları sorulduğunda katılımcıların %46'sı büyük şirketlere hiçbir satış yapmadıklarını belirtmiştir. %64'ü ise mal ve hizmetlerinin belli bir kısmını büyük şirketlere satmaktadırlar.

Şekil 22 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Kamu Kurumlarına Satmaktadır?

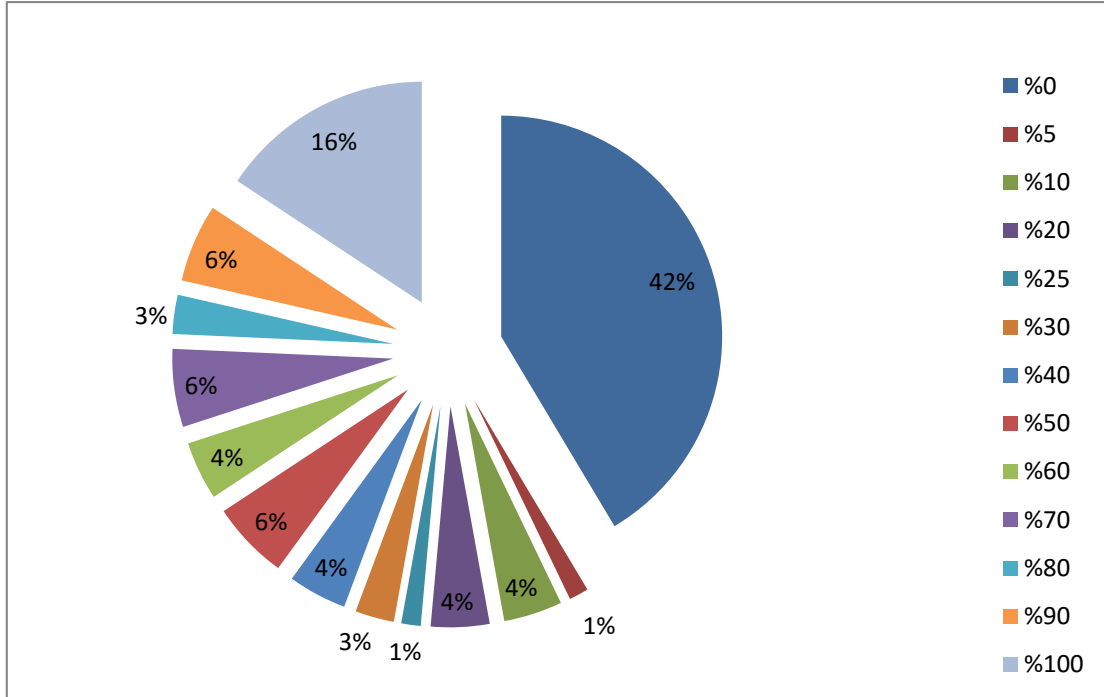
Öte yandan kamu kurumlarına satış yaptığını söyleyenlerin oranı oldukça düşüktür. Nitekim katılımcıların %76'sı kamu kurumuna hiç satış yapmadıklarını belirtmiştir. Anketi yanıtlayanlar arasında kamu kurumlarına en yüksek satış oranının sadece %40 seviyesinde kalması, ilin ekonomik hayatında kamu kurumunun ağırlığının ne kadar az olduğunu göstermektedir.

Şekil 23 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Toptancılara Satmaktadır?

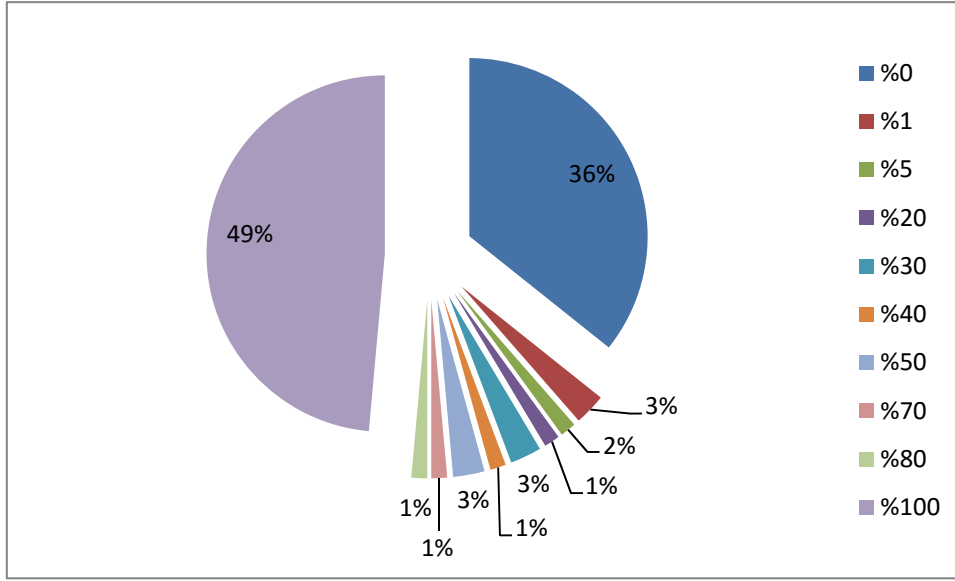

Katılımcıların yarısından çoğu mal ve hizmetlerini toptancılara satmamaktadır. %41'i belli oranlarda toptancılara satış yapmaktadır. Ancak perakendecilere yapılan satışlarda satış oranları yükselmektedir. Nitekim perakendecilere satış yapmadıklarını söyleyenlerin oranı %42'ye gerilemektedir.

Şekil 24 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Perakendecilere Satmaktadır?

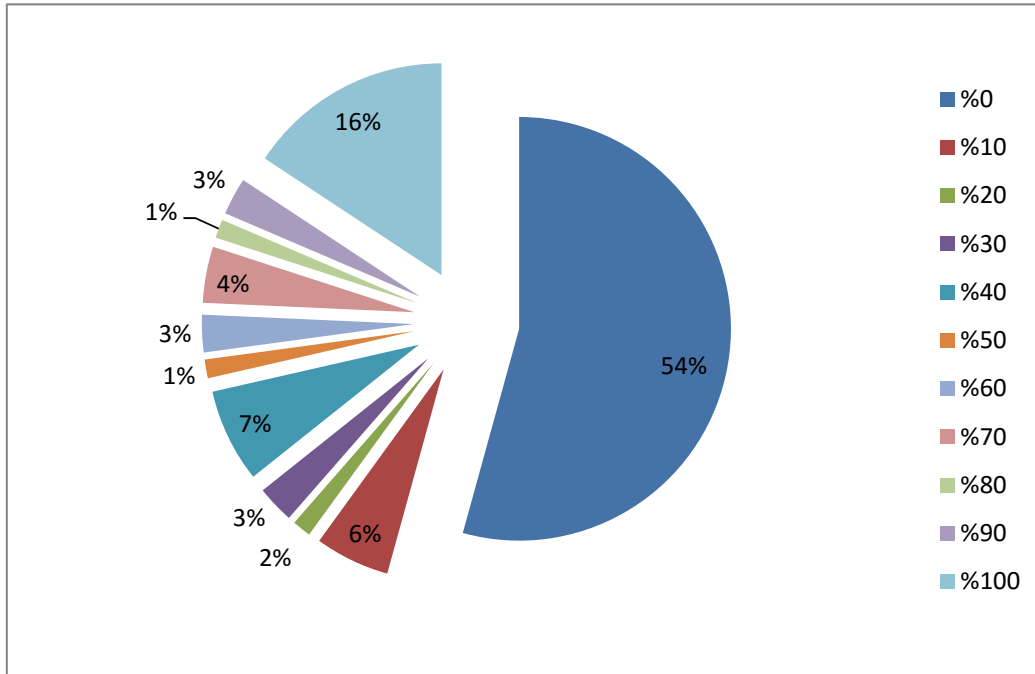

Şekil 25 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Tüketiciye Satmaktadır?

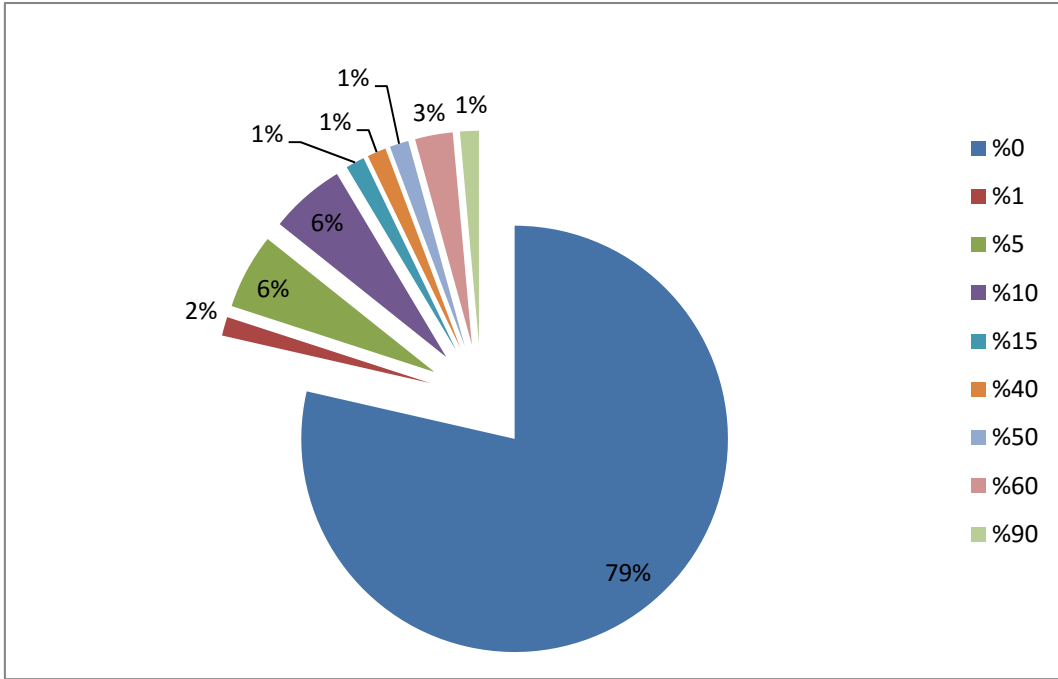
Nihai tüketiciye %100 satış yapanların oranı anket katılımcıları arasında %49'a yükselmektedir. KOBİ'lerin katılımcılar arasındaki ağırlığı göz önüne alınırsa şaşırtıcı bir durum değildir. Ancak nihai tüketiciye hiç satış yapmayanların oranı da %36 ile yüksek bir orandadır Bu oranlar şirketlerin müşterilerinin çok farklılıklar arz ettiğini göstermektedir.

Şekil 26 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Türkiye Geneline Satmaktadır?

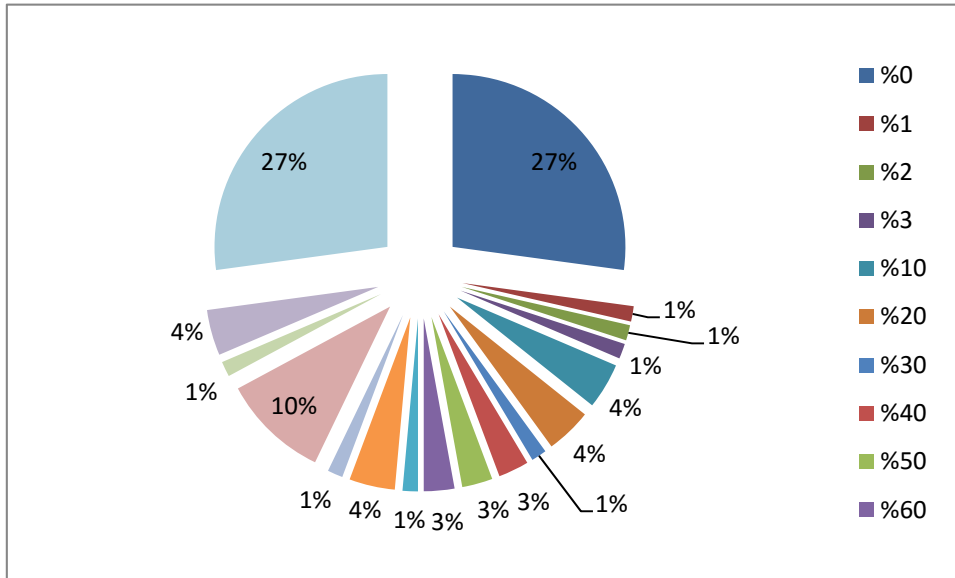
Şirketlerinin mal ve hizmetlerinin yüzde kaçının Türkiye geneline sattığı sorulduğunda %54'ü ülke genelinde satış gerçekleştirememektedir. %16'sı ise mallarının hepsini Türkiye genelinde satmaktadır. Katılımcıların %30'u ise mallarının bir kısmını ülke genelinde satmaktadır.

Şekil 27 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını İhraç Etmektedir?

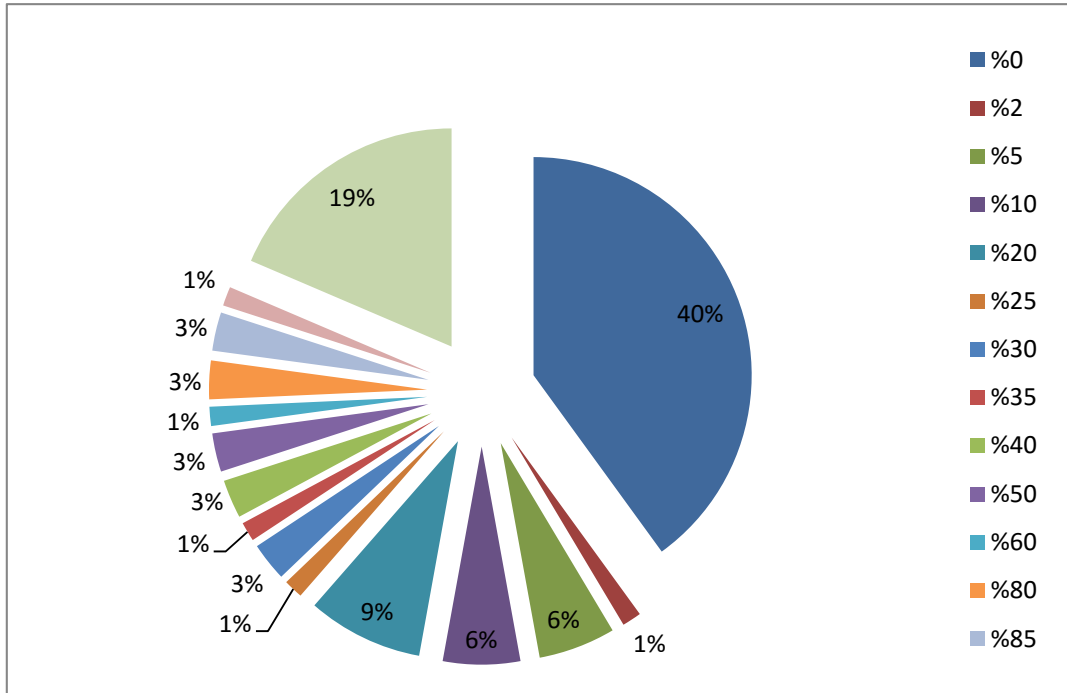
İhracat yapanların oranı ise %21'e düşmektedir. Zira katılımcıların %79'u hiç ihraç yapmamaktadır. 1 firma mal veya hizmetlerinin %90'ını ihraç ederken, geri kalan yaklaşık %20'lik kısım üretimlerinin bir kısmını ihraç etmektedir.

Şekil 28 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Tekirdağ'da Satmaktadır?

Katılımcıların %27'si satışlarının tamamını Tekirdağ'a yapmaktadır. Öte yandan %27'lik diğer kısım ise il içinde hiçbir satış gerçekleştirmemektedir. Toplamda yanıtlayanların %73'ü il içine çeşitli oranlarda da olsa satış yapmaktadır.

Şekil 29 Şirketiniz Mal ve Hizmetlerinin Yüzde Kaçını Trakya'da Satmaktadır?

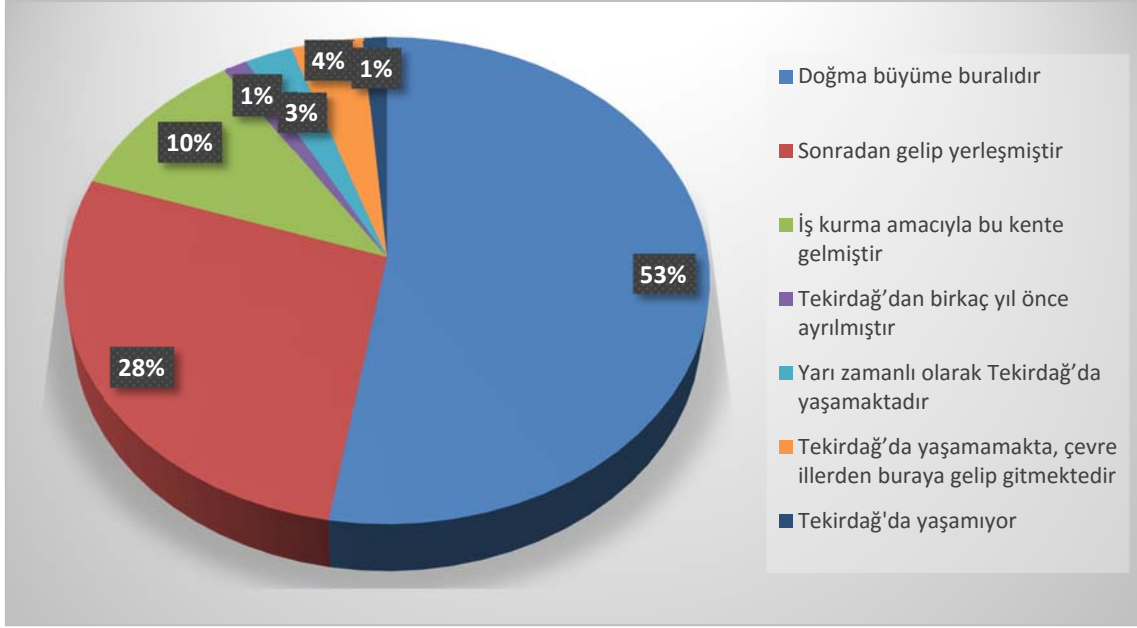

Trakya'daki diğer illere satış oranında bir gerileme görülmektedir. Katılımcıların beşte biri mal ve hizmetlerinin tamamını Trakya'da satmaktadır, %40'ı ise Trakya'daki illerde hiçbir satış faaliyeti gerçekleştirilmemektedir. Toplamda firmaların %60'ı farklı oranlarda da olsa Trakya'daki diğer illere mal ve hizmetlerini satmaktadır.

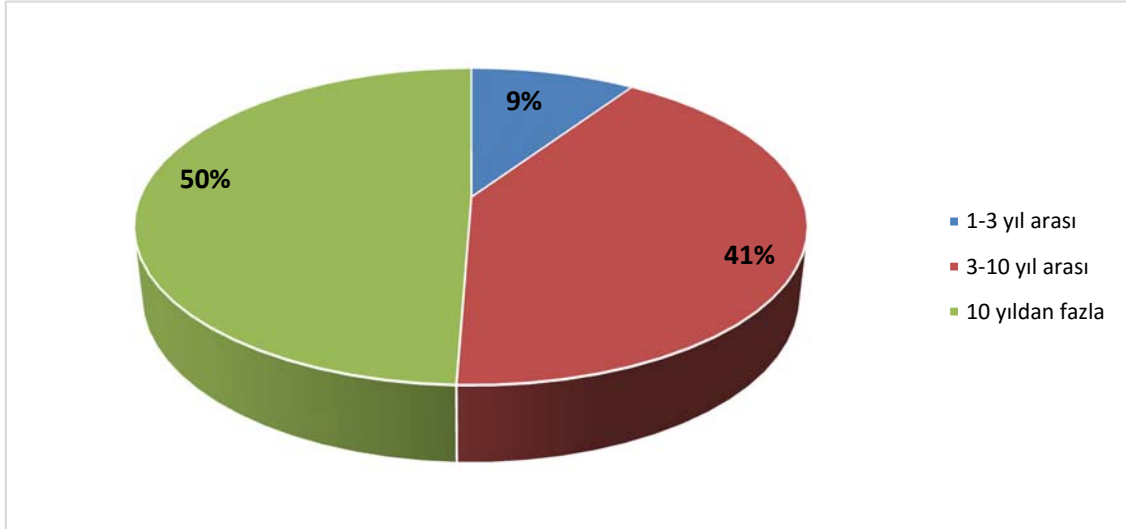
Şirket demografisine ilişkin sorular, Tekirdağ ekonomisindeki ikili yapıya işaret etmektedir. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren büyük firmaların başlıca pazarlarının yerel değil, ulusal ve uluslararası piyasalarken ve bu firmalar daha çok büyük şirketlere satış yaparken, KOBİ niteliğindeki firmalar ve geleneksel hizmetler sektöründe yer alan firmalar çoğunlukla Tekirdağ içinde ve Trakya'daki diğer illerde faaliyet göstermekte ve toptan ve diğer perakendeciler dışında doğrudan tüketiciye de satış yapmaktadırlar.

Ankete katılanların %53'ü "doğma büyüme Tekirdağlı" olduklarını belirtmiştir. Anketi yanıtlayanların %28'i "sonradan gelip Tekirdağ'a yerleştiklerini", %10'u "iş kurma amacıyla" geldiklerini belirtmiştir. Tekirdağ'da çalışmasına karşılık bu ilde yaşamayanlar genel olarak katılımcıların %7'sini oluşturmaktadır. Tekirdağ'ın net göç alan bir il olduğu bu sonuçlarda da görülmektedir. Nitekim Tekirdağlı olmayanların oranı neredeyse katılımcıların yarısını oluşturmaktadır. Ayrıca gerek yarı zamanlı gerek günü birlik gelip gitmek suretiyle çalışma ya da işyeri kuranların sayısının %7'ye ulaşması ilin çevre iller için bir çekim merkezi olduğunu da göstermektedir.

Şekil 30 Tekirdağ'da Yaşanılan Süre

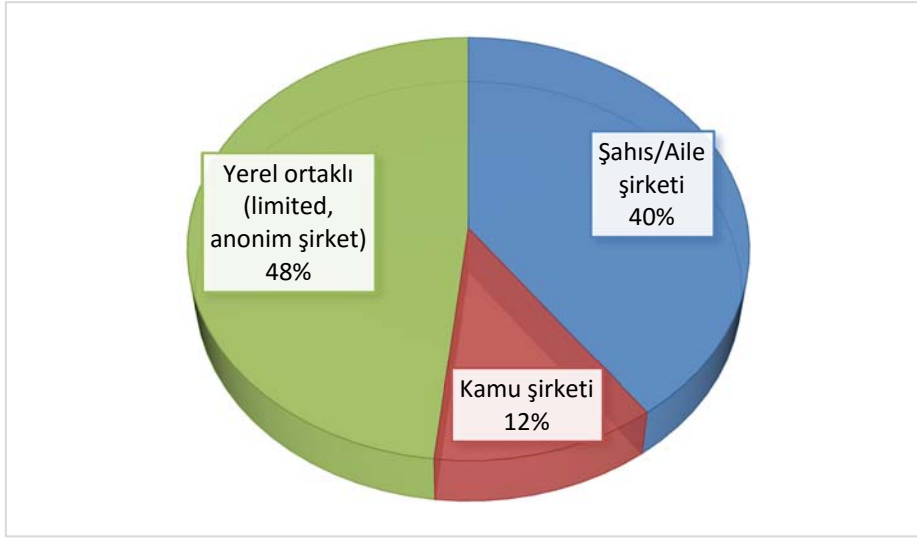
ŞEKİL 31 Şirketin Kuruluş Tarihi

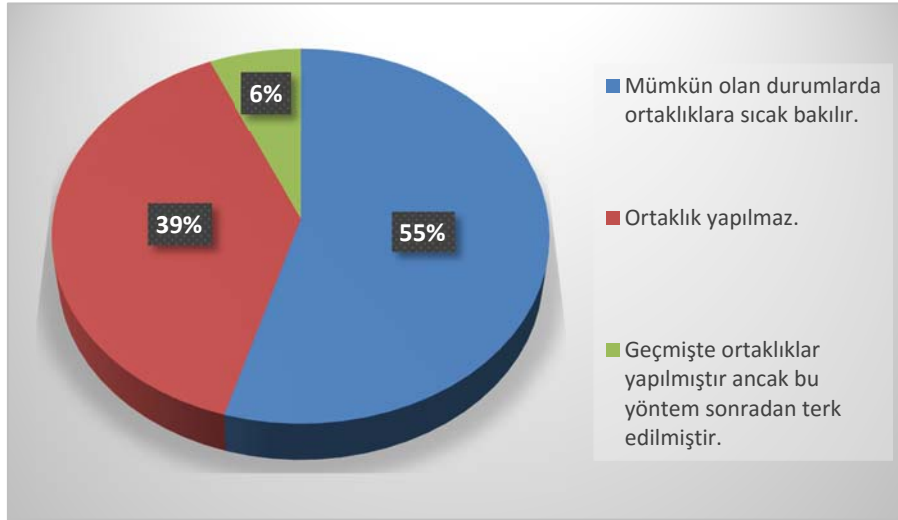
Ankete katılan firmaların neredeyse %50'si 10 yıldan fazla bir süredir faaliyet göstermektedir. %41'i ise 3-10 yıl arasındadır. Bu durum bize kurulan firmaların büyüme potansiyeli taşıdığı ve şoklara karşı dirençli olduklarını ve ilin genel olarak rekabetçi bir yapısı olduğunu göstermektedir. Firmaların yarısının 10 yaşından büyük olması, yeni kurulan firmaların ayakta kalabildiğine, yani iş ortamının sağlıklı olduğuna işaret eder.

Ortaklıklara bakış açısında da bu durum görülmektedir. Nitekim yanıtlayanların yarıdan fazlası mümkün olan durumlarda ortaklıklara sıcak baktığını söylemektedir. Ortaklık yapan ya da yapmayı düşünenlerin oranının %66 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmesi ilde kurumsal kültürün yaygınlığına bir diğer örnek oluşturabilir.

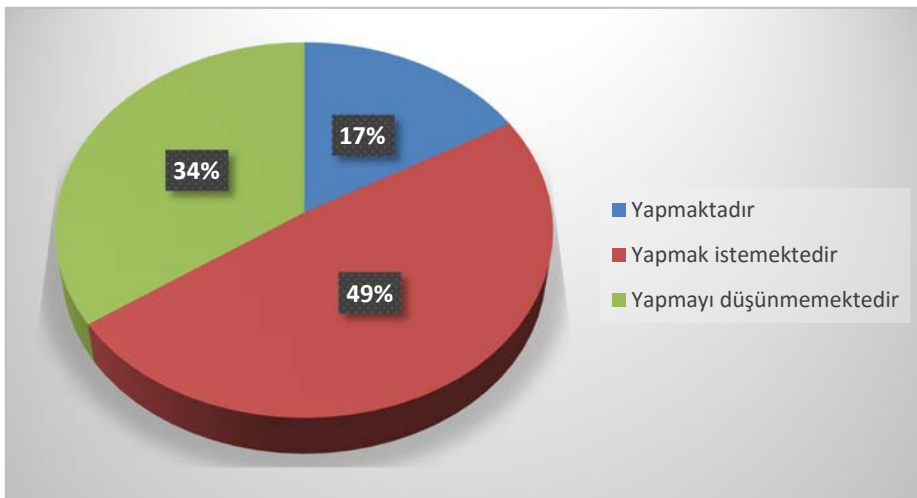
ŞEKİL 32 Şirketin Yapısı

Şekil 33 Ortaklıklara Bakış Açısı

ŞEKİL 34 Ortaklık Yapma Durumu

TEKİRDAĞ'IN GEÇMİŞ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde 2000'li yıllarda Türkiye ortalamasına kıyasla iyi bir seyir gösteren Tekirdağ ekonomisinin sergilediği performans incelenmektedir. Performansın ayrıntılı biçimde değerlendirilebilmesinde karşı karşıya olunan niceliksel veri kısıtı karşısında niteliksel verinin önemli bir boşluğu dolduracağı açıktır.

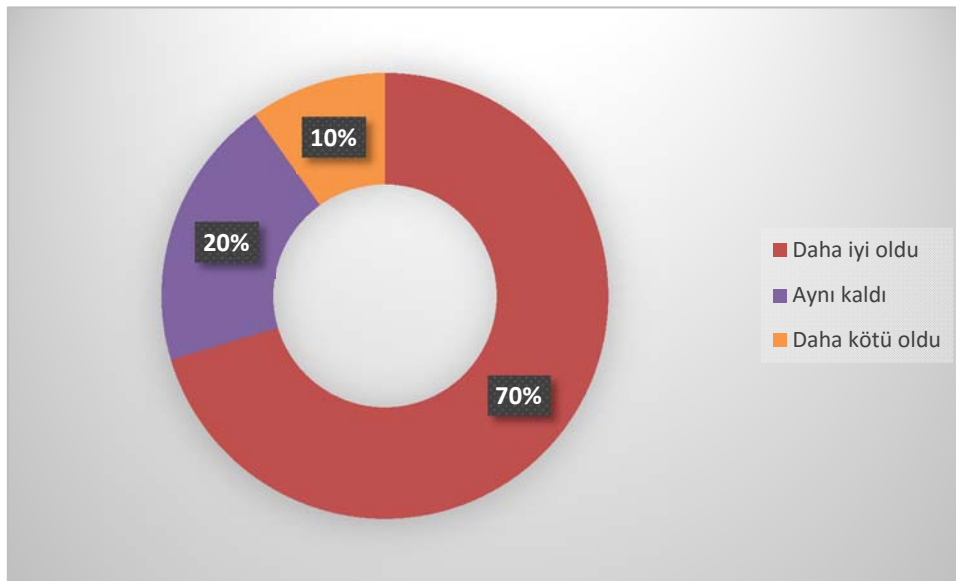
Bu bölümde yer alan sorularda Tekirdağ'ın son yıllardaki performansının ne kadar Tekirdağ'a özgü olduğu, Türkiye ekonomisindeki genel yüksek performansı ilin ne kadar yansıttığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu performansın belirleyicileri sektör bazında sorgulanmıştır. Uzun dönemde Tekirdağ'ın Türkiye ortalamasının üzerinde bir büyüme hızını koruyabilmesi için hangi sektörlere yoğunlaşması ve çözülmesi gereken temel sorunların neler olduğu irdelenmiştir.

Anket sonuçlarına toplu halde bakıldığında geçmişe dönük performansa verilen yanıtlar Tekirdağ ekonomisindeki hızlı gelişmeyi teyit eder niteliktedir. Tarım hariç olmak üzere, tüm sektörlerde verilen yanıtların genellikle yarıdan çoğu, ildeki koşulların Türkiye genelinden daha iyi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum ihracat için de geçerlidir.

Geleceğe ilişkin sorulara verilen yanıtların geçmiş beş yıla göre daha olumsuz olduğu görülmektedir. Anket katılımcıları geleceğe karşı daha temkinli yaklaşmaktadır.

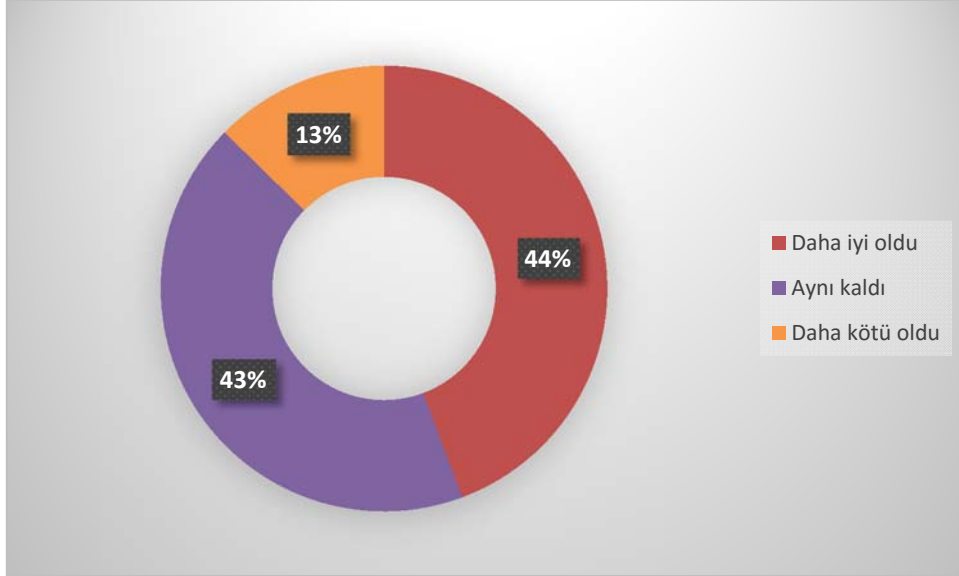
Tekirdağ ekonomisinin nabzını tutan ve ona yön veren kesimi temsil eden anket katılımcılarının %70'ine göre son beş yılda Tekirdağ'da genel ekonomik koşullar Türkiye ortalamalarının üzerinde seyretmiştir. Katılımcıların beşte biri aynı kaldığını düşünürken, sadece %10'u ekonomik koşulların daha kötüye gittiğini düşünmektedir. İmalat sanayinin oldukça gelişkin olduğu Tekirdağ'da 2008 krizinin etkilerinin çabuk giderildiği düşünülmektedir.

Şekil 35 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre

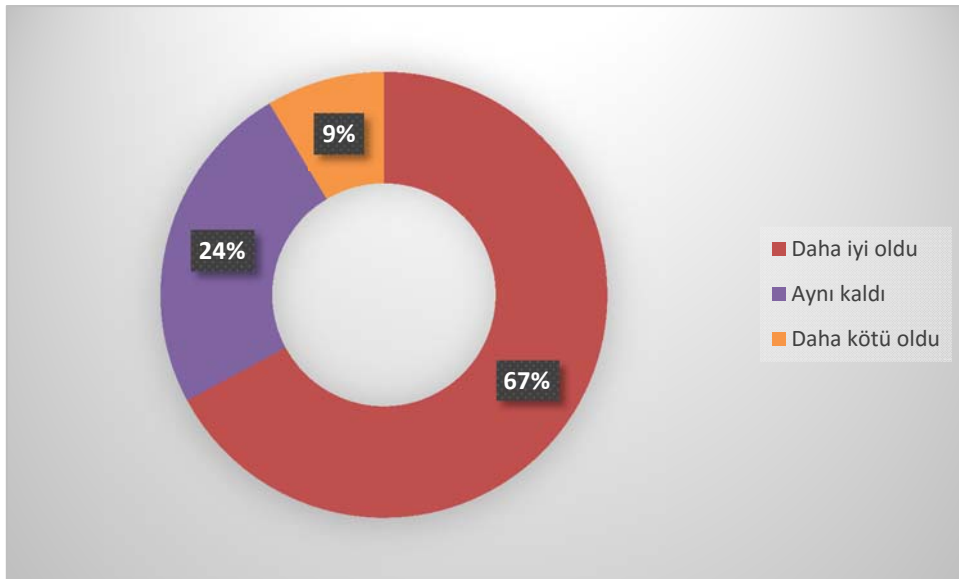

Ancak istihdam için aynı şeyi söylemek mümkün görünmemektedir. Zira katılımcıların sadece %44'ü daha iyiye gittiğini belirtmektedir. Yine de kötü gittiğini düşünenlerin oranı %13 ile sınırlıdır.

Şekil 36 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre

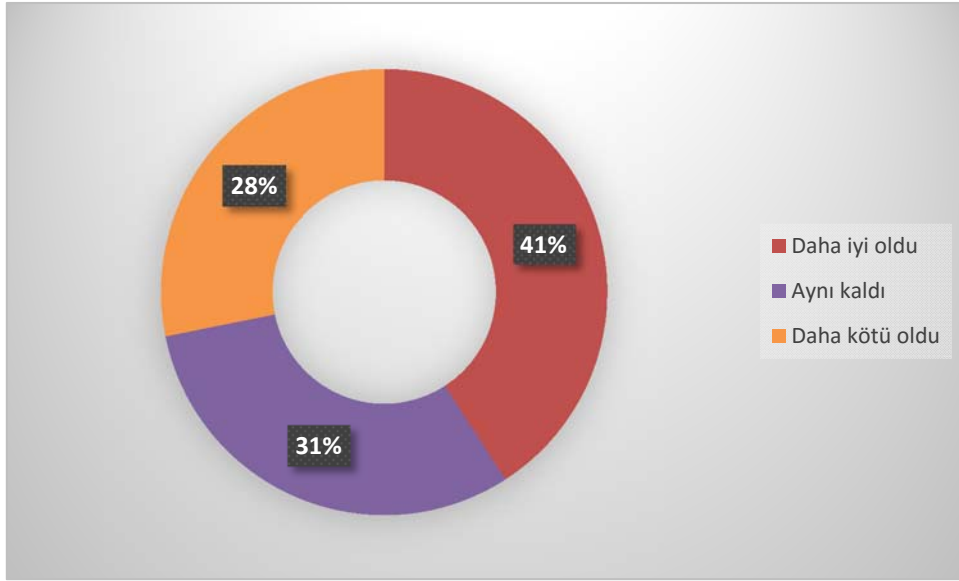

Şekil 37 Son Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre

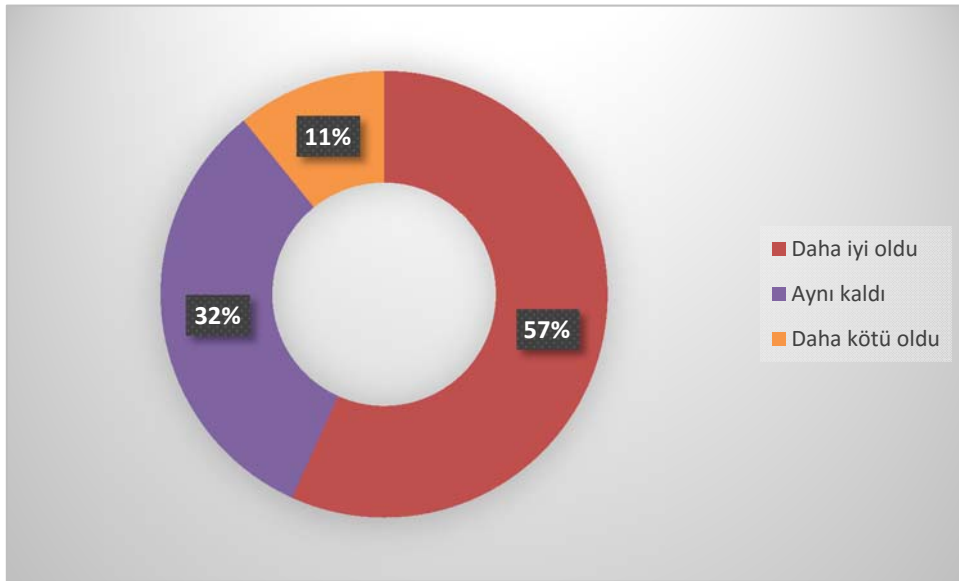
Tekirdağ'ın ekonomik büyümesinin arkasında yatan gücün ihracat olduğu değerlendirildiğinde katılımcılar arasında yaygındır. Nitekim ihracatın Türkiye ortalamasının üzerinde gittiğini düşünenlerin oranı da %67'dir. Katılımcıların sadece %9'u ihracatın ortalamalardan daha kötü olduğunu düşünmektedir.

Şekil 38 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

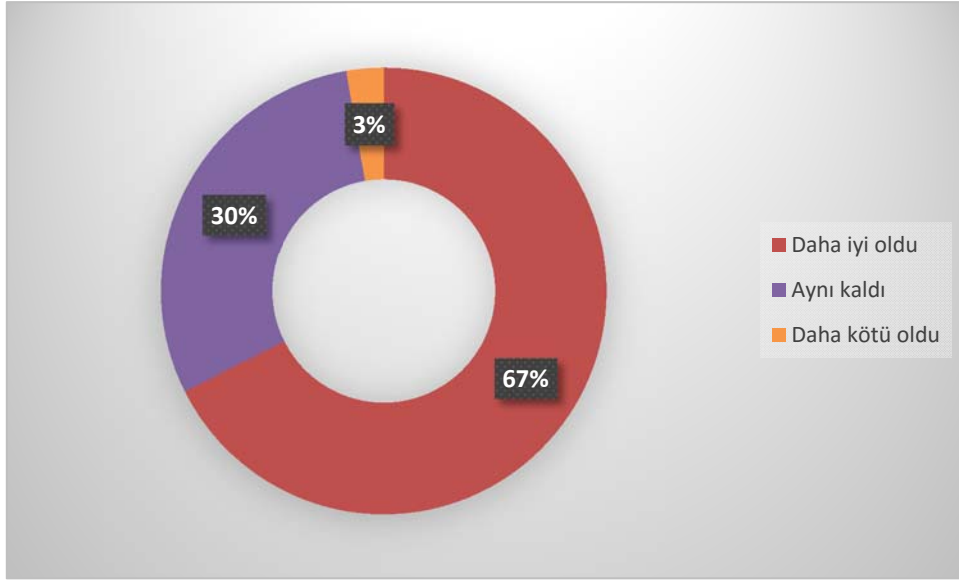
Tarım sektörüne gelince katılımcılar daha karamsar bir tablo çizmektedir. Daha iyi olduğunu düşünenlerin oranı %41'e gerilemektedir. Bu durum sayısal analizlerde de ortaya çıkmaktadır. Tarım ilde gerileyen bir sektördür.

Şekil 39 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

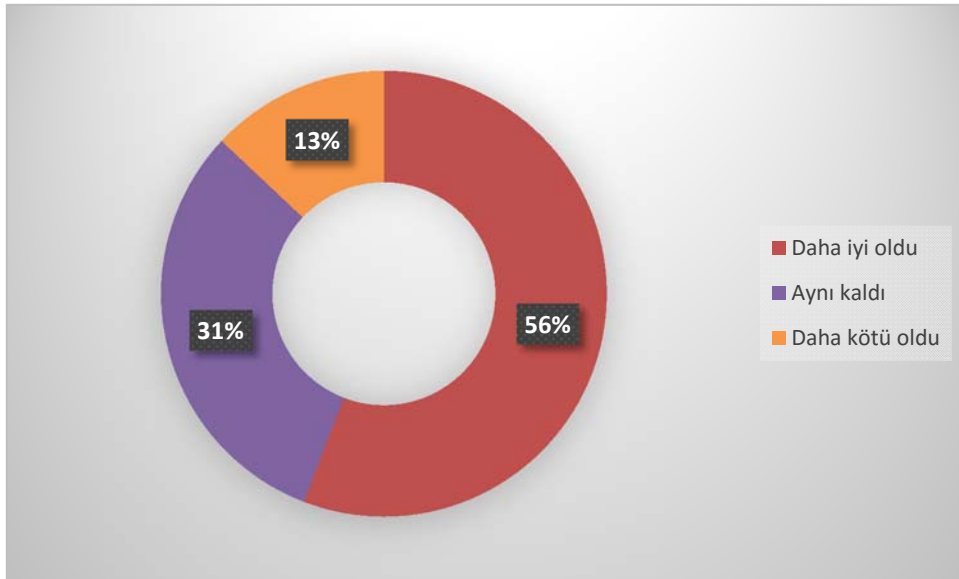
Bir sanayi kenti olarak Tekirdağ'ın bu sektörde hala iyi bir performans sergilediğini düşünenler çoğunluktadır. Katılımcıların %89'una göre sanayi sektörü son beş yılda Türkiye ortalamasının altında kalmamıştır.

Şekil 40 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

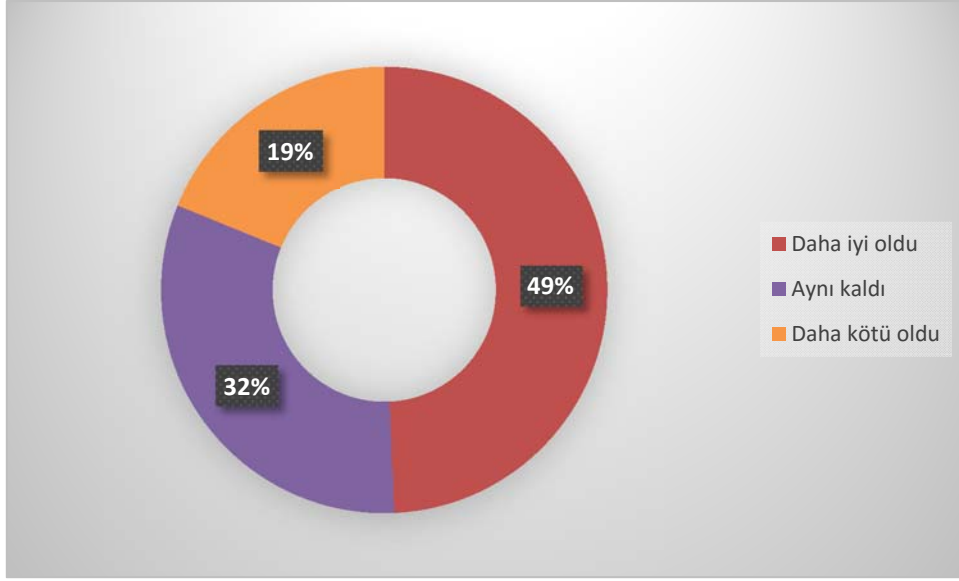
Türkiye’de büyük bir ivme yakalamış olan inşaat sektörünün Tekirdağ’da daha iyi bir performans gösterdiğini düşünenlerin oranı %67, aynı kaldı diyenlerin oranı %30 ve daha kötü oldu diyenlerin oranı ise sadece %3’tür. Dolayısıyla, katılımcılar sektörün son beş yıllık dönemde ivme kazandığını düşünmektedir. Nitekim son beş yılda istatistikler de inşaatın Türkiye ortalamasının üzerinde gittiğini göstermektedir.

Şekil 41 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

Katılımcıların yarısından fazlası ticaret sektörünün de daha iyiye gittiğini belirtmiştir. Ancak ticaret sektörünün iyiye gittiğini düşünenlerin oranı sanayi ve inşaat sektörlerinin iyiye gittiğini düşünenlerin oranı kadar yüksek değildir. Bu da Tekirdağ’da sanayi sektöründeki gelişimin ileri bağ etkisiyle olması gerektiği şekilde hizmet sektöründe gelişimi tetikleyememiş olduğu görülmektedir.

Şekil 42 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Sektörünüzün Performansı Tekirdağ'daki Diğer Sektörlere Göre

Kendi sektörlerinin daha iyiye gittiğini düşünenlerin oranı ise %49 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu durum katılımcıların hizmetler sektörünün sanayi ve inşaat sektörleri kadar hızlı ilerlemediğini düşündüklerini göstermektedir. Zira katılımcıların %65'inin hizmetler sektöründe olduğu düşünüldüğünde bu sonucu çıkarmak çok da yanlış olmayacaktır.

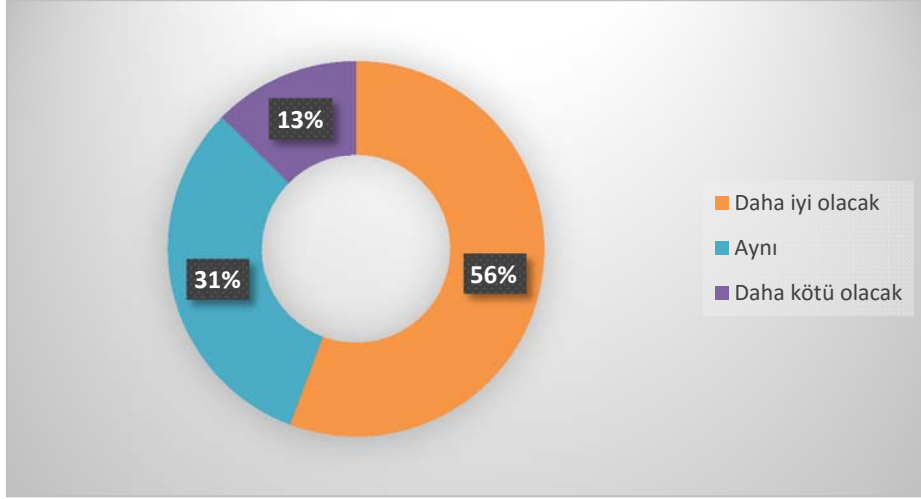
TEKİRDAĞ'IN GELECEKTEKİ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde yer alan sorularda Tekirdağ ekonomisinin nabzını tutanların Tekirdağ ekonomisinin geleceğine ilişkin görüşleri derlenmiş, Tekirdağ ekonomisine yön verenlerin Tekirdağ ekonomik hayatının gelişmesine dair perspektiflerinin, sorunlar ve çözümler üzerine değerlendirmelerinin sergilenmesi amaçlanmıştır.

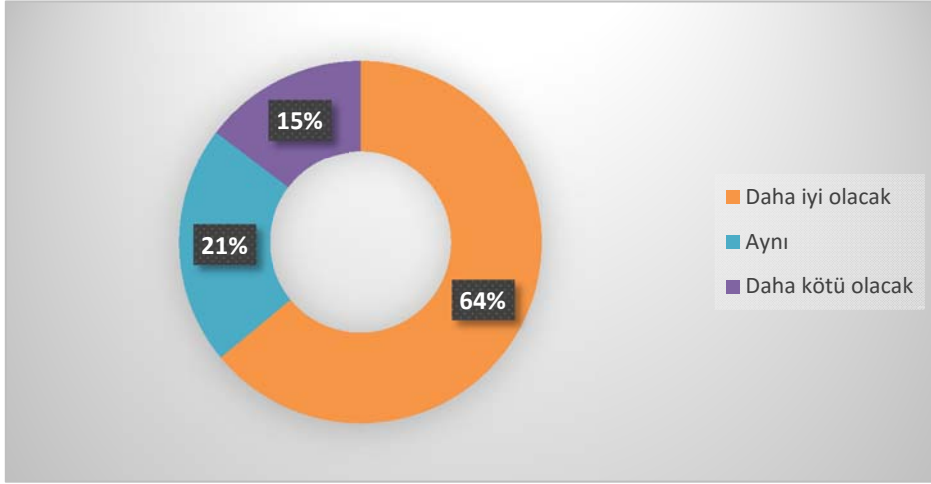
Ankete cevap veren Tekirdağ iş dünyası temsilcilerinin geleceğe ilişkin beklentileri kısmen olumlu olsa da geçmiş beş yıla göre daha olumsuz olduğu görülmektedir. Anket katılımcılarının %56'sına göre gelecek beş yıl içinde Tekirdağ'da genel ekonomik koşullar Türkiye ortalamalarının üzerinde olumlu bir tablo oluşturacaktır. Aynı kalacağını ya da daha kötü olacağını düşünenlerin oranı ise son beş artmıştır, bu da geleceğe karşı katılımcıların daha temkinli yaklaştığını ortaya koymaktadır.

Anketi yanıtlayanlar istihdam olanaklarının ise genel ekonomik koşullardan daha iyi olacağını düşünmektedir. Daha kötü olacağını düşünenlerin oranı kısmen artsa da istihdam olanakları açısından iyileşme beklentisinde gözle görülür bir değişiklik göze çarpmaktadır.

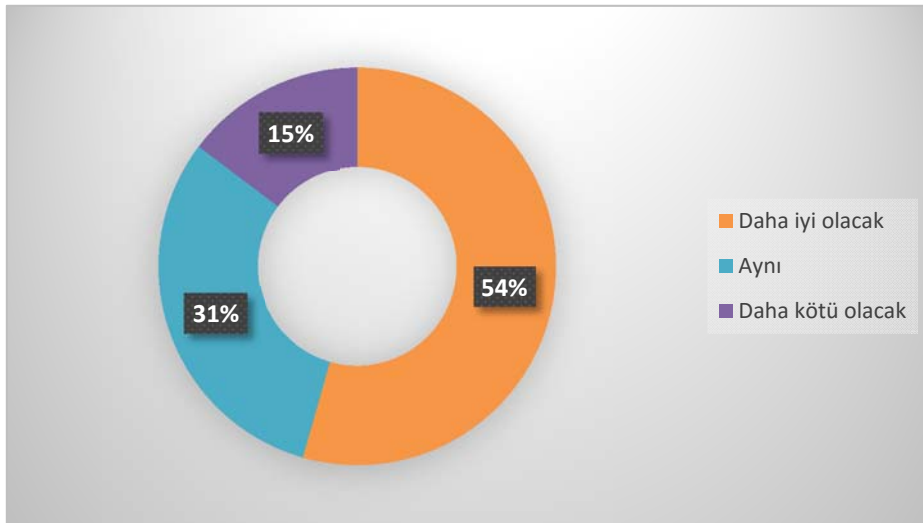
Şekil 43 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre

Şekil 44 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre

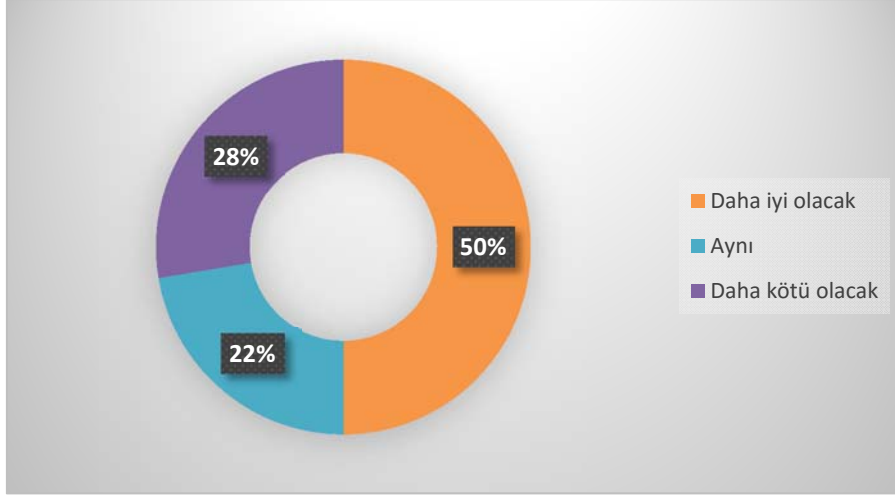

Şekil 45 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre

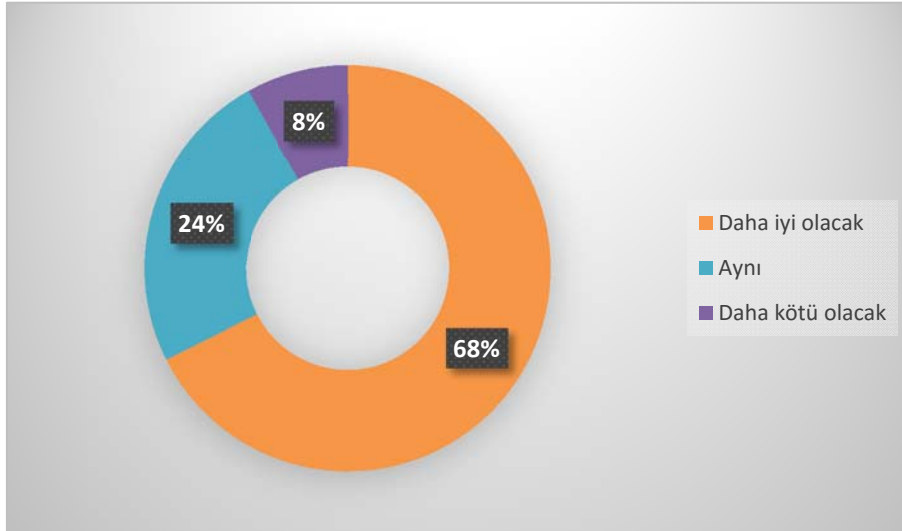
İhracat ve genel ekonomik beklentiler arasında bir paralellik göze çarpmaktadır. İlin dış ticaret potansiyeli göz önüne alındığında ilde canlılık bekleyenlerin oranı katılanların yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Ancak, daha kötü olacak diyenlerin oranının sadece %15 ile sınırlı olduğu da gözden kaçmamaktadır.

Şekil 46 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

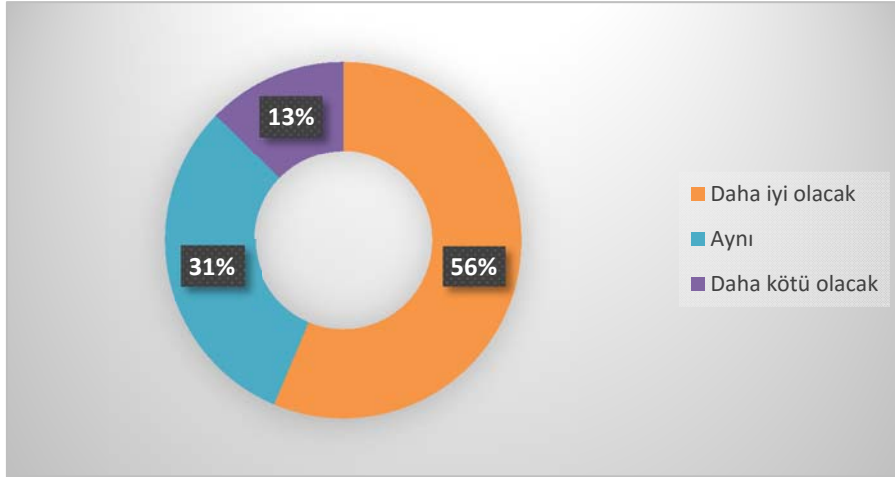
Tarım sektörü gelecek beş yılda daha kötü olacak diyenlerin oranı geçmiş beş yıla kıyasla aynı düzeydedir. Ancak, daha iyi olacak diyenlerin oranı yükselmiş ve %50'ye çıkmıştır. Bu durumu sektörde kısmen bir iyileşme beklentisi olarak okumak mümkündür.

Şekil 47 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

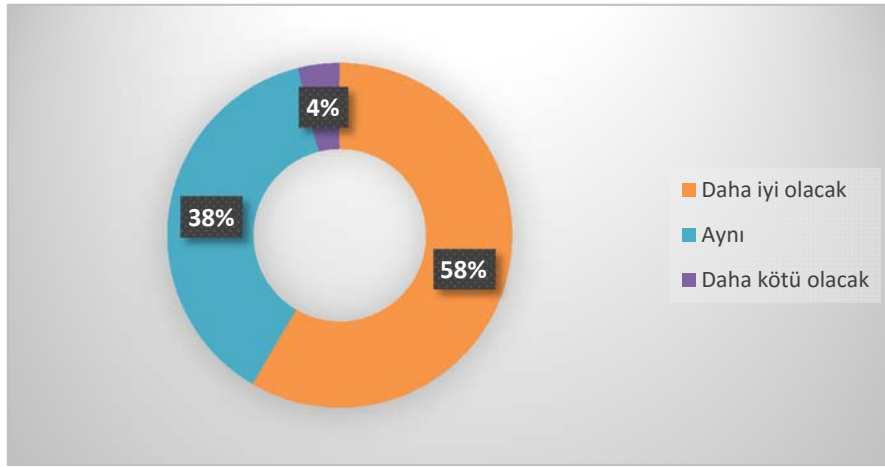
Sanayi sektörünün performansı katılımcılar nezdinde gelecek beş yılda daha da artacaktır. Sanayi sektöründe orta ve yüksek katma değerli üretime geçmeyi arzulayan ilde bu oran katılımcıların gelecek açısından sanayi sektöründe bir ilerleme öngördüğünü göstermektedir. Nitekim düşük teknoloji sanayi üretiminden uzaklaşma eğilimi ilde belirgindir.

Şekil 48 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

İnşaat sektörünün performansına yönelik beklentiler olumlu olmakla birlikte geçmiş beş yıla kıyasla azalma eğilimi göstermektedir. Nitekim daha kötüye gittiğini düşünenlerin oranı artarken, daha iyiye gittiğini düşünenlerin oranı gerilemiştir. Tekirdağ'da nüfus artış hızının yüksek olması, Tekirdağ'ın en yoğun göç alan kentlerin ilk sıralarında yer alıyor olması, inşaat sektöründeki yüksek performansın devam edeceğini düşündürmektedir.

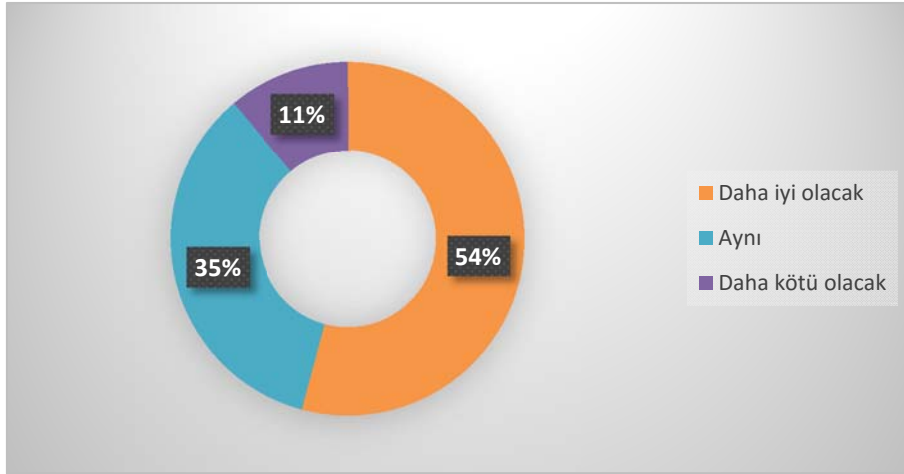
Şekil 49 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

Ticaret performansında ise kısmen bir ilerleme kaydedileceği ankete katılanlar arasında yaygındır. Ticaretin sanayinin gelişimi ile birlikte gelişmesi beklenen bir durumdur. Ancak geçmişe kıyasla çok önemli ölçüde bir değişimden bahsetmek mümkün değildir.

Kendi sektörlerinin performansı için de aynı durum söz konusudur. Katılımcıların %89'u kendi sektörlerinin daha iyi ya da aynı olacağını düşünmektedir. Bu oran sanayi ve ticaret sektörlerinin oranından kısmen düşüktür. Dolayısıyla, kendi sektörlerini ilin genel görünümünden ayrı düşünmediklerini çıkarmak yanlış olmayacaktır.

Şekil 50 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Sektörünüzün Performansı Tekirdağ'daki Diğer Sektörlere Kıyasla

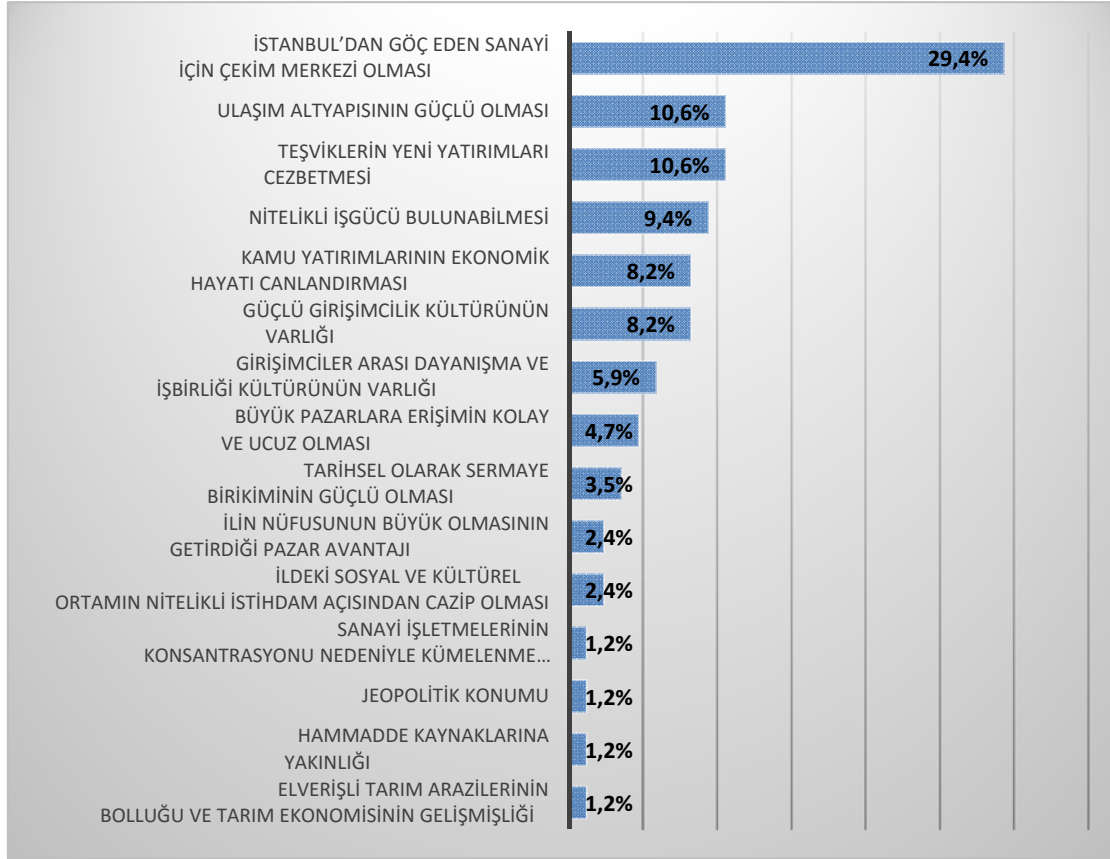
TEKİRDAĞ'IN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde yer alan sorularda Tekirdağ ekonomisinin nabzını ellerinde tutanların Tekirdağ ekonomisinin geleceğine ilişkin görüşleri derlenmiş, Tekirdağ ekonomisine yön verenlerin Tekirdağ'ın ekonomik hayatının gelişmesine dair perspektiflerinin, sorunlar ve çözümler üzerine değerlendirmelerinin sergilenmesi amaçlanmıştır.

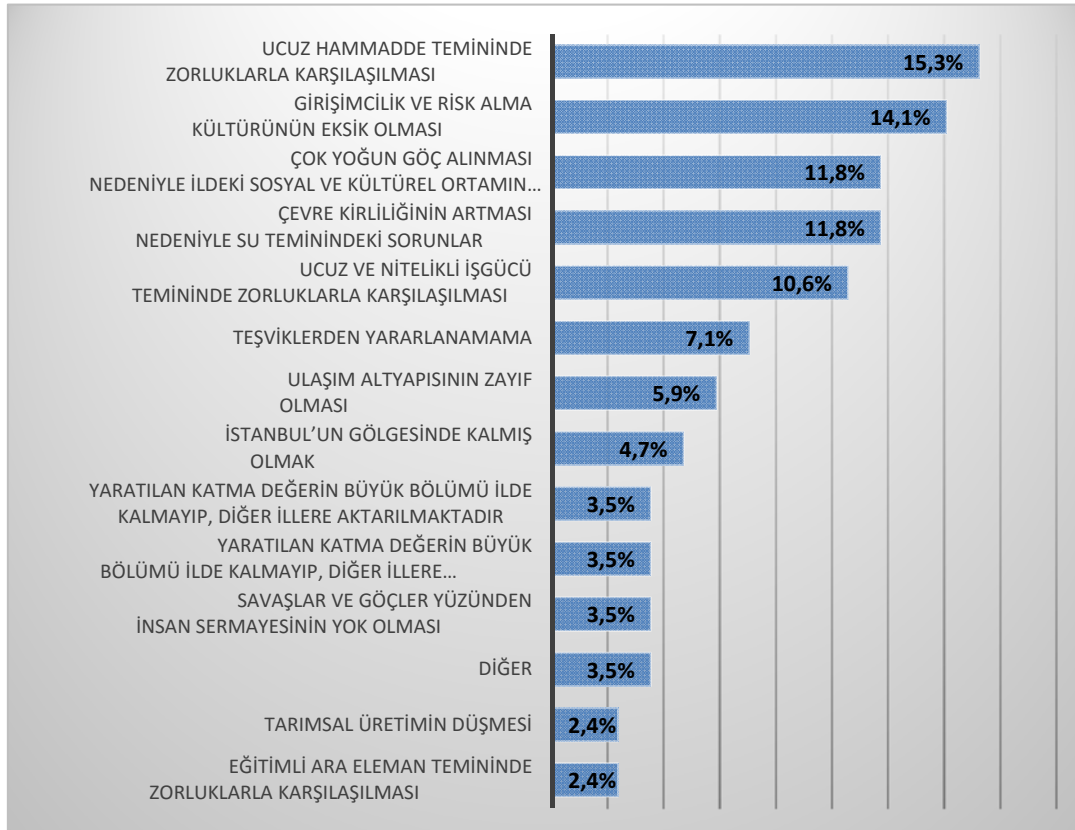
Tekirdağ'ın ekonomik başarısına ilişkin birçok faktör öne sürülmektedir. Tekirdağ'da sanayileşmenin başlamasında önemli bir rol oynayan İstanbul'a yakınlık anket sonuçlarında da görülmektedir. Katılımcıların %29,4'ü İstanbul'dan göç eden sanayi için çekim merkezi olmasını ilin ekonomisinin gelişimine katkı yapmış en önemli faktör olarak nitelendirmiştir. Ulaşım altyapısının güçlü olması, teşviklerin yeni yatırımları cezbetmesi, nitelikli işgücü bulunabilmesi katılımcılar nezdinde her biri yaklaşık %10 oranında eşit derecede önemli faktör olarak belirtilmiştir. Güçlü girişimcilik kültürünün varlığı, girişimciler arası dayanışma ve işbirliği ağı, büyük pazarlara erişimin kolay ve ucuz olması belirtilen diğer önemli faktörlerdendir. Tekirdağ'ın başarısının ardındaki en önemli faktörün açık ara İstanbul'a yakınlık olarak belirlenmiş olması, Tekirdağ'ın gelişiminin ölçek ekonomilerinden yararlanma üzerine kurulduğu bulguları ile örtüşmektedir.

Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en büyük kısıt olarak katılımcılar %15,8 ile ucuz hammadde temininde karşılaşılan zorlukları göstermiştir. Girişimcilik ve risk alma kültürünün eksikliği ise ikinci faktör olarak sıralanmıştır. Girişimcilik konusunda katılımcılar arasında görüş ayrılıkları yaşandığı görülmektedir. Çok yoğun göç alması ve çevre kirliliğinin artması diğer önemli kısıtlayıcı faktörler olarak ön plana çıkmıştır. İlde sanayinin hızla büyümesi göç sorununu, düzensiz sanayileşme de çevre kirliliği sorununu beraberinde getirmiştir. Bu durum anket sonuçlarında da görülmektedir. Ucuz ve nitelikli işgücü teminindeki sorunların da yüksek değer almış olması, Tekirdağ'da işsizlik oranının düşüklüğü ile birlikte değerlendirildiğinde, düşük teknoloji ve ucuz işgücüne dayalı bir sanayileşme sürecinin devam ettirilmesindeki sıkıntılara işaret etmektedir.

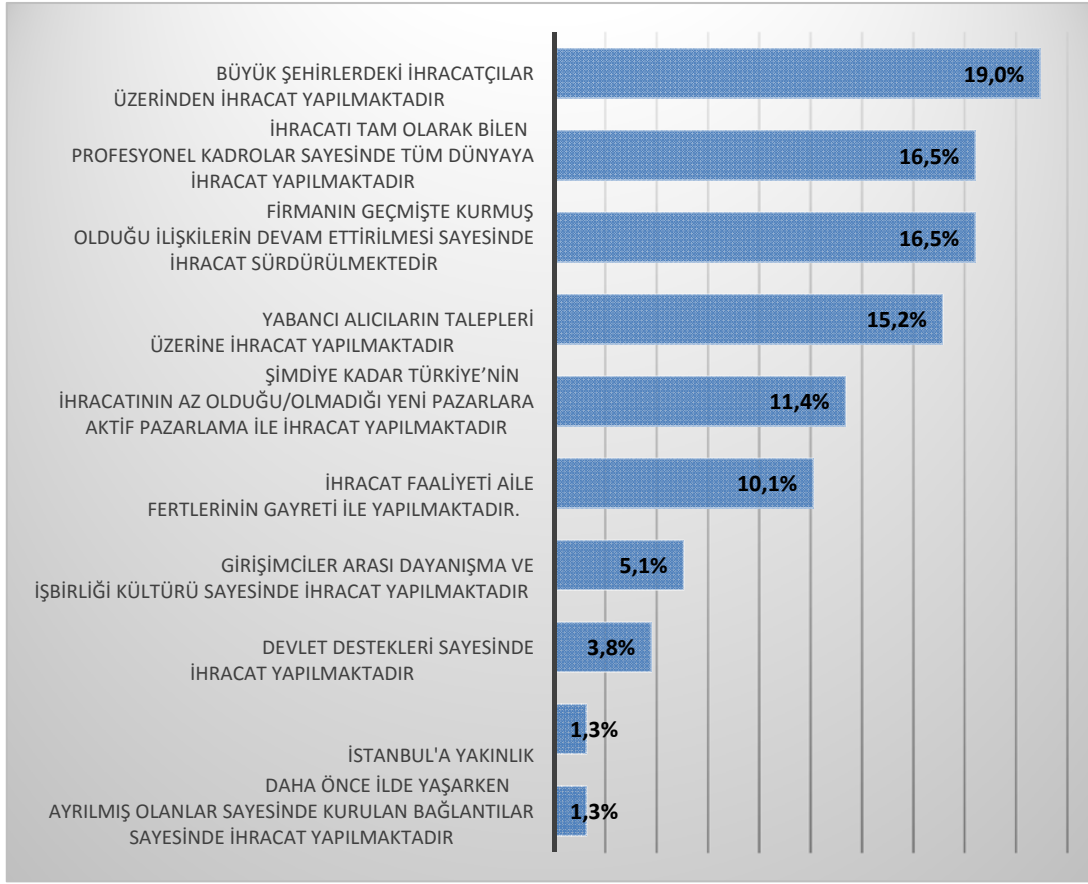
Şekil 51 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimine Katkı Yapmış En Önemli Faktör

Şekil 52 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimini Kısıtlamış Olan En Önemli Faktör

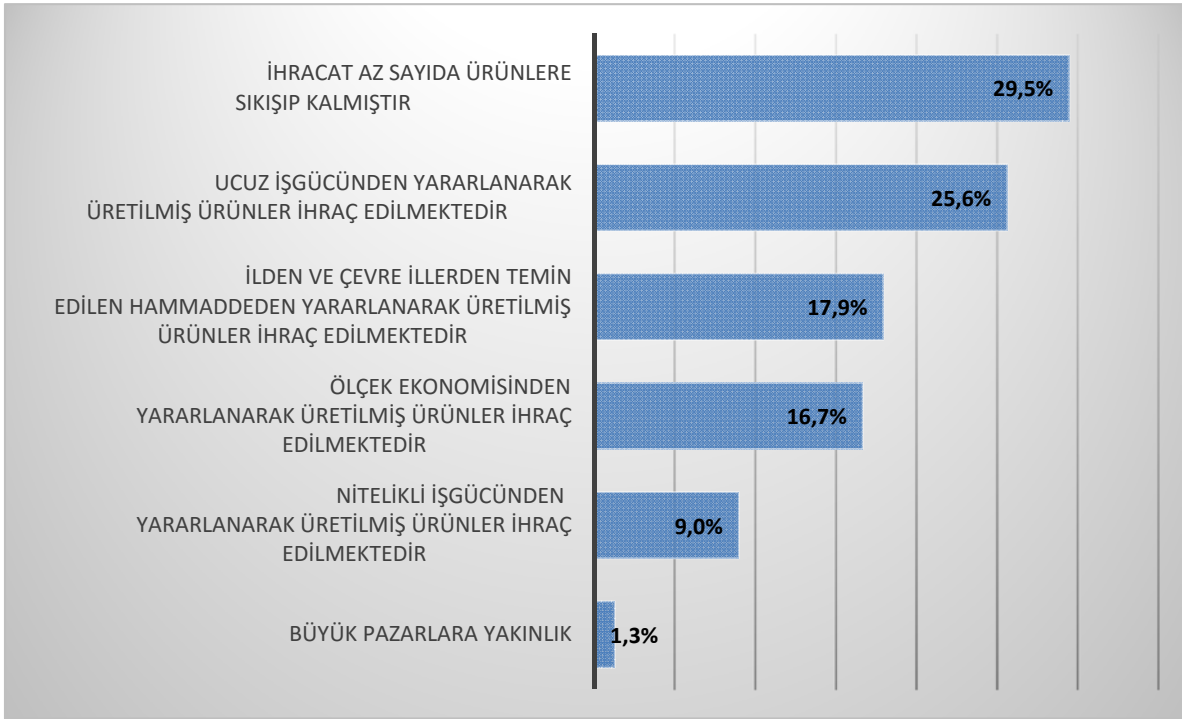
Şekil 53 Tekirdağ'ın Gerçekleştirdiği İhracat Performansında Öne Çıkan Unsurlar

Tekirdağ'ın ihracat profilini ortaya çıkarmaya yönelik soruya verilen cevaplarda çok çeşitlilik arz etmektedir. Katılımcıların %19'u ihracatın büyük şehirlerdeki ihracatçılar üzerinden yapıldığını düşünmektedir. Sonrasında öne çıkan diğer önemli unsurlar ise ihracatı tam olarak bilen profesyonel kadrolar sayesinde tüm dünyaya ihracat yapıldığı, firmanın geçmişte kurmuş olduğu ilişkilerin devam ettirilmesi sayesinde ihracat sürdürüldüğü, yabancı alıcıların talepleri üzerine ihracat yapıldığı, şimdiye kadar Türkiye'nin ihracatının az olduğu/olmadığı yeni pazarlara aktif pazarlama ile ihracat yapıldığı ve ihracat faaliyeti aile fertlerinin gayreti ile yapıldığı olarak sıralanabilir. Girişimciler arasında dayanışma ve devlet destekleri sayesinde ihracatın geliştiği de cevaplar arasında yer almaktadır. Cevaplardaki çeşitlilik ilde ihracattaki canlılığına örnek gösterilebilir.

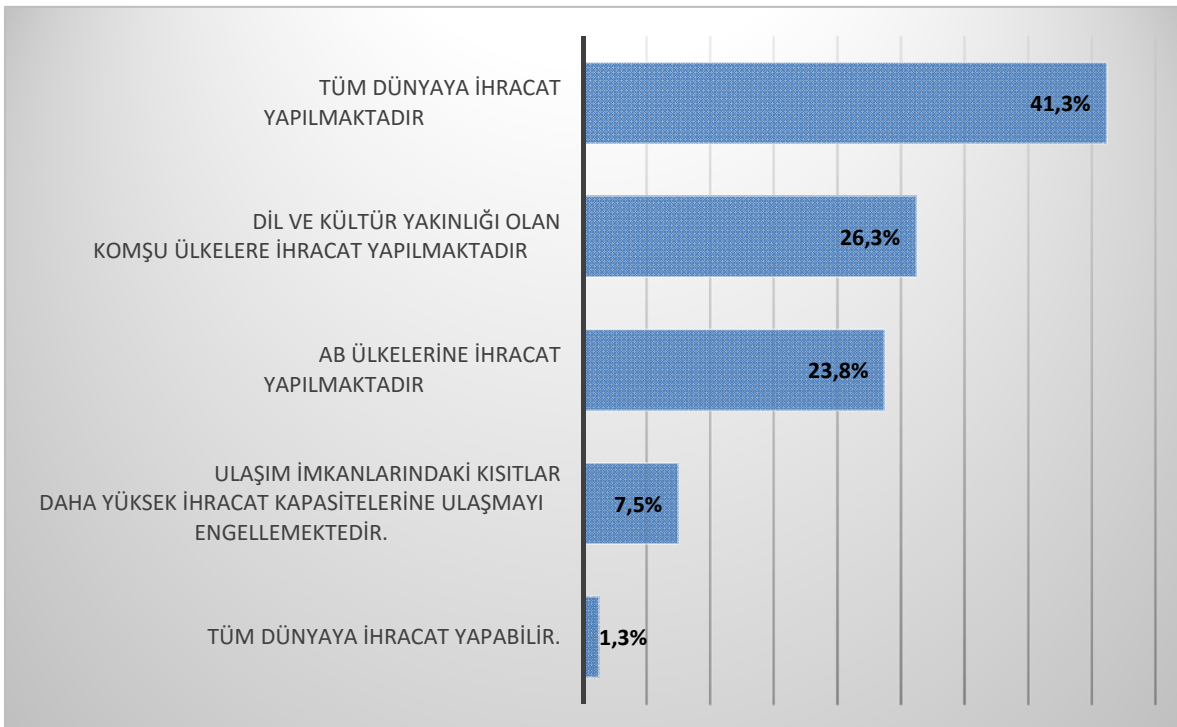
Öte yandan katılımcıların üçte birine göre ihracat az sayıda ürüne sıkışıp kalmıştır. Sanayide düşük orta düşük teknolojinin yoğun olduğu ilde daha fazlasını beklemek pek mümkün değildir. Nitekim anketi yanıtlayanların dörtte biri yabancı piyasalarla rekabette ucuz işgücünden yararlanarak üretilen ürünlerin ihraç edildiğine gönderme yapmaktadır. Ancak ilde sanayinin gelişimi ölçek ekonomisine de imkân verdiği için ölçek ekonomisinden yararlanarak üretilen ürünlerin ihraç edildiğini belirtenlerin oranı da yaklaşık %17 seviyesindedir. Anket katılımcıları mal bileşimini etkileyen diğer faktörleri ise ilden ve çevre illerden temin edilen hammaddeden yararlanarak üretilmiş ürünler ve nitelikli işgücünden yararlanarak üretilmiş ürünler olarak yanıtlamıştır.

Şekil 54 Tekirdağ'ın İhracatının Mal Bileşimini Etkileyen Faktörler

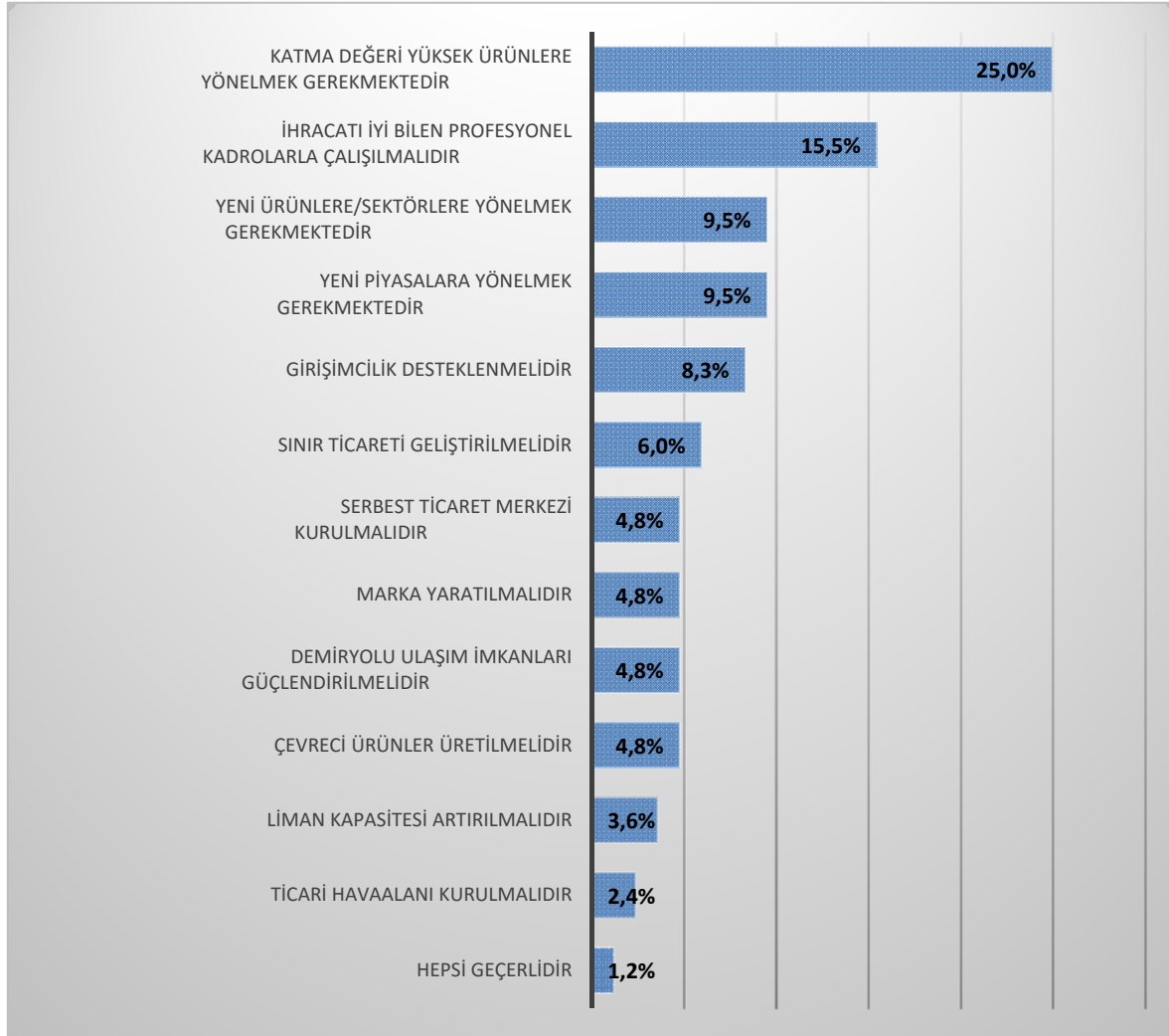
Tekirdağ'ın Pazar bileşimi sorulduğunda ise katılımcıların %41'i tüm dünyaya ihracat yapıldığını belirtmektedir. AB'ye ve sınır ülkelere yapılan ihracat ise katılımcıların toplamda yarısını oluşturmaktadır. AB ve sınır ülkelere yapılan ihracat beklendiği gibi yüksektir ancak tüm dünya vurgusu da az değildir. Dolayısıyla, bu durum nitelikli ihracat personeli sayesinde ilin dünyadaki diğer ülkelere de açılım fırsatı bulabildiğini göstermektedir.

Şekil 55 Tekirdağ'ın İhracatının Pazar Bileşimini Etkileyen Faktörler

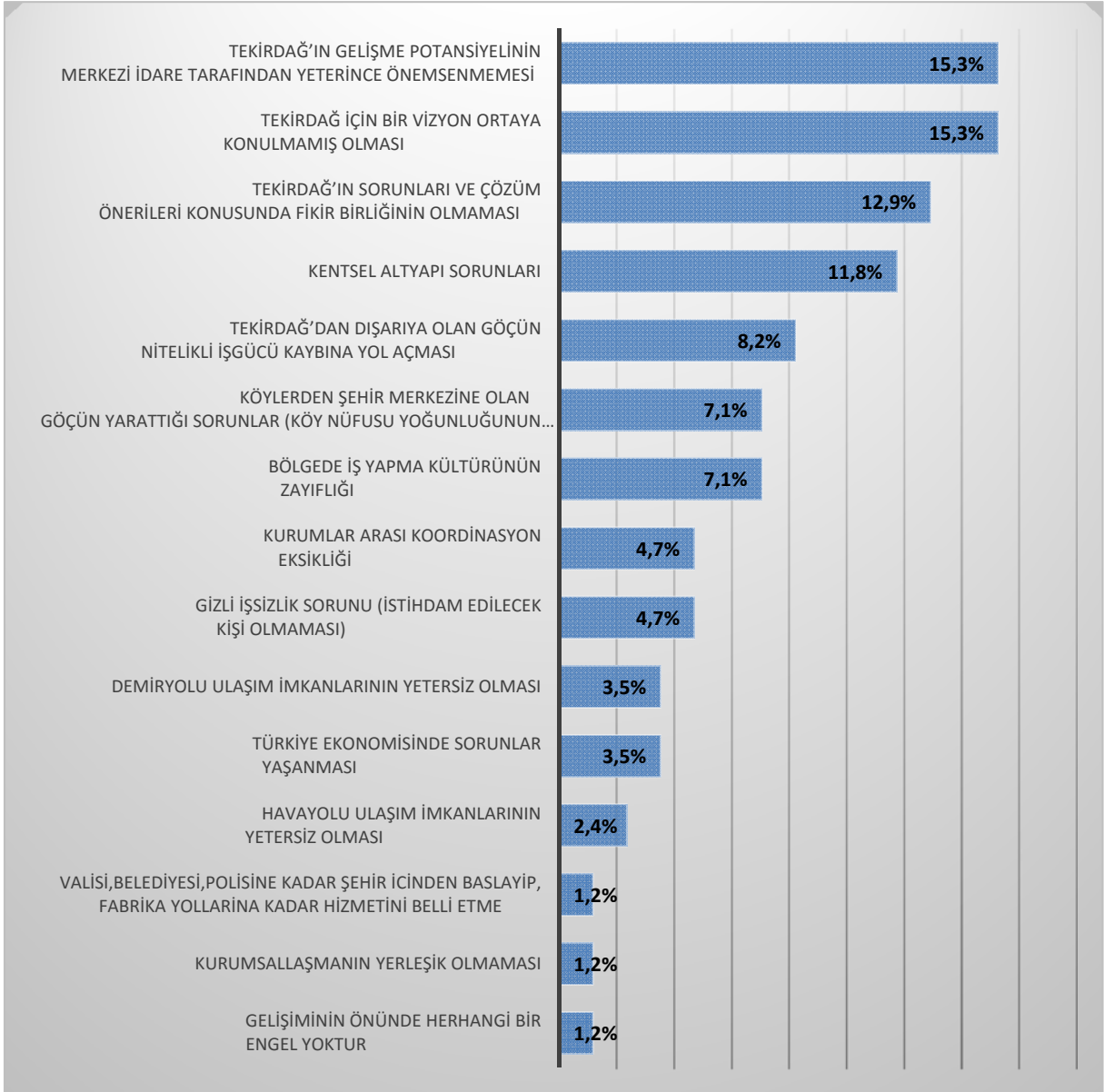
Tekirdağ'ın ihracatının artırılması için ne yapılması gerektiği konusunda bir önceki yanıtlarda olduğu gibi çok çeşitli görüş mevcuttur. İşverenlerin %25'i katma değeri yüksek ürünlere yönelmek gerektiğini düşünmektedir. Nitelikli ihracat personeli, yeni ürünlere/sektörlere, yeni piyasalara yönelmek, sınır ticaretinin artırmak gibi birçok görüş de ön plana çıkmıştır. Ayrıca lojistik olarak ilin geliştirilmesi gerektiğini düşünenler de vardır.

Şekil 56 Tekirdağ'ın İhracatının Artırılması İçin Ne Yapılmalıdır?

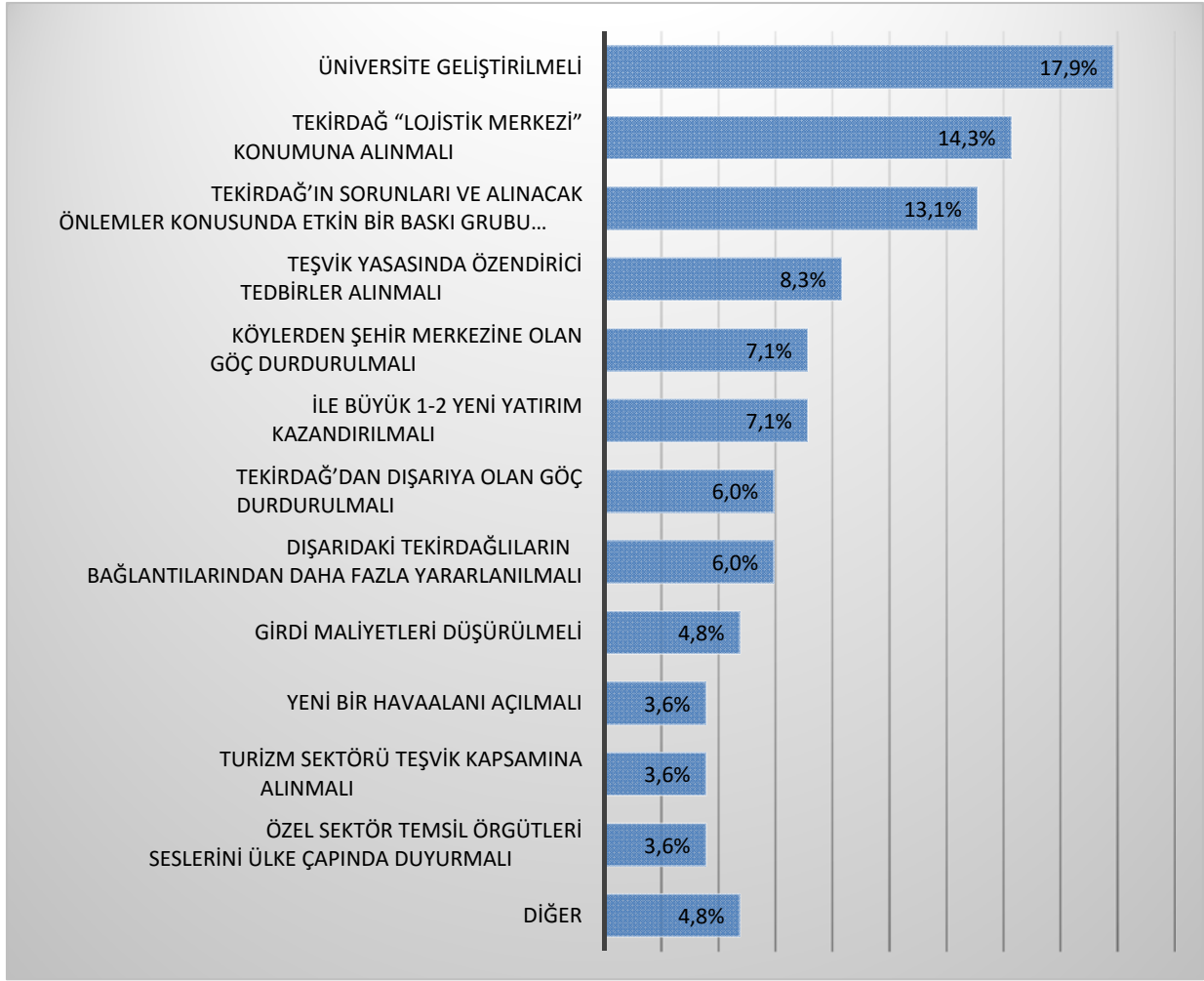

Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en büyük engel konusunda da bir görüş birliğinden bahsetmek mümkün değildir. Kentin bir vizyonu olmaması ve kent içinde bir fikir birliği oluşmaması toplamda en büyük engel olarak görülmektedir. İl gelecek vizyonu oluşturmak konusunda belli ki birtakım sıkıntılar yaşamaktadır. Altyapı, göç, ulaşım gibi büyükşehirlerle özgü sorunların yanı sıra kurumlar arası koordinasyon eksikliği bir diğer faktör olarak önümüze çıkmaktadır.

Şekil 57 Tekirdağ'ın Gelişiminin Önündeki En Büyük Engel

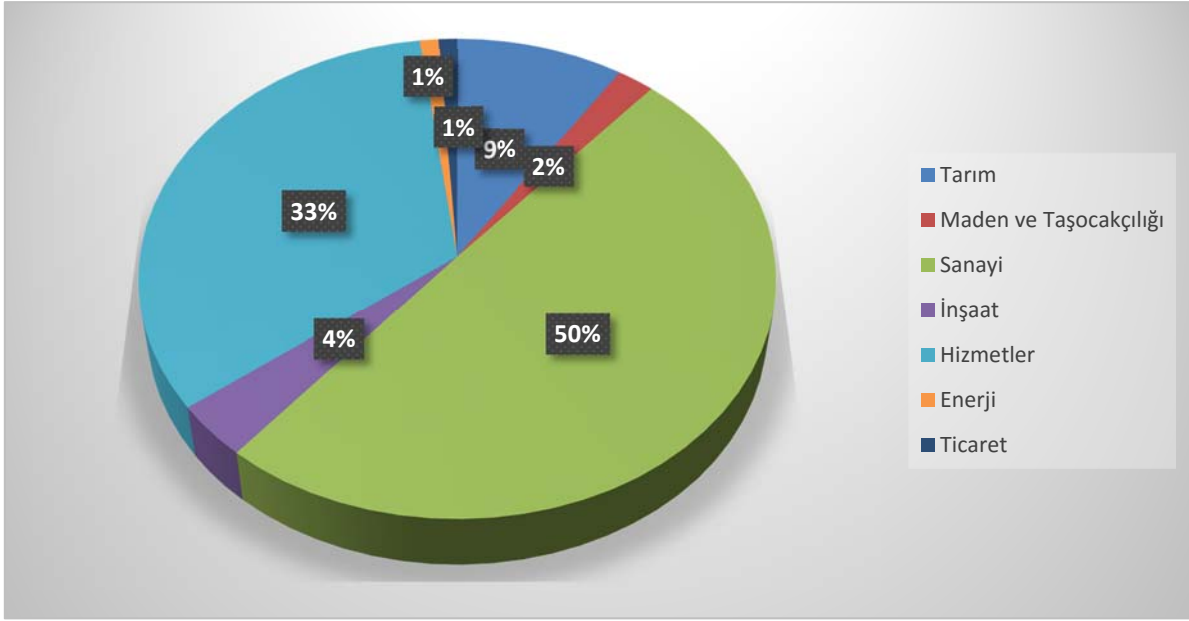

Şekil 58 Tekirdağ'ın Gelişiminin Hızlandırılması İçin Ne Yapılmalı?

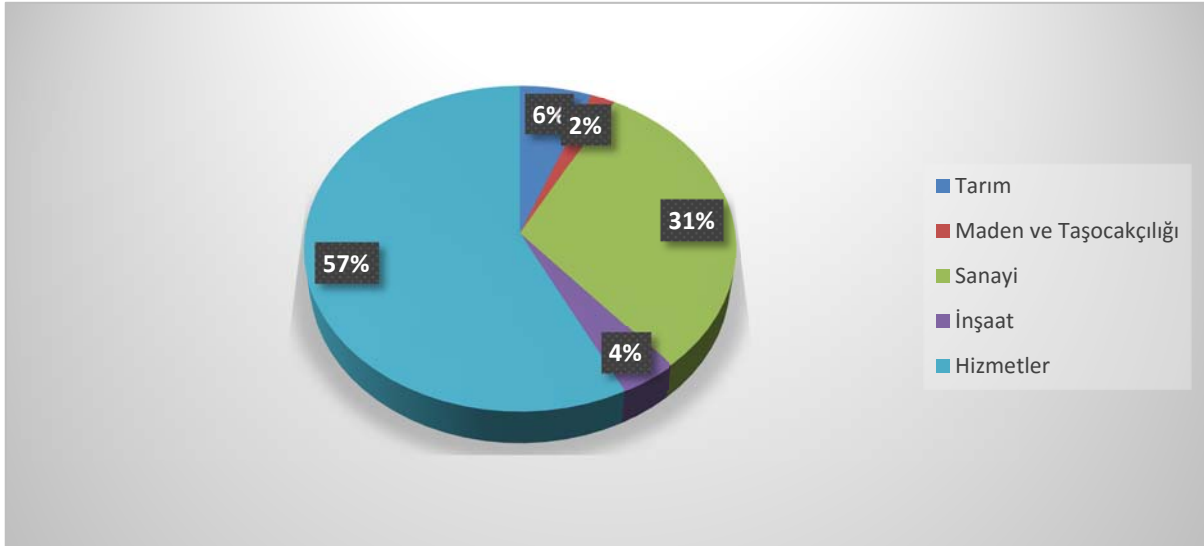
İlin gelişimini hızlandırmak için ise üniversitenin geliştirilmesi gerektiğini düşünenler %17 ile azımsanmayacak bir ölçüdedir. Namık Kemal Üniversitesi ile kent arasında güçlü bir ilişki kurulduğu genel olarak da görülmektedir. Bu durum anket sonuçlarına da yansımaktadır. Lojistik merkezi olması durumunda il hızla kalkınacak diye düşünenlerin yanı sıra etkin bir baskı grubu eksikliğine işaret edenler de mevcuttur. Göçün azaltılması, diasporanın kullanılması, girdi maliyetlerinin düşürülmesi, havaalanının açılması gibi diğer birçok faktörün de ilin gelişimine hız kazandıracığı düşünülmektedir.

Şekil 59 Tekirdağ'da Hali Hazırda Gelişmiş Olan ve İleride Daha Da Gelişeceğini Düşündüğünüz Sektörler

Tekirdağ'da hâli hazırda gelişmiş olan ve ileride daha da gelişeceği düşünülen sektör iş insanlarının yarısına göre sanayi sektörüdür. Sanayi sektörünün gelişimine yönelik ilde bir uzlaşma görülmektedir. Yanıtlayanların %33'ü de hizmetler sektörünün daha da gelişeceğini düşünmektedir. İkinci sektörün hizmetler sektörü olması da şaşırtıcı değildir. Zira sanayi ve hizmetler sektörü kol kola hareket etmektedir.

Şekil 60 Tekirdağ'da Şu Anda Önemli Bir Gelişme Göstermemiş Olmasına Rağmen Potansiyeli Yüksek Sektörler

İlde önemli bir gelişme göstermemiş olmasına karşılık gelişme potansiyeli taşıyan sektör ise büyük bir çoğunluğa göre hizmetler sektörüdür. Nitekim hizmetler sektörü ilin İstanbul'a yakın olması ve hizmet faaliyetlerinin İstanbul'da görülmesi vesilesiyle sıkıntı yaşamaktadır. Ancak, ilde sanayinin daha üst düzey bir gruba kaymasıyla birlikte bu sektör de doğal olarak daha fazla gelişecektir.

Şekil 61 Tekirdağ'da Tarımın Durumu

Tarımın durumuna yönelik iş insanları arasında iki farklı görüş mevcuttur. %27'si tarımın geleneksel yöntemlere ilave olarak sadece sınırlı mekanik güçle yapıldığını ve %8'i tarımda makine ve teknolojinin hiç kullanılmadığını düşünürken, %21'i tarımın son derece teknolojik ve bilimsel yöntemlerle yapıldığı kanısındadır. Tarım arazilerinin parçalanmasının verimliliği düşürdüğü, tarım arazilerinin sanayi ve hizmetler sektöründe kullanıldığı da belirtilmektedir. Tarımda bu çeşitli görüşler tarımsal üretimde ilin bir eşikte olduğunu göstermektedir. Sanayileşme ile küçük köylülüğün dağılmakta olduğu ve büyük ölçekli üretimin ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir.

Şekil 62 Tekirdağ'da Sanayinin Durumu

İş insanlarının üçte birine göre sanayi kabuk değiştirmekte, Ar-ge ve inovasyona ağırlık verirken, yüksek teknolojili ürünlere odaklanmaktadır. Orta derecede gelişmiş bir teknoloji kullanımı ve ortalama katma değer düzeyinde bir üretim olduğunu düşünenler ise katılımcıların beşte birini oluşturmaktadır. Buna karşılık sanayide düşük teknoloji kullanıldığını düşünenler sadece %8 ile sınırlıdır. Sanayide ulaşım ve pazarlama sorunları olduğuna yönelik tespitler de vardır.

Şekil 63 Tekirdağ'da Hizmet Sektörlerinin Durumu

Hizmetler sektörünün durumuna ilişkin iş insanlarının büyük bir çoğunluğu genel olarak sektörde belli bir gelişim olduğunu konusunda hemfikirdir. Hizmetler sektörünün modern ve organize şirketlere devrolması, hizmetler sektörünün hızla geliştiğinin belirtilmesi ve gelir seviyesini yükselmesinin hizmetler sektörünü geliştirdiğini belirtenlerin oranı toplamda %60'dır. Öte yandan hizmetler sektörünün İstanbul'un gölgesinde kaldığı için yeterince gelişemediğini ve küçük esnaf ve zanaatkârın ağırlığı modern hizmetler sektörünün gelişmesinde engel olarak görenler katılımcıların dörtte birini oluşturmaktadır. Nitekim Kısım III'teki Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırma analizinde de Tekirdağ'da geleneksel hizmetlerin rekabet gücü olduğu, modern ve hibrit sektörlerin olmadığı ortaya çıkmıştır.

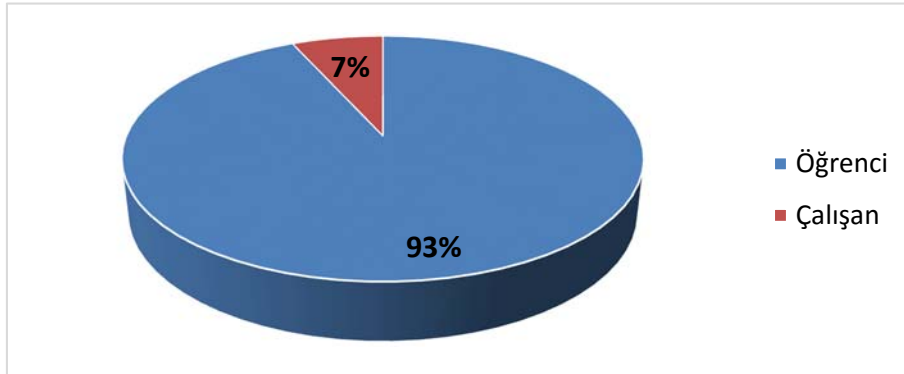
TEKİRDAĞ GENÇLİK ANKETİ SONUÇLARI

Tekirdağ ilinin iş insanları, sanayi ve ticaret odası başkanları, akademisyenleri ve yerel aktörleri ile yapılan anketin yanı sıra ilin geleceğine yön verecek gençliğin görüşlerine de yer vermek amacıyla gençler arasında da bir anket çalışması yapılmıştır. Böylelikle ilin gelecek senaryosunu oluştururken geleceği inşa edecek gençlerin öngörülerini de değerlendirmeye alma fırsatı doğmuştur.

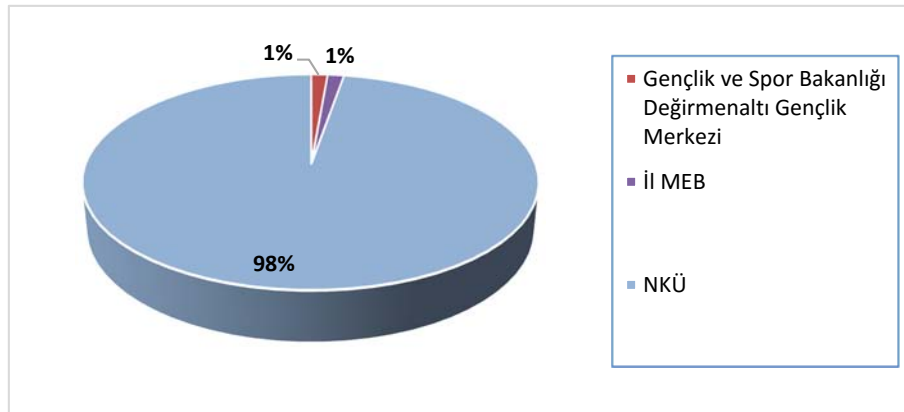
Tekirdağ'da yaşayan gençlik geçmiş ve gelecekteki sorunların neler olduğunu düşünüyor, gelecek ile ilgili beklentileri nelerdir gibi konuları içeren bu ankete 74 kişi yanıt vermiştir.

Ankete katılanların %93 oranında büyük bir çoğunluğu öğrenci, %7'si ise çalışmaktadır. Öğrencilerin neredeyse tamamı da Namık Kemal Üniversitesi'ne devam etmektedir. Katılımcılar üniversitenin birçok farklı bölümünde eğitim hayatına devam etmektedir. Yanıtlayanların %37,1'i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde, %34,3'ü Mühendislik Fakültesi'nde, %18,6'sı Ziraat Fakültesi'nde, %4,3 Tıp Fakültesi'nde, okumaktadır. Dil ve Edebiyat Fakültesi'nden ve Meslek Yüksekokulu'ndan katılan öğrenciler de mevcuttur. Dolayısıyla, anketi dolduranların farklı bölümlerde okuması anketin sonuçları açısından yanlılık riskini azaltıcı bir etken oluşturmaktadır.

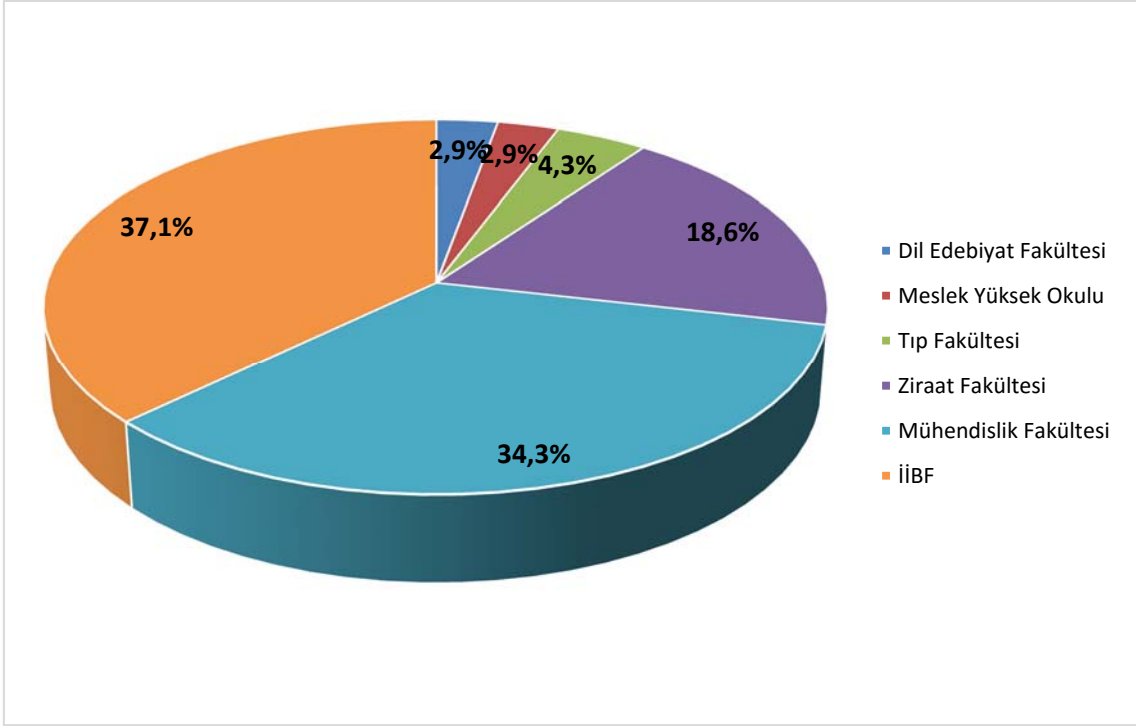
Şekil 64 Anketi Yanıtlayanların Öğrencilik/Çalışma Durumu

Şekil 65 Anketi Dolduranın Mevcut Okul/İşyeri

Şekil 66 Anketi Yanıtlayan Öğrencilerin Okudukları Fakülteler

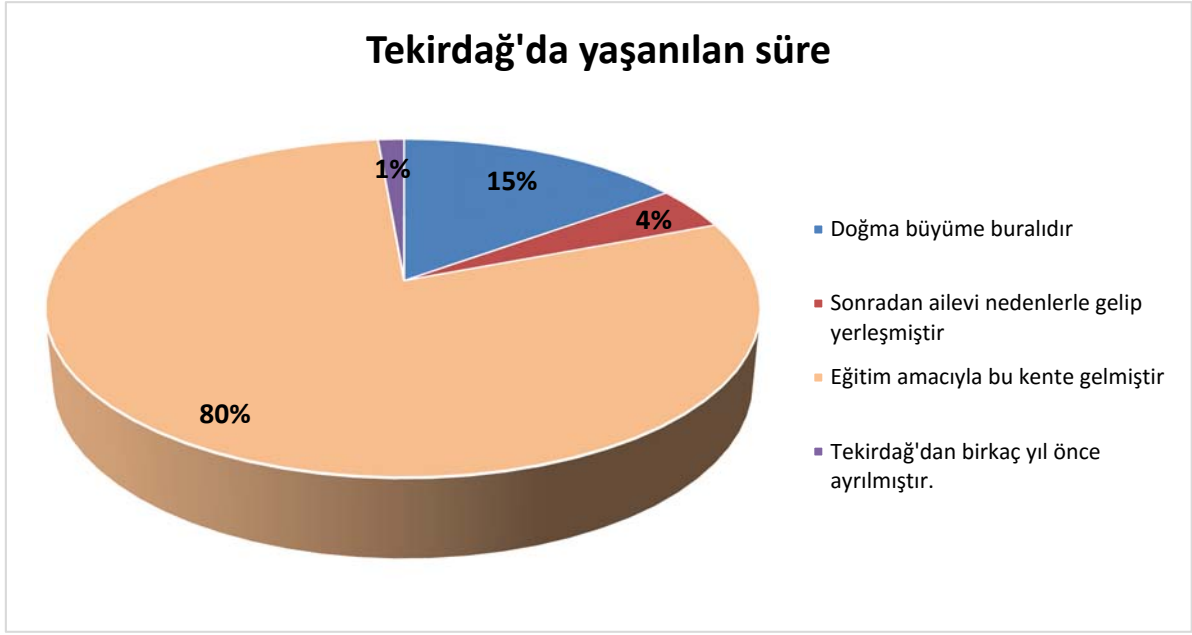

ŞEKİL 67 Çalışanların Sektörleri

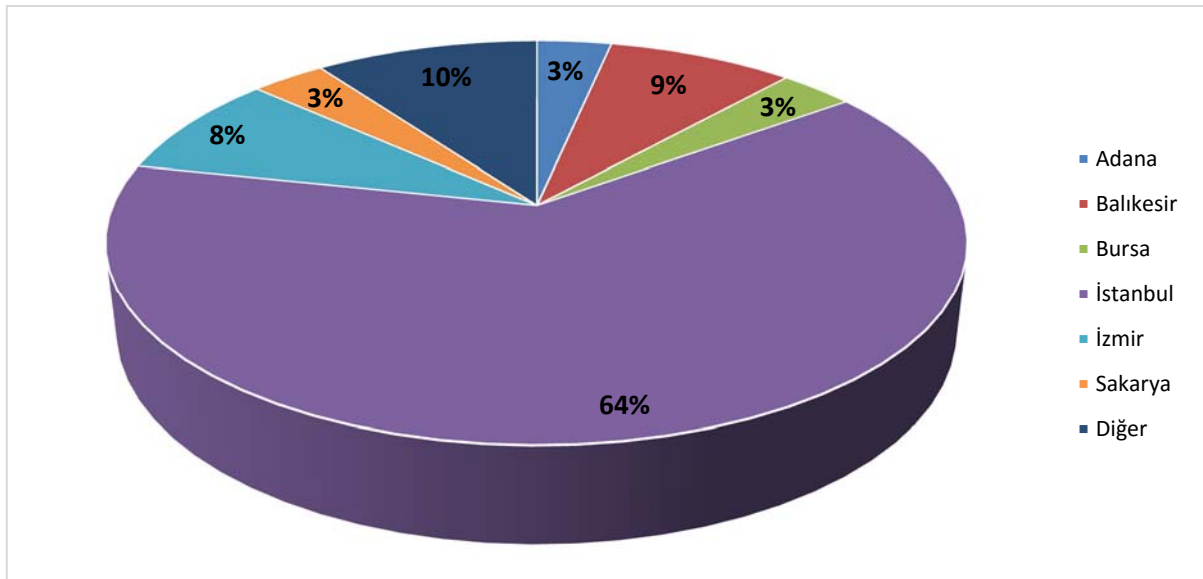
Katılımcılardan sadece 10 tanesi çalıştığını belirtmiştir. Çalışanların %60'ı da eğitim sektöründe %20'si bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetlerinde ve %20'si insan sağlığı hizmetlerinde faaliyet göstermektedir.

ŞEKİL 68 Tekirdağ'da Yaşanılan Süre

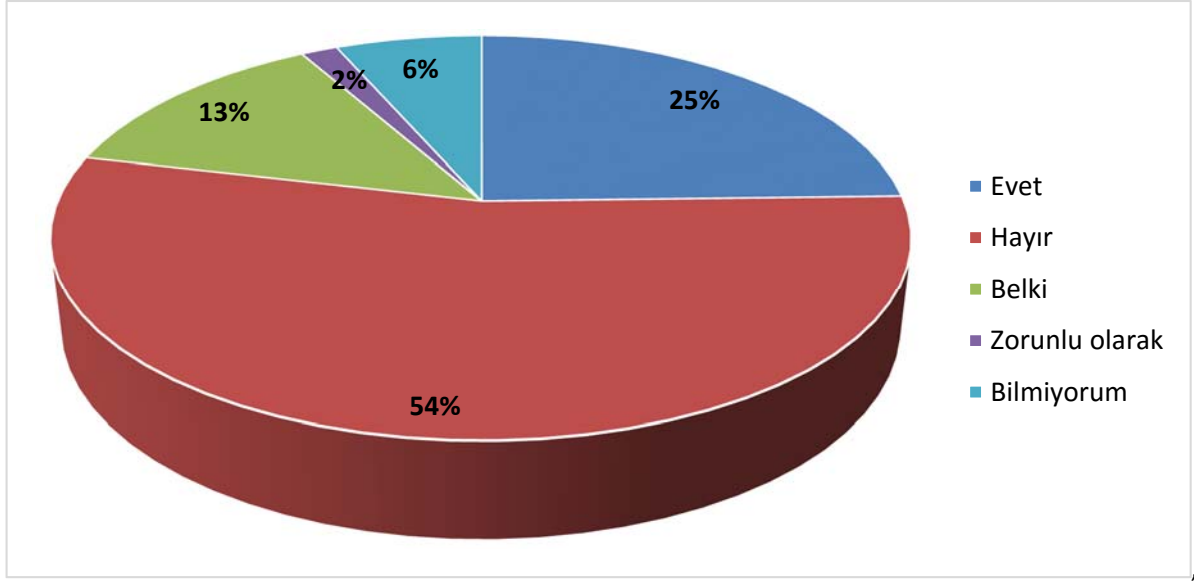

Katılımcıların %80'i Tekirdağ'a okumak amacıyla gelmiştir. Doğma büyüme Tekirdağlı olanların sayısı %15 ile oldukça sınırlı bir düzeydedir. Dışarıdan gelenlerin %64 gibi büyük bir çoğunluğu İstanbul'dan gelmiştir. İstanbul ve Tekirdağ arasındaki coğrafi ve ekonomik ilişkilerdeki yakınlık üniversite tercihinde de belli ki kendini göstermektedir. İzmir ve Balıkesir ise öğrencilerin geldikleri diğer iller olarak öne çıkmaktadır. Üniversite daha çok ülkenin batısından öğrenci çekmektedir. Anket katılımcıları arasında Bursa, Sakarya gibi diğer illerden gelenler de yer almaktadır. Ancak, Adana gibi uzak illerden de üniversite tercihini NKÜ'den yana kullananlar vardır. Bu durum üniversitenin kapasitesinin geliştiğini ve çekim merkezi olmaya başladığını düşündürmektedir.

Şekil 69 Tekirdağ'a Hangi Kentten Geldiniz?

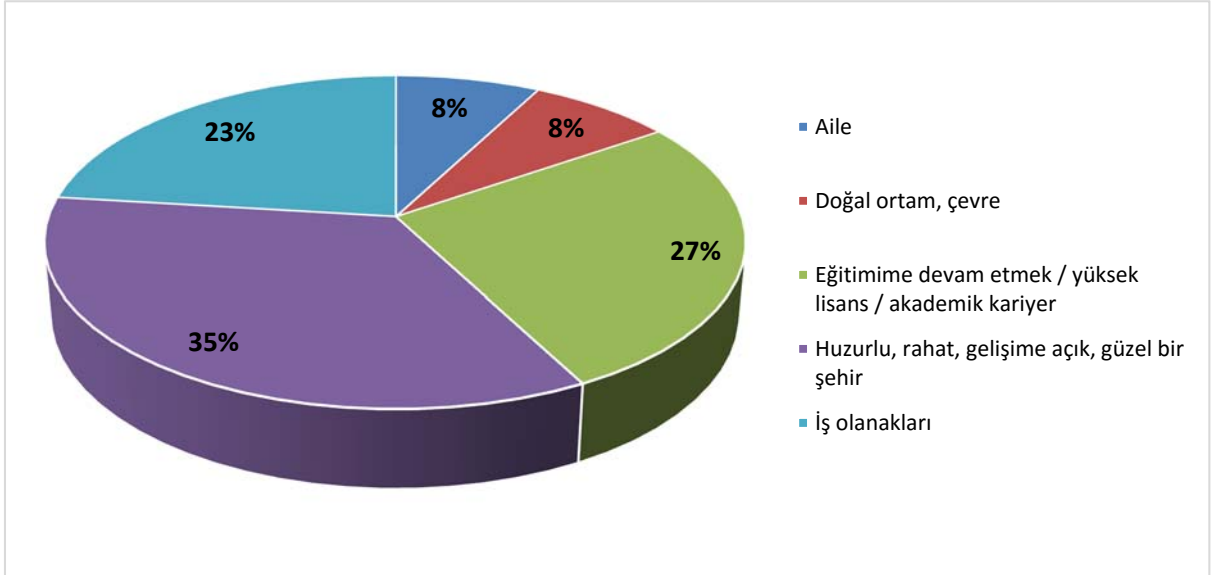

Şekil 70 Tekirdağ'da Kalmayı Düşünüyor Musunuz?

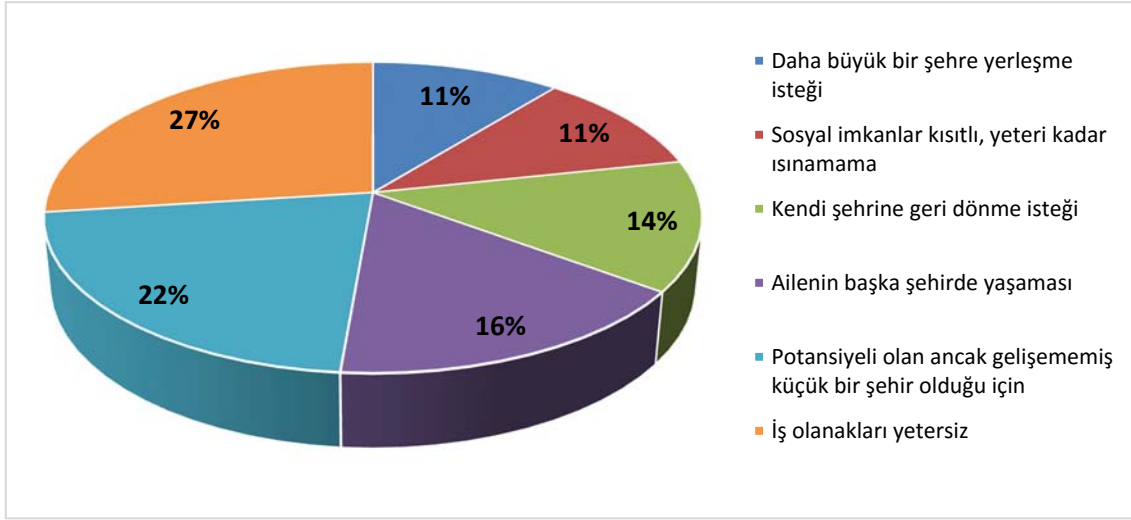
Tekirdağ'da kalmayı düşünüyor musunuz sorusuna ise katılımcıların %54'ü hayır cevabı vermiştir. İstanbul'dan gelen öğrenci sayısının yüksekliği bu cevapta etkili olmuşa benzemektedir. Kalmayı düşünenlerin oranı ise katılımcıların dörtte birini oluşturmaktadır. %13'ü ise belki kalabileceklerini belirtmiştir.

Şekil 71 Tekirdağ'da Kalmayı Düşünüyorsanız Nedenleri Nedir?

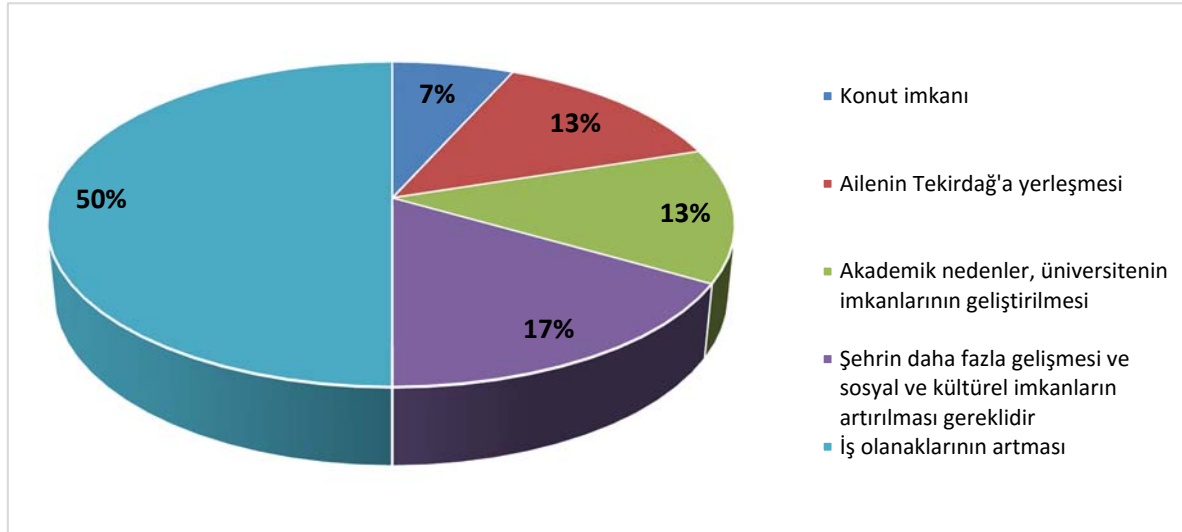
Tekirdağ'da neden kalmak istedikleri sorulduğunda gençlerin %35'i kentin huzurlu, rahat, gelişime açık ve güzel bir şehir olmasını göstermektedir. %27'si akademik kariyer yapmayı düşünürken, %23'ü iş olanaklarının gelişkin olmasının ilde kalmak için önemli bir sebep olduğunu düşünmektedir.

Şekil 72 Tekirdağ'da Kalmayı Düşünmüyorsanız Nedenleri Nedir?

Gençler arasında Tekirdağ'da kalmak istememe nedenleri konusunda çok farklı görüş vardır. %27'si iş olanakları yetersiz olduğu için kalmak istemezken, %22'si şehri küçük bulduğu için yerleşmek istememektedir. Ailenin başka şehirde yaşaması, kendi iline dönme isteği, daha büyük bir şehre yerleşme isteği ve sosyal imkânların yeterince gelişkin olmaması gibi nedenler de gençlerin kalmak istememelerinin nedenleri arasında sıralanmaktadır. Yine İstanbul'dan geliyor olanların fazla olması şehrin küçük ve faaliyetlerin kısıtlı olarak algılanmasında etkili olabilir.

Şekil 73 Tekirdağ'da Kalmaya Karar Vermeniz İçin Hangi Koşulların Yerine Getirilmesi Gerekir?

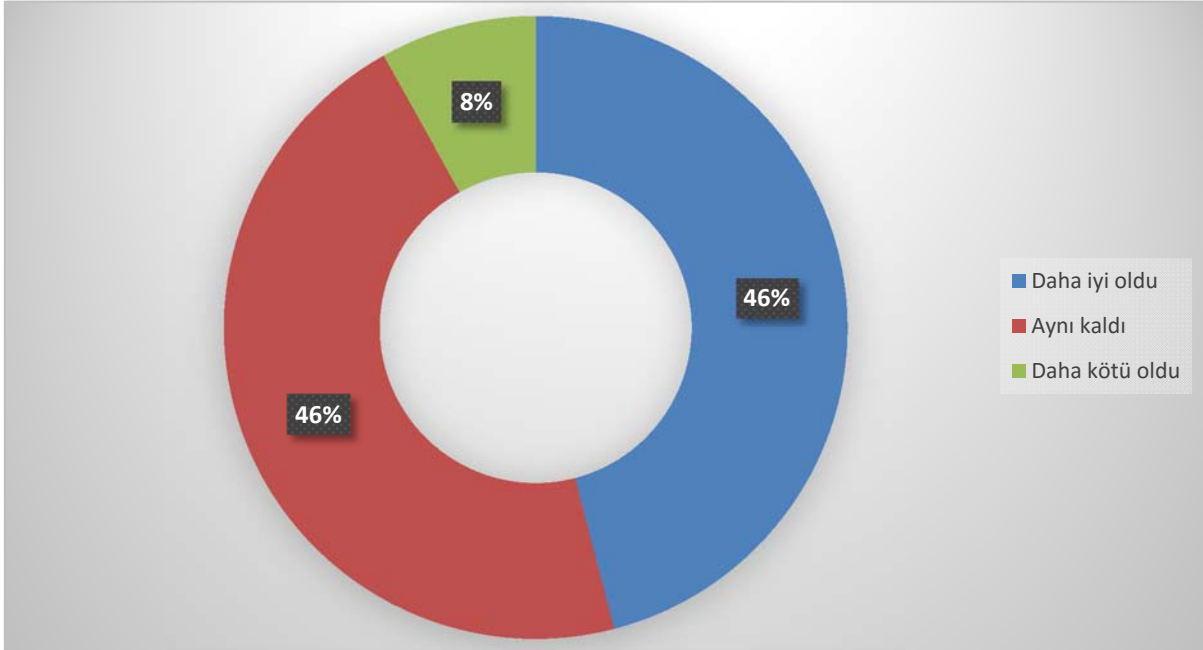
Her ne kadar kalmak isteyenlerin oranı sınırlı da olsa gençlerin yarısı iş olanaklarının artması durumunda Tekirdağ'da kalabileceklerini belirtmiştir. İstihdam piyasalarındaki gelişmeye rağmen iş olanaklarının gelişmesi durumunda gençlerin kalmak istemesi ilde nitelikli istihdam dengesinde bir problem olabileceğini akla getirmektedir. Gençlerin %17'si şehrin daha fazla gelişmesi ve sosyal ve kültürel imkânların artırılması, %13'ü ailenin Tekirdağ'a yerleşmesi ve %7'si konut imkânlarının artırılması durumunda ilde kalabileceğini düşünmektedir.

TEKİRDAĞ'IN GEÇMİŞ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Tekirdağ'ın geçmiş yıllardaki performansını gençliğin gözünden anlamaya çalışan bu bölümde makro görünüme ilişkin değerlendirmelerin yanı sıra gençlerin sektörleri de nasıl buldukları anlaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle geçmiş ve gelecek arasında gençlerin gözünde nasıl farklılıklar olduğunu anlamanın da yolu açılmıştır.

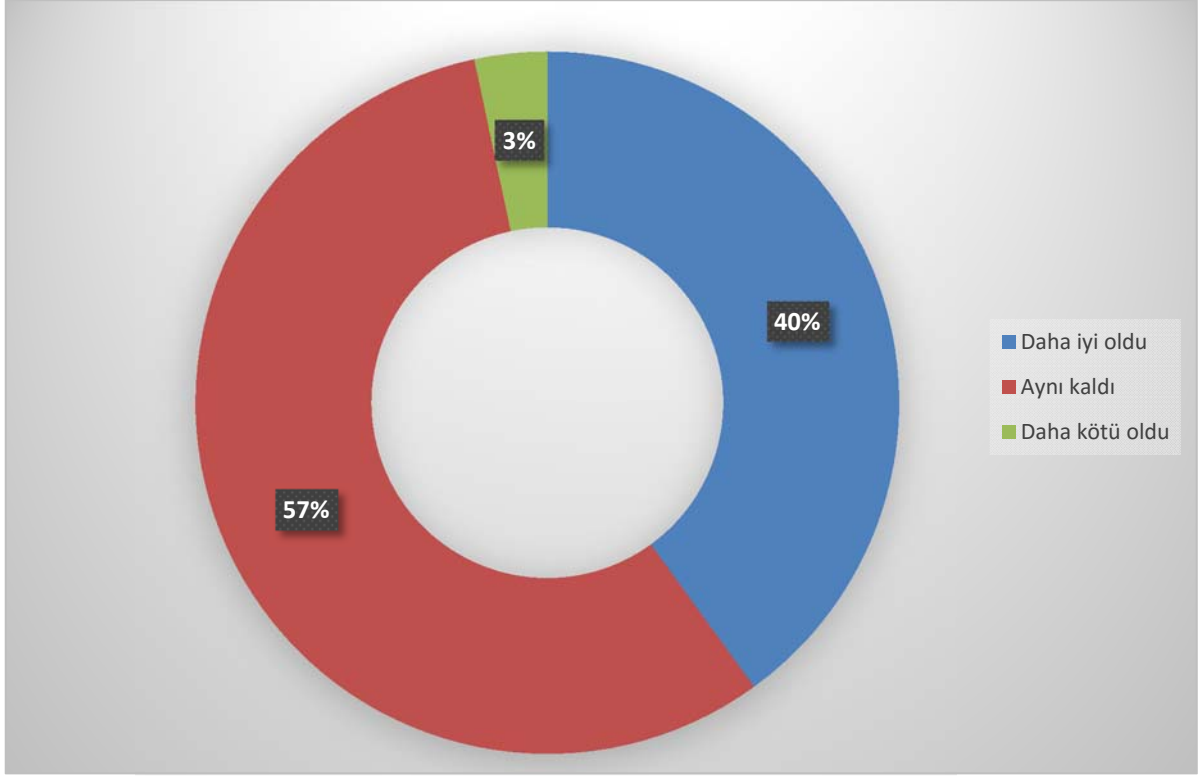
Gençlerin %46'sı son beş yılda ilin genel ekonomik koşullarının iyiye gittiğini belirtirken, sadece %8'i daha kötüye gittiğini düşünmektedir. Genel olarak aynı kaldığını düşünenlerin oranı ise yine %46 seviyesindedir. Bu tablo bize gençlerin ilin gelişimine yönelik iş dünyası anketine göre daha olumsuz baktıklarını göstermektedir. Her ne kadar iş dünyası anketinde genel ekonomik koşulların daha kötüye gittiğini düşünenlerin oranı %10 olsa da %70'i gibi büyük bir çoğunluğu Tekirdağ'da genel ekonominin ortalamadan daha iyiye gittiğini düşünmektedir.

Şekil 74 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre

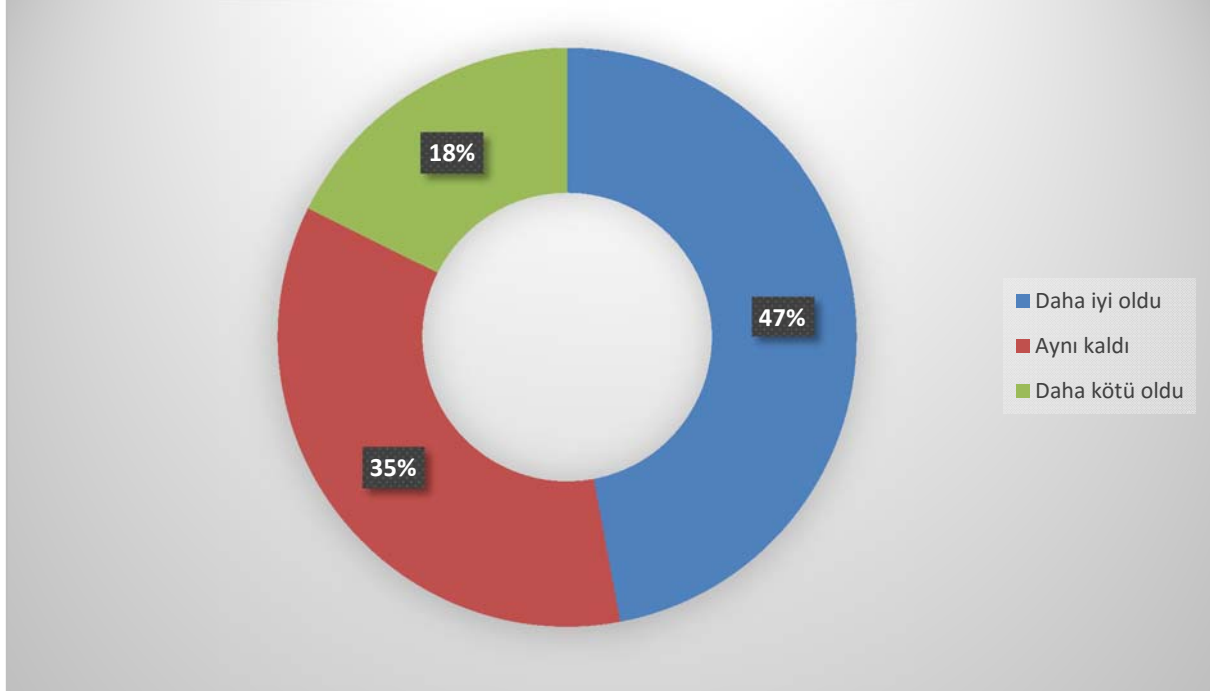

İstihdam olanaklarının ise daha kötüye gittiğini düşünen gençlerin oranı %3'e düşmektedir. Ancak gençlerin yarısından çoğu istihdam olanaklarının ilde geçen beş yılda Türkiye ortalaması düzeyinde ilerlediğini düşünürken, %40'ı ise daha iyi olduğu kanaatindedir. İstihdam olanakları açısından iş insanları ile gençlik anketi paralellik arz etmektedir.

Şekil 75 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre

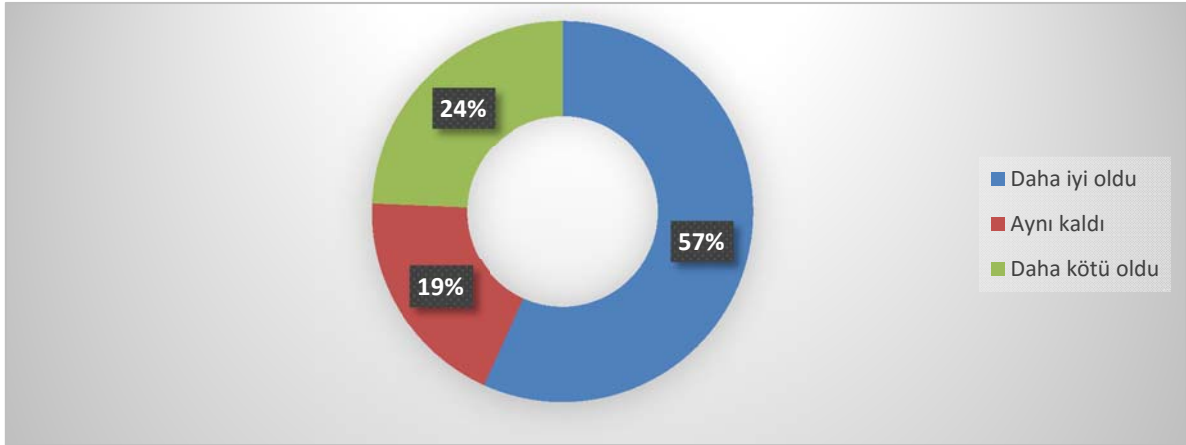

Şekil 76 Son Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre

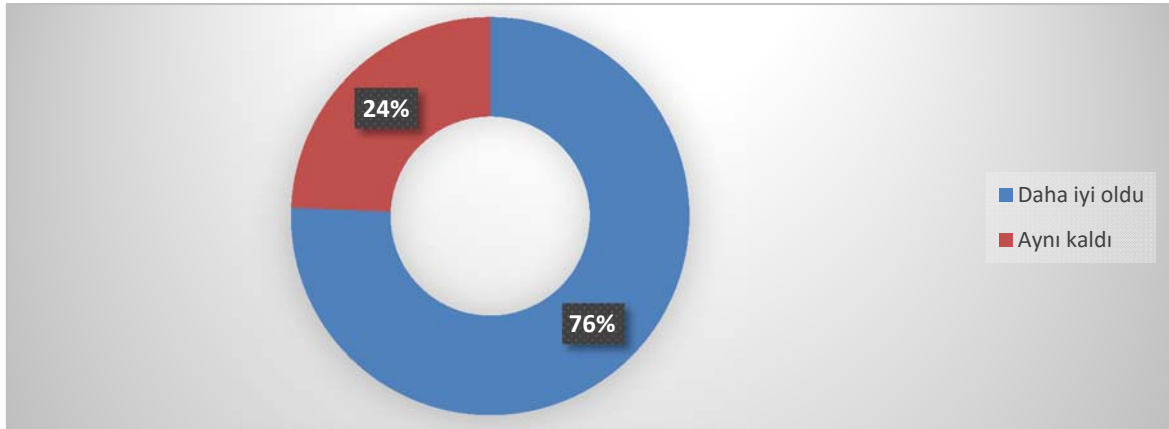
Son beş yılda yapılan ihracat açısından gençler genel ekonomiye göre daha olumsuz bir tablo çizmektedir. Nitekim gençlerin yaklaşık beşte biri ihracatın daha kötüye gittiğini düşünmektedir. Özellikle iş insanlarına göre tablo daha da karamsardır. Zira iş insanları anketinde ihracatın daha iyiye gittiğini düşünenlerin oranı %67'ye çıkmaktadır.

Şekil 77 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

Tarımın performansı sorulduğunda ise gençlerin çoğunluğu sektörün Türkiye ortalamasının üzerinde bir performans gösterdiğini düşünmektedir. Ancak dörtte biri daha kötüye gittiğini belirtmektedir. Her ne kadar iş insanları anketine göre tarım sektörüne daha olumlu baksalar da sektöre yönelik endişeler gençler arasında da görülmektedir.

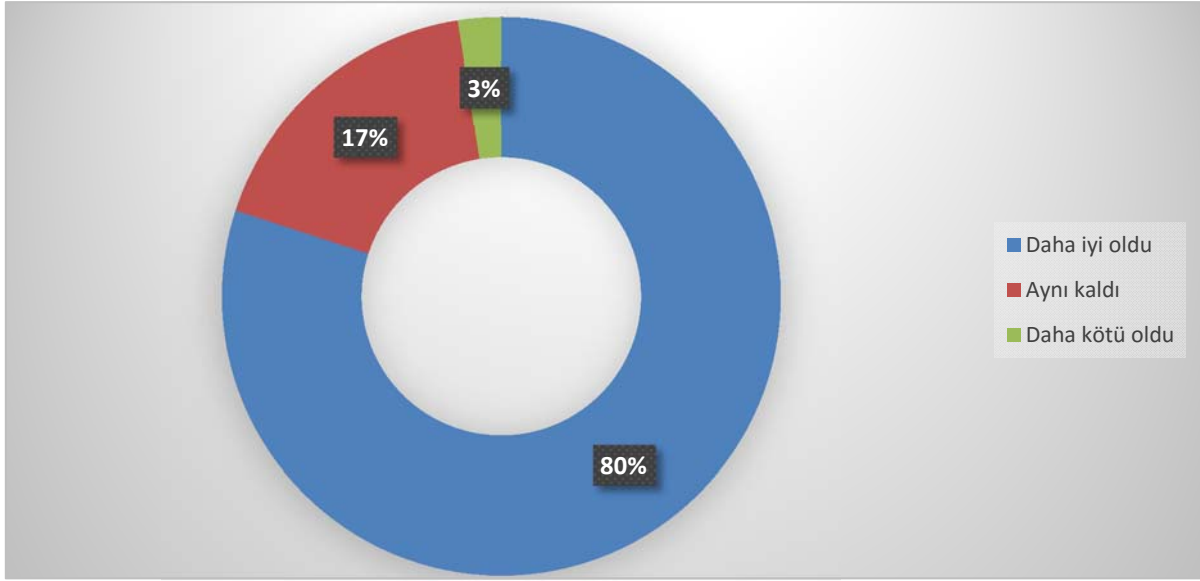
Şekil 78 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

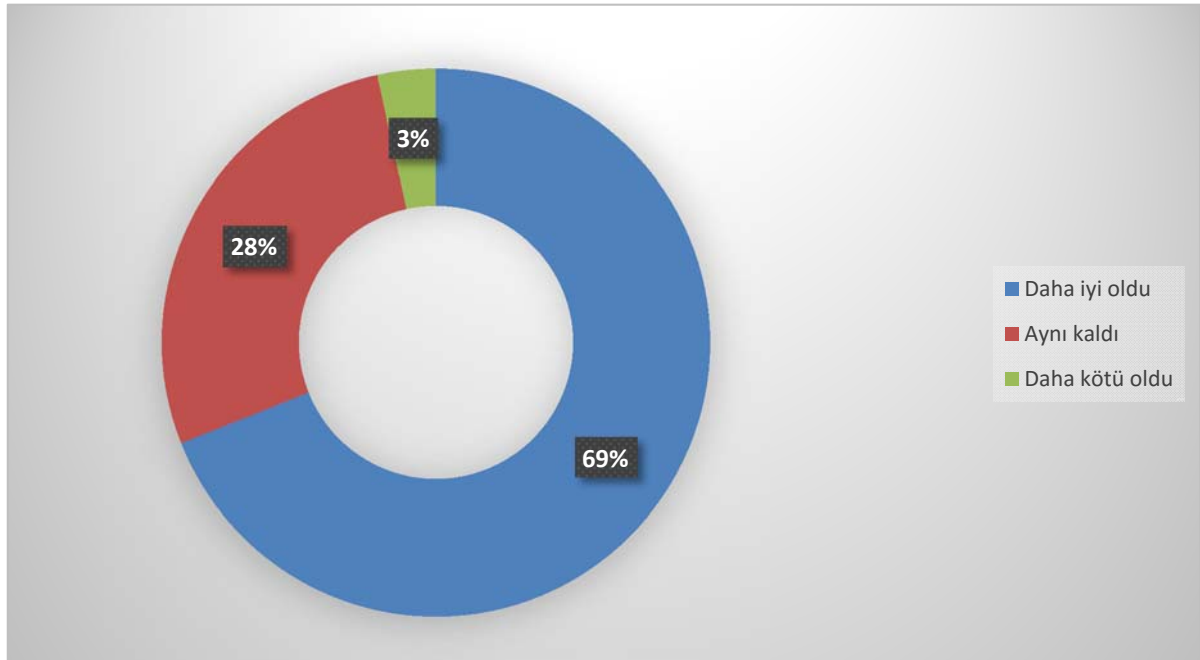
Sanayinin genel gelişiminin olumlu olduğu konusunda gençler hemfikirdir. Katılımcıların %76'sı sanayi sektörünün son beş yılda ortalamaların üzerinde gittiğini düşünmektedir. Kötü gittiğini düşünen bir katılımcı ise hiç yoktur. Bu bulgu da gençlerin gözünde kent ekonomisinin yapısının sanayiye dayalı olduğuna işaret etmektedir.

İnşaat sektörünün gelişimi konusunda sanayi sektörüne kıyasla daha da fazla genç olumlu görüş bildirmiştir. Gençlerin %80 gibi büyük bir çoğunluğu sektörün ortalamaların üzerinde gittiğini düşünmektedir. Sadece %3 gibi marjinal sayılabilecek oranda genç bu sektörün daha kötüye gittiği yönünde görüş bildirmektedir.

Şekil 79 Son Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

Şekil 80 Son Beş Yılda Tekirdağ'da Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

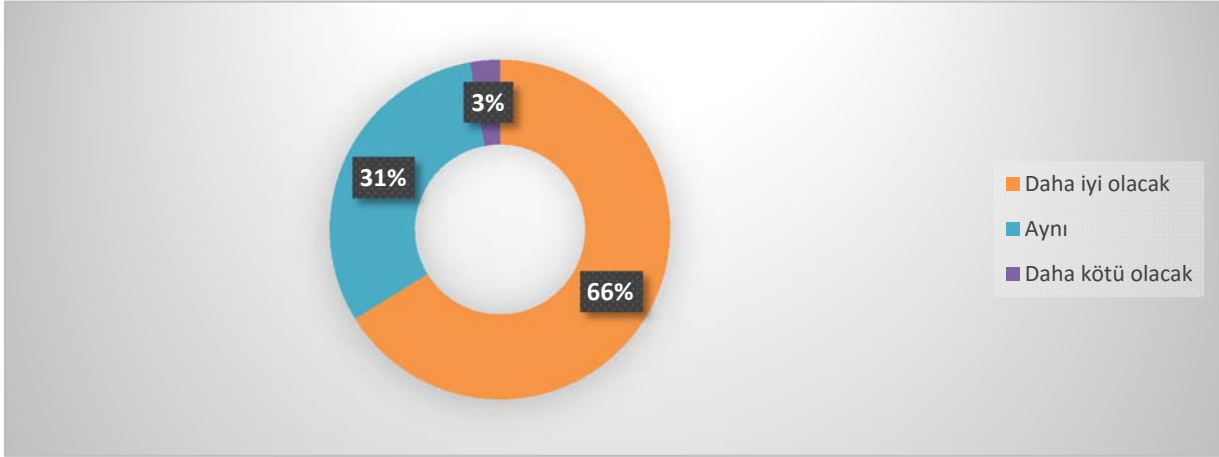
Ticaret sektörü için inşaat kadar olmasa da gençlerin %69'u olumlu görüş bildirmiştir. Yine bu sektörün daha kötüye gittiğini düşünenler %3 ile sınırlı düzeydedir. Dolayısıyla gençler bütün sektörlerde iş insanlarına göre Tekirdağ'ın geçmiş beş yılda daha iyi bir performans gösterdiğini düşünmektedir. Gençlerin sektörler bazındaki değerlendirmeleri makro göstergelere kıyasla daha olumludur. Tekirdağ'da şirketlerin elde ettikleri geliri, burada kullanmayıp, şirket merkezlerinin olduğu büyük kentlere transfer ettikleri sık sık gündeme getirilen bir görüştür. Bu durum, gençlerin değerlendirmeleri arasındaki farkı açıklayan faktörlerden birisi olarak düşünülebilir.

TEKİRDAĞ'IN GELECEKTEKİ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

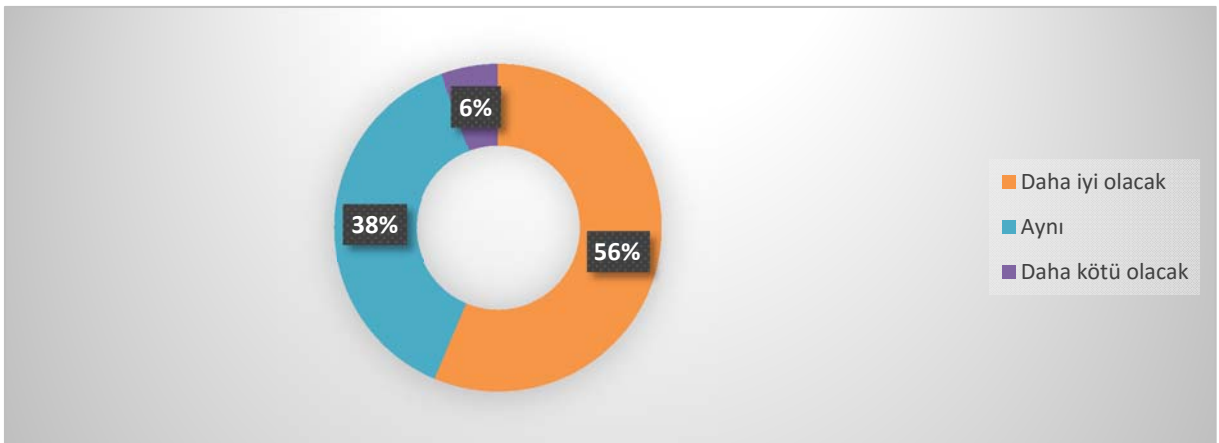
Bu bölümde gençlerin Tekirdağ ekonomisinin geleceğine ilişkin görüşleri derlenmiş ve Tekirdağ'ın ekonomik hayatının gelişmesine dair perspektiflerinin, sorunlar ve çözümler üzerine değerlendirmelerinin sergilenmesi amaçlanmıştır.

Ankete cevap veren Tekirdağlı gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri geçmişe kıyasla daha olumlu görünmektedir. Nitekim genel ekonomik koşullar gelecek beş yılda daha iyi olacak diyenlerin oranı %66'ya çıkmıştır. Gençler arasında ilde bir atılım beklemeyenler %34 seviyesinde kalmıştır. İstihdam olanaklarının ise genel ekonomi kadar iyi gideceğini düşünenlerin oranı düşmüştür. Ancak yine de istihdam olanaklarının Türkiye ortalamasında gideceğini düşünenler %56 oranındadır. Gençler iş insanlarına göre genel ekonominin daha iyiye gideceğini düşünürken istihdam olanakları konusunda iş insanları kadar geleceğe olumlu bakmamaktadırlar.

Şekil 81 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre

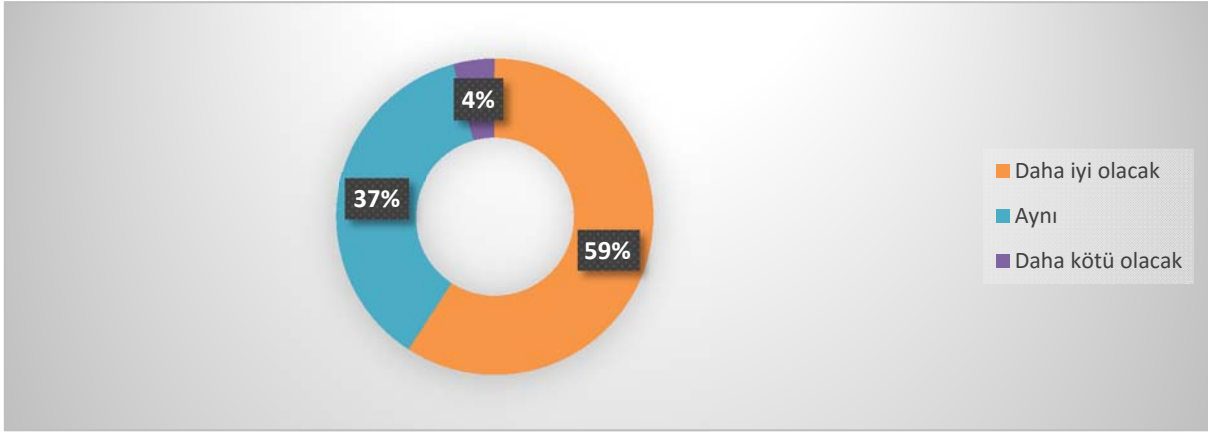

Şekil 82 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre

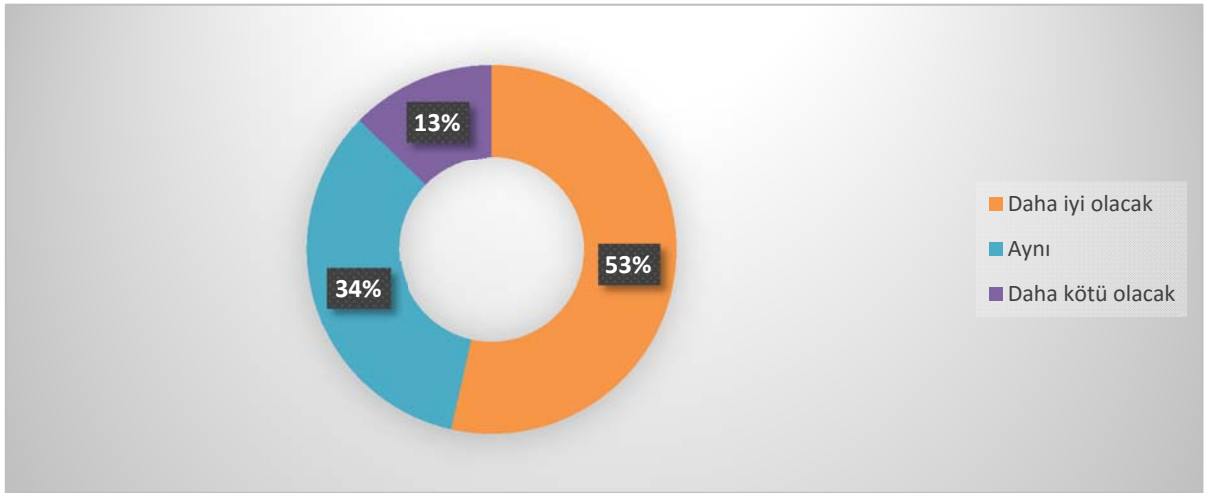
İhracatta son beş yıla nazaran gelecekte daha hızlı bir yükseliş öngörüsü gençler arasında yaygındır. Gençlerin %59'u ihracatın gelecekte ortalamaların üzerinde büyüyeceğini düşünmektedir. İhracat konusunda da iş insanlarına göre gençler daha olumlu bakmaktadır.

Şekil 83 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'dan Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre

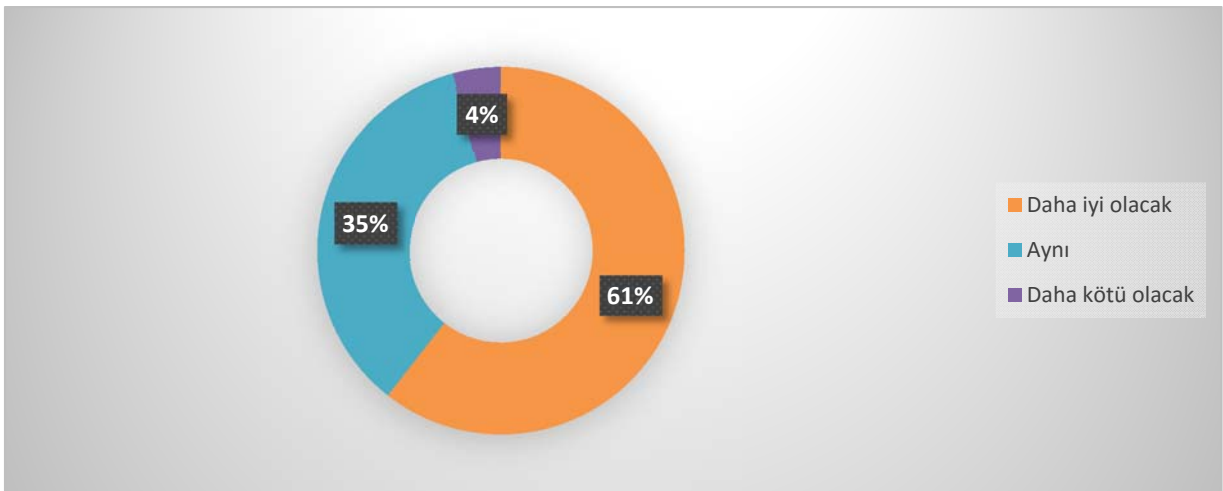

Tarım sektörüne yönelik gençler geçmişe kıyasla geleceğe biraz daha iyi bakmaktadır. Daha kötü gideceğini düşünenlerin oranı %25'ten %13'e gerilemektedir. İş insanları anketine göre gençler tarım sektörünü kesinlikle daha olumlu değerlendirmektedirler.

Şekil 84 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

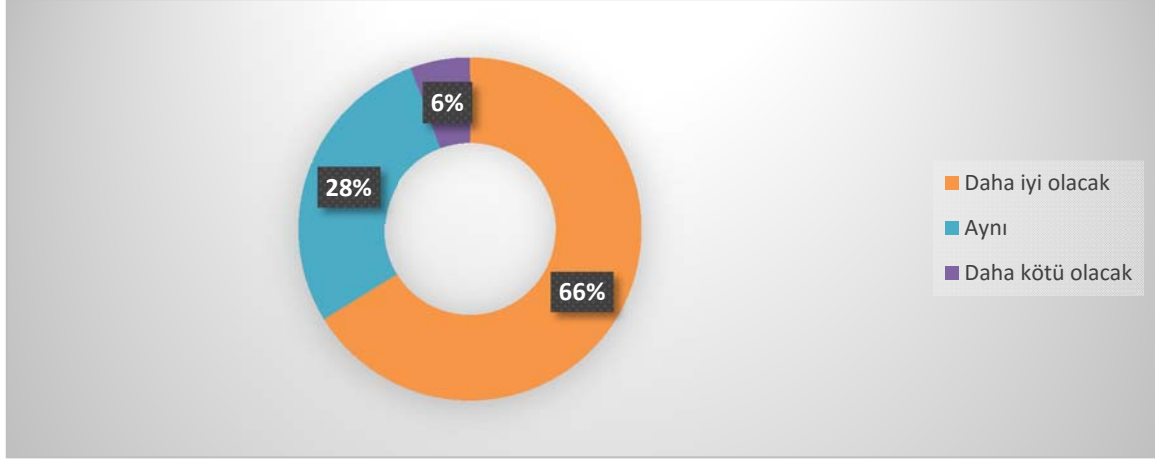

Şekil 85 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

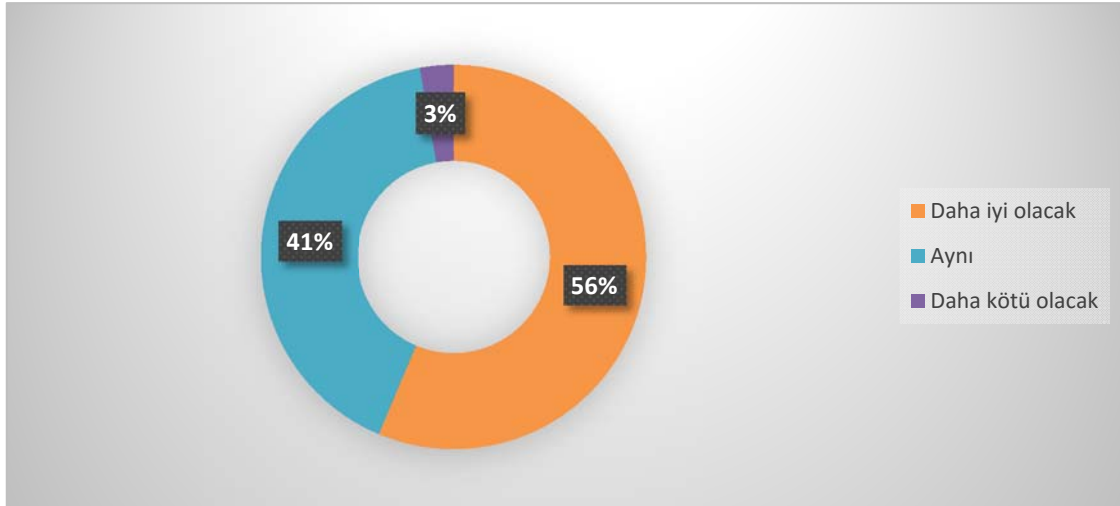
Sanayi sektörünün performansına yönelik ise geçmişe kıyasla gelecek beş yılda daha iyiye gideceğini düşünenlerin oranı %76'dan %66'ya gerilemektedir. Yine de bunun çok yüksek bir oran olduğunu akıllardan çıkarmamak gerekmektedir. Gençler sanayi sektörünün gelecek performansını iş insanları ile neredeyse aynı düzeyde değerlendirmektedir.

Şekil 86 Gelecek Beş Yılda Tekirdağ'da İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ortalamalarına Göre

İnşaat sektörünün gelecek performansının da geçmiş beş yıldaki gibi ortalamanın üzerinde gideceğini düşünenlerin oranı gerilemiştir. Ancak yine de %66 seviyesindedir. Bu sektöre yönelik de olumlu bir bakış açısı görülmektedir. İnşaat sektörünün geleceğinin daha iyiye gideceğini düşünenlerin oranı gençler arasında iş insanlarına göre daha yüksektir.

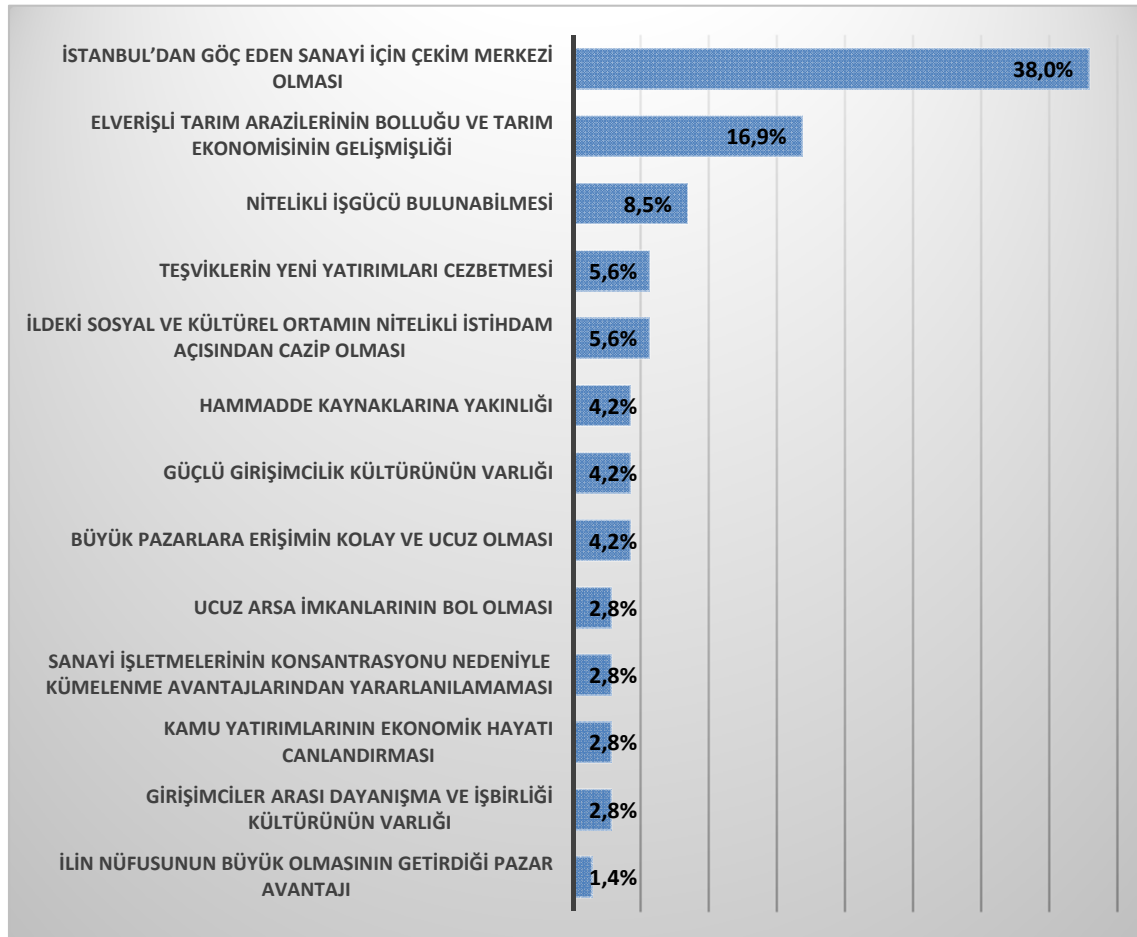
Şekil 87 Gelecek beş yılda Tekirdağ'da ticaret sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre

Ticaret performansının da gelecek beş yılda ivme kaybedeceğini düşünenler geçen beş yıla göre daha fazladır. Ancak ticaret sektörünün de ortalamaların üzerinde gideceğini düşünenlerin oranının yarısından fazla olduğu gözlerden kaçmamaktadır. Hizmetler sektörünün geleceği konusunda iş insanları ile gençler aşağı yukarı aynı tabloyu çizmektedir.

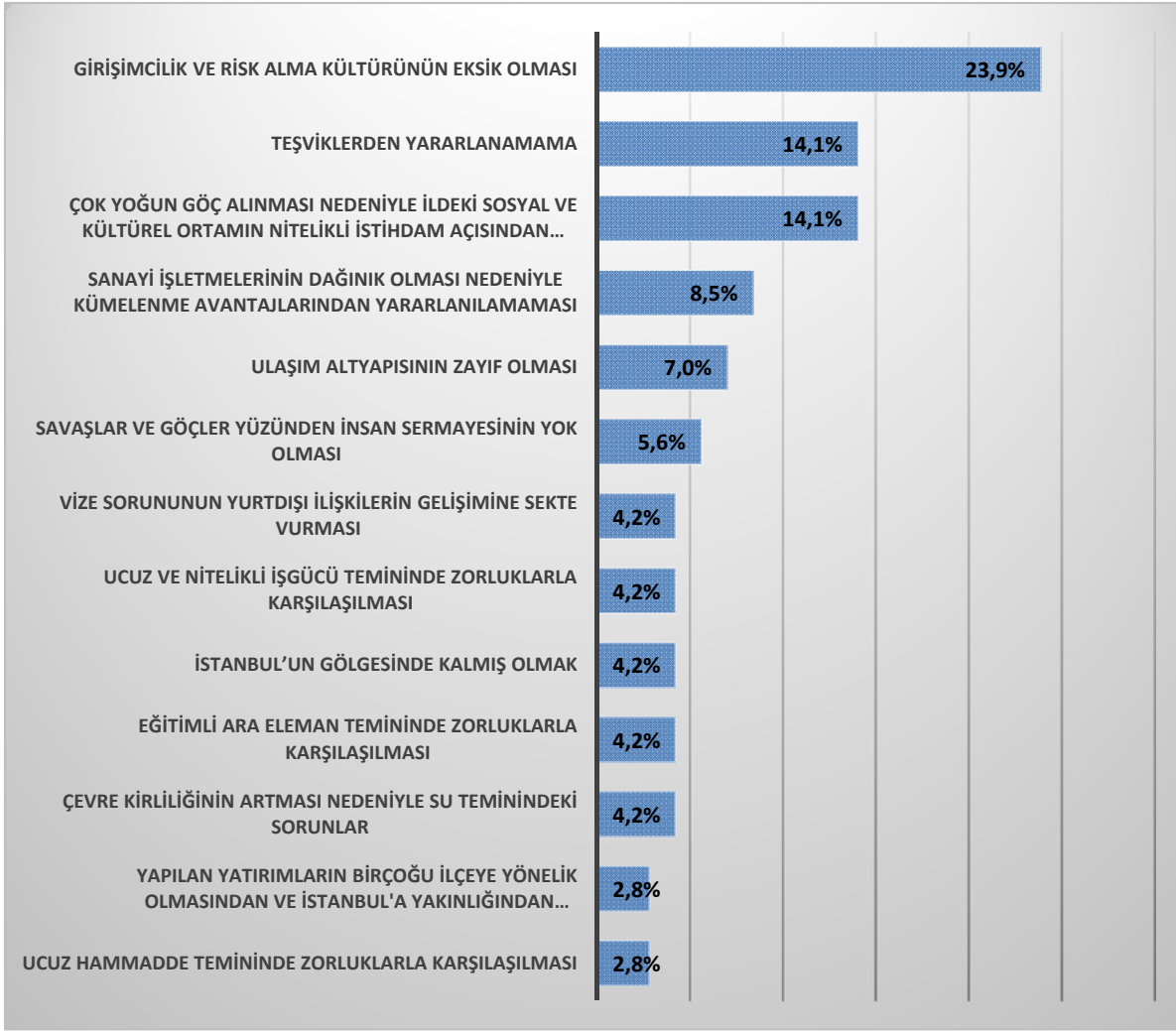
TEKİRDAĞ'IN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Tekirdağ'ın ekonomik başarısının arkasında yatan faktörler bağlamında gençlerin ile yönelik çeşitli görüşleri mevcuttur. İstanbul'dan göç eden sanayi için ilin çekim merkezi olması açık ara en önemli faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Gençlerin %38'i İstanbul'a yakınlığı ilin gelişiminde en önemli faktör olarak görmektedir. İş dünyası anketinde de bu faktör bu denli yüksek bir oran olmasa da birinci faktör olarak gösterilmektedir. Elverişli tarım arazilerinin bolluğu ve nitelikli işgücü bulunabilmesi diğer öne çıkan faktörler olarak sıralanmaktadır. Bu faktörlerin yansira, teşviklerin yeni yatırımları cezbetmesi, ildeki sosyal ve kültürel ortamın nitelikli istihdamın önünü açması, hammaddeye yakınlık ve güçlü girişimcilik kültürünün varlığı gibi diğer faktörler de gençler tarafından vurgulanmaktadır.

Şekil 88 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimine Katkı Yapmış En Önemli Faktör

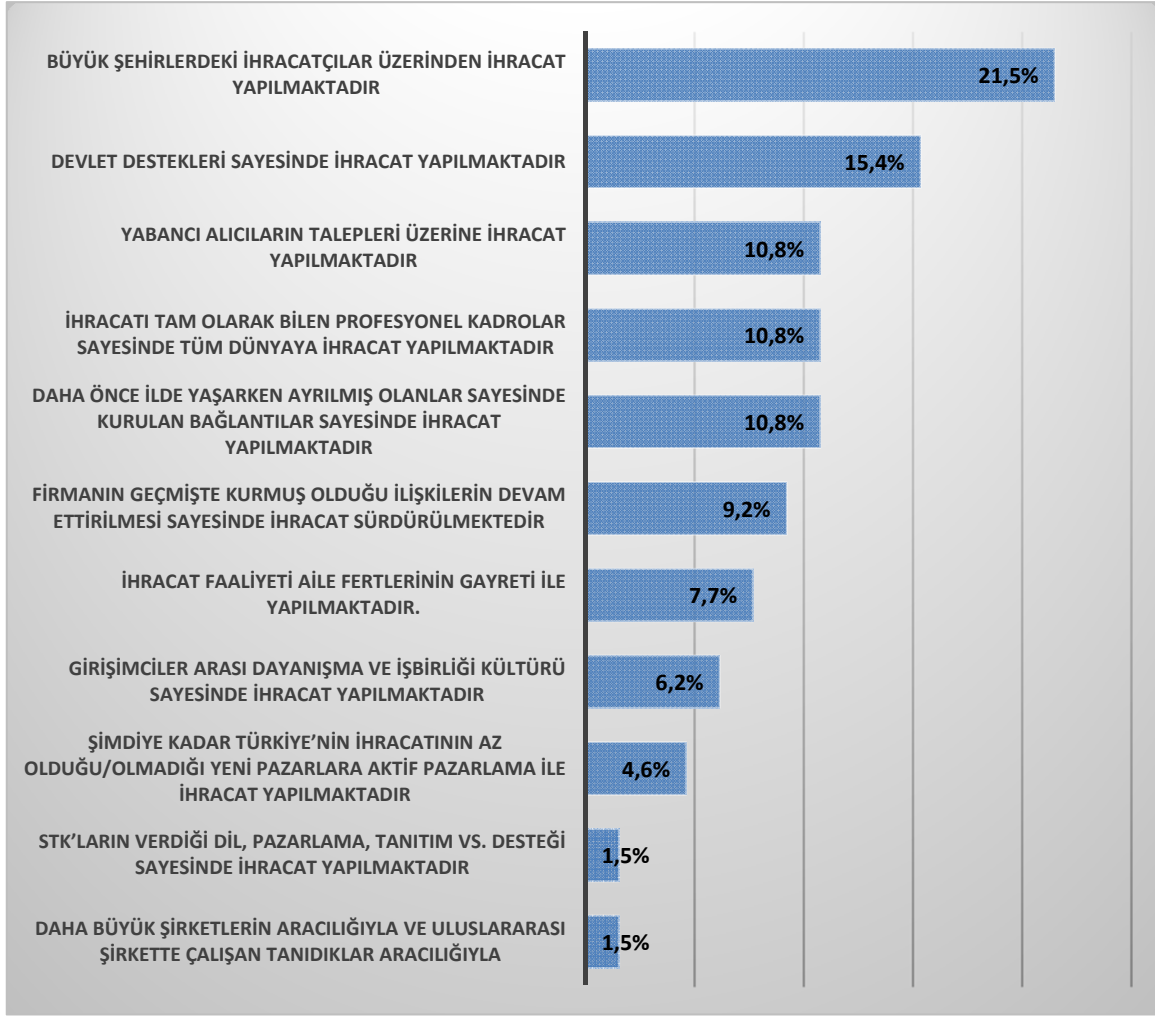
Tekirdağ ekonomisinin gelişimini kısıtlamış en önemli faktör olarak ise ilde girişimcilik ve risk alma kültürünün eksikliği gösterilmektedir. Gençlerin dörtte birine göre bu önemli bir sorundur. İş dünyası anketinde de girişimcilik eksikliği önemli bir sorun olarak gösterilmektedir. Kısıtlayıcı faktörler konusunda da gençler arasında bir fikir birliğinden bahsetmek söz konusu değildir. Teşviklerden yararlanamama ve göç sorunu diğer önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ulaşım altyapısından, nitelikli eleman eksikliğine kadar birçok faktör gençlerin nazarında ilin gelişiminin önünde bir engeldir.

Şekil 89 Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimini Kısıtlamış Olan En Önemli Faktör

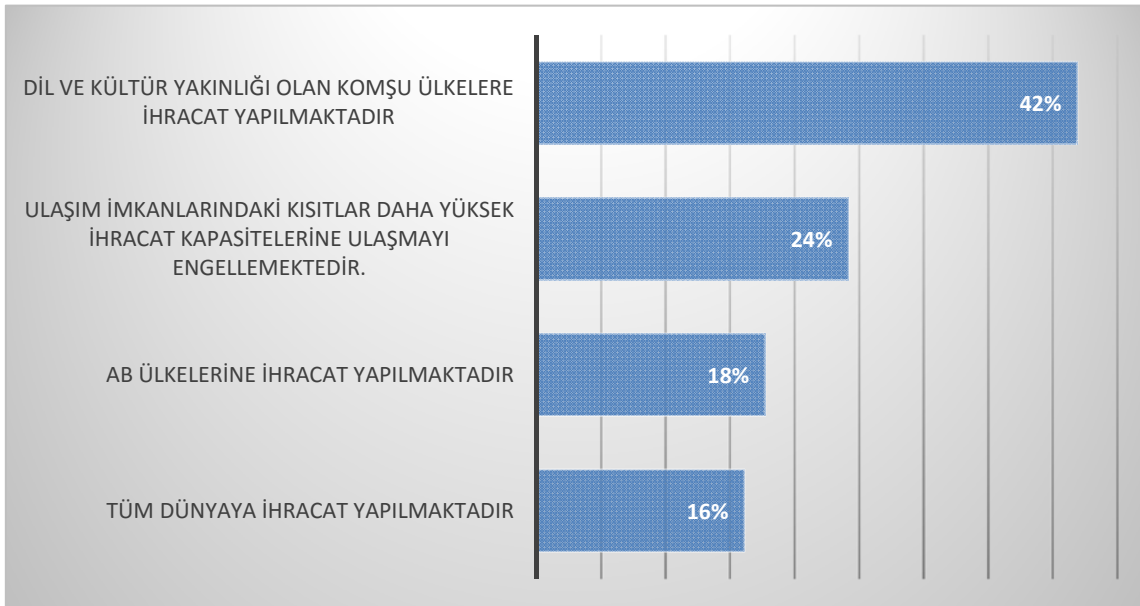

Tekirdağ'ın ihracat profilini ortaya çıkarmaya yönelik soruya verilen cevaplarda büyük şehirlerdeki ihracatçılar üzerinden ve devlet destekleri sayesinde yapılan ihracat öne çıkan iki önemli unsurdur. Gençler tarafından ayrıca yabancı alıcıların talepleri üzerinden yapılan ihracat, ihracatı tam olarak bilen profesyonel kadrolar tarafından yapılması ve daha önce ilde yaşarken ayrılmış olanlar sayesinde yapılan ihracat biçimi de ildeki ihracatı belirleyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu parametrelere ek olarak yeni pazarlar, aile fertlerinin gayreti, firmanın geçmiş kurduğu ilişkiler de gençlere göre ihracatta belirleyici unsurlardır.

Şekil 90 Tekirdağ'ın Gerçekleştirdiği İhracat Performansında Öne Çıkan Unsurlar

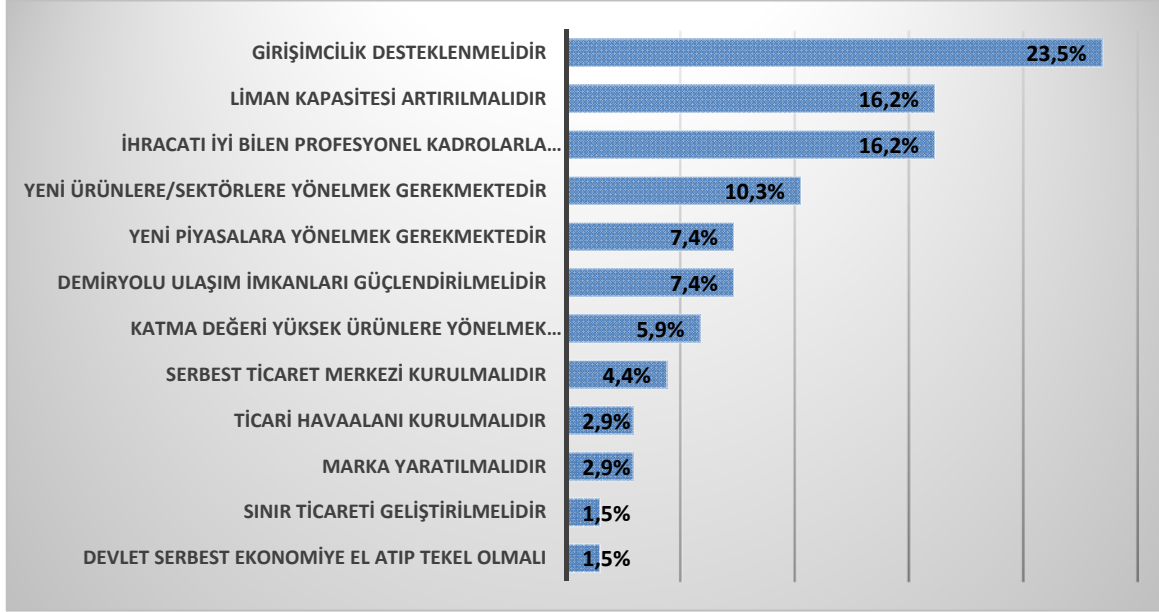

Şekil 91 Tekirdağ'ın İhracatının Pazar Bileşimini Etkileyen Faktörler

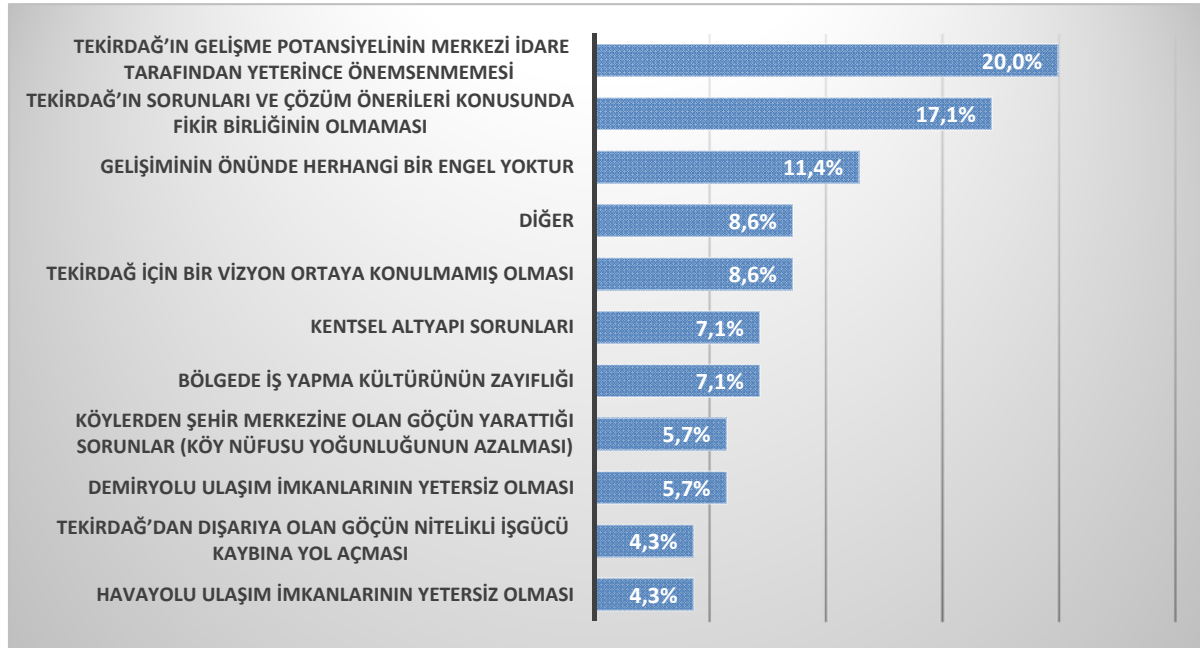

İlin ihracat pazar bileşimi sorulduğunda diğer Trakya kentlerinde olduğu gibi dil ve kültür yakınlığı olan komşu ülkelere yapılan ihracat öne çıkmaktadır. İş dünyası anketinde sınırı ülkelere yapılan ihracat bir vurgu olsa dahi iş insanları tüm dünya ile ihracatın yaygınlaştığını düşünmektedirler.

Şekil 92 Tekirdağ'ın İhracatının Artırılması İçin Ne Yapılmalıdır?

İhracatın artırılması için gençler eksik olan girişimcilik kültürünün biraz daha canlandırılması gerektiğini düşünmektedir. Ulaşım kapasitesinin artırılması gençler arasında iş insanlarına göre daha fazla öne çıkmaktadır. Ancak, ihracatın artırılması konusunda gençlerin vurgusu iş insanlarından biraz farklılık göstermektedir. İş insanları katma değeri yüksek üretime biraz daha fazla vurgu yapmaktadır.

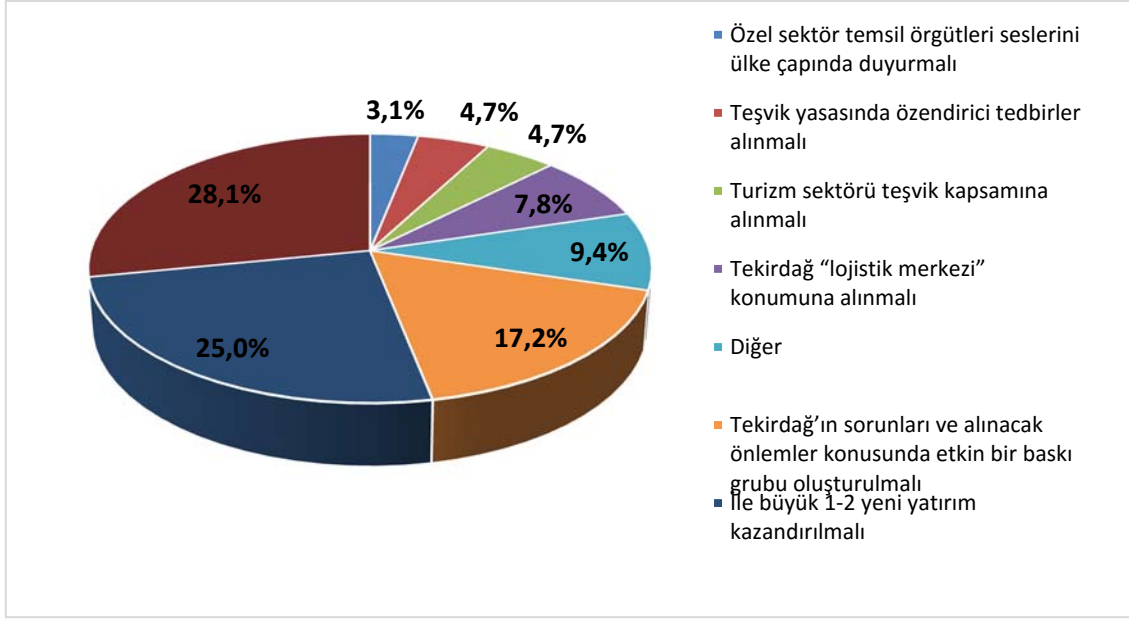
Şekil 93 Tekirdağ'ın Gelişiminin Önündeki En Büyük Engel Nedir?

Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en büyük engel olarak ise iş insanları anketinde olduğu gibi gençler arasında da ilin sorunları ve çözümleri konusunda bir fikir birliğinin oluşmaması gösterilmektedir. Bunu yanı sıra vizyon eksikliği, iş yapma kültürünün zayıflığı gibi sorunların da belirtilmesi geleceğe yönelik ortak vizyon oluşturma konusunda ilin önemli sıkıntıları olduğu izlenimini bırakmaktadır. Öte yandan iş dünyası anketinden farklı olarak merkezi idare tarafından ilin yeterince önemsenmemesi gençlik anketinde yer almamaktadır. Oysa iş dünyası anketinde bu sorun ilk sırada yer almaktadır. İş insanları ve gençler arasındaki bu değerlendirme farkının gençlerin çoğunun il dışından geldiği için merkez yerel gerilimini yeterince hissetmemeleri olduğu düşünülmektedir. Ulaşım ve altyapı sorunları gençler tarafından da belirtilmektedir.

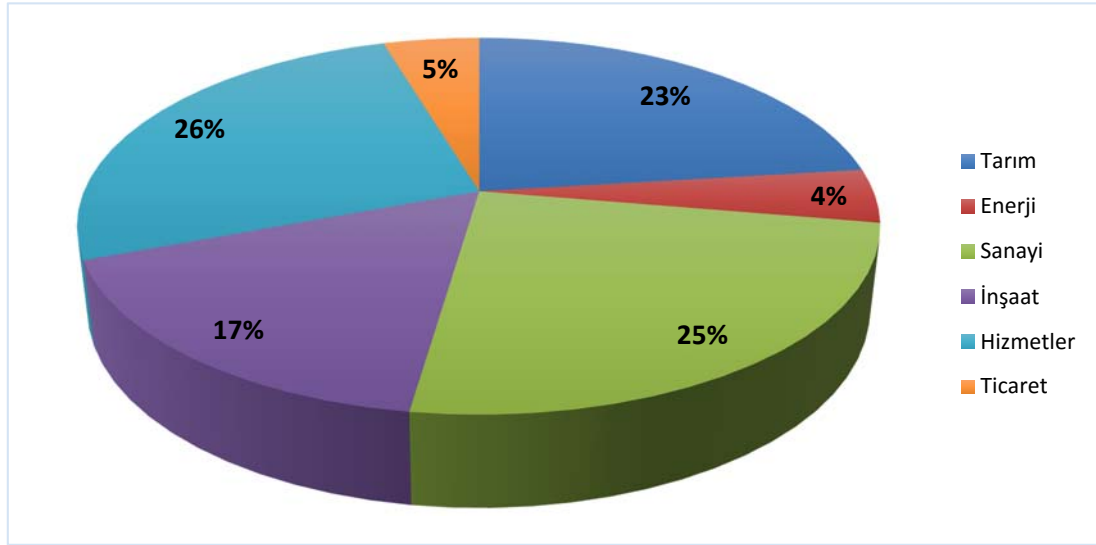
Tekirdağ'ın gelişiminin hızlandırılması için ne yapılmalı sorusuna gençlerin %28,1'i üniversitenin geliştirilmesini göstermektedir. İş insanları anketinde de üniversitenin geliştirilmesi gerekliliği ilk sırada yer almaktadır. Bu sonuçlar ilin özel sektör üniversite işbirliğinin başarıya ulaştığı bir il olduğu izlenimini vermektedir. Zira üniversitenin ekonomik faaliyet içerisinde daha çok yer alması ve geliştirilmesi talebi NKÜ'nün bu konudaki başarılı uygulamalarının bir kanıtı olarak görmek yanlış olmayacaktır. İle büyük yatırım kazandırılması, etkin bir baskı grubu oluşturulması gibi faktörler de gençler tarafından vurgulanmaktadır.

Tekirdağ'da hali hazırda gelişmiş ve ileride gelişeceği düşünülen sektör gençlerin dörtte birine göre hizmetler sektörüdür. Yine gençlerin dörtte biri sanayi sektörünü gösterirken, %23 de tarımın daha da gelişeceğini belirtmektedir. Gençler aşağı yukarı bütün sektörler konusunda bu yönde bir eğilim görmektedir. Oysa iş dünyası anketinde sanayi iş insanlarının yarısına göre hali hazırda gelişen ve daha da gelişecek bir sektördür. Gençler arasında bu oranın düşük olması gençlerin Tekirdağ'ın sosyo-ekonomik ortamını yeteri kadar gelişkin bulmamalarından kaynaklanmaktadır.

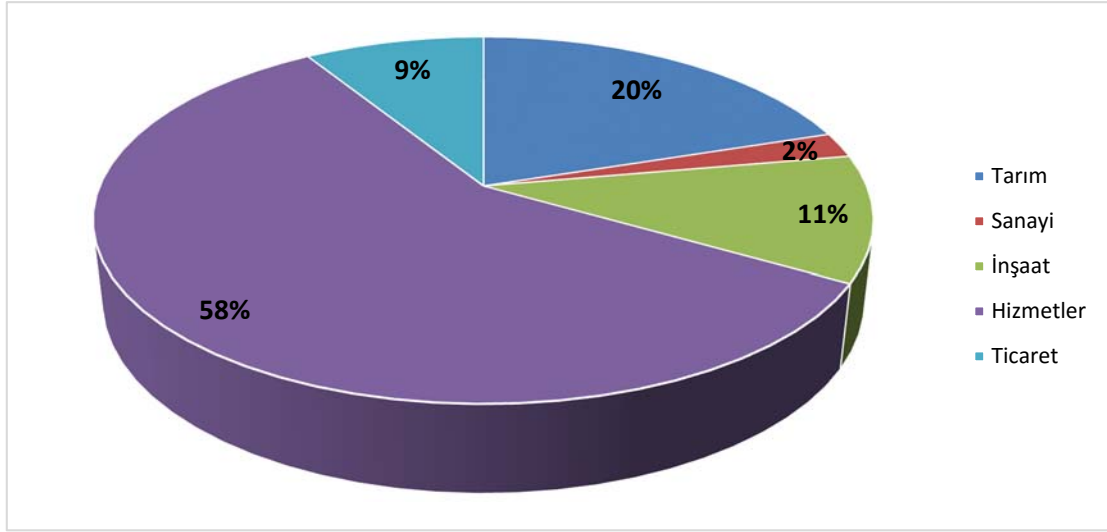
Şekil 94 Tekirdağ'ın Gelişiminin Hızlandırılması İçin Ne Yapılmalı?

Şekil 95 Tekirdağ'da Hali Hazırda Gelişmiş Olan ve İleride Daha Da Gelişeceğini Düşündüğünüz Sektörler

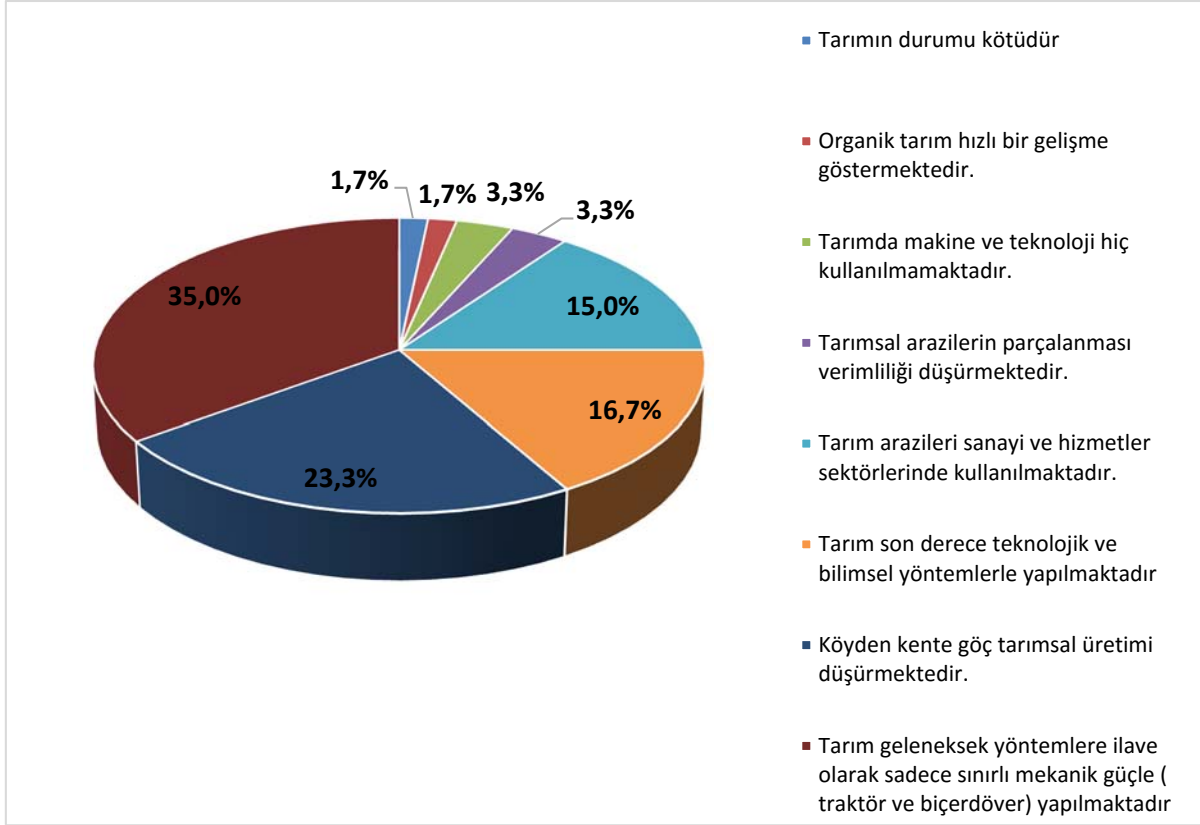

Şekil 96 Tekirdağ'da Şu Anda Önemli Bir Gelişme Göstermemiş Olmasına Rağmen Potansiyeli Yüksek Sektörler

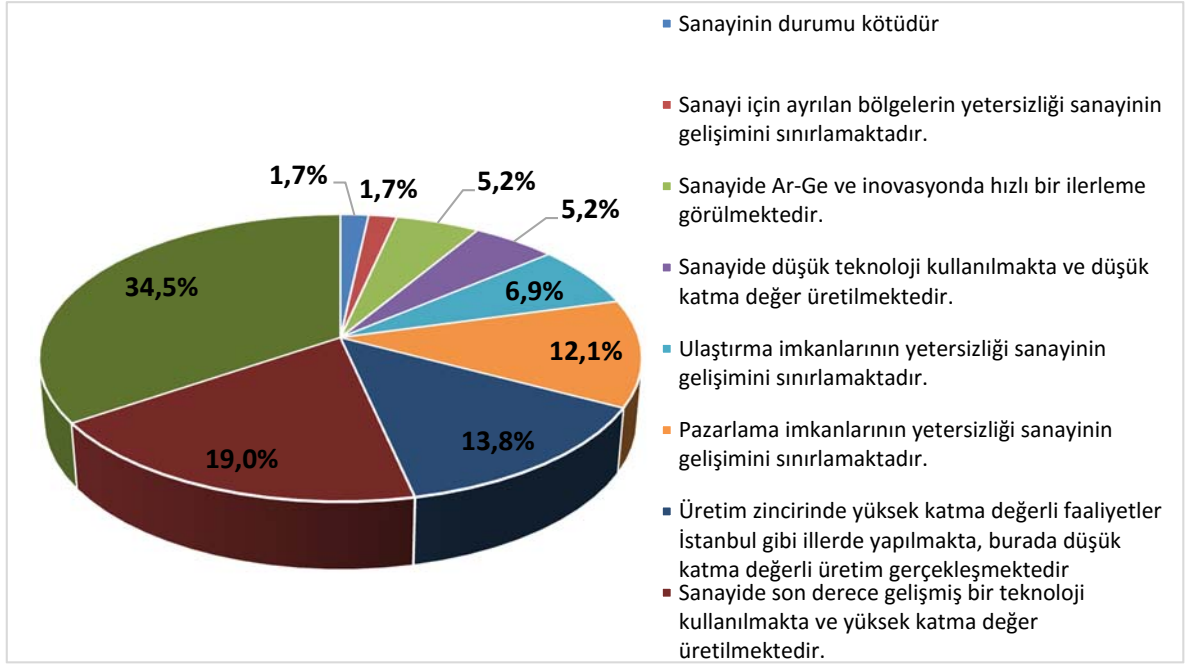
Tekirdağ'da şu anda önemli bir gelişme göstermemiş olmasına rağmen potansiyeli yüksek sektör, gençlerin yarıdan fazlasına göre hizmetler sektörüdür. Tekirdağ'da sanayi sektörünün gelişiminin gerektirdiği hizmetler sektörü faaliyetleri şehirden karşılanmak yerine şimdiye kadar İstanbul gibi büyük kentlerden temin edilmiştir. Fakat gençler bundan sonra hizmetler sektörünün Tekirdağ'da daha hızla gelişeceğini düşünmektedir. Benzeri biçimde gençlerin %20'sine göre yeterince verim alınamayan tarım sektörünün ileride gelişme potansiyeli vardır. Tarımın geleneksel yöntemlerle yapıldığını düşünenlerin oranı gençler arasında %35'e çıkmaktadır. Ancak farklı görüşler de mevcuttur. Gençlerin %16'sı da son derece teknolojik metotlar kullanıldığını belirtmektedir. Dolayısıyla bu durum tarımda ikili bir yapının devam ettiği izlenimini vermektedir.

Şekil 97 Tekirdağ'da Tarımın Durumu

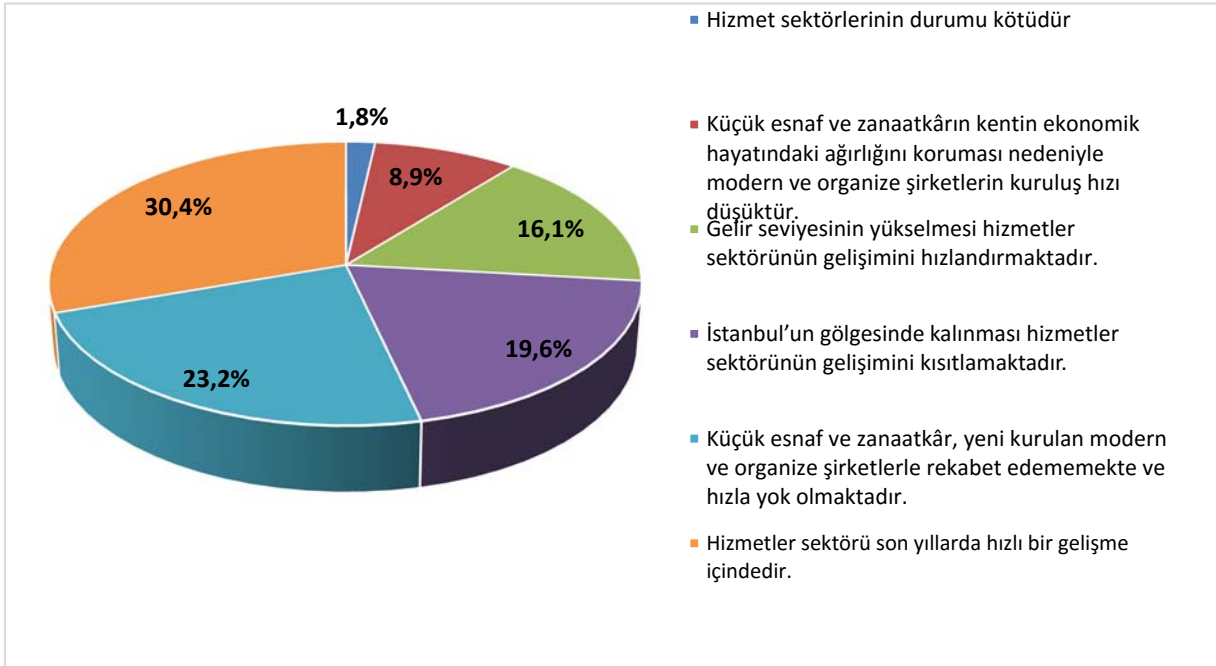

Gençlerin üçte birine göre sanayinin durumu orta derecede gelişmiş bir teknoloji kullanımı ve ortalama katma değer düzeyinde bir üretim olarak tanımlanmaktadır. Gençler ulaşım, pazar imkânlarının sanayiye kısıtladığını düşünmektedir. Ayrıca üretim zincirlerinde yüksek katma değerli üretimin İstanbul'da yapıldığını, Tekirdağ'da düşük katma değerli ürünler yapıldığını düşünenlerin oranı ise gençlerin toplamda %20 ile azımsanmayacak ölçüdedir. Gençler sanayinin durumuna ilişkin iş insanlarına göre daha olumsuz bir bakış açısına sahip görünmektedirler. Nitekim sanayide Ar-Ge ve inovasyon ile hızlı bir ilerleme olduğunu ve gelişmiş bir teknoloji kullanıldığını düşünen gençler toplam katılımcıların sadece dörtte birini oluşturmaktadır. Oysa bu oran iş insanları anketinde üçte bire çıkmaktadır.

Şekil 98 Tekirdağ'da Sanayinin Durumu

Şekil 99 Tekirdağ'da Hizmet Sektörlerinin Durumu

Hizmetler sektörünün durumuna ilişkin gençlerin yarısına yakını hizmet sektörlerinde belli bir gelişim olduğunu konusunda hemfikirdir. Hizmetler sektörünün modern ve organize şirketlere devrolması, hizmetler sektörünün hızla geliştiğinin belirtilmesi ve gelir seviyesini yükselmesinin hizmetler sektörünü geliştirdiğini belirtenlerin oranı toplamda %70'dir. Ancak, hizmetler sektörünün İstanbul'un gölgesinde kaldığı için nedeniyle yeterince gelişemediğini düşünenler ve küçük esnaf ve zanaatkârın ağırlığı modern hizmetler sektörünün gelişmesinde engel olarak görenler de mevcuttur. Nitekim Tekirdağ'da esnaf sayısının nüfusa oranının % 2,6 ile %2,05 olan Türkiye ortalamasının bir parça üzerinde olduğu dikkate alındığında, modern hizmet sektörlerinin penetrasyonunun ilde nispeten düşük olduğu görülmektedir.

KISIM 5 TEKİRDAĞ İÇİN 2023 SENARYOLARI

TEKİRDAĞ İÇİN 2023 SENARYOLARI

Türkiye'nin parlak bir ekonomik performans sergilediği 2000'li yıllarda, Tekirdağ İstanbul'u terk eden sanayiye ev sahipliği yapması sayesinde ciddi bir ivme yakalamıştır.

Tekirdağ, TÜRKONFED tarafından yayımlanan "Orta Gelir Tuzağı'ndan Çıkış: Hangi Türkiye?" başlıklı çalışmada orta-yüksek gelir grubunda olan 14 ilden oluşan 6 bölgeden birisinde yer almaktadır. (Erinç Yeldan, 2012, s. 79-80).

Literatürde ülkelerin orta gelir seviyesine ulaştıktan sonra büyüme hızlarının düşmesi ve uzun yıllar boyunca yüksek gelirli ülke kategorisine geçememeleri Orta-Gelir Tuzağı olarak tanımlanmaktadır (Felipe, 2012). Tekirdağ'ın geçmiş dönem eğilimleri ile büyümeye devam etmesi durumunda önümüzdeki on sene içinde Orta Gelir Tuzağından çıkması muhtemeldir. Ancak, kişi başına gelir seviyesinin orta gelir tuzağından çıkmasına imkân verecek bir makroekonomik çerçevenin tasarlanması, Tekirdağ'ın geleceğine ilişkin alınacak kararlara ışık tutma imkânı sağlayacaktır.

Eldeki mevcut veri setinin incelenmesi, yüz yüze görüşmelerden ve düzenlenen çalıştay ve anketten elde edilen bulgular, Tekirdağ için ekonomik kalkınma modelinin yerel dinamikleri dikkate almaksızın sadece merkezi otorite tarafından belirlenmesinin zorluklarına işaret etmekte ve yerel hassasiyet ve tercihleri mutlaka dikkate alacak bir kalkınma anlayışının gerekli olduğunu düşündürmektedir.

Kendi iç tutarlılığı olan bir çerçeve, Tekirdağ'ın gelişmesini sürdürmesinin koşullarının temel parametreler bazında görülmesini, benimsenen kalkınma modelinin sağlayabileceği gelir artışının boyutlarını ve bu kalkınma modelinin hayata geçirilmesinin koşulları hakkında fikir sahibi olunabilmesini sağlayacaktır.

Tekirdağ'da dikkat edilmesi gereken bir nokta ilin sanayileşme sürecinin çok ciddi çevre sorunlarına ve sosyo ekonomik yapıda bozulmalara yol açmış olmasıdır.

İlin özellikle Çorlu ve Çerkezköy gibi ilçelerinde kısa sürede yaşanan aşırı hızlı sanayileşmenin bazı olumsuz sonuçlara da yol açmış olduğu dikkati çekmektedir. Bu sorunların başında çevre kirliliği ve sosyal dokudaki hızlı değişim gelmektedir.

Tekirdağ'daki ekonomik kalkınmanın temel belirleyicisi İstanbul'da sıkışmış olan sanayi ve hizmet sektörlerinin taşma etkisiyle bölgelerdeki aktivitenin hızlanması olmuştur. İlde yeni kurulması planlanan OSB'ler ve ulaşım altyapısındaki iyileştirmelerin, özellikle de İstanbul ile bütünleşmeyi sağlayacak olan hızlı trenin hayata geçmesiyle birlikte, Tekirdağ büyük ölçeklerde yatırım çekmeye devam edecektir. Ancak üretimin İstanbul'dan Tekirdağ'a kayması, İstanbul'un çevre sorunlarını hafifletirken, Tekirdağ'ın sorunlarını ağırlaştırma potansiyeline sahiptir. Yeni yatırımlarla beraber Tekirdağ büyük nüfus göçlerine de sahne olmaya devam edecektir.

Yapılan çalıştay, sektörel rekabet gücü ayrıştırma analizi, görüşmeler ve anket sonuçları, Tekirdağ'ın gelişiminin İstanbul'un ve dolayısıyla Türkiye'nin büyüme süreci ile paralel

gitmiş olduğunu göstermektedir. Bu nedenle İstanbul'un gelişiminde bir sıkıntı olması durumunda Tekirdağ'ın da çok büyük bir yara alacağı aşikârdır. Bir başka ifadeyle, Tekirdağ'ın ekonomik gelişimi her şeyden önce Türkiye ekonomisinin performansına bağlı olacaktır.

Yine bu çalışma çerçevesinde yapılmış olan kalitatif ve kantitatif analiz, Tekirdağ'da sanayinin orta ve düşük teknoloji segmente, hizmetler sektörünün ise geleneksel hizmetlere sıkışmış olduğunu ve ciddi bir verimlilik sorunu yaşandığını ortaya koymaktadır. Yapılan hesaplamalardan sanayide verimliliğin Türkiye ortalamasının pek az üzerinde olduğu, hizmetlerde ise altında olduğu tahmin edilmektedir. Bu üretim yapısı, Tekirdağ'da istihdam yaratılmasına katkıda bulunuyor olsa da, gelişmenin belli bir noktada tıkanmasının kaçınılmaz olduğuna işaret etmektedir. Bu eğilimlerin devamı halinde Tekirdağ'ın orta gelir tuzağından çıkışının zorlaşacağı görülmektedir.

Tekirdağ için geliştirilecek kalkınma modelinin ayırt edici özelliği, ilde mevcut olan çevreci olmayan geleneksel sanayi alt yapısının ileri teknoloji, yüksek katma değer üreten ve temiz üretim yapan bir sanayi yapısına doğru evrilmesidir. Sanayinin bileşimindeki bu değişim, ilde kronik hale gelmeye başlayan çevre sorunlarının önüne geçilebilmesi açısından da gereklidir. Aksi halde göstergeler, mevcut ekonomik modelin sıkışma işaretleri verdiğini ve gelişmenin sürdürülebilir olmadığını ortaya koymaktadır. Ancak bu değişimin, çok daha sofistike bir işgücü gerektireceği ve kentin sosyal dokusunun bu işgücünün taleplerine cevap verebilecek biçimde değişmesi gerektiği de açıktır.

Bu özellikleriyle Tekirdağ modeli, gerek Türkiye'deki birçok ilden gerekse Trakya'daki diğer illerden farklı bir yönelim ortaya koymaktadır.

Modelin hayata geçirilmesi halinde, ulaştırma altyapısındaki gelişmeler sayesinde adeta İstanbul'la bütünleşmesi beklenen Tekirdağ'da modern bir ekonomik ve sosyal hayatın ortaya çıkması ve bu sayede Tekirdağ'ın orta gelir tuzağı riskini tamamen elimine etmesi mümkün olacaktır.

Bu bölümde üç sektörlü bir model vasıtasıyla Tekirdağ'da kişi başı gelirin orta gelir tuzağından çıkmasını sağlayacak koşullar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tekirdağ'da mevcut dinamiklerinin geçmiş dönem gibi olması durumunda Tekirdağ'ın büyüme çizgisini sürdürmesi ve gelecek on yıllık süre zarfında orta gelir tuzağından çıkabilmesi olasıdır. Ancak bu durum olumsuz çevre ve sosyo-ekonomik sonuçlar pahasına elde edilebilecektir.

Tekirdağ'da büyümenin ne ölçüde hızlanması gerekeceğini ve bu hızlanmanın hangi sektörlerde olması gerektiğini, bu koşullarda istihdam piyasalarının görünümünün ne olacağını ana hatlarıyla ortaya koymak üzere üç senaryolu bir model tasarlanmıştır. Geçmiş büyüme eğilimlerinin aynen devam edeceğinin varsayıldığı baz senaryonun yanı sıra tarım sektörü dışında verimlilik artışının Türkiye ortalamalarında seyredeceği ve sektörel yapının da Türkiye genelinde öngörülen değişime uygun olarak değişeceği ikinci bir senaryo ile

çalıştay bulguları uyarınca sanayi sektörlerinin toplam üretim içindeki ağırlığının artacağı üçüncü bir senaryo daha kurgulanmıştır. Bu bölümde önce tasarlanan model anlatılmakta, ardından kurgulanan senaryolar ve sonuçları tartışılmaktadır.

Bu egzersiz Türkiye ekonomisi geçmiş performansı ile devam ederken Tekirdağ'ın da kendi geçmiş performansını sürdürmesinin Tekirdağ'daki gelir seviyesinin orta gelir tuzağından kurtulmasına imkân verdiğini ortaya koymaktadır. Ancak düşük katma değerli sanayi üretiminde büyümek olarak özetlenebilecek geçmiş performansın devam ettirilmesi durumunda Tekirdağ, TR21 içindeki liderliğini sürdürmekte zorlanacak, aradaki fark, Kırklareli lehine daralacaktır. 2023 yılında Tekirdağ'da kişi başı gelir ise 22,924 dolar olurken, aynı varsayımlar altında hesaplanan kişi başı gelir Kırklareli'de 22,819 dolara yükselmektedir. Tekirdağ'ın TR21 içindeki liderliğini sürdürebilmesi için üretimin yüksek katma değerli sektörlere kayması gerektiğini göstermektedir.

MODELİN TEMEL PARAMETRELERİ VE VARSAYIMLAR

Çalışmanın ikinci kısmında, 1990'lı yıllarda Tekirdağ'da kişi başına gelirin Türkiye ortalamasına kıyasla yüksek olsa da bu farkın zaman içinde azalmakta olduğu vurgulanmıştır. 2000'li yıllardan sonra il bazında kişi başına gelir için elimizde açıklanmış veriler bulunmamaktadır. Bununla birlikte 2000'li yıllarda Tekirdağ'da gelir seviyesinin bölgenin diğer illerine oranla artmayıp gerilediğine ilişkin bir görünüm vardır.

Gerek Tekirdağ'da yapılan mülakatlar ve anket, gerekse eldeki diğer veriler ve bulgular Tekirdağ'da kişi başına gelirin büyüme hızının Türkiye ortalamasından ve TR21 ortalamasından daha yüksek olsa da düşmektedir. Tekirdağ yoğun göç alan bir ildir. Bazı yıllarda net göç hızının en yüksek olduğu ildir Bu nedenle üretimde hızlı bir artış görülmesine karşılık kişi başı gelir seviyesinde performans kaybı olduğu dikkati çekmektedir. İşsizlik oranı düşük olan Tekirdağ'da küresel krizde artan işsizlik sorunu sonradan hafiflemiştir.

Tekirdağ'ın gelişiminin şimdiye kadar olduğu gibi çevreye duyarlı bir gelişme göstermemesi durumunda ciddi sorunların ortaya çıkması, oluşacak çevre kirliliğinin tarımı ve daha nitelikli sanayinin gelişmesini kısıtlaması kaçınılmazdır. Dolayısıyla, Tekirdağ'ın 2023 vizyonunun önemli bir boyutunun sektörel yapıdaki değişim olması gerekir.

Tekirdağ örneğinde, sektörel yapıda katma değer nispeten düşük olduğu sektörlerin ağırlığı dikkati çekmektedir. Bu sektörlerin gelişiminde esas belirleyici faktör etkinlik artışı değil, şehre dışarıdan getirilen sermaye ve alınan göç sayesinde artan iş gücü olmuştur. Bu anlamda Tekirdağ'ın gelişimi yerli kaynaklara değil, dışarıdan getirilen kaynaklara bağlı olmuştur. Sermaye ve emek birikimine dayalı büyüme süreçleri, üretim teknolojileri gereği bir üst limite ulaştıktan sonra yavaşlamakta ve kişi başına gelir seviyesi durağanlaşmaktadır. Bu nedenle Tekirdağ ekonomisinin sürdürülebilir yüksek hızlarda büyümeye devam etmesinin yolu verimlilik artışı ve sektörel yapının daha temiz ve yüksek teknoloji modern işkollarına göre değişiminin sağlanmasından geçmektedir. Tekirdağ'ın orta gelir tuzağından kurtulması için büyüme dinamikleri üzerinde sektörel yapının etkisi mutlaka dikkate alınmalıdır.

Sektörel yapıdaki değişimin yönetilebilmesi için gerek duyulan işgücünün ya kent dışından gelmesi ya da mevcut işgücünün gerekli becerilerle donatılması gerekecektir. Bu açıdan Tekirdağ'da kent dokusunun iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Tekirdağ'da yapılan yüz yüze görüşmeler, anketler ve çalıştay, kentin zedelenmiş olan sosyal dokusunun ve zarar görmüş olan tabiatını daha fazla bozmayacak bir sanayileşme ve bu sanayinin ihtiyaç duyacağı hizmetler sektörlerinin gelişmesinin uygun bir seçenek olacağını ortaya koymuştur.

Tekirdağ'ın kişi başına verimlilik seviyesinin Türkiye'deki ortalama arasındaki farkın daha hızlı açılabilmesi için ya ülke genelinde verimliliğin yüksek olduğu sektörlerde uzmanlaşması (sektörel etki), ya ülke genelinden daha verimli olduğu sektörlerde uzmanlaşması (verimlilik etkisi) ya da görece olarak daha verimli olduğu sektörlerde görece olarak uzmanlaşması (tahsis etkisi) gerekecektir.

2023 yılında Türkiye'nin dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girmesi ve orta gelir tuzağından çıkabilmesi için, tüm bölgelerde kişi başına gelir seviyelerinde artış olması gerekmektedir. Bu nedenle Tekirdağ'da kişi başına gelirin artması sadece Tekirdağ için değil, Türkiye için de önemlidir.

Bu bölümde, farklı büyüme stratejileri doğrultusunda Tekirdağ'da kişi başına gelir seviyesinin Türkiye ortalaması ile arasındaki farkın açılmasının yolları araştırılmıştır. Bu çerçevede, geçmiş dönem eğilimlerinin devam edeceği varsayımıyla bir baz senaryo kurgulanmış, ayrıca, tarım dışında verimlilik artışının Türkiye ortalamalarında seyredeceği ve sektörel yapının da Türkiye genelinde öngörülen değişime uygun olarak değişeceği ikinci bir senaryo ile çalıştay bulguları uyarınca sanayi ve hizmet sektörlerinin toplam üretim içindeki ağırlığının artacağı üçüncü bir senaryo daha kurgulanmıştır. Bu bölümde önce tasarlanan model anlatılmakta, ardından kurgulanan senaryolar ve sonuçları tartışılmaktadır. Senaryo denklemleri, senaryoların oluşturulmasında kullanılan varsayımlar, veri kaynakları ve parametrelere ilişkin ayrıntılı bilgiler bu bölümün sonundaki ekte yer almaktadır.

NÜFUS, İŞ GÜCÜNE KATILIM VE İSTİHDAM

Senaryolarda nüfus projeksiyonları için TÜİK verileri kullanılmıştır. 2023 için yapılan nüfus projeksiyonlarına göre Tekirdağ'ın ortalama yaş rakamları Türkiye rakamlarına göre bir hayli küçüktür. Türkiye'de 2012'de 30,1 olan ortalama yaş 2023 yılında 34'e yükselecektir. Tekirdağ'da ise ortalama yaşın 32,2'den 36'ya yükseleceği varsayılmaktadır.

TÜİK tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarındaki 1 numaralı senaryoda 15+ yaş olarak alınan çalışabilir yaştaki nüfusun toplam nüfusa oranı 2013 yılında %75'den 2023 yılında %79'a yükselecektir.

Nüfus dinamikleri açısından Tekirdağ, Türkiye'ye en benzeyen Trakya ilidir. 2012 yılında Kaba Doğum hızı binde 14,7 ile binde 17 olan Türkiye ortalamasından sadece on binde 2 puan düşüktür. Türkiye'de 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %24,5 iken bu oran

Tekirdağ'da %21,2'dir. 15-65 yaş arasındaki çalışabilir yaştaki nüfusun oranı Türkiye genelinde %67,3 iken Tekirdağ'da bu oran 71'dir.

Tablo 61 Nüfus Projeksiyonları, Tekirdağ, TR21 ve Türkiye (2008-2023)

	Nüfus			Çalışabilir yaştaki nüfus (15+)		
	Tekirdağ	TR21	TOPLAM TR	Tekirdağ	TR21	TOPLAM TR
2008	770.772	1.502.358	71.052.000	602.964	1.205.357	53.070.000
2009	783.310	1.511.952	72.039.000	612.770	1.214.279	54.046.000
2010	798.109	1.521.328	73.142.000	624.256	1.222.673	55.024.000
2011	829.873	1.569.388	74.224.000	651.834	1.268.508	55.986.000
2012	852.321	1.593.247	75.176.000	670.308	1.290.626	56.947.000
2013	874.475	1.613.616	76.055.000	688.794	1.309.230	57.824.000
2014	893.275	1.640.711	76.903.000	707.406	1.333.430	58.711.000
2015	913.614	1.663.923	77.738.000	726.521	1.358.192	59.593.000
2016	933.870	1.686.865	78.559.000	746.152	1.383.529	60.463.000
2017	954.049	1.709.547	79.366.000	766.314	1.409.455	61.328.000
2018	974.132	1.731.941	80.159.000	787.020	1.435.987	62.145.000
2019	994.121	1.754.069	80.936.000	808.286	1.463.139	62.947.000
2020	1.014.027	1.775.952	81.699.000	830.127	1.490.928	63.739.000
2021	1.033.863	1.797.546	82.447.000	852.558	1.519.368	64.522.000
2022	1.053.632	1.818.889	83.178.000	875.595	1.548.478	65.275.000
2023	1.073.331	1.839.961	83.894.000	899.254	1.578.274	65.995.000

Senaryolarda nüfus projeksiyonları için TÜİK verileri kullanılmıştır. Tekirdağ nüfus projeksiyonları ve 15+ yaştaki nüfusun 2009-2013 dönemindeki artış oranı ile artacağı varsayımı kullanılarak çalışma yaşındaki nüfus serisi oluşturulmuştur. Buna göre, çalışma yaşındaki nüfusun toplam nüfusa oranının 2023 yılında %84 civarında olacağı öngörülmüştür.

İl bazında istihdam verileri oran olarak 2008-2012 yılları için mevcuttur. İl düzeyinde üretilmiş olan temel işgücü göstergeleri, dolaylı olarak elde edildiği için değişim katsayısı, güven aralıkları ve istatistiksel anlamlılık düzeyleri de verilmektedir. İl bazındaki bu oranlar kullanılarak Tekirdağ ili için toplam işgücü, istihdam ve işsizlik verileri türetilmiştir.

İstihdamın sektörel dağılımı için Nüfus ve Konut Araştırması 2011 bulguları ile TR21 için mevcut olan sektörel dağılım karşılaştırılmıştır. TR21 içinde tarım sektörünün payı 2004'te % 34,2'den 2011'de %19,5'a gerilemiştir. Yapılan hesaplamalarda, Tekirdağ'da tarım sektörünün payının 2004'te % 29'dan 2011'de %15'e gerilemiş olduğu görülmüştür. Benzeri biçimde 2004-2011 döneminde sanayi sektörünün payı TR21'de %26,5'ten %38,6'ya yükselirken, Tekirdağ'da %34'den %46'ya yükselmiştir. Hizmetler sektörünün payı ise TR21'de %39,1'den %41,9'a yükselirken, Tekirdağ'da %38 civarında kalmıştır.

Bu çalışmada hesaplanmış olan istihdam yapısı Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı'nda 2000 yılı verileri baz alınarak hesaplanan istihdam yapısından farklılık göstermektedir. Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı'na göre Tekirdağ'da, tarımın toplam çalışan sayısı içindeki payının 2000 yılında %39'dan 2023 yılında %18'e düşmesi, sanayi sektörünün %26'dan %31'e, hizmetler sektörünün ise %35'ten %51'e büyümesi öngörülmektedir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009, s. 4).

Senaryo sonuçları: İstihdam modülü*			
		2011	Baz Senaryo
İstihdam			
	Tekirdağ	332 973	564 328
	TR21	632 000	982 978
	TOPLAM TR	24 110 000	34 764 270
Tarım istihdamı			
	Tekirdağ	51 416	27 819
	TR21	123 000	130 896
	TOPLAM TR	6 143 000	6 672 044
Sanayi istihdamı			
	Tekirdağ	154 721	349 808
	TR21	244 000	453 497
	TOPLAM TR	6 380 000	9 865 478
Hizmetler istihdamı			
	Tekirdağ	126 835	186 702
	TR21	265 000	398 586
	TOPLAM TR	11 587 000	18 226 748
İşsizler			
	Tekirdağ	32 706	33 676
	TR21	61 000	59 900
	TOPLAM TR	2 615 000	4 107 512
İş gücüne katılma oranı (%)			
	Tekirdağ	56	67
	TR21	55	66
	TOPLAM TR	48	59
İstihdam oranı (%)			
	Tekirdağ	51	63
	TR21	50	62
	TOPLAM TR	43	53
İşsizlik oranı (%)			
	Tekirdağ	9	6
	TR21	9	6
	TOPLAM TR	10	11
Tarım İstihdamı oranı, %			
	Tekirdağ	15	5
	TR21	19	13
	TOPLAM TR	25	19
Sanayi istihdamı oranı, %			
	Tekirdağ	46	62
	TR21	35	46
	TOPLAM TR	26	28
Hizmetler istihdamı oranı, %			
	Tekirdağ	38	33
	TR21	38	41
	TOPLAM TR	48	52

Kaynak: yazarın hesaplamaları

* Bu verilerde inşaat sektörü sanayi sektörü içindedir. TL cinsinden rakamlar 2011 sabit fiyatlarıyla, dolar cinsinden rakamlar ise 2011 yılı dolar kurlarıyla ifade edilmiştir.

**İlgili veri 2011-2023 ortalamasını ya da 2011-2023 dönemi ortalama reel büyüme hızını gösterir.

GSKD, KİŞİ BAŞI GELİR VE BÜYÜME

Senaryo analizi için ilk etapta bir baz senaryo oluşturulmuştur². Baz senaryoda Türkiye ekonomisinin ve Tekirdağ ekonomisinin geçmiş dönem büyüme hızları ile büyüyeceği varsayılmıştır. Geçmiş dönem büyüme hızlarının hesaplanacağı dönem olarak 2004-2011 dönemi seçilmiştir.

Bölgeler itibariyle GSKD rakamları 2004-2011 dönemi için mevcuttur. Bu nedenle daha uzun bir zaman dilimi alınamamaktadır

Bölgesel veriler cari fiyatlarla verilmektedir. Bu nedenle, sabit fiyatlara dönüştürmek için GSYH verilerinden türetilen sektörel deflatörler bölgesel deflatörlerle ağırlıklandırılarak bölge için sektörel deflatörler türetilmiştir.

Tekirdağ için GSKD verileri oluşturulurken 3 alternatif yöntem denenmiştir.

TR21 bölgesine benzer bir gelir yapısı varsayımı ile hesaplama

İller bazında GSYH verilerinin bulunduğu 1987-2001 döneminde Tekirdağ'ın TR21 bölgesini oluşturan Tekirdağ, Edirne, Kırklareli illerinin GSYH'ları toplamı içindeki payı ortalama %42 olarak hesaplanmaktadır. 2004-2011 döneminde nüfus verileri üzerinden yapılan analizde de bu dönem içinde çalışma çağındaki nüfus oranı olarak Tekirdağ'ın TR21 içindeki payının ortalama %53 olduğu görülmektedir. Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde de katılımcılar Tekirdağ'ın TR21 GSKD'si içindeki oranını %53 olarak tahmin etmiştir. Bu iki rakamın birbirine çok yakın olması, Tekirdağ için GSKD rakamını TR21 bölgesinin %53'ü olarak alabileceğimizi göstermektedir.

Bu durumda kişi başı gelir 11,962 \$ olarak hesaplanabilmektedir.

Sektörel dağılım parametrelerinden yola çıkarak hesaplama

Eldeki bilgiler, Tekirdağ'da TR21'e kıyasla sanayinin payının çok daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Örneğin TR21'deki imalat sanayi girişimleri içinde Tekirdağ'ın payı %60,5, Nüfus ve Konut Araştırması 2011 bulgularına göre TR21 içindeki sanayi istihdamında Tekirdağ'ın payı %46,6'dır. SGK'dan elde edilen verilere göre, sanayi sektöründe Tekirdağ'ın TR21 istihdamındaki payı %70,3 ve girişimler içindeki payı ise %59'dur. Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde katılımcılara göre TR21 sanayi katma değerinin %67'si Tekirdağ'da üretilmektedir.

Bu nedenle TR21 verilerinden Tekirdağ rakamları türetilirken, sanayi sektörünün TR21'deki payının %63 olduğu varsayılmıştır.

Eldeki bilgiler, Tekirdağ'da TR21'deki diğer illere kıyasla tarımın payının da yüksek olduğunu düşündürmektedir. Örneğin TR21'deki tarım girişimleri içinde Tekirdağ'ın payı %42, Nüfus

² Senaryo analizlerinde kullanılan veriler için Ek'te yer alan İstatistikî Tablolar bölümüne bakılabilir.

ve Konut Araştırması 2011 bulgularına göre TR21 içindeki tarım istihdamında Tekirdağ'ın payı %15,4'tür. SGK'dan elde edilen verilere göre, tarım sektöründe Tekirdağ'ın TR21 istihdamındaki payı %24 ve girişimler içindeki payı ise %32'dir. Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde katılımcılara göre TR21 tarım katma değerinin %41'si Tekirdağ'da üretilmektedir. Farklı tarımsal ürün değerlerine bakıldığında, Tekirdağ'ın TR21 bölgesi içindeki payı %31-%44 arasında değişmektedir. Ürün değerleri ve GSKD arasındaki ilişki dikkate alınarak yapılan hesaplamalarda 2003-2013 döneminde Tekirdağ'ın tarımsal hasılanın TR21 bölgesinin tarımsal hasılası içindeki oranının %35 ile %40 arasında değişmekte olduğu görülmüştür

Bu nedenle TR21 verilerinden Tekirdağ rakamları türetilirken, tarım sektörünün TR21'deki payının %41 olduğu varsayılmıştır.

Hizmetler sektöründe Tekirdağ'ın TR21 içindeki payı ise % 47 olarak alınmıştır.

Bu verilerle yapılan hesaplama göre kişi başına gelir rakamı Tekirdağ için 13,858 \$ olarak hesaplanmıştır.

TR21 bölgesinde iller arasında verimlilik farklılıklarını dikkate alarak hesaplama

TR21 bölgesinde iller arasında önemli verimlilik farklılıkları olmadığı varsayıldı. Bu durumda her bir sektörün GSKD rakamı TR21 için verimlilik rakamları ile sektörel istihdam payları çarpılarak hesaplandı.

Bu yöntemle kişi başı GSYH rakamı Tekirdağ için 12,264 dolar olarak hesaplanmıştır

Her üç yöntemle yapılan Tekirdağ'da kişi başına gelir hesaplamaları birbirine oldukça yakın sonuçlar vermiştir. Özellikle 2011 yılı rakamları her üç hesaplama altında da birbirine çok yakındır. Bölgede yapılan gözlemler, anket ve çalıştay sonuçları dikkate alındığında bu üç yöntem arasında 2. Alternatif tercih edilmiştir.

BAZ SENARYO: GEÇMİŞ DÖNEM EĞİLİMLERİNİN DEVAMI

Bu senaryoda değişkenlerin Onuncu Plan hedefleri ve geçmiş dönem eğilimlerine uygun seyredeceği kabulü yapılmıştır.

Sektörlerin TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde gözlemlenen büyüme hızlarıyla büyümeye devam edecekleri varsayılmıştır.

Çalışan başına GSKD olarak ölçülen verimlilik rakamları için, sanayi ve hizmet sektörlerinde Türkiye'de 2004-2011 döneminde elde edilen artış hızlarının geçerli olacağı varsayılmıştır. Tarım sektöründe ise TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde gözlemlenen verimlilik artışının önümüzdeki dönemde de geçerli olacağı varsayılmıştır. TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde gözlemlenen büyüme hızlarının Türkiye ortalamasının üzerinde olması, bu varsayım altında bölgenin ekonomik gelişiminin hızlı olmaya devam edeceğini ve Türkiye'nin kalanı ile aradaki farkın büyümeye devam edeceğini ortaya koymaktadır.

ÜRETİM

Tekirdağ'a ilişkin katma değer gözlemleri yapılamadığı için, senaryoları oluştururken TR21 bölgesindeki eğilimlerin Tekirdağ için de geçerli olacağı kabul edilmiştir. Nitekim 2004-2012 döneminde cari fiyatlarla Tekirdağ'da tarımsal üretim değerindeki artış %5 olurken, aynı oran TR21 bölgesi ve Türkiye genelinde %7,8 olmuştur. Gelecek dönemde de Tekirdağ'da tarımın büyüme hızının Türkiye ortalamasının altında kalması şaşırtıcı olmayacaktır.

TR21 bölgesindeki sanayileşme eğilimine paralel olarak bölgede tarımsal üretim ve istihdam artışı Türkiye ortalamasının altındadır. Fakat sanayileşme eğilimlerinin etkisi altında Tekirdağ'da tarımda çalışan sayısı hızla azalmaktadır. Tarımda çalışanların sayısı genelde TR21 bölgesinde 2004 yılından sonra azalma eğiliminde olmuş, ancak 2008 küresel krizin etkisiyle yeniden tarım istihdamında 2009 yılında bir artış görülmüş, ancak 2010 yılından itibaren tarım istihdamı yeniden azalma eğiliminde olmuştur. Bu nedenle tarımın Tekirdağ'ın da TR21 bölgesine yakın artmış olduğu düşünülmektedir. Tarımın yanı sıra hizmetler ve sanayi sektörleri için de Tekirdağ'ın TR21 bölgesine paralel bir gelişme gösterdiği varsayılmıştır.

2004-2011 döneminde Türkiye'ye oranla TR21'de nüfus artış hızı ve GSKD artış hızı daha yüksek olmuş, bunun sonucunda kişi başı gelir artış hızı Türkiye ortalamasının üzerine çıkmış ve TR21, Türkiye ortalaması ile arasındaki farkı açmaya devam etmiştir. İstihdama katılma oranı ve istihdam da Türkiye ortalamasının üzerinde artmıştır. Sektörler itibarıyla verimlilik artışına bakıldığında TR21 bölgesinde hizmetlerde verimlilik artışının Türkiye ortalamasına yakın olduğu, buna karşılık sanayi sektöründe verimlilik artışının düşük, tarım sektöründe ise yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 62 Sektörel Katma Değer Artış Hızı (%), 2004 – 2011

2004-2011, Sektörel katma değer artış hızı	Sabit Fiyatlarla		Cari Fiyatlarla	
	TR21	Türkiye	TR21	Türkiye
Tarım	-2,4	2,5	5,9	6,7
Sanayi	8,4	5,2	17,0	12,5
Hizmet	5,2	5,5	14,2	13,4
GSKD	5,5	5,1	14,1	12,8

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları

2004-2011 döneminde sanayi sektöründe cari fiyatlarla verimlilik artışı Türkiye'de %8,3, TR21 bölgesinde ise %7,6 olmuştur. Hizmetler sektöründe ise verimlilik artışı Türkiye'de %9,4, TR21 bölgesinde ise %9,8 olmuştur. Oluşturulan sabit fiyatlarla GSKD rakamları da benzer bir eğilimi yansıtmaktadır.

Tekirdağ İçin Plansız Sanayileşme Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları

		Senaryo sonuçları: Üretim modülü*	
		2011	Baz Senaryo
GSKD, 000TL			
	Tekirdağ	17 063 899	36 507 843
	TR21	31 168 871	63 645 352
	TOPLAM TR	1150 453 139	2115 803 924
Tarım GSKD, 000TL			
	Tekirdağ	1 245 339	925 764
	TR21	3 037 411	2 257 960
	TOPLAM TR	103 635 252	139 167 757
Sanayi GSKD, 000TL			
	Tekirdağ	8 165 042	21 567 410
	TR21	12 186 630	32 190 164
	TOPLAM TR	316 326 396	584 087 544
Hizmetler GSKD, 000TL			
	Tekirdağ	7 653 519	14 014 669
	TR21	15 944 831	29 197 228
	TOPLAM TR	730 491 491	1392 548 623
Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
	Tekirdağ	51 247	64 693
	TR21	49 318	64 747
	TOPLAM TR	47 717	60 861
Tarımsal Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
	Tekirdağ	24 221	33 278
	TR21	24 694	33 929
	TOPLAM TR	16 870	20 858
Sanayi Sektöründe Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
		1	
	Tekirdağ	52 773	61 655
	TR21	49 945	58 352
	TOPLAM TR	49 581	59 205
Hizmetler Sektöründe Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
	Tekirdağ	60 342	75 065
	TR21	60 169	74 849
	TOPLAM TR	63 044	76 401
KUR			
		1. 677	1. 677
Kişi başı GSKD, \$			
	Tekirdağ	13 858	22 924
	TR21	13 385	23 312
	TOPLAM TR	10 446	16 997

Kaynak: yazarın hesaplamaları

* Bu verilerde inşaat sektörü sanayi sektörü içindedir. TL cinsinden rakamlar 2011 sabit fiyatlarıyla, dolar cinsinden rakamlar ise 2011 yılı dolar kurlarıyla ifade edilmiştir. 1 Dolar=1,6767 olarak alınmıştır

**İlgili veri 2011-2023 ortalamasını ya da 2011-2023 dönemi ortalama reel büyüme hızını gösterir.

İleriye dönük GSKD rakamları oluşturulurken TR21 bölgesinde sanayi ve hizmet sektörlerinde verimlilikteki gelişmelerin Türkiye'deki gelişmeler tarafından belirleneceği kabul edilmiştir. Her bir sektör için verimliliğin 2004-2011 dönemindeki sabit fiyatlarla artış hızını tekrarlayacağı kabul edilmiştir. Tarım sektöründe ise verimlilik artışı 2004-2011 döneminde TR21 bölgesindeki gibi Türkiye ortalamasından daha yüksek olacağı varsayılmıştır. Böylece, bu artış hızının 2011 cari fiyatlarına uygulanmasıyla oluşturulan verimlilik serileri 2011 fiyatları cinsinden ifade edilmektedir.

Sektörler itibariyle verimliliğin Türkiye'deki gelişmeler paralelinde seyretmesi, büyüme hızlarının ise TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde elde edilmiş büyüme hızlarını tekrarlaması varsayımları altında GSKD serileri oluşturulmuştur. Daha sonra bu seriler 2011 dolar kurundan çevrilmiştir. Böylece elde edilen rakamlar 2011 dolar fiyatları cinsindedir.

Buna göre 2023 yılında Tekirdağ'da kişi başına gelir 22,924 dolara yükselecek ve böylece orta gelir tuzağından kurtulmak mümkün olacaktır. Aynı yılda Türkiye genelinde kişi başına gelir 16,997 dolara yükselecektir. Tekirdağ'da gelir seviyesi, Türkiye genelinden %33 daha yüksekken, bu fark %35'e çıkacaktır. Bu yüksek performansa rağmen, Trakya'daki diğer iller karşısındaki gelir üstünlüğü azalacaktır. Bu performans, geçmiş dönem eğilimlerinin devam ettirilmesi için uygun koşulların yaratılmasının önemine dikkat çekmektedir.

İstihdam

Türkiye'de büyüme hızının sektörler itibariyle 2004-2011 dönemi eğilimini göstereceği varsayılmıştır. Böylece dönem için büyüme hızı %5,2 ve kişi başına GSYH ise 16,997 dolar olarak hesaplanmaktadır. Onuncu Plan büyüme hedefinin 2013-2018 için %5,5 ve 2018 kişi başı GSYH rakamının 15,996 dolar olduğu dikkate alındığında bu senaryonun resmi hedeflere oldukça yakın olduğu ortaya çıkmaktadır.

TR21 bölgesi ve Tekirdağ'ın da 2004-2011 büyüme patikasını izleyeceği varsayılmıştır. Bu koşullar altında TR21 bölgesinde ve Tekirdağ'da 2011-2023 dönemi ortalama büyüme hızı %5,2 olarak hesaplanabilmektedir.

Onuncu Kalkınma Planı'nda 2018'de işgücüne katılma oranının %53,8'e yükseleceği hedeflenmiştir. 2018'den sonra işgücüne katılma oranındaki yükselişin hız keseceği, böylece 2023'te işgücüne katılma oranının Türkiye'de %59'a, yükseleceği varsayılmıştır. TR21'de ve Tekirdağ'da işgücüne katılma oranının Türkiye'ye paralel bir seyir izleyeceği varsayılmıştır.

Onuncu Kalkınma Planı'nda istihdam oranının ise 2018'de %49,9'a yükseleceği hedeflenmiştir. Bu senaryo analizinde ise istihdam oranının 2013-2018 dönemine yakın bir biçimde artarak 2023'te %53'e yükseleceği varsayılmıştır. TR21 ve Tekirdağ'da istihdam oranının Türkiye ile paralel bir biçimde gelişme göstereceği ve 2023'e gelindiğinde Tekirdağ'da %63'e yükseleceği varsayılmıştır.

Onuncu Kalkınma Planında Türkiye'de işsizlik oranlarının 2018'de %7,2'ye, 2023 yılında ise %5'e gerileyeceği hedeflenmektedir. Bu çalışmada ise, demografik veriler, verimlilik düzeyleri ve sektörel yapıya ilişkin varsayımlar neticesinde 2023 yılında Türkiye'de işsizlik oranının

%10,5 olacağı hesaplanmıştır. Bu senaryo analizi dâhilinde işsizlik oranı Tekirdağ'da %5,6'ya gerilemektedir. Türkiye'de %10'lar civarında seyreden bir işsizliğin olduğu bir ortamda, Tekirdağ'da işsizlik oranının bu seviyelere düşme eğilimi, hiç şüphesiz kente dış göçü cazip kılmaya devam edecektir.

SEKTÖREL DAĞILIM

2004-2011 döneminde Türkiye ekonomisinde sabit fiyatlarla sektörel katma değerler toplamının büyüme hızı %5,1'dir. Aynı dönemde Trakya bölgesinde büyüme hızı %5,5 olmuştur.

2023'e kadar olan dönem içinde bölgenin 2004-2011 döneminde elde etmiş olduğu sektörel hızlarla büyümeye devam edeceği varsayımıyla, Türkiye ve TR21 bölgesinin toplam GSKD değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler 2011 yılının dolar kuruna bölünerek hesaplamalar 2011 fiyatlarını yansıtacak şekilde düzenlenmiştir.

Tarım sektörü haricinde tüm sektörlerde verimlilik seviyesinin Türkiye'de verimliliğin gelişimine paralel olarak seyredeceği, çok verimli topraklara sahip olan ve büyük çiftçiliğin gelişimine paralel olarak çok ciddi verimlilik artışları görülen tarımda ise verimliliğin 2004 - 2011 döneminde TR21 bölgesinde elde edilmiş olan verimlilik artışlarını göstereceği varsayılmıştır.

Kişi başına gelirin artış hızı 2004-2011 döneminde Türkiye'de cari dolar fiyatlarıyla % 8,9, TR21 bölgesinde %9,7 olmuştur.

Tekirdağ		2011	2023
Nüfus		829 873	1 073 331
İşgücü		365 679	598 004
		332 973	
	Tarım İstihdamı oranı, %	15	5
	Sanayi istihdamı oranı, %	46	62
	Hizmetler istihdamı oranı, %	38	33
İşsizlik oranı		8.9	5.6
GSKD, 000TL (alternatif 3)		17 063 899	36 507 843
	Tarım GSKD, 000TL	1 245 339	925 764
	Sanayi GSKD, 000TL	8 165 042	21 567 410
	Hizmetler GSKD, 000TL	7 653 519	14 014 669
İhracat (000 \$)		655 580	1 835 560
İthalat (000 \$)		779 629	1 195 317
Dış Ticaret Açığı (000 \$)		- 124 049	640 243
Kişi Başı GSYH, \$		13 858	22 924
Büyüme hızı (2013-2023)			6.54
Yatırım ihtiyacı, 000\$			32 311 046

Kaynak: Yazarın Hesaplamaları

Bu kabullerden hareketle, ileriye dönük, istihdam, işgücü ve işsiz rakamları hesaplanmıştır. İstihdam rakamları, verimlilik varsayımından hareketle hesaplanan çalışan başına üretim rakamlarından ve GSKD rakamlarından elde edilmiştir. Daha sonra bu rakamlardan kişi başı GSKD rakamları türetilmiştir.

2004-2011 döneminde geçerli olan üretim ve verimlilik eğilimlerinin devam etmesi durumunda Türkiye’de istihdamın sektörel dağılımında tarım sektöründen sanayi ve hizmetler sektörüne doğru olan kayışın devam edeceği görülmektedir. Türkiye genelinde tarımın payı azalırken bu işgücünün daha küçük bölümünün sanayide, daha büyük bölümünün ise hizmetler sektöründe istihdam edileceği hesaplanabilmektedir. .

Tekirdağ’da tarımın payı %15’den %5’e, hizmetlerin payı %38’den %33’e azalırken, sanayinin payının ise %46’dan %62’ye yükseldiği görülmektedir.

Bu varsayımlar altında hesaplanan katma değerın sektörel dağılımında da paralel bir değişiklik görülmektedir. Türkiye genelinde hizmetlerin payında 1 puanlık bir artış olurken, tarımın payında üç puanlık bir düşüş, sanayinin payında ise 3 puanlık bir artış olmaktadır. Bu senaryo analizi çerçevesinde inşaat sektörünün sanayi sektörü ile birlikte ele alınmış olduğu dikkate alındığında bu değişimin beklentiler dâhilinde olduğu görülmektedir.

Tekirdağ’da ise tarımın payının 2010-2023 döneminde %7’den %3’e ve hizmetlerin payı da %45’den %38’e gerilerken, sanayinin oranı ise %48’den %59’a yükselmektedir. Nitekim Tekirdağ’da girişimciler arasında gerçekleştirilen ankette tüm sektörler arasında en düşük performans tarım sektöründedir. Buna karşılık katılımcıların %68’ine göre ilin sanayinin performansının Türkiye genelinin üzerinde olmasının beklendiği dikkate alındığında, Tekirdağ için beklenen sektörel yapılanmada tarımın payının sanayi ve hizmetlerin payına oranla gerilemesi anket bulguları ile paraleldir.

KİŞİ BAŞI GELİR

Geçmiş dönem eğilimlerinin geçerli olacağı varsayımı altında üretilen bu rakamlara göre, Tekirdağ’da Türkiye ortalamasının %133’i civarında olan kişi başına gelirin 2023 yılında %135 düzeyine çıkacağı ortaya çıkmaktadır.

Böylece 2023 yılında Tekirdağ’da kişi başına gelir 22,924 dolara yükselecek ve böylece orta gelir tuzağından çıkma potansiyeline sahip olacaktır. Aynı yılda Türkiye genelinde kişi başına gelir 16,997 dolara yükselecektir. Bu yüksek performansa rağmen Tekirdağ, TR21 ortalaması olan 23,197 doların altında kalacak ve Trakya’daki lider pozisyonunu Edirne’ye terk edecektir.

YATIRIM İHTİYACI

Ekonominin geçmiş dönem patikasında seyrettiği bu senaryo altında yeni yatırım ihtiyacı da nispeten sınırlı olmaktadır. İstihdamın sektörel dağılımında tarım sektöründen sanayi ve geleneksel hizmetler sektörüne doğru bir kayma dikkati çekmektedir. Bu senaryo altında istihdam yaratmak için gelecek 9 yıl içinde yaklaşık 32,3 milyar dolarlık ilave yatırım yapılması gerekecektir. Bu oldukça yüksek bir yatırım tutarıdır.

İhracat ve Dış ticaret

Son yıllarda önemli bir sanayileşme hamlesi gösteren Tekirdağ TR21'in toplam ihracatının yaklaşık % 80'ini tek başına gerçekleştirmektedir. Bu yüksek ihracata rağmen, sanayi ara mallarının ithalatı, ithalat rakamını da kabartmakta ve ilin bazı yıllarda dış ticaret açığı vermesine neden olmaktadır.

2004-2013 yılları arasında ihracat yılda ortalama %6,8, ithalat ise yılda ortalama %9,3 artmıştır. Bu nedenle dış ticaret açığı artma eğiliminde olmuştur. Küresel kriz öncesinde genelde artıda olan dış ticaret dengesi 2010 yılından itibaren sürekli açık vermektedir. Yine de bu açık küçüktür. Tekirdağ 2013 yılında GSKD'nin %1'i oranında dış ticaret açığı vermiştir. İhracatın GSKD içindeki payı %5,8, ithalatın ise % 7 civarındadır. İhracatta rekabet gücünün yüksek olduğu sektörler makine ve teçhizat, tekstil ürünleri ve giyim eşyası sektörleridir.

2004-2013 döneminde Türkiye'nin toplam ihracatındaki artış 2,4 kat, Tekirdağ'ın ihracatındaki artış ise 1,8 kat olmuştur. İldeki ihracat artışının ülke ortalamasının altında kalmış olması da, Tekirdağ'ın yapısal dönüşüm ihtiyacına işaret etmektedir.

Küresel krize rağmen Tekirdağ'da sanayi ihracatının devam ettirilebilmiş olduğu dikkati çekmektedir. Küresel kriz sonrasında hizmetler sektörü ihracatı kuvvetli biçimde devam ederken, tarım ihracatında 2010 yılında şiddetli bir düşüş olmuştur. 2011 ve 2013 yıllarında ise sanayi ithalatındaki kuvvetli artış nedeniyle bu yıllarda dış ticaret dengesinde büyük açıklar oluşmuştur.

İlin ihracatında sektörel çeşitliliğin yanı sıra pazar çeşitliliği de vardır. Tekirdağ'ın dış ticaretinde komşu ülkelerden çok Türkiye'nin önemli ticari partnerleri ağırlık taşımaktadır. Önümüzdeki dönemde ihracat artışının mevcut sektörlerde devam edeceği öngörülmektedir. Üretim yapısında kayda değer bir dönüşüm olmadığı sürece, dış ticaret geçmiş dönem eğilimlerini sürdürecektir. Bu koşullar altında Tekirdağ'da ihracat 1835 milyon dolara ve ithalat ise 1426 milyon dolara yükselecek ve dış ticaret dengesi 409 milyon dolar fazla verecektir.

Tekirdağ'ın Türkiye'nin dış ticaret açığını kapatmasına destek vereceği bu senaryo bulguları, İstanbul'dan önce Tekirdağ'a ve ardından Kırklareli'ne yönelen sanayileşme hamlesinin ili orta gelir tuzağından kurtarabileceğini göstermektedir. Ancak bu senaryo, hızlı gelir artışı sağlamanın kısıtlarına da dikkat çekmektedir. Buna göre 2023 yılında Tekirdağ'da kişi başı gelir 22,924 dolara yükselecektir. Aynı varsayımlar altında Edirne'de kişi başı gelir ise 24,222 dolar olacaktır. Tekirdağ'ın dış göç almaksızın ve yaklaşık 32 milyar TL'lik bir yatırım yapılmaksızın son on yılın büyüme patikasını sürdürmesinin zor olacağını göstermektedir.

Senaryo sonuçları: İhracat modülü			
		2011	Baz Senaryo
GSKD, 000\$			
	Tekirdağ	10 177 219	21 773 939
	TR21	18 589 679	37 959 241
	TOPLAM TR	686 151 097	1261 903 797
Tarım GSKD, 000\$			
	Tekirdağ	742 742	552 142
	TR21	1 811 567	1 346 688
	TOPLAM TR	61 809 942	83 002 172
Sanayi GSKD, 000\$			
	Tekirdağ	4 869 779	12 863 194
	TR21	7 268 327	19 198 797
	TOPLAM TR	188 662 794	348 360 395
Hizmetler GSKD, 000\$			
	Tekirdağ	4 564 697	8 358 603
	TR21	9 509 786	17 413 756
	TOPLAM TR	435 678 361	830 541 231
İhracat, 000 \$			
	Tekirdağ	655 580	1 835 560
	TR21	821 892	2 131 555
	TOPLAM TR	134 906 869	448 801 901
İthalat, 1000 \$			
	Tekirdağ	779 629	1 426 500
	TR21	1 133 031	1 864 721
	TOPLAM TR	240 841 676	915 381 154
Dış ticaret açığı 000 \$			
	Tekirdağ	- 124 049	409 060
	TR21	- 311 139	266 834
	TOPLAM TR	-105 934 807	-466 579 252

Kaynak: Yazarın Hesaplamaları.

SEKTÖREL YAPI DEĞİŞİMİ SENARYOSU

Bu senaryoda istihdamın sektörler itibariyle dağılımındaki değişime odaklanılmıştır. Sektör paylarında öncelikle Türkiye'deki sektör paylarındaki değişim hesaplanmış, sonra bu değişimin TR21 illerinde de aynı şekilde gerçekleşeceği varsayılmıştır. Buna göre, Baz senaryoda kabul edilen verimlilik oranlarının aynen geçerli olacağı varsayımı ile Baz senaryoda Türkiye geneli için hesaplanan istihdamın sektörel dağılımındaki değişimin Tekirdağ'da da tekrarlanacağı kabul edilmiştir. Buna göre, baz senaryoda Türkiye'de tarım istihdamının toplam istihdam içindeki payı 2011'de % 25,5'ten %19'a inerken, Tekirdağ'da da tarımın istihdam içindeki payının %15,5'den %9'a ineceği kabulü yapılmıştır. Bir başka ifadeyle Türkiye'de tarımdaki azalmanın Tekirdağ'da da aynen tekrarlanacağı, tarımdan boşalan nüfusun ise sanayiye (sanayinin toplam istihdam içindeki payında yüzde 2 puan artış) ve hizmetler sektöründe (hizmetlerin toplam istihdam içindeki payında yüzde 4 puan artış) istihdam edileceği kabul edilmiştir.

İstihdam rakamlarının hesaplanabilmesi için istihdamın işgücüne oranının 2013 sonrasında sabit kalacağı varsayımı yapılmıştır. Bu varsayımla beraber, Baz senaryodaki nüfus verileri ile toplam istihdam oranı hesaplanmış ve ardından istihdamın sektörel dağılımı ile birlikte sektörler itibariyle istihdam hesaplanmıştır. Sektörler itibariyle verimlilik ve istihdam rakamları kullanılarak GSKD rakamları hesaplanmıştır.

Bu senaryo altında işsizlik oranı 2023'te %9 ile %5,6 olan baz senaryodaki oranın üstüne çıkmaktadır. Buna karşılık büyüme hızı %6,2 ile %6.5 olan baz senaryonun hafif altındadır. Baz senaryo ve Sektörel Değişim Senaryosu arasındaki esas fark, sanayinin görece öneminin azalmasına karşılık, tarım ve hizmetler sektörünün artıyor olmasıdır. Bu senaryoda sanayi sektörü istihdamı baz senaryoya göre 86,5 bin daha azdır. Ayrıca üretimin sektörel dağılımı da farklıdır. Tarım sektörünün payı Baz Senaryoda % 7'den %3'e inerken, bu senaryoda %5'e inmektedir. Sanayinin payı 2011'e kıyasla 2 puan düşerken, hizmetler sektörünün payında ise 4 puanlık artış olmaktadır.

Tekirdağ'da plansız sanayileşmenin yaratmış olduğu olumsuzluklar aşikârdır. Buna rağmen, sanayileşme sürecinin geriletilmesi Tekirdağ'da ekonomik dengelerin bozulmasına yol açacaktır. Büyüme hızı düşecek ve işsizlik yükselecektir. Bu nedenle Tekirdağ'da sanayileşme süreci bundan böyle kontrol altında tutulmak isteniyorsa, bu süreç iyi yönetilmeli ve alternatif üretim alanlarının desteklenmesi ile bir arada düşünülmelidir.

Sektörel değişim senaryosu		2011	2023
Tekirdağ			
Nüfus		829 873	1 073 331
İşgücü		365 679	598 004
		332 973	544 184
	Tarım İstihdamı oranı, %	15	9
	Sanayi istihdamı oranı, %	46	48
	Hizmetler istihdamı oranı, %	38	42
İşsizlik oranı (%)		8.9	9.0
GSKD, 000TL		17 063 899	34 751 984
	Tarım GSKD, 000TL	1 245 339	1 657 853
	Sanayi GSKD, 000TL	8 165 042	15 748 680
	Hizmetler GSKD, 000TL	7 653 519	17 345 450
İhracat, 000 \$		655 580	1 389 935
İthalat, 000 \$		779 629	1 153 999
Dış Ticaret Açığı, 000 \$		- 124 049	235 936
Kişi Başı GSYH, \$		13 858	21 821
Büyüme hızı (2013-2023)			6.23
Yatırım ihtiyacı, 000\$			26 356 831

Kaynak: Yazarın Hesaplamaları

20 bin daha az istihdam yaratılabilmiş olması nedeniyle bu senaryo altında kişi başına gelir, 21,821 dolar ile baz senaryonun bir parça altında kalmaktadır.

Tarım sektöründeki çözülme hızının yavaşlamasıyla istihdamın payı 2023 yılında 2011 yılına oranla sanayi ve hizmetler sektörlerinde sırasıyla yüzde iki puan ve yüzde dört puan artacak, tarım sektörünün payı ise 6 yüzde puan azalacaktır. Yaratılan istihdamın ağırlıklı olarak tarım sektöründe olması ve tarım sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyetinin çok daha düşük olması nedeniyle, bu senaryo altında gereken toplam yatırım tutarının 26,4 milyar dolar olacağı ve yatırım tutarında baz senaryoya oranla yaklaşık 6 milyar dolarlık düşüş olacağı hesaplanabilmektedir.

Ayrıca tarım sektörünün ekonomideki ağırlığının baz senaryoya oranla daha yüksek olması, tarımsal ihracatın da daha yüksek olacağı anlamına gelmektedir. Bu senaryoda sanayi üretimindeki düşüşe bağlı olarak ticaret fazlası baz senaryoya göre azalarak 236 milyon dolara inmektedir.

STRATEJİK KURGU SENARYOSU

Bu senaryonun kurgusu Tekirdağ'da yapılan görüşmeler ve çalıştay sonuçlarına dayanmaktadır. Tekirdağ'da yüksek katma değerli ve yoğun teknolojiye duyarlı üretimin yapıldığı, lojistik üslerini kurmuş, tarım ve hayvancılığı güçlü, turizm yatırımları artmış, sürdürülebilir ekonomi ve kent bilincine sahip; doğal, kültürel ve beşeri potansiyelini ortaya çıkarmış bir kent vizyonu veri alınarak oluşturulan bu senaryoda tarım sektörünün Baz senaryodaki gibi büyüyeceği ve verimlilik artışının Türkiye ortalamasında olacağı varsayılmıştır. Buna karşılık hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışan başına katma değer rakamlarının Türkiye ortalamasından iki kat daha hızla artacağı varsayılmıştır. Verimliliğin Türkiye ortalamasından daha hızlı artması ancak iki koşulda mümkün olur: ya sektör içinde katma değerler daha yüksek olduğu faaliyet alanları tercih edilecektir ya da ölçek ekonomilerinden (içsel ya da dışsal) daha fazla yararlanılacaktır. Burada Tekirdağ'ın katma değerler daha yüksek olduğu Ar-Ge yoğun ve kolay taklit edilebilen yüksek teknoloji sektörlerinde uzmanlaşacağı, bu tür uzmanlaşan firma sayısının artışına bağlı olarak Tekirdağ'ın dışsal ölçek ekonomilerinden de yararlanacağı varsayılmıştır.

Büyüme oranları açısından ise, sanayi ve hizmet sektörlerinin tarihsel ortalamalara uygun olarak 2004-2011 dönemindeki ortalama büyüme hızlarına yakın biçimde büyüyeceği varsayılmıştır. Bu doğrultuda yapılan hesaplamalarda Tekirdağ'da işsizlik oranında negatif sayılar elde edilmiştir. Bu bulgu, dış göç hızı artmadığı takdirde, Tekirdağ'ın geçmiş dönem büyüme hızlarını sürdürerek verimliliğin daha yüksek olduğu alanlara geçme ihtimalinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Tekirdağ'ın verimliliğin yüksek olduğu alanlarda daha hızlı bir büyüme içine girebilmesi için mutlaka göç olgusunu çok bilinçli bir biçimde yönetmesi gerekecektir. Bu senaryo kurgusu TR 21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağında yer alan, "Trakya Bölgesi için Yüksek katma değerli üretim yapısıyla doğal ve kültürel değerlerini koruyarak gelişen, işbirliği ve yenilik kültürünün egemen olduğu, yaşam

ve refah seviyesi yüksek TRAKYA" vizyonu ile de uyumludur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 19). Bölge Plan Taslağında on ikinci öncelik Trakya Bölgesi'nde orta ve yüksek teknolojiye sahip katma değerli üretime geçiş sağlamaktır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 22). Kısım IV'te yer verilen Girişimci Anketi analizinde Tekirdağ'ın ihracatının artırılması için ne yapılması gerektiği konusunda işverenlerin %25'i katma değeri yüksek ürünlere yönelmek gerektiğini düşünmektedir.

Buna göre, Tekirdağ'da baz senaryoda tarım istihdamının toplam istihdam içindeki payı %15'ten %5'e inerken, Stratejik kurgu senaryosunda tarımın istihdam içindeki payı %10'da kalacaktır. Hizmetlerin payı %37'e inerken, sanayinin payı ise 7 puan aratarak %53'e yükselecektir. Bu durum girişimci anketi bulguları ile de tutarlıdır. Tekirdağ'da hâlihazırda gelişmiş olan ve ileride daha da gelişeceği düşünülen sektör iş insanlarının yarısına göre sanayi sektörüdür. Sanayi sektörünün gelişimine yönelik ilde bir uzlaşma görülmektedir. Yanıtlayanların %33'ü de hizmetler sektörünün daha da gelişeceğini düşünmektedir. İkinci sektörün hizmetler sektörü olması da şaşırtıcı değildir.

Tarımın GSKD içindeki payı %7'den %4'e gerileyecek, hizmetler sektörünün GSKD içindeki payı ise değişmeden %51'de kalacaktır. Bu senaryoda sanayinin payı ise 2 puan artarak %49'a çıkacaktır.

Tekirdağ		2011	2023
Nüfus		829 873	1 073 331
İşgücü		365 679	598 004
İstihdam		332 973	570 088
	Tarım istihdamı oranı, %	15	10
	Sanayi istihdamı oranı, %	46	53
	Hizmetler istihdamı oranı, %	38	37
İşsizlik oranı (%)		8.9	4.7
GSKD, 000TL		17 063 899	42 301 460
	Tarım GSKD, 000TL	1 245 339	1 672 317
	Sanayi GSKD, 000TL	8 165 042	20 923 606
	Hizmetler GSKD, 000TL	7 653 519	19 705 537
İhracat (000 \$)		655 580	1 837 451
İthalat (000 \$)		779 629	1 402 214
Dış Ticaret Açığı (000 \$)		- 124 049	435 236
Kişi Başı GSYH, \$		13 858	26 561
Büyüme hızı (2013-2023)			7.99
Yatırım ihtiyacı, 000\$			28 296 962

Kaynak: yazarın hesaplamaları

Bu senaryo altında büyüme hızının %8'e yükseleceği ve işsizlik oranının da %4,7'e gerileyeceği hesaplanabilmektedir. Yatırım ihtiyacı ise 28,3 milyar dolar ile sektörel değişim senaryosunun üstünde fakat baz senaryonun altında kalmaktadır. Bu göstergelerdeki iyileşmelere paralel olarak sanayi ve tarım üretiminin artması sayesinde dış ticaret fazlası da 435 milyon dolara yükselmektedir.

Tekirdağ'da sanayi sektöründe 2004-2007 döneminde % 11 civarında bir büyüme hızı elde edilebilmişken önümüzdeki 10 yılda aynı performans yakalanamayacaktır. Sanayi sektöründe büyüme hızının %8,4'ün üzerine çıkması durumunda işgücü ihtiyacı karşılanamayacaktır. Yüksek büyüme hızlarının önündeki en büyük kısıt ihtiyaç duyulacak işgücünün karşılanması olacaktır. Ayrıca Tekirdağ'da yapılan görüşmeler, çalıştay ve anket bulguları, sanayide yapılacak yatırımlarda çevre boyutuna önem vermek gerektiğini göstermektedir. Tekirdağ için çizilen vizyon temelinde, yüksek katma değerli ve yüksek teknolojlili çevreye duyarlı üretim, Tekirdağ'da kişi başı gelir seviyesinin 26,561 dolara yükselmesini sağlamaktadır.

SENARYO SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İstanbul'dan uzaklaşan sanayi için çok ciddi bir cazibe merkezi haline gelirken, eğitilmiş ve nitelikli işgücü, kentsel doku, çevre ve ulaştırma altyapısı, karar alma mekanizmaları gibi kurumsal değişkenler bu hızlı sanayileşmeye ayak uyduramamış olan Tekirdağ'da sanayinin doğal tamamlayıcı niteliğindeki bir dizi hizmet sektörü beklenen gelişmeyi göstermemiştir. Tekirdağ'ın geçmişte lokalizasyon ekonomilerinden yararlanabildiği ve belli sanayilerin gelişmesi için elverişli bir ortam sağlayabildiği ancak sektörden bağımsız olarak firmaların gelişebilmeleri için sosyal, kültürel, idari ve ekonomik faktörlerin karşılıklı etkileşiminin yol verebileceği elverişli bir ortamın ortaya çıkmamış olduğu ve kentleşme ekonomilerinden eş düzeyde yararlanamamış olduğu bilinmektedir.

Geçmişte esas olarak dışarıdan sermaye ithalatına ve az sayıda firmanın ölçek ekonomilerine dayalı olarak elde edilen büyüme modelinin önümüzdeki dönemde devam ettirilmesi, neoklasik büyüme teorileri kapsamında büyümenin yavaşlaması ile sonuçlanabilecektir. Sürdürülebilirlik endişelerini ortadan kaldırmak için Tekirdağ'da şimdi Ar-Ge ve inovasyona dayalı üçüncü aşamaya geçme zamanı gelmiştir. Fakat eğitim, patent vb göstergeler endojen büyüme modellerinde çerçevesinde Tekirdağ'ın büyüme potansiyelini yükseltmesini engelleyebilecek düzeydedir. Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en temel iki kısıtın plansız sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliği ve bilgi temelli üretimin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman temini olduğu dikkate alındığında, yüksek teknolojlili sanayiye geçişin koşullarını yaratacak önlemlerin alınması gerektiği aşikardır.

Tekirdağ için yapılan farklı simülasyonlarda, en yüksek büyüme hızının sanayileşmenin ikinci evresi olarak adlandırılabilir Ar-Ge yoğun ve kolay taklit edilebilen yüksek teknolojlili, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliğin yüksek olduğu sektörlerde olacağı görülmektedir. Sanayileşme sürecinin bundan önceki dönemde olduğu gibi devam edeceği varsayımına dayanan ilk senaryonun sonuçları daha düşük bir gelir seviyesine işaret etmektedir. Plansız sanayileşmenin olumsuzluklarını bertaraf edebilmek üzere kurgulanan ikinci senaryoda, verimlilik seviyesi düşük olan tarım sektörünün ekonomi içindeki yüksek ağırlığı, bu senaryo altında kişi başına gelir seviyesinin daha düşük çıkmasına neden olmaktadır.

Ancak üçüncü senaryoda hedeflenen büyüme sürecinin ihtiyaç duyacağı insan gücünün temin edilebilmesi için kentin sosyal dokusunun iyileştirilmesi gerekeceği gibi, hızlı tren vb ulaşım

İmkânlarının da geliştirilmesi gerekecektir. Gündemdeki ulaştırma projelerinin bir an önce tamamlanmasının, bu senaryoda ortaya çıkan yüksek büyüme hızlarının gerçekleştirilebilmesi için kritik önemde olduğu ortaya çıkmaktadır. Ulaştırma imkânlarının zenginleşmesi ve kalitesinin artması, daha iyi bir kent yönetimi ile birleştiğinde, yüksek katma değerli alanlarda gelişecek olan sanayinin ihtiyaç duyacağı hizmetler sektörünün de gelişmesini sağlayacaktır. İhracatın üç kat, ithalatın ise iki kat artacağı bu senaryoda, dış ticaret hacmindeki artış liman, tren yolu gibi ulaştırma ve lojistik altyapısında da iyileşme gerektirecektir.

SENARYO ANALİZLERİNDE KULLANILAN DENKLEMLER VE PARAMETRELER

NÜFUS, İŞ GÜCÜNE KATILIM VE İSTİHDAM MODÜLÜ

P_t^i = t yılında i ilinde toplam nüfus 2013 sonrası TUİK projeksiyonları

WP_t^i = t yılında i ilinde çalışabilir yaştaki (15+) nüfus

wp^i = 2009-2013 döneminde i ilinde çalışabilir yaştaki (15+) nüfus artış hızlarının aritmetik ortalaması

$$WP_t^i = wp^i * WP_{t-1}^i$$

LF_t^i = t yılında i ilinde işgücü

$LFPR_t^i$ = t yılında i ilinde işgücüne katılma oranı. TUİK verisi

$$LF_t^i = LFPR_t^i * WP_t^i$$

E_t^i = t yılında i ilinde istihdam

ER_t^i = t yılında i ilinde istihdam oranı. TUİK verisi

$$E_t^i = ER_t^i * WP_t^i$$

$LFPR_t^i$ = t yılında i ilinde işgücüne katılma oranı. TUİK verisi

$$LF_t^i = LFPR_t^i * WP_t^i$$

$E_{A,2011}^i$ = 2011 yılında i ilinde tarım sektöründe istihdam. 2011 TUİK Nüfus ve Konut Araştırması

ER_{2011}^i = 2011 yılında i ilinde istihdam oranı. TUİK verisi

$E_{A,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde tarım sektöründe istihdam.
2011 TUİK Nüfus ve Konut Araştırması

$E_{I,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde sanayi sektöründe istihdam.
2011 TUİK Nüfus ve Konut Araştırması

$E_{S,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde hizmetler sektöründe istihdam.
2011 TUİK Nüfus ve Konut Araştırması

$ER_{A,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde tarım sektöründe istihdamın toplam istihdama oranı.

$ER_{A,2011}^{i,TR21}$
= 2011 yılında i ilinde tarım sektöründe istihdamın, TR21 bölgesinde tarım sektöründe istihdama oranı.

$ER_{I,2011}^{i,TR21}$
= 2011 yılında i ilinde sanayi sektöründe istihdamın, TR21 bölgesinde sanayi sektöründe istihdama oranı.

$ER_{S,2011}^{i,TR21}$
= 2011 yılında i ilinde hizmetler sektöründe istihdamın, TR21 bölgesinde hizmetler sektöründe istihdama oranı.

$$ER_{A,2011}^{i,TR21} = \frac{ER_{A,2011}^i}{E_{A,2011}^{TR21}}$$

$$ER_{I,2011}^{i,TR21} = \frac{ER_{I,2011}^i}{E_{I,2011}^{TR21}}$$

$$ER_{S,2011}^{i,TR21} = \frac{ER_{S,2011}^i}{E_{S,2011}^{TR21}}$$

$E_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektörü istihdamı

$E_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektörü istihdamı

$E_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektörü istihdamı

$$E_{A,t}^i = \frac{ER_{A,2011}^{i,TR21} * ER_{A,2011}^{TR21}}{E_t^i * 100}$$

$$E_{S,t}^i = \frac{ER_{S,2011}^{i,TR21} * ER_{S,2011}^{TR21}}{E_t^i * 100}$$

$$E_{I,t}^i = \frac{ER_{I,2011}^{i,TR21} * ER_{I,2011}^{TR21}}{E_t^i * 100}$$

UE_t^i = t yılında i ilinde işsiz

$$UE_t^i = WP_t^i - E_t^i$$

u_t^i = işsizlik oranı

$$u_t^i = \frac{E_t^i}{WP_t^i}$$

GSKD, KİŞİ BAŞI GELİR VE BÜYÜME MODÜLÜ

$Q_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde tarım sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{I,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sanayi sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{S,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde hizmetler sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{A,t}^{Tr}$ = t yılında Türkiye tarım sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{I,t}^{Tr}$ = t yılında Türkiye sanayi sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{S,t}^{Tr}$ = t yılında Türkiye hizmetler sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$q_{A,t}^{Tr}$ = t yılında Türkiye tarım sektöründe GSKD, sabit 1998 fiyatlarıyla

$q_{I,t}^{Tr}$ = t yılında Türkiye sanayi sektöründe GSKD, sabit 1998 fiyatlarıyla

$q_{S,t}^{Tr}$ = t yılında Türkiye hizmetler sektöründe GSKD, sabit 1998 fiyatlarıyla

$Q_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{A,t}^i = Q_{A,t}^{TR21} * 0,41$

$Q_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{I,t}^i = Q_{I,t}^{TR21} * 0,67$

$Q_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{S,t}^i = Q_{S,t}^{TR21} * 0,48$

q_A^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye'de tarım sektöründe sabit fiyatlarla GSKD değişim hızı

$$q_A^{Tr} = \left(\left(\frac{q_{A,2011}^{Tr}}{q_{A,2004}^{Tr}} \right)^{\frac{1}{7}} - 1 \right) * 100 = 2,49$$

q_I^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye'de sanayi sektöründe sabit fiyatlarla GSKD değişim hızı

$$q_I^{Tr} = \left(\left(\frac{q_{I,2011}^{Tr}}{q_{I,2004}^{Tr}} \right)^{\frac{1}{7}} - 1 \right) * 100 = 5,24$$

q_S^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye'de hizmetler sektöründe sabit fiyatlarla GSKD değişim hızı

$$q_S^{Tr} = \left(\left(\frac{q_{S,2011}^{Tr}}{q_{S,2004}^{Tr}} \right)^{\frac{1}{7}} - 1 \right) * 100 = 5,52$$

q_A^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla tarım sektöründe GSKD değişimi

$$q_A^{TR21} = \left(\left(\frac{q_{A,2011}^{TR21}}{q_{A,2004}^{TR21}} \right)^{\frac{1}{7}} - 1 \right) * 100 = -2,44$$

q_I^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla sanayi sektöründe GSKD değişimi

$$q_I^{TR21} = \left(\left(\frac{q_{I,2011}^{TR21}}{q_{I,2004}^{TR21}} \right)^{\frac{1}{7}} - 1 \right) * 100 = 8,43$$

q_S^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe GSKD değişimi

$$q_S^{TR21} = \left(\left(\frac{q_{S,2011}^{TR21}}{q_{S,2004}^{TR21}} \right)^{\frac{1}{7}} - 1 \right) * 100 = 5,17$$

Π_t^{TR21} = t yılında TR21 bölgesinde TÜFE deflatörü

Π_A^{Tr} = t yılında Türkiye'de tarım sektörü deflatörü

$$\Pi_A^{Tr} = \frac{Q_{A,t}^{Tr}}{q_{A,t}^{Tr}} * 100$$

Π_I^{Tr} = t yılında Türkiye’de sanayi sektörü deflatörü

$$\Pi_I^{Tr} = \frac{Q_{I,t}^{Tr}}{q_{I,t}^{Tr}} * 100$$

Π_S^{Tr} = t yılında Türkiye’de hizmetler sektörü deflatörü

$$\Pi_A^{Tr} = \frac{Q_{S,t}^{Tr}}{q_{S,t}^{Tr}} * 100$$

$\Pi_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde tarım sektörü deflatörü

$$\Pi_{A,t}^{TR21} = (\Pi_A^{Tr} / 100) / ((Q_{A,t}^{TR21} / \Pi_t^{TR21}) / ((Q_{A,t}^{TR21} / \Pi_A^{Tr}) + (Q_{I,t}^{TR21} / \Pi_I^{Tr}) + (Q_{S,t}^{TR21} / \Pi_S^{Tr})))$$

$\Pi_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sanayi sektörü deflatörü

$$\Pi_{I,t}^{TR21} = (\Pi_I^{Tr} / 100) / ((Q_{I,t}^{TR21} / \Pi_t^{TR21}) / ((Q_{A,t}^{TR21} / \Pi_A^{Tr}) + (Q_{I,t}^{TR21} / \Pi_I^{Tr}) + (Q_{S,t}^{TR21} / \Pi_S^{Tr})))$$

$\Pi_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde hizmetler sektörü deflatörü

$$\Pi_{S,t}^{TR21} = (\Pi_S^{Tr} / 100) / ((Q_{S,t}^{TR21} / \Pi_t^{TR21}) / ((Q_{A,t}^{TR21} / \Pi_A^{Tr}) + (Q_{I,t}^{TR21} / \Pi_I^{Tr}) + (Q_{S,t}^{TR21} / \Pi_S^{Tr})))$$

$V_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{A,t}^i = \frac{Q_A^i}{E_A^i}$$

$V_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{I,t}^i = \frac{Q_I^i}{E_I^i}$$

$V_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{S,t}^i = \frac{Q_S^i}{E_S^i}$$

$v_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla tarım sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{A,t}^{TR21} = \frac{Q_A^{TR21}}{E_A^{TR21}}$$

$v_{I,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla sanayi sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{I,t}^{TR21} = \frac{Q_I^{TR21}}{E_I^{TR21}}$$

$v_{S,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$v_{S,t}^{TR21} = \frac{Q_S^{TR21}}{E_S^{TR21}}$$

v_A^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye’de sabit fiyatlarla tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^{Tr} = \left(\left(\frac{v_{A,2011}^{Tr}}{v_{A,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,78$$

v_I^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye’de sabit fiyatlarla sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^{Tr} = \left(\left(\frac{v_{I,2011}^{Tr}}{v_{I,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,49$$

v_S^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye’de sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^{Tr} = \left(\left(\frac{v_{S,2011}^{Tr}}{v_{S,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,61$$

v_A^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^{TR21} = \left(\left(\frac{v_{A,2011}^{TR21}}{v_{A,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 2,68$$

v_I^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^{TR21} = \left(\left(\frac{v_{I,2011}^{TR21}}{v_{I,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,3$$

v_S^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^{TR21} = \left(\left(\frac{v_{S,2011}^{TR21}}{v_{S,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,84$$

BAZ SENARYO

v_A^i = 2012-2023 döneminde i ilinde tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^i = v_A^{TR21}$$

v_I^i = 2012-2023 döneminde i ilinde sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^i = v_I^{Tr}$$

v_S^i = 2012-2023 döneminde i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^i = v_S^{Tr}$$

$$V_{A,t}^i = V_{A,t-1}^i * (1 + v_A^i/100)$$

$$V_{I,t}^i = V_{I,t-1}^i * (1 + v_I^i/100)$$

$$V_{S,t}^i = V_{S,t-1}^i * (1 + v_S^i/100)$$

$Q_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD

$$Q_{A,t}^i = Q_{A,t-1}^i * (1 + q_A^{TR21}/100)$$

$Q_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe GSKD

$$Q_{I,t}^i = Q_{I,t-1}^i * (1 + q_I^{TR21}/100)$$

$Q_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektöründe GSKD

$$Q_{S,t}^i = Q_{S,t-1}^i * (1 + q_S^{TR21}/100)$$

Q_t^i = t yılında i ilinde GSKD

$$Q_t^i = Q_{A,t}^i + Q_{S,t}^i + Q_{I,t}^i$$

pcY_t^i = i ilinde t yılında kişi başına GSYH, sabit 2011 dolar fiyatlarıyla

$$pcY_t^i = (Q_t^i * \left(\frac{GSYH_{2013}^{Tr}}{Q_{2013}^{Tr}} \right) / \frac{TL}{\$ 2011}) / (P_t^i * 1000) = (Q_t^i * 1,13/1.677) / (P_t^i * 1000)$$

$LFPR_{2018}^{Tr} = \%53.8$; Onuncu Kalkınma Planı

$LFPR_{2023}^{Tr} = \%59$

$$LFPR_t^{TR21} = LFPR_{t-1}^{TR21} + 1$$

$$LFPR_t^i = LFPR_{t-1}^i + 1$$

$$LF_t^i = LFPR_t^i * WP_t^i$$

$$E_{A,t}^i = Q_{A,t}^i / V_{A,t}^i * 1000$$

$$E_{I,t}^i = Q_{I,t}^i / V_{I,t}^i * 1000$$

$$E_{S,t}^i = Q_{S,t}^i / V_{S,t}^i * 1000$$

E_t^i = t yılında i ilinde tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe toplam çalışan sayısı

$$E_t^i = E_{A,t}^i + E_{I,t}^i + E_{S,t}^i$$

$$UE_t^i = LF_t^i - E_t^i$$

u_t^i = t yılında i ilinde işsizlik oranı

u_t^{TR21} = t yılında TR21 bölgesinde işsizlik oranı

u_t^{Tr} = t yılında i ilinde işsizlik oranı

$u_{2018}^{Tr} = \%7,2$; Onuncu Kalkınma Planı

$u_{2023}^{Tr} = \%5$

c_A = Tarım sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyeti, yatırım teşvik belgelerinden hesaplanmıştır.

$$c_A = 130000\$$$

c_I = Sanayi sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyeti, yatırım teşvik belgelerinden hesaplanmıştır.

$$c_I = 150000\$$$

c_S = Hizmetler sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyeti, yatırım teşvik belgelerinden hesaplanmıştır.

$$c_S = 125000\$$$

C_A = Tarım sektöründe toplam istihdam yaratmanın maliyeti

$$C_A^i = c_A * (E_{A,2023}^i - E_{A,2012}^i)$$

C_I = Sanayi sektöründe toplam istihdam yaratmanın maliyeti

$$C_I^i = c_A * (E_{I,2023}^i - E_{I,2012}^i)$$

C_S = Hizmetler sektöründe toplam istihdam yaratmanın maliyeti

$$C_S^i = c_S * (E_{S,2023}^i - E_{S,2012}^i)$$

$X_{A,t}^i$ = i ilinde t yılında tarım ihracatı

x^i = i ilinde 2004 – 2014 döneminde tarım ihracatının tarım GSKD'sına oranı=0,43

$$X^i = m_A^i * Q_{A,t}^i / \frac{TL}{\$_{2011}}$$

x_I^i = i ilinde 2004 – 2014 döneminde sanayi ihracatının sanayi GSKD'sına oranı=0,14

$X_{I,t}^i$ = i ilinde t yılında sanayi ihracatı

$$X_{I,t}^i = x_A^i * Q_{I,t}^i / \frac{TL}{\$_{2011}}$$

X_t^i = i ilinde t yılında toplam ihracat

$$X_t^i = X_{A,t}^i + X_{I,t}^i$$

m^i = i ilinde 2004 – 2014 döneminde ortalama ithalat GSKD oranı=0,056

$[(X_t - M)_t]^i$ = i ilinde t yılında dış ticaret açığı

SEKTÖREL YAPI DEĞİŞİMİ SENARYOSU

$$ER_{A,2011}^{Tr} = 0,25$$

$$ER_{A,2023}^{Tr} = 0,19$$

$$ER_{A,2011}^i = 0,15$$

$$ER_{A,2023}^i = ER_{A,2011}^i + (ER_{A,2023}^{Tr} - ER_{A,2011}^{Tr}) = 0,9$$

$$ER_{A,t}^i = ER_{A,t-1}^i + (ER_{A,2023}^{Tr} - ER_{A,2011}^{Tr})/12$$

$$ER_{I,2011}^{Tr} = 0,26$$

$$ER_{I,2023}^{Tr} = 0,28$$

$$ER_{I,2011}^i = 0,46$$

$$ER_{I,2023}^i = ER_{I,2011}^i + (ER_{I,2023}^{Tr} - ER_{I,2011}^{Tr}) = 0,48$$

$$ER_{I,t}^i = ER_{A,t-1}^i + (ER_{I,2023}^{Tr} - ER_{I,2011}^{Tr})/12$$

$$ER_{S,2011}^{Tr} = 0,48$$

$$ER_{S,2023}^{Tr} = 0,52$$

$$ER_{S,2011}^i = 0,38$$

$$ER_{S,2023}^i = ER_{S,2011}^i + (ER_{S,2023}^{Tr} - ER_{S,2011}^{Tr}) = 0,42$$

$$ER_{S,t}^i = ER_{A,t-1}^i + (ER_{S,2023}^{Tr} - ER_{S,2011}^{Tr})/12$$

$$E/LF_t^i = 2011 - 2023 \text{ döneminde, } i \text{ ilinde istihdamın işgücüne oranı} = \%0,91.$$

$$E_t^i = E/LF_t^i * P_t^i * \frac{WP_t^i}{P_t^i} * LFPR_t^i$$

$$E_{A,t}^i = E_t^i * ER_{A,t}^i$$

$$E_{I,t}^i = E_t^i * ER_{I,t}^i$$

$$E_{S,t}^i = E_t^i * ER_{S,t}^i$$

$v_A^i = 20012-2023$ döneminde i ilinde tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^i = v_A^{TR21}$$

$v_I^i = 20012-2023$ döneminde i ilinde sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^i = v_I^{Tr}$$

$v_S^i = 20012-2023$ döneminde i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^i = v_S^{Tr}$$

$$V_{A,t}^i = V_{A,t-1}^i * (1 + v_A^i/100)$$

$$V_{I,t}^i = V_{I,t-1}^i * (1 + v_I^i/100)$$

$$V_{S,t}^i = V_{S,t-1}^i * (1 + v_S^i/100)$$

$Q_{A,t}^i = t$ yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD

$$Q_{A,t}^i = V_{A,t}^i * E_A^i$$

$$Q_{I,t}^i = V_{I,t}^i * E_I^i$$

$$Q_{S,t}^i = V_{S,t}^i * E_S^i$$

Diğer denklemler baz senaryodaki gibidir.

STRATEJİK KURGU SENARYOSU

v_A^i = 2012-2023 döneminde i ilinde tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^i = v_A^{TR21}$$

v_I^i = 2012-2023 döneminde i ilinde sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^i = v_I^{Tr*2}$$

v_S^i = 2012-2023 döneminde i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^i = v_S^{Tr*2}$$

$$V_{A,t}^i = V_{A,t-1}^i * (1 + v_A^i/100)$$

$$V_{I,t}^i = V_{I,t-1}^i * (1 + v_I^i/100)$$

$$V_{S,t}^i = V_{S,t-1}^i * (1 + v_S^i/100)$$

$Q_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD

$$Q_{A,t}^i = Q_{A,t-1}^i * (1 + q_A^{Tr}/100)$$

$Q_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe GSKD

$$Q_{I,t}^i = Q_{I,t-1}^i * (1 + q_I^{TR21}/100)$$

$Q_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektöründe GSKD

$$Q_{S,t}^i = Q_{S,t-1}^i * (1 + q_{S,2004-2007}^{TR21}/100)$$

Q_t^i = t yılında i ilinde GSKD

$$Q_t^i = Q_{A,t}^i + Q_{S,t}^i + Q_{I,t}^i$$

Diğer denklemler baz senaryodaki gibidir.

KISIM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER

İstanbul'dan uzaklaşan sanayi için çok ciddi bir cazibe merkezi haline gelirken, eğitilmiş ve nitelikli işgücü, kentsel doku, çevre ve ulaştırma altyapısı, karar alma mekanizmaları gibi kurumsal değişkenler bu hızlı sanayileşmeye ayak uyduramamış olan Tekirdağ'da sanayinin doğal tamamlayıcı niteliğindeki bir dizi hizmet sektörü beklenen gelişmeyi göstermemiştir. Tekirdağ'ın geçmişte lokalizasyon ekonomilerinden yararlanabildiği ve belli sanayilerin gelişmesi için elverişli bir ortam sağlayabildiği ancak sektörden bağımsız olarak firmaların gelişebilmeleri için sosyal, kültürel, idari ve ekonomik faktörlerin karşılıklı etkileşiminin yol verebileceği elverişli bir ortamın ortaya çıkmamış olduğu ve kentleşme ekonomilerinden eş düzeyde yararlanamamış olduğu bilinmektedir.

Geçmişte esas olarak dışarıdan sermaye ithalatına ve az sayıda firmanın ölçek ekonomilerine dayalı olarak elde edilen büyüme modelinin önümüzdeki dönemde devam ettirilmesi, neoklasik büyüme teorileri kapsamında büyümenin yavaşlaması ile sonuçlanabilecektir. Kaldı ki, hızlı ve plansız sanayileşme dönemindeki yanlış uygulamalar, bugün Tekirdağ'ın sanayileşme modelinin tıkanması riskini doğurmaktadır.

Nitekim sanayileşme sürecinin bundan önceki dönemde olduğu gibi devam edeceği varsayımına dayanan ilk senaryonun sonuçları, kurgulanan üç senaryo arasında en düşük gelir seviyesini veren senaryo olmuştur. Plansız sanayileşmenin olumsuzluklarını bertaraf edebilmek üzere kurgulanan ikinci senaryoda, verimlilik seviyesi düşük olan tarım sektörünün ekonomi içindeki yüksek ağırlığı, bu senaryo altında kişi başına gelir seviyesinin daha düşük çıkmasına neden olmaktadır.

Sürdürülebilirlik endişelerini ortadan kaldırmak için Tekirdağ'da artık Ar-Ge ve inovasyona dayalı büyüme modeline geçme zamanı gelmiştir. Tekirdağ için yapılan farklı simülasyonlarda, en yüksek büyüme hızının sanayileşmenin ikinci evresi olarak adlandırılabilir Ar-Ge yoğun ve kolay taklit edilebilen yüksek teknoloji, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliğin yüksek olduğu sektörlerde olacağı görülmektedir.

Fakat üçüncü senaryoda hedeflenen büyüme sürecinin hayat geçirilebilmesi bir takım koşulların yerine getirilmesine bağlı olacaktır. Endojen büyüme modelleri çerçevesinde, eğitim, patent vb. göstergeler Tekirdağ'ın büyüme potansiyelini yükseltmesini engelleyebilecek düzeydedir. Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en temel iki kısıtın plansız sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliği ve bilgi temelli üretimin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman temini olduğu dikkate alındığında, yüksek teknoloji sanayiye geçişin koşullarını yaratacak önlemlerin alınması gerektiği aşikârdır.

Ancak üçüncü senaryoda hedeflenen büyüme sürecinin ihtiyaç duyacağı insan gücünün temin edilebilmesi için kentin sosyal dokusunun iyileştirilmesi gerekeceği gibi, hızlı tren vb. ulaşım imkânlarının da geliştirilmesi gerekecektir. Gündemdeki ulaştırma projelerinin bir an önce tamamlanmasının, bu senaryoda ortaya çıkan yüksek büyüme hızlarının gerçekleştirilebilmesi için kritik önemde olduğu ortaya çıkmaktadır. Ulaştırma imkânlarının zenginleşmesi ve kalitesinin artması, daha iyi bir kent yönetimi ile birleştiğinde, yüksek katma değerli alanlarda gelişecek olan sanayinin ihtiyaç duyacağı hizmetler sektörünün de

gelişmesini sağlayacaktır. İhracatın üç kat, ithalatın ise iki kat artacağı bu senaryoda, dış ticaret hacmindeki artış liman, tren yolu gibi ulaştırma ve lojistik altyapısında da iyileşme gerektirecektir.

Bu tespitler, Tekirdağ'da plansız sanayileşmenin olumsuzlukların bertaraf edilmesi ve hızlı ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini sağlamak için ne yapılması gerektiğinin de ipuçlarını da ortaya koymaktadır.

Dijk, Folmer ve Oosterhaven (2013, s. 465) Caudro-Rouro'nun çalışmasından yola çıkarak yüksek bölgesel performans için genellikle ampirik araştırmalarda tespit edilebilen yedi özelliği aşağıdaki gibi özetlemektedir:

1. Bir büyük şehrin yanı sıra orta büyüklükteki şehirlere (nüfusun 40 bin-100 bin arası olduğu) oluşan bir şehir sistemi
2. Orta ve yüksek okul mezunu ve tercihen yüksek olmayan ücretlerle çalışan insan gücü kaynakları
3. Büyük pazarlara ve şehirlere kolayca erişim imkânı
4. Danışmanlık, reklam, finans gibi sanayi sektörlerine dönük hizmet kollarının gelişmişliği
5. İyi tasarlanmış bölgesel planlarına sahip, bölgenin kendi içinden kaynaklanan bir liderliğin olduğu destekleyici yerel yönetim yaklaşımı
6. Çatışmaların az olduğu, kurumlar ve kuruluşlar arasında işbirliği kültürünün gelişmiş olduğu olumlu bir sosyal yapı
7. Az sayıda büyük şirketin Pazar hâkimiyetini elinde bulundurması yerine bilgi taşınmalarına olanak sağlayacak çok sayıda küçük ve orta boy şirketin bulunduğu bir sanayi yapısı

Bu özellikler Tekirdağ'a uyarlanarak ve Tekirdağ'ın gelişiminin önündeki en temel kısıtların plansız sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliği ve bilgi temelli üretimin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman temini olduğu ve gelecekte en hızlı gelişme gösterecek sektörlerin, yüksek katma değerli sanayi üretimi ve bu üretimin ihtiyaç duyacağı hizmetler sektörü olduğu dikkate alındığında, Tekirdağ'ın vizyonunu gerçekleştirmesi için alınması gereken önlemler şu başlıklar altında toplanabilir:

Kente ilişkin önlemler:

Tekirdağ'da ekonomik modelin önündeki en büyük kısıt çevre sorunlarıdır. Özellikle su kaynaklarının kirlenmiş ve azalmış olması, birçok sanayi kolunun Tekirdağ'da faaliyetini engeller hale gelmiştir. İlin geçmiş ekonomik mucizesinin yerini ekonomik çöküntüye bırakmaması için sanayileşmenin planlı olması, arıtma sistemlerinin kurulması, OSB'ler dışında sanayi tesislerine izin verilmemesi gibi bir dizi önlemlerle harekete geçirmek gerekecektir. Tekirdağ'da devam etmesi muhtemel hızlı nüfus artışının gerektireceği sosyal mekanizmaların oluşturulması ve kentin nitelikli işgücünün taleplerine ihtiyaç verecek sosyal ve kültürel aktiviteler açısından zenginleştirilmesi gerekecektir. Tekirdağ'da gerçekleştirilen üretimden doğan vergi tahakkukunun ilde kalmasının sağlanması durumunda, kentsel altyapıya ilişkin önlemlerin finansmanı daha rahat karşılanabilecektir.

Nitelikli insan gücüne ilişkin önlemler:

Mevcut insan gücü kaynakları, yüksek katma değerli ve bilgi temelli sanayi üretiminin ve modern hizmet sektörlerinin ekonomi içindeki göreceli öneminin artması için yeterli değildir. Kaldı ki, Tekirdağ'da sadece nitelikli eleman değil, niteliksiz işgücü konusunda bile sıkıntı yaşanmakta ve bu durum Tekirdağ'ın sürekli olarak göç almasına yol açmaktadır. Tekirdağ bir süre daha gerek niteliksiz, gerek nitelikli işgücünü göç yoluyla çekmeye devam edecektir. Ancak özellikle nitelikli elemanların ve yöneticilerin Tekirdağ'da yerleşik olmak yerine İstanbul'dan gidip gelmeyi tercih ettikleri bilinmektedir. Bu da Tekirdağ'ın sanayileşmenin nimetlerinden tam olarak yararlanmasını engellemektedir. Ulaştırma imkânlarının gelişmesi, bu durumu daha da belirgin hale getirecektir. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için şehrin sosyal imkânlarının gelişmesi ve yüksek gelirli çalışanların Tekirdağ'da daha fazla vakit geçirmesini sağlayacak önlemlerin alınması gerekecektir. Mevcut üniversitenin gelişmesi de beşeri sermayenin geliştirilmesi açısından ön planda yer almaktadır.

Büyük pazarlara erişimin kolaylaştırılması

Tekirdağ'ın gelişiminin ulaştırma imkânlarından yararlanan ölçek ekonomisine dayalı sanayileşme olduğu dikkate alındığında, gündemdeki demiryolu ve liman projeleri gibi ulaştırma altyapısına ilişkin projeler Tekirdağ'ın sanayileşme modelinin devam ettirilebilmesinin koşullarını yaratacaktır. Tekirdağ'ın aynı zamanda önemli bir ihracatçı olduğu dikkate alındığında ulaştırma olanaklarının geliştirilmesinin yanı sıra fuar imkânlarının da zenginleştirilmesi gerekecektir.

Danışmanlık, reklam, pazarlama, finans gibi ileri bağlantı hizmet sektörlerinin geliştirilmesi

Sanayinin ihtiyaç duyduğu modern hizmet taleplerini şimdiye kadar Tekirdağ'dan değil, fabrikaların genel merkezlerinin olduğu İstanbul ve diğer metropollerden tedarik etmişti. Ancak hızlı tren ile İstanbul-Tekirdağ arasındaki mesafenin 40 dakikaya incek olması, bu tür modern hizmet sektörlerinin Tekirdağ'da hızlı bir gelişme sürecine girmesinin önünü açacaktır. Şehrin yatırım ortamı bu tür firmaların kurulması ve gelişmesi için elverişli hale getirilmelidir.

Karar alma mekanizmalarına ilişkin önlemler:

Türkiye'deki birçok başka ilde olduğu gibi Tekirdağ'ın gelişmesinin önündeki engellerden birisi de sorunlar ve çözüm önerileri konusunda fikir birliğinin tam sağlanamamış olmasıdır. Yerel aktörler arasındaki ilişkileri ve yerel fikri önderlerin yerel yöneticilerle arasındaki ilişkileri geliştirecek bir ortamın yaratılması önem kazanmaktadır.

Kurumlar ve kuruluşlar arasında işbirliği kültürünün geliştirilmesi

Kentin sosyo-kültürel ortamının zayıflığı, iş dünyası STK'ları dâhil olmak üzere üçüncü sektörün gelişimini yavaşlatmıştır. Yerel toplumsal örgütlenmelerin ve STKların güçlendirilmesi, Tekirdağ'ın sorunlarını ve çözüm önerilerini gündeme taşıma kapasitesini artıracaktır.

Tarıma ilişkin önlemler

Tekirdağ'ın gelişiminde hiç şüphesiz tarım önemli olmaya devam edecektir. Ancak Tekirdağ, eğitim ve teknoloji kullanımından arazi parçalanmasına ve nüfusun azalmasına kadar bir dizi sorunla karşı karşıyadır. Tarıma, üretimde katma değeri artıracak, tarım-sanayi işbirliğini kuracak, tarımda markalaşmayı mümkün kılacak bir perspektifle yaklaşılması gerekecektir.

Bu temel başlıklar altında Tekirdağ'ın geçmişteki parlak performansının devam ettirilmesi için somut olarak yapılması gerekenler konusunda yerel aktörler arasında önemli ölçüde bir uyum olduğu görülebilmektedir. Bu çerçevede şehrin talepleri aşağıdaki gibidir:

- ✓ En az iki model şehir belirlenmeli ve buna göre bir yol patikası izlenmeli
- ✓ Fuar merkezi yapılmalı
- ✓ Know how merkezleri kurulmalı
- ✓ Uluslararası fuar alanları kurulmalı
- ✓ Vakıf üniversitelerinin önü açılmalı
- ✓ İşgücü niteliği artırılmalı, beyin göçü engellenmeli
- ✓ Tekirdağ'da seracılık yatırımları artırılmalı
- ✓ Seralarda ısıtmayı çözmek için biogaz, güneş ve rüzgâr enerjisinden daha fazla faydalanılmalı
- ✓ Sulama altyapısı iyileştirilmeli
- ✓ Aile işletmelerine teşvik ve eğitim verilmeli
- ✓ Girişimcilere dönük eğitimler verilmeli
- ✓ Üniversite içindeki bölümler bölgenin ihtiyaçlarına göre planlanmalı
- ✓ Teknoparkların sayısı artırılmalı
- ✓ Sektörde çalışabilecek nitelikli eleman yetiştirilmeli
- ✓ Sanayicilerin çevreye duyarlı üretimi desteklenmeli
- ✓ Bölgede faaliyet gösteren firmaların vergilerinin Tekirdağ'da ödenmesi teşvik edilmeli ve vergi gelirleri Tekirdağ'da kalmalı.
- ✓ Demiryolu kapasitesi iyileştirilmeli
- ✓ Süleymanpaşa, Çorlu, Çerkezköy'ün ulaşım sorunu mutlaka çözülmeli
- ✓ Köy yolları iyileştirilmeli
- ✓ Çarpık kentleşme mutlaka önlenmeli
- ✓ Su kaynakları korunmalı
- ✓ Ergene temizlenmeli.

KAYNAKÇA

- Albayrak, K. (2014, Eylül 29). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Antweiler, W., & Trefler, D. (2000). Increasing Returns and All That: A View From Trade. *NBER Working Paper*(7941).
- Aydın, B. (1999, Haziran). Kalkınmada Öncelikli Yörelere Uygulaması ve Zonguldak. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(2), 27-42.
- Aydın, E. (2014, Temmuz 1). Çorlu İşinsanları ve Sanayiciler Derneği Yönetim Kurulu Başkanı. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Barff, R., & Knight III, P. (1988). Dynamic Shift Share Analysis. *Growth and Change*, 19(2), 1-10.
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü. (Mayıs 2012). *81 İl Durum Raporu*. Ankara.
- Can, Y. (tarih yok). *Sosyal Hizmetler v e Yoksulluk*. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Capello, R., & Nijkamp, P. (2009). Introduction: regional growth and development theories in the twenty-first century-recent theoretical advances and future challenges. R. Capello, & P. N. (eds.) içinde, *Handbook of reigonal Growth and Development Theories* (s. 1-16). Edward Elgar.
- Çatalbaş, N. (2012). TR21 Trakya Bölgesinin Türkiye'nin Dış Ticaretindeki yeri ve Gelişme Potansiyeli. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1-2), 21-42.
- ÇOSB. (tarih yok). *Basında ÇOSB*. 11 9, 2014 tarihinde Çerkezköy OSB: <http://www.cosb.org.tr/Uploads/basinda/bab8c7a90cb74056ba65b2e81793d310.jpg> Çerkezköy adresinden alındı
- ÇTSO. (2014). *Çorlu Ticaret ve Sanayi Odası Stratejik Planı*. 9 6, 2014 tarihinde www.corlutso.org.tr/upload/ctso20102013.doc adresinden alındı
- Demirdilek, H., & Şener, Ü. (2014). *81 İl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi*. Ankara: TEPAV.
- Dijk, J. v., & Henk Folmer, J. O. (2009). Regional Policy: rationale, foundations and measuremnt of its effects. R. Capello, & P. N. (eds.) içinde, *Handbook of reigonal Growth and Development Theories*. Edward Elgar.
- Dinçer, B., Özaslan, M., & Kvasoğlu, T. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2003)*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı. (tarih yok). *İl İl Dış Ticaret Potansiyeli Araştırması*. Ağustos 20, 2014 tarihinde <http://www.ekonomi.gov.tr: http://www.ekonomi.gov.tr/upload/7EF56F48-D8D3-8566-452092D48A1F70B1/kitapmakro.pdf> adresinden alındı
- Dogrueel, F., & Doğrueel, S. (2010). The Deindustrialization of Istanbul. *Munich Personal RePEc Archive, MPRA Paper*(2707).
- Economic and Social Commision for Asia and the Pacific. (2009). *A Handbook of Commonly used Trade Indices and Indicators, Revised Edition*. Thailand: UN.
- Eichengreen, B., & Gupta, P. (2009). The Two Waves of Service Sector Growth. *NBER Working Paper*(14968).

- Ekonomi Bakanlığı. (tarih yok). *İl İl Dış Ticaret Potansiyeli Araştırması*. Ağustos 20, 2014 tarihinde <http://www.ekonomi.gov.tr: http://www.ekonomi.gov.tr/upload/7EF56F48-D8D3-8566-452092D48A1F70B1/kitapmakro.pdf> adresinden alındı
- Enis Sülün, Ç. T. (2014, Temmuz 1). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Eren, M. (2013, Temmuz 2). Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Eriç Yeldan, K. T. (2012). *Orta Gelir Tuzağı'ndan Çıkış: Hangi Türkiye? Cilt 1: Makro/ Bölgesel / Sektörel Analiz*. TÜRKONFED.
- Eriç Yeldan, K. T. (2013). *Orta Gelir Tuzağı'ndan Çıkış: Hangi Türkiye? Cilt 2: Bölgesel Kalkınma ve İkili Tuzaktan Çıkış Stratejileri*. İstanbul: TÜRKONFED.
- Felipe, J. (2012, Mart). Tracking the Middle-Income Trap:What is It, Who is in It, and Why? *ADB Economics Working Paper Series*.
- Fırat Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TRB1 Bölge Planı taslağı*.
- Fotopoulos, G., Kallioras, D., & Petrakos, G. (2010). Spatial variations of Greek manufacturing employmentgrowth: The effects of specialization and international trade. *Papers in Regional Science*, 89(1).
- Franklin, R. a. (2004). A Shift-Share Method for the Analysis of Regional Fertility Change: An Application to the Decline in Childbearing in Italy, 1952-1 991. *Geographical Analysis*, V.36, N.1, 1-20.
- Friedrich, P., & Nam, C. W. (2009). Economic decline and public intervention - do special economic zones matter? R. Capello, & P. N. (eds.) içinde, *Handbook of reigonal Growth and Development Theories*. Edward Elgar.
- Gökçen, A. (1990). Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Uygulanan Gelişme Politikaları. *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası. Süleyman Barde' ya Armağan*, 364-390.
- Gül, A. (2014, Eylül 29). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Günay, C. (2014, Haziran 10). Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Hanink, D. M. (2010, march). Perspectives on Regional Change: A Review Essay on Handbook of Regional Growth and Development Theories. *Growth and Change*, 41(1), 3-27.
- Haynes, K. E. (1997). Productivity Change in Manufacturing Regions: A Multifactor/Shift-Share Approach. *Growth and Change*, V. 28, 201 -221.
- Herath, J., Schaeffer, P., & Gebremedhin, T. (2013). Employment Change in LDs of West Virginia: A Dynamic Spatial Shift- Share Analysis. *American Journal of Rural Development*, 1(5), 99-105.
- <http://www.tekirdag.gov.tr>. (tarih yok). Temmuz 29, 2014 tarihinde <http://www.tekirdag.gov.tr/ekonomi.asp>: <http://www.tekirdag.gov.tr/ekonomi.asp> adresinden alındı
- İzmen, Ü. (2012). *Bölgesel Kalkınmada Yerel Dinamikler: Çorum Modeli ve 2023 Senaryoları*. İstanbul: TÜRKONFED.
- İzmen, Ü. Ö. (2014). Tekirdağ'da Ekonomik Yapının Değişimi: Shift Share Analizi. *Ulusal Harran Ekonomi Kongresi*. Şanlıurfa.

- İzmen, Ü. Ö. (2015). *Edirne için Orta Gelir Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları*. TÜRKONFED.
- İzmen, Ü. Ö. (2015). *Kırklareli için Orta Gelir Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları*. TÜRKONFED.
- Karayolları Genel Müdürlüğü. (2014). *Yol İstatistikleri*. Eylül 22, 2014 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü: <http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Istatistikler/DevletveYolEnvanteri.aspx> adresinden alındı
- Kayın, S. (2014, Eylül 29). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Kazancıgil, D. R. (1994). *Edirne Rehnüması (Edirne Şehir Kılavuzu)*. Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Kazancıgil, R. (1999). *Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Edirnesi*. Edirne Valiliği.
- Krugman, P. (1991, June). Increasing Returns and Economic Geography. *Journal of Political Economy*, 99(3), 483-499.
- Krugman, P. (2007, October 5). Return of the rentier city. *New York times*.
- Mazlum, G. (2013). *Edirne'nin Yahudileri*. Ceren Yayıncılık.
- McCann, P., & Oort, F. v. (2009). Theories of agglomeration and regional economic growth: a hisitroical review. R. Capello, & P. Nijkamp içinde, *Handbook of reigonal Growth and Development Theories* (s. 19-32). Edward Elgar.
- Onur, O. (2006). *16'dan 20. Yüzyıla Belgelerle Edirne*. Edirne Valiliği.
- Özcan, M. (2014, Eylül 29). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Özcanlar Köfte. (tarih yok). 11 5, 2014 tarihinde Hakkimizda: <http://www.ozcanlarkofte.com/hakkimizda.html> adresinden alındı
- Özdoğan, M. (2014, Ağustos 11). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Özer, S. (tarih yok). *İmalat Sanayiinde Dönüşüm: Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Öztürk, Ö. (2013, Temmuz 2). Edirne Ticaret Borsası Başkanı. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- R. Harris, T., C.B.Gillberg, R.Narayanan, Shonkwiler, J. S., & Lambert, D. K. (1994). *A Dynamic Shift-Share Analysis of Economic Impact Report the Nevada Economy, Technical Report, UCED 94-06*. 9 2014 tarihinde <http://www.unr.edu/Documents/business/uced/technical-reports/statewide/9495-06rpt.pdf> adresinden alındı
- Sabah Gazetesi. (tarih yok). *En büyük konteyner gemileri Asyaporta yaşayacak*. 11 9, 2014 tarihinde <http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2014/07/16/en-buyuk-konteyner-gemileri-asyaporta-yanasacak> adresinden alındı
- Sarıkurt, A. (2014, Temmuz 1). Çorlu Belediye Başkan Yardımcısı. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Şaşmaz, S. (2014, Eylül 16). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı. (2009). *1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023 Taslak*.

- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *İLLERİN VE BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK SIRALAMASI ARAŞTIRMASI (SEGE 2011)*. Ankara: BÖLGESEL GELİŞME VE YAPISAL UYUM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ.
- T24. (tarih yok). *Ergene'nin geçtiği yerlerde kanser vakaları arttı*. 11 9, 2014 tarihinde T24: <http://t24.com.tr/haber/ergeninin-gectigi-yerlerde-kanser-vakalari-artti,171229> adresinden alındı
- Taymaz, E., Filiztekin, A., Fisunoğlu, M., Kılıçarslan, Y., & Lenger, A. (2008). *KOBİlerde Dönüşüm: Küçük Firmaların Büyük Başarıları*. İstanbul: TÜRKONFED.
- Tekirdağ. (1982-1983). *Yurt Ansiklopedisi: Türkiye, il, il: Dünü, Bugünü, Yarını* (s. cilt 9-10, s. 6965-7061). içinde İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Tekirdağ. (1982-1983). *Yurt Ansiklopedisi Türkiye, il, il: Dünü, Bugünü, Yarını* (Cilt 9-10, s. 6965-7061). içinde İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Tekirdağ Valiliği. (tarih yok). Temmuz 29, 2014 tarihinde alındı
- Tekirdağ Valiliği. (tarih yok). *TEKİRDAĞ'A GENEL BİR BAKIŞ*. Temmuz 29, 2014 tarihinde Tekirdağ Valiliği Web Sitesi: <http://www.tekirdag.gov.tr/> adresinden alındı
- [tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_(il)). (2014, Haziran 12). Temmuz 29, 2014 tarihinde [tr.wikipedia.org/wiki/tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_(il)) adresinden alındı
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2011). *Trakya Bölgesi Lojistik Sektörü*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TR21 Bölge Planı taslağı*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TR21 Bölge Planı taslağı*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2014). *Edirne İli Mevcut Durum Analizi*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2014). *Kırklareli Mevcut Durum Raporu*. Kırklareli.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (tarih yok). *Rekabet Analizi*.
- TÜİK. (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Tekirdağ: 2012*. Ankara: TÜİK.
- Ünver, S. (1983). *Dr. Rifat Osman'a Göre Edirne Evleri ve Konakları*. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Vezir Danışmanlık. (2008, Mayıs). *TEKİRDAĞ İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN SEKTÖRLERİN ULUSLARARASI REKABETÇİLİK DÜZEYLERİNİN ANALİZİ*. Temmuz 29, 2014 tarihinde Tekirdağ Valiliği Web Sitesi: <http://www.tekirdag.gov.tr/dosyalar/TekirdagRekabetcilikRaporu.doc> adresinden alındı
- World Bank. (2014). 10 23, 2014 tarihinde World Bank: <http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups> adresinden alındı
- Yerlikaya, A. (2014, Ağustos 11). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Yılmaz, R. (2014, Haziran 10). Namık Kemal Üniversitesi Öğretim Üyesi. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)

GÖRÜŞMELER

TEKİRDAĞ ÇALIŞTAYI KATILIMCILARI – 29 EYLÜL 2014

1. İsmail Köroğlu (Çorlu Ticaret Odası)
2. Bayram Yılmaz (Çorlu İşadamları ve Sanayiciler Derneği)
3. Müjdat Ayan (Çorlu İşadamları ve Sanayiciler Derneği)
4. Veli Çeken (Kapaklı Belediyesi, Başkan Danışmanı)
5. Nezih Suyaran (Önder Çiftçi Projesi, Tarım Temsilcisi)
6. Göksel Karaevli (Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası)
7. Neşat Erdoğan (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Danışman)
8. Dilşad Ergin (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Daire Başkanı)
9. Prof. Dr. Ensar Nişancı (Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı)
10. Melih Bozcan (Mega Danışman, Eğitim Danışmanlığı)
11. Aynur Süleymanoğlu (TRAKYASİFED Yönetim Kurulu Başkanı)
12. Mustafa Subak (Halkbank Sahil Tekirdağ Şube Müdürü)
13. Nuh Nuhoglu (Ergene Belediye Başkan Yardımcısı)
14. Arda Altınkaradağ (Süleymanpaşa Belediyesi, ARGE Koordinatörü)
15. Nazım Özkan Tatlı (KOSGEB, Kobi Uzmanı)
16. Prof. Dr. Rasim Yılmaz (Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi)
17. Gülsel Çiftçi (Namık Kemal Üniversitesi, Öğretim Görevlisi)
18. Mehmet Altaş (İl Kültür ve Turizm Müdürü)
19. Beste Güngör (Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası, Kadın Girişimciler Başkanı)
20. Resul Kazancı (Tekirdağ Liman Başkanı)
21. Aziz Sezek (İl Tarım Müdürlüğü, Ziraat Mühendisi)
22. Nihan Kaya (Trakya Kalkınma Ajansı Uzmanı)
23. Uğur Okuş (Trakya Kalkınma Ajansı Uzmanı)
24. Ertuğ Güney (Trakya Kalkınma Ajansı Uzmanı)
25. Selçuk Şimşek (Trakya Kalkınma Ajansı Uzmanı)
26. Zuhul Özbay Daş (TÜRKONFED Ekonomik Araştırmalar Bölüm Sorumlusu)
27. Yasemin Özbal (TÜRKONFED Ekonomi Uzman Yardımcısı)

MÜLAKATLAR

Tekirdağ Valisi Ali Yerlikaya

Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak

Çorlu Belediye Başkan Yardımcısı Serhat Çatalkaya

Çerkezköy Kaymakamı Metin Kubilay

Tekirdağ TSO Başkanı Cengiz Günay

Çorlu TSO Başkanı Enis Sülün

Prof. Dr. Rasim Yılmaz, Namık Kemal Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Ahmet Kubaş, Namık Kemal Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Emirhan Aydın, Çorlu SİAD Başkanı

Ahmet Gül, Müteahhit

Ahmet Çelik, Denizbank Trakya Bölge Müdürü

Mustafa Kahraman, Tekirdağ Berberler ve Kuaförler Odası Başkanı

Sami Kayın, Esnaf ve Sanatkârlar Odası Başkanı

Mestan Özcan, Özcanlar Köfte

Kadir Karakaya, Çerkezköy OSB Bölge Müdür Yardımcısı,

Mehmet Özdoğan Çerkezköy OSB Bölge Müdürü

EK TABLOLAR

NÜFUS TABLOLARI

Ek Tablo 1: Yıllara Göre Tekirdağ İlçelerinin Nüfus Bilgileri (Köyler Hariç)

	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	1990 - 2013 değişim hızı (%)
Çerkezköy	13.690	14.289	16.300	23.970	31.125	41.317	82.685	60.907	67.617	69.875	73.918	79.697	84.234	113.134	173,8
Çorlu	55.645	59.346	66.453	77.921	89.124	104.303	179.033	190.792	200.577	206.134	215.293	226.921	235.354	225.540	116,2
Ergene	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56.787	-
Hayrabolu	40.127	42.402	43.044	45.045	46.017	45.640	40.130	18.667	19.096	18.357	18.254	19.278	18.708	33.839	-25,9
Kapaklı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85.898	-
Malkara	55.992	57.720	58.019	58.829	62.791	62.524	59.125	27.416	27.997	27.371	27.787	28.788	28.880	53.293	-14,8
Marmaraereğlisi	-	-	-	-	-	12.455	19.955	8.488	11.803	10.491	10.165	10.238	10.325	22.816	83,2
Muratlı	17.468	16.981	17.330	19.245	19.858	22.952	26.681	18.915	19.138	19.107	19.215	19.537	20.087	26.764	16,6
Saray	23.251	23.904	24.295	27.206	29.609	33.716	41.217	20.312	21.243	21.784	22.315	23.085	23.938	47.171	39,9
Süleymanpaşa (Merkez)	60.600	67.006	73.288	85.257	99.133	117.455	142.105	133.322	137.962	140.535	141.439	147.490	150.112	179.239	52,6
Şarköy	20.608	21.298	21.258	23.269	25.064	28.480	32.660	15.523	16.121	16.624	17.095	17.325	17.411	29.994	5,3
Toplam	287.381	302.946	319.987	360.742	402.721	468.842	623.591	494.342	521.554	530.278	545.481	572.359	589.049	874.475	86,5

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımları (1965-2000) ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2007-2013)

Ek Tablo 2: Tekirdağ İl/İlçe Merkezi Ve Belde/Köy Nüfusu – 2013

	İl/İlçe merkezi	Belde/Köy *	Toplam
Çerkezköy	113.134	-	113.134
Çorlu	225.540	-	225.540
Ergene	56.787	-	56.787
Hayrabolu	33.839	-	33.839
Kapaklı	85.898	-	85.898
Malkara	53.293	-	53.293
Marmara Ereğlisi	22.816	-	22.816
Muratlı	26.764	-	26.764
Saray	47.171	-	47.171
Süleymanpaşa (Merkez)	179.239	-	179.239
Şarköy	29.994	-	29.994
Toplam	874.475	-	874.475

* 2013 yılı için Tekirdağ Köy ve Belde nüfusları TÜİK ADNKS'de yer almamaktadır.

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2013

Ek Tablo 3: Tekirdağ İlçe/Köy Sayısı (2013)

Belediye sayısı	11
İlçe sayısı	11
Köy sayısı	259

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2013

Ek Tablo 4: Bitirilen Eğitim Düzeyi Ve Cinsiyete Göre Nüfus (15+ Yaş) – 2013

Bitirilen eğitim düzeyi	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	14.318	2.892	11.426
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	33.060	11.085	21.975
İlkokul mezunu	190.392	81.173	109.219
İlköğretim mezunu	153.046	86.001	67.045
Ortaokul veya dengi okul mezunu	37.791	22.032	15.759
Lise veya dengi okul mezunu	160.295	95.380	64.915
Yüksekokul veya fakülte mezunu	73.112	41.173	31.939
Yüksek lisans mezunu	4.509	2.633	1.876
Doktora mezunu	1.168	719	449
Bilinmeyen	18.110	10.251	7.859
Toplam	685.801	353.339	332.462

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 5: İl Ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezi, Belde / Köy Nüfusu Ve Nüfus Yoğunluğu, 2013

İl	Toplam			İl ve ilçe merkezleri			Belde ve köyler			Nüfus Yoğunluğu
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Edirne	398.582	201.567	197.015	279.508	141.253	138.255	119.074	60.314	58.760	66
Kırklareli	340.559	173.916	166.643	232.309	118.280	114.029	108.250	55.636	52.614	54
Tekirdağ	874.475	450.149	424.326	874.475	450.149	424.326	-	-	-	139
TRB1	1.613.616	825.632	787.984	1.386.292	709.682	676.610	227.324	115.950	111.374	
Toplam	76.667.864	38.473.360	38.194.504	70.034.413	35.135.795	34.898.618	6.633.451	3.337.565	3.295.886	100

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2013 verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 6: Tekirdağ İli Net Göç Hızı

Dönem	Net göç	Net göç hızı (‰)
1975-1980	3.438	10,3
1980-1985	17.907	46,7
1985-1990	51.335	96,8
1995-2000	25.161	33,2
2007-2008	8.589	11,0
2008-2009	11.874	15,0
2009-2010	13.645	16,6
2010-2011	14.113	16,7
2011-2012	13.632	15,7

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 7: Tekirdağ'ın Verdiği Göç (Kişi Sayısı, 2012–2013 Dönemi)

İstanbul	10.895
Edirne	1.977
Kırklareli	1.734
Ankara	1.121
İzmir	943
Çanakkale	898
Bursa	736
Kocaeli	729
Samsun	710
Balıkesir	638
Diğer	11.300
Türkiye	31.681

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 8: Tekirdağ Nüfusunun Türkiye İçindeki Payı (%)

Yıl	Tekirdağ nüfusu	Türkiye Nüfusu	Tekirdağ nüfusunun Türkiye içindeki payı (%)
1965	287 381	31 391 421	0,92
1970	302 946	35 605 176	0,85
1975	319 987	40 347 719	0,79
1980	360 742	44 736 957	0,81
1985	402 721	50 664 458	0,79
1990	468 842	56 473 035	0,83
2000	623 591	67 803 927	0,92
2007	728 396	70 215 000	1,04
2008	770 772	71 095 000	1,08
2009	783 310	72 050 000	1,09
2010	798 109	73 003 000	1,09
2011	829 873	73 950 000	1,12
2012	852 321	74 885 000	1,14
2013	874 475	75 811 000	1,15

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

İSTİHDAM PİYASASI TABLOLARI

Ek Tablo 9: Sektörlere Göre İşgücü Verileri (2004 – 2013)

	Tarım	Sanayi (*)	Hizmet	Tarım	Sanayi (*)	Hizmet
2004	34,3	26,5	39,1	29,1	24,9	46
2005	25,1	28,3	46,7	25,7	26,3	48
2006	21,1	30,4	48,6	24	26,8	49,2
2007	21,1	33,1	45,9	23,5	26,7	49,8
2008	20,3	34,6	45,2	23,7	26,8	49,5
2009	22,1	32,7	45,1	24,6	25,3	50,1
2010	21,7	38,1	40,3	25,2	26,2	48,6
2011	19,4	38,7	41,9	25,5	26,5	48,1
2012	15,9	37,7	46,5	24,6	26	49,4
2013	17,1	36,3	46,6	23,6	26,4	50
Ortalama	21,8	33,6	44,6	25	26,2	48,9

Kaynak: TÜİK, Hane halkı İşgücü Anketi Sonuçları

Ek Tablo 10: TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) Bölgesinde Kurumsal Olmayan Nüfusun Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşgücü Durumu (Bin Kişi, 15+ Yaş)

	15 ve daha yukarı	İşgücü	İstihdam edilenler	İşsiz	İşgücüne katılma oranı (%)		İşsizlik oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşgücüne dahil olmayan nüfus
2004	1.012	550	514	37	54,4		6,6	50,8	461
2005	1.036	576	529	47	55,7		8,1	51,1	459
2006	1.052	572	525	47	54,4		8,3	49,9	480
2007	1.094	569	525	45	52		7,8	47,9	525
2008	1.151	613	544	69	53,2		11,2	47,3	538
2009	1.191	643	559	83	54		13	47	548
2010	1.194	652	588	64	54,6		9,8	49,3	541
2011	1.252	693	632	61	55,4		8,8	50,5	559
2012	1.300	713	660	53	54,8		7,4	50,8	587
2013	1.347	748	692	56	55,5		7,5	51,3	600
Ortalama	1.163	633	577	56	54,4		8,9	49,6	530

Kaynak: TÜİK, Hane halkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

3) 2004-2006 yılı sonuçları yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.

Ek Tablo 11: Sosyal Güvenlik Kapsamındaki BAĞKUR'lu (4/B) Sayısı (Ocak 2014 İtibariyle)

Esnaf (Bağkur)	Toplam sigortalı sayısı	Türkiye toplamında % pay	Sigortalı sayısının nüfusa oranı	Aylık alanlar	Türkiye toplamında % pay	Aylık alan sayısının nüfusa oranı	Sos. Güv. Kapsamı	Türkiye toplamında % pay	Sos. Güv. Kapsamının nüfusa oranı
Edirne	11.275	0,58	2,83	18.549	1,01	4,65	70.170	0,67	17,60
Kırklareli	10.041	0,51	2,95	15.277	0,84	4,49	60.722	0,58	17,83
Tekirdağ	23.181	1,18	2,65	21.066	1,15	2,41	94.391	0,91	10,79
TR21	44.497	2,27	2,76	54.892	3,00	3,40	225.283	2,16	13,96
Türkiye	1.957.762		2,55	1.827.690		2,38	10.423.927		13,60

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

Ek Tablo 12: TR21 Bölgesi, İşyeri Sayısı

İşyeri Sayısı (%)	Kamu	Özel
Edirne	3,9	96,1
Kırklareli	3,8	96,2
Tekirdağ	1,5	98,5
TR21	1,9	98,1
Toplam	2,3	97,7

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

Ek Tablo 13: TR21 Bölgesi, Zorunlu Sigortalı Sayısı

Zorunlu Sigortalı Sayısı (%)	Kamu	Özel
Edirne	7,4	92,6
Kırklareli	6,0	94,0
Tekirdağ	2,5	97,5
TR21	5,1	94,9
Toplam	6,5	93,5

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

Ek Tablo 14: TR21 Bölgesi, Ortalama Günlük Kazanç (TL)

Ortalama Günlük Kazanç (TL)	Kamu	Özel
Edirne	86,7	82,1
Kırklareli	121,0	98,5
Tekirdağ	107,5	99,2
TR21	96,1	87,2
Toplam	100	100

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

Ek Tablo 15: Tekirdağ'da Sektörlere Göre Yerel Birim Ve İstihdam Sayıları (EFİS 1.1)

EFİS 1.1 Rev	Yerel birim sayısı	İstihdam
Toplam	22 541	106 315
Kömür madenciliği	26	165
Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı; saha arama ve tetkiki hariç, petrol ve gaz çıkarımı ile ilgili hizmet faaliyetleri	1	(*)
Diğer madencilik ve taşocakçılığı	19	245
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	421	4 022
Tütün ürünleri imalatı	1	(*)
Tekstil ürünleri imalatı	265	29 703
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	272	8 845
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	77	3 292
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	356	835
Kâğıt hamuru, kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	22	947
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	71	333
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	1	(*)
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	44	2 030
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	103	1 553
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	147	1 539
Ana metal sanayisi	53	722
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	423	2 192
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	298	4 106
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	6	(**)
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	30	1 813
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	6	1 305
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	16	307
Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	35	2 205
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	242	501
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	13	501
Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtımı	33	406
İnşaat	425	1 599
Motorlu taşıtlar ve motosikletlerin satışı, bakımı ve onarımı; motorlu taşıt yakıtının perakende satışı	1 380	2 869
Motorlu taşıtlar ve motosikletler dışında kalan toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu	644	2 183
Motorlu taşıtlar ve motosikletlerin dışında kalan perakende ticaret; kişisel ve ev eşyalarının tamiri	7 862	13 598
Oteller ve lokantalar	2 993	5 650
Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	3 226	4 214
Suyolu taşımacılığı	1	(*)

EFİS 1.1 Rev	Yerel birim sayısı	İstihdam
Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faaliyetleri; seyahat acentelerinin faaliyetleri	156	361
Posta ve telekomünikasyon	53	753
Sigorta ve emeklilik fonları hariç, mali aracı kuruluşların faaliyetleri	114	930
Mali aracı kuruluşlara yardımcı faaliyetler	41	111
Gayrimenkul faaliyetleri	209	333
Operatörsüz makine ve teçhizat ile kişisel ve ev eşyalarının kiralınması	14	21
Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	18	41
Diğer iş faaliyetleri	903	1 994
Eğitim	89	940
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	454	987
Kanalizasyon ve atıkların toplanması, hıfzıssıhha ve benzeri faaliyetler	1	(*)
Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	192	316
Diğer hizmet faaliyetleri	785	1 758

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 16: İllere Ve İşteki Duruma Göre İstihdam Edilenler, 2 Ekim 2011 (Bin Kişi, 15+ Yaş)

İl	İstihdam (000)	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli (000)	İşveren veya kendi hesabına (000)	Ücretsiz aile işçisi (000)	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli (%)	İşveren veya kendi hesabına (%)	Ücretsiz aile işçisi (%)
Toplam	24 320	16 664	4 925	2 731	68,5	20,2	11,2
Edirne	177	97	48	32	54,9	27,2	17,9
İstanbul	4 565	3 919	610	36	85,8	13,4	0,8
Kırklareli	140	89	34	17	63,5	24,1	12,3
Kocaeli	502	434	56	11	86,5	11,2	2,3
Tekirdağ	317	239	53	26	75,3	16,7	8,0

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 17: İllere Göre İşgücüne Dâhil Olmayan Nüfus Ve Nedeni, 2 Ekim 2011 (Bin Kişi, 15+ Yaş)

İl	İşgücüne dâhil olmayan nüfus (000)	Ev işleri ile meşgul (000)	Eğitim/ öğretim (000)	Emekli (000)	Çalışamaz halde (hasta/özürü/ yaşlı) (000)	Diğer (000)	Ev işleri ile meşgul (%)	Eğitim/ öğretim (%)	Emekli (%)	Çalışamaz halde (hasta/özürü/ yaşlı) (%)	Diğer (%)
Toplam	29 219	14 770	5 833	4 517	3 031	1 068	50,5	20,0	15,5	10,4	3,7
Tekirdağ	306	154	51	61	30	11	50,2	16,7	19,8	9,6	3,6

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

SEKTÖR VE SANAYİ TABLOLARI

Ek Tablo 18: Yıllara Göre Tekirdağ'da Patent, Marka, Faydalı Model Ve Endüstriyel Tasarım Başvuruları

Yıl	Marka	Patent	Faydalı model	Endüstriyel Tasarım
2003	139	2	4	11
2004	170	6	3	13
2005	272	25	7	14
2006	247	20	12	11
2007	362	37	26	19
2008	303	52	25	18
2009	243	72	12	13
2010	329	89	12	15
2011	477	113	10	31
2012	603	143	24	49
2013	561	102	30	37

Kaynak: T.C. Türk Patent Enstitüsü verilerinden hazırlanmıştır

Ek Tablo 19: Kurulan Kapanan Şirket Sayıları (2003 – 2013)

Türkiye	Kurulan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısı	Kapanan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısı	Kurulan ticaret ünvanlı işyeri sayısı	Kapanan ticaret ünvanlı işyeri sayısı
2003	32.259	5.436	33.039	13.229
2004	40.919	7.660	40.540	17.221
2005	47.401	8.886	48.657	17.556
2006	52.699	9.471	52.523	23.342
2007	55.350	9.954	48.673	23.595
2008	49.003	9.578	46.401	37.343
2009	44.472	10.395	44.050	32.419
2010	51.967	13.442	50.939	29.920
2011	54.442	14.991	60.430	41.130
2012	39.764	16.063	67.455	31.915
2013	49.943	17.400	58.987	65.316
Ortalama (2003 - 2013)	47.111	11.207	50.154	30.271

TR21	Kurulan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısı	Kapanan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısı	Kurulan ticaret ünvanlı işyeri sayısı	Kapanan ticaret ünvanlı işyeri sayısı
2003	409	36	654	416
2004	545	74	703	429
2005	601	71	932	405
2006	770	99	1.436	526
2007	800	75	1.304	475
2008	741	81	1.246	794
2009	663	79	1.260	607
2010	740	167	1.356	786
2011	765	201	1.619	923
2012	463	217	1.827	1.451
2013	597	214	1.647	786
Ortalama (2003 - 2013)	645	119	1.271	691

Tekirdağ	Kurulan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısı	Kapanan şirket ve kooperatiflerin toplam sayısı	Kurulan ticaret ünvanlı işyeri sayısı	Kapanan ticaret ünvanlı işyeri sayısı
2003	266	19	318	208
2004	363	40	360	194
2005	393	43	485	202
2006	474	68	831	241
2007	496	44	809	250
2008	482	48	765	278
2009	417	44	748	330
2010	450	80	863	513
2011	480	110	1.060	530
2012	306	119	1.192	744
2013	413	128	1.101	436
Ortalama (2003 - 2013)	413	68	776	357

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden türetilmiştir

Ek Tablo 20: Tarımsal Üretim Değeri (2003 – 2012) (Bin TL)

Türkiye	Bitkisel üretim değeri	Canlı hayvanlar değeri	Hayvansal ürünler değeri
2003	40.569.390	14.380.595	13.443.323
2004	45.680.438	18.395.078	15.573.596
2005	50.939.687	20.919.260	16.506.022
2006	54.515.463	22.943.481	18.897.671
2007	56.787.424	24.666.222	22.921.524
2008	66.010.114	25.521.071	23.816.982
2009	68.267.486	28.145.579	26.610.721
2010	80.038.126	46.873.045	38.128.120
2011	88.979.273	60.076.917	42.571.782
2012	87.946.988	63.546.623	49.321.861
2013	92.489.688	57.656.092	40.459.321

TR21	Bitkisel üretim değeri	Canlı hayvanlar değeri	Hayvansal ürünler değeri
2003	1.462.790	449.570	401.603
2004	1.725.790	577.056	515.047
2005	1.809.318	743.373	578.787
2006	1.813.155	800.941	635.891
2007	1.977.212	922.923	737.745
2008	2.621.178	1.002.172	768.032
2009	2.275.703	1.032.710	774.153
2010	2.647.528	1.572.370	1.065.710
2011	2.805.958	2.212.642	603.090
2012	2.860.224	2.279.101	755.678
2013	3.020.986	2.051.728	792.628

Tekirdağ	Bitkisel üretim değeri	Canlı hayvanlar değeri	Hayvansal ürünler değeri
2003	601.328	167.004	168.288
2004	695.220	205.648	227.119
2005	705.151	264.253	251.771
2006	662.825	287.364	263.232
2007	711.795	325.663	282.395
2008	935.080	351.713	288.868
2009	750.837	360.024	319.898
2010	819.878	576.582	401.178
2011	1.014.510	809.959	187.800
2012	1.056.660	780.334	231.445
2013	1.055.951	672.220	225.270

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden türetilmiştir

Ek Tablo 21: Tarımsal Üretimin Gelişimi, 2003-2013 (%)

	Bitkisel üretim değeri	Canlı hayvanlar değeri	Hayvansal ürünler değeri	Toplam üretimin değeri
Tekirdağ	75,6	302,5	33,9	108,6
TR21	106,5	356,4	97,4	153,5
Türkiye	128,0	300,9	201,0	178,7

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden türetilmiştir

SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGE TABLOLARI

Ek Tablo 22: Tekirdağ'da Motorlu Kara Taşıtları Sayısı (Motorsuz (Römork Ve Yarı Römork) Kara Taşıtları Hariç)

	Toplam	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon*	Motosiklet	Yol ve İş Makineleri*	Özel Amaçlı Taşıtlar*	Traktör
1999	68.038	25.378	1.535	1.302	4.450	2.692	3.606	849	314	27.912
2000	72.429	28.524	1.707	1.461	5.108	2.778	3.785	900	344	27.822
2001	74.662	30.138	1.816	1.590	5.350	2.891	3.898	925	364	27.690
2002	77.413	31.715	1.968	1.993	5.864	3.078	3.976	958	370	27.491
2003	81.421	33.404	2.091	2.420	7.023	3.299	4.213	1.012	390	27.569
2004	80.849	33.998	2.749	2.517	8.259	4.491	5.353	-	246	23.236
2005	93.143	39.594	3.000	2.711	10.692	4.898	8.566	-	273	23.409
2006	107.209	45.084	3.277	3.106	13.003	5.478	13.363	-	318	23.580
2007	118.392	51.023	3.470	3.317	15.371	6.037	15.225	-	359	23.590
2008	129.735	57.130	3.652	3.547	17.831	6.537	16.793	-	350	23.895
2009	139.820	63.945	3.734	3.420	19.903	6.553	17.881	-	359	24.025
2010	154.541	72.850	3.895	3.623	23.628	6.861	18.698	-	373	24.613
2011	171.505	82.411	4.034	3.953	27.747	7.190	20.008	-	357	25.805
2012	187.665	91.993	4.169	4.439	31.135	7.712	21.255	-	353	26.609
2013	202.487	101.995	4.481	4.437	33.589	8.129	22.314	-	393	27.149

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

* 2004 yılından itibaren yol iş makineleri kapsamında yayımlanan taşıtlar ile özel amaçlı taşıtlar içinde yer alan ağır tonajlı taşıtlar "Kamyon" başlığı altında gösterilmiştir.

Ek Tablo 23: Tekirdağ'da Elektrik Tüketimi

Yıl	Tüketim (MWh)	Kişi başına elektrik tüketimi (KWh/kişi)	Kaçak kullanım (MWh)	Kaçak elektrik kullanım oranı (%)	Kaçak elektrik kullanım oranı Türkiye (%) *
2002	2.318.584	-	-	-	20,9
2003	2.960.247	-	-	-	19,9
2004	3.450.306	-	-	-	18,6
2005	3.894.215	-	405.777	10,4	17,8
2006	4.589.566	-	443.811	9,7	15,1
2007	4.840.913	6.646	367.909	7,6	14,8
2008	4.829.830	6.266	303.796	6,3	14,4
2009	4.689.242	5.986	301.518	6,4	17,7
2010	5.326.923	6.674	349.979	6,6	18,6
2011	5.597.514	6.745	521.688	9,3	24,1
2012	5.838.473	6.850	344.470	5,9	25,7

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler ve TEDAŞ 2008-2012 raporlar

*TEDAŞ'a bağlı olan dağıtım şirketlerine göre

Ek Tablo 24: Tekirdağ'da Kültürel Etkinlikler - Tiyatro

Sezon	Tiyatro salonu sayısı	Koltuk sayısı	Toplam oynanan eser sayısı	Yerli eser sayısı	Yabancı eser sayısı	Toplam gösteri sayısı	Yerli eser gösteri sayısı	Yabancı eser gösteri sayısı	Toplam seyirci sayısı	Yerli eser seyirci sayısı	Yabancı eser seyirci sayısı
2002-2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003-2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004-2005	1	271	100	100	0	100	100	0	25.000	25.000	0
2005-2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006-2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2007-2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008-2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009-2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010-2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011-2012	2	610	47	38	9	155	110	45	33.660	22.310	11.350

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 25: Tekirdağ'da Kültürel Etkinlikler – Sinema

Yıl	Salon sayısı	Koltuk sayısı	Toplam film sayısı	Gösterilen yerli film sayısı	Gösterilen yabancı film sayısı	Toplam seyirci sayısı	Yerli film izleyen seyirci sayısı	Yabancı film izleyen seyirci sayısı
2003	13	1.562	318	47	271	103.384	26.468	76.916
2004	12	1.574	261	55	206	123.485	62.780	60.705
2005	14	1.948	306	81	225	126.399	57.542	68.857
2006	16	2.280	336	88	248	176.184	106.042	70.142
2007	22	2.654	370	133	237	108.373	49.965	58.408
2008	30	3.541	338	110	228	108.331	65.072	43.259
2009	24	2.817	461	181	280	221.538	134.815	86.723
2010	18	1.962	328	189	139	231.212	154.251	76.961
2011	22	2.175	442	174	268	396.960	209.992	186.968
2012	28	2.724	326	144	182	239.603	138.378	101.225

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 26: Memnuniyet Araştırması 2013

Endeksler (%)	Düzy	Türkiye ortalaması	Tekirdağ
Mutluluk düzeyi	Mutlu	59,0	56,5
	Orta	30,2	33,6
	Mutsuz	10,8	9,9
Mutluluk kaynağı olan kişiler	Tüm aile	73,0	77,1
	Çocuklar	12,9	10,4
	Eş	5,2	3,8
	Anne/baba	2,9	2,5
	Kendisi	2,5	2,4
	Torunlar	1,7	2,1
	Diğer	1,9	1,7
Mutluluk kaynağı olan değerler	Sağlık	68,0	67,2
	Sevgi	15,2	14,3
	Başarı	8,6	10,0
	Para	4,1	5,8
	İş	2,3	1,6
	Diğer	1,8	1,2
Umut Düzeyi	Umutlu	77,0	78,0
	Umutlu değil	23,0	22,0
İllere Göre Türkiye'nin Olası Avrupa Birliği Üyeliğinin Birey Yaşamına Etkisi	Olumlu yönde	37,1	38,5
	Etkisi yok	21,2	21,7
	Olumsuz yönde	17,2	17,5
	Fikri yok	24,5	22,2
İllere Göre Avrupa Birliği Üyeliğine İlişkin Bireylerin Referandum Eğilimi	Üyelik yönünde	46,5	50,4
	Üyeliğe karşı	27,5	25,6
	Fikri yok	26,3	24,1

Endeksler (%)	Alt kırımlar	Düzye	Türkiye ortalaması	Tekirdağ
Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi	Sosyal Güvenlik Kurumu hizmetleri	Memnun	69,6	75,4
		Orta	8,3	6,3
		Memnun değil	9,6	7,4
		Fikri yok	12,5	11,0
	Sağlık hizmetleri	Memnun	74,7	75,1
		Orta	10,6	10,0
		Memnun değil	14,7	14,9
	Eğitim hizmetleri	Memnun	69,7	76,9
		Orta	13,5	10,6
		Memnun değil	16,9	12,5
	Adli hizmetler	Memnun	52,8	54,5
		Orta	6,5	5,3
		Memnun değil	9,5	8,2
		Fikri yok	31,2	32,0
	Asayiş hizmetleri	Memnun	79,4	83,8
		Orta	9,5	8,3
		Memnun değil	11,1	7,9
	Ulaştırma hizmetleri	Memnun	76,4	77,8
		Orta	8,0	7,1
		Memnun değil	12,6	12,3
Fikri yok		3,0	2,8	
İllere Göre Belediye Hizmetlerinden Çöp ve Çevresel Atık Toplama, Kanalizasyon, Şebeke Suyu ve Toplu Taşıma Hizmetlerinden Memnuniyet	Çöp ve çevresel atık toplama hizmeti	Memnun	73,3	73,9
		Orta	7,5	7,4
		Memnun değil	17,4	18,1
		Fikri yok	0,8	0,6
		Hizmeti yok	1,0	0,1
	Kanalizasyon hizmeti	Memnun	70,3	72,9
		Orta	6,9	6,9
		Memnun değil	16,6	17,4
		Fikri yok	2,5	1,6
		Hizmeti yok	3,7	1,2
	Şebeke suyu hizmeti	Memnun	73,0	66,7
		Orta	7,5	8,1
		Memnun değil	17,6	24,2
		Fikri yok	1,0	0,6
		Hizmeti yok	0,9	0,3
	Toplu taşıma hizmeti	Memnun	63,8	59,7
		Orta	8,2	7,5
		Memnun değil	18,8	21,1
		Fikri yok	4,2	5,2
		Hizmeti yok	4,9	6,5
İllere Göre Belediye Hizmetlerinden Hasta ve	Yeşil alanların miktarı	Memnun	57,1	48,0
		Orta	9,2	10,0

Endeksler (%)	Alt kırımlar	Düzy	Türkiye ortalaması	Tekirdağ	
Yoksullara Yardım, Yeşil Alanların Miktarı ve Engellilere Yönelik Düzenleme Hizmetlerinden Memnuniyet		Memnun değil	28,3	33,6	
		Fikri yok	3,2	7,7	
		Hizmeti yok	2,2	0,7	
	Engellilere yönelik düzenlemeler	Memnun	48,9	43,3	
		Orta	7,9	8,8	
		Memnun değil	18,5	18,1	
		Fikri yok	19,1	24,5	
	Hasta ve yoksullara yardım	Hizmeti yok	5,6	5,4	
		Memnun	53,3	46,6	
		Orta	7,8	7,6	
		Memnun değil	15,6	14,3	
		Fikri yok	20,9	29,3	
	İllere Göre Belediye Hizmetlerinden Sokak Levhaları ve Dış Kapı Numaralandırma, Yol/Kaldırım Yapımı ve Işıklandırma Hizmetlerinden Memnuniyet	Yol/kaldırım yapımı hizmeti	Hizmeti yok	2,4	2,2
			Memnun	59,7	49,4
			Orta	9,4	10,1
Memnun değil			27,6	38,7	
Fikri yok			2,4	1,6	
Işıklandırma hizmeti		Hizmeti yok	0,9	0,2	
		Memnun	74,1	74,0	
		Orta	8,1	8,2	
		Memnun değil	14,6	16,1	
		Fikri yok	2,4	1,7	
Sokak levhaları ve dış kapı numaralandırma hizmetleri		Hizmeti yok	0,9	0,0	
		Memnun	72,7	71,3	
		Orta	7,2	5,5	
		Memnun değil	12,2	10,7	
		Fikri yok	7,2	12,1	
		Hizmeti yok	0,8	0,4	

FİNANS VE YATIRIM TABLOLARI**Ek Tablo 27: Tekirdağ Bankalarında Mevduatın Gelişimi (2006 – 2013)**

Yıl	TP	YP	Toplam
2006	1.364.880	444.875	1.809.755
2007	1.645.727	452.286	2.098.012
2008	1.938.807	496.808	2.435.615
2009	2.318.804	569.889	2.888.693
2010	2.981.893	576.625	3.558.518
2011	3.076.995	654.579	3.731.574
2012	3.454.025	708.617	4.162.642
2013	4.027.502	919.937	4.947.439
2006 - 2013 artış hızı (%)	14,48	9,51	13,40

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği İstatistiki Raporlar

<http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/--2012---illere-ve-bolgelere-gore-sube-sayisi,-sube-bazinda-mevduat-ve-kredi-qelismi-/1263>

Ek Tablo 28: Kredilerin Sektörlere Göre Dağılımı (Bin TL)

Yıl	İhtisas Kredileri						İhtisas Dışı Krediler	Toplam***
	Tarım	Gayrimenkul	Mesleki	Denizcilik	Turizm	Diğer		
2004	24.886	185	10.315	0	0	17.784	380.651	433.820
2005	41.112	164	14.994	0	53	29.960	741.056	827.339
2006	79.428	67	24.828	0	0	29.135	1.248.694	1.382.153
2007	102.124	33	34.565	0	0	33.667	1.777.087	1.947.476
2008	135.138	20	37.814	0	0	44.439	2.253.894	2.471.305
2009	183.564	0	36.809	0	0	34.984	2.208.840	2.464.197
2010	259.083	0	35.659	0	0	32.095	3.164.312	3.491.149
2011	447.690	0	64.953	0	0	46.964	4.721.524	5.281.131
2012	517.061	0	103.353	0	0	39.953	5.661.273	6.321.640
2013	570.309	0	146.861	0	0	39.749	7.560.973	8.317.892

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 29: Toplam Mevduat Ve Değişim

		Mevduat (Bin TL)	Mevduat (Milyon Dolar)	Mevduat (USD Bazında % Değişim)	Tekirdağ'ın toplam mevduattaki payı (%)
2006	TP	1.238.054	170	59,3	0,4
	YP	1.347.666	65	21,2	0,1
	Toplam	2.585.720	235	35,5	0,6
2007	TP	1.546.541	238	9,5	0,5
	YP	1.349.244	74	-8	0,1
	Toplam	2.895.785	312	-0,3	0,6
2008	TP	2.098.512	219	22,9	0,4
	YP	1.595.583	63	16,6	0,1
	Toplam	3.694.095	282	19,6	0,5
2009	TP	2.639.216	267	20,3	0,5
	YP	1.819.972	68	-2,3	0,1
	Toplam	4.459.188	336	9	0,6
2010	TP	3.315.173	312	-8,9	0,5
	YP	2.057.451	63	-6,9	0,1
	Toplam	5.372.624	375	-8	0,6
2011	TP	3.785.884	266	19,8	0,4
	YP	2.501.914	58	17,2	0,1
	Toplam	6.287.798	324	18,6	0,5
2012	TP	3.826.768	318	-1,2	0,4
	YP	2.856.715	62	8,2	0,1
	Toplam	6.683.483	380	3	0,5
2013	TP	4.716.954	327		0,4
	YP	3.785.569	59		0,1
	Toplam	8.502.523	387		0,5

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 30: Beyanname Sayıları Ve Tahakkuk Eden Gelir Vergileri (2000 – 2012)

	Tekirdağ			Türkiye			Türkiye Toplamı içinde Tekirdağ'ın payı (%)		
	Beyanname Sayısı	Beyan Edilen Matrah	Tahakkuk Eden Gelir Ver.	Beyanname Sayısı	Beyan Edilen Matrah	Tahakkuk Eden Gelir Ver.	Beyanname Sayısı	Beyan Edilen Matrah	Tahakkuk Eden Gelir Ver.
2000	14.929	32.874.432	7.604.890	1.308.088	3.715.274.043	891.661.921	1,10%	0,90%	0,85
2001	14.356	48.730.512	11.914.767	1.327.908	5.326.455.523	1.450.017.191	1,10%	0,90%	0,82
2002	14.762	51.742.536	15.021.079	1.348.037	5.100.772.366	1.435.031.958	1,10%	1,00%	1,05
2003	15.245	66.467.700	17.105.514	1.439.034	7.104.538.535	2.090.079.900	1,10%	0,90%	0,82
2004	16.557	79.544.901	13.627.640	1.486.419	9.185.037.093	2.760.142.233	1,10%	0,90%	0,49
2005	17.374	116.587.325	30.449.741	1.584.064	11.259.593.951	3.261.937.594	1,10%	1,00%	0,93
2006	18.384	143.080.697	31.314.360	1.637.454	14.618.041.975	3.705.698.665	1,10%	1,00%	0,85
2007	18.676	173.094.673	38.876.067	1.628.370	16.888.514.810	4.246.950.522	1,10%	1,00%	0,92
2008	16.533	155.473.407	35.290.699	1.659.448	18.373.351.346	4.750.351.761	1,00%	0,80%	0,74
2009	19.861	183.412.381	42.244.000	1.677.499	19.776.966.032	5.080.997.968	1,20%	0,90%	0,83
2010	20.740	212.330.180	49.784.600	1.706.705	22.627.310.473	5.712.459.712	1,20%	0,90%	0,87
2011	21.503	244.025.470	58.148.011	1.822.497	25.455.331.945	6.683.611.746	1,20%	1,00%	0,87
2012	21.855	271.821.141	64.364.906	1.768.428	27.903.268.068	7.250.461.210	1,20%	1,00%	0,89

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı verilerinden hazırlanmıştır

Ek Tablo 31: Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı (%), Tekirdağ

	Tarım	Madencilik	İmalat	Enerji	Ulaştırma-Haberleşme	Turizm	Konut	Eğitim	Sağlık	Diğer Kamu Hizmetleri
1999	1%	0%	18%	0%	28%	2%	0%	31%	9%	12%
2000	4%	0%	20%	0%	27%	3%	0%	27%	8%	12%
2001	0%	0%	20%	0%	25%	1%	0%	29%	7%	19%
2002	0%	0%	0%	0%	37%	5%	0%	34%	4%	20%
2003	0%	0%	0%	0%	25%	11%	0%	22%	5%	37%
2004	0%	0%	0%	0%	42%	16%	0%	13%	7%	22%
2005	0%	14%	0%	0%	18%	3%	0%	17%	9%	40%
2006	2%	14%	0%	0%	61%	0%	0%	9%	1%	14%
2007	1%	10%	0%	0%	70%	0%	0%	7%	8%	5%
2008	1%	10%	0%	0%	65%	0%	0%	11%	1%	12%
2009	0%	14%	0%	0%	51%	0%	0%	12%	4%	19%
2010	1%	13%	0%	0%	26%	0%	1%	32%	8%	19%
2011	2%	10%	0%	0%	14%	0%	1%	30%	4%	39%
2012	2%	8%	0%	0%	9%	0%	0%	37%	20%	24%

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı verilerinden hazırlanmıştır

Ek Tablo 32: Yatırım Belgesi Adedi Ve Yaratılan İstihdam Sayısı, Tekirdağ (2005 – 2013)

Tekirdağ	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2005	119	850	6.981
2006	77	397	4.370
2007	64	418	1.998
2008	75	506	3.424
2009	46	1.001	2.614
2010	75	1.502	2.847
2011	106	1.038	2.760
2012	121	1.141	3.730
2013	138	3.793	3.861

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hazırlanmıştır

ÜRETİM VE REKABET GÜCÜ TABLOLARI

Ek Tablo 33: Cari Fiyatlarla Bölgesel Gayri Safi Katma Değer Tabloları

Sektörler itibariyle verimlilik, Çalışan Başına GSKD, cari fiyatlarla, 1000 TL

Tekirdağ, Edirne, Kırklareli TR21	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD	Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	11.589	29.921	31.308	24.128	2004	9.277	28.334	33.596	25.208
2005	16.657	32.558	31.386	28.075	2005	11.780	30.343	36.422	28.490
2006	19.986	37.786	37.072	33.676	2006	12.770	34.519	41.503	32.729
2007	20.936	40.088	43.862	37.847	2007	13.218	37.791	46.532	36.377
2008	24.355	43.984	49.918	42.698	2008	14.409	40.914	52.390	40.322
2009	20.237	43.570	48.002	40.392	2009	15.034	40.599	53.234	40.628
2010	22.978	43.301	57.392	44.591	2010	16.319	43.702	57.240	43.399
2011	24.694	49.945	60.169	49.318	2011	16.870	49.581	63.044	47.717
2004-2011 ortalama büyüme hızı (%)	11,4	7,6	9,8	10,8	Gelişme hızı 2004-2011 (%)	8,9	8,3	9,4	9,5

Cari Fiyatlarla Bölgesel Gayri Safi Katma Değerin Sektörel Dağılımı

	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD	Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD (sektörler toplamı)
2004	16,4	32,8	50,7	100	2004	11	28	61	100
2005	14,9	32,9	52,2	100	2005	11	28	61	100
2006	12,5	34	53,5	100	2006	9	28	62	100
2007	11,7	35,1	53,2	100	2007	9	28	64	100
2008	11,5	35,6	52,9	100	2008	8	27	64	100
2009	11,1	35,3	53,6	100	2009	9	25	66	100
2010	11,1	37	51,9	100	2010	9	26	64	100
2011	9,7	39,1	51,2	100	2011	9	27	63	100
Gelişme hızı 2004-2011	5,85	16,96	14,2	14,07	Gelişme hızı 2004-2011	10,1	12,5	13,4	12,8

Bölgesel İstihdam

TR21 - Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	Tarım	Sanayi	Hizmet	Sektörler toplamı	Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	Sektörler toplamı
2004	176	136	201	514	2004	5.713	4.885	9.033	19.632
2005	133	150	247	529	2005	5.154	5.284	9.628	20.067
2006	111	159	255	525	2006	4.907	5.465	10.050	20.423
2007	111	174	241	525	2007	4.867	5.544	10.327	20.738
2008	110	188	246	544	2008	5.016	5.682	10.495	21.194
2009	124	183	252	559	2009	5.240	5.385	10.652	21.277
2010	127	224	237	588	2010	5.683	5.927	10.985	22.594
2011	123	244	265	632	2011	6.143	6.380	11.587	24.110
2004-2011 ortalama değişme oranı, sabit fiyatlarla (%)	-4,38	7,58	3,52	2,62	2004-2011 ortalama değişme oranı, sabit fiyatlarla	1	3,9	3,6	3

Bölgesel İstihdamın Sektörel Dağılımı

TR21 - Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	Tarım	Sanayi	Hizmet	Sektörler toplamı	Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	Sektörler toplamı
2004	34,2	26,5	39,1	100	2004	29,1	24,9	46	100
2005	25,1	28,4	46,7	100	2005	25,7	26,3	48	100
2006	21,1	30,3	48,6	100	2006	24	26,8	49,2	100
2007	21,1	33,1	45,9	100	2007	23,5	26,7	49,8	100
2008	20,2	34,6	45,2	100	2008	23,7	26,8	49,5	100
2009	22,2	32,7	45,1	100	2009	24,6	25,3	50,1	100
2010	21,6	38,1	40,3	100	2010	25,2	26,2	48,6	100
2011	19,5	38,6	41,9	100	2011	25,5	26,5	48,1	100

Ek Tablo 34: Sektörler İtibariyle Verimlilik, Çalışan Başına GSKD, Cari Fiyatlarla, 1000 TL)

Tekirdağ, Edirne, Kırklareli TR21	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	11.589	29.921	31.308	24.128
2005	16.657	32.558	31.386	28.075
2006	19.986	37.786	37.072	33.676
2007	20.936	40.088	43.862	37.847
2008	24.355	43.984	49.918	42.698
2009	20.237	43.570	48.002	40.392
2010	22.978	43.301	57.392	44.591
2011	24.694	49.945	60.169	49.318
2004-2011 ortalama büyüme hızı (%)	11,4	7,6	9,8	10,8

Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	9.277	28.334	33.596	25.208
2005	11.780	30.343	36.422	28.490
2006	12.770	34.519	41.503	32.729
2007	13.218	37.791	46.532	36.377
2008	14.409	40.914	52.390	40.322
2009	15.034	40.599	53.234	40.628
2010	16.319	43.702	57.240	43.399
2011	16.870	49.581	63.044	47.717
Gelişme hızı 2004-2011 (%)	8,9	8,3	9,4	9,5

TR21/ Türkiye (%)	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	124,9	105,6	93,2	95,7
2005	141,4	107,3	86,2	98,5
2006	156,5	109,5	89,3	102,9
2007	158,4	106,1	94,3	104,0
2008	169,0	107,5	95,3	105,9
2009	134,6	107,3	90,2	99,4
2010	140,8	99,1	100,3	102,7
2011	146,4	100,7	95,4	103,4

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Ek Tablo 35: İller İtibariyle Gayri Safi Yurt İçi Hasıla; 1987-2001 (Cari Fiyatlarla, TL)

	Türkiye	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	TR21**	Tekirdağ/Türkiye	Tekirdağ/TR21	TR21/Türkiye
1987	74.721.925	468.254	534.574	741.615	1.744.443	1	42,5	2,3
1988	129.224.505	858.189	938.140	1.336.262	3.132.591	1	42,7	2,4
1989	227.324.008	1.825.831	2.108.308	2.566.749	6.500.888	1,1	39,5	2,9
1990	393.060.171	3.142.106	3.659.187	4.689.615	11.490.908	1,2	40,8	2,9
1991	630.116.961	4.772.647	5.308.855	7.265.705	17.347.207	1,2	41,9	2,8
1992	1.093.368.045	7.403.857	9.189.502	12.036.786	28.630.145	1,1	42	2,6
1993	1.981.867.096	12.894.052	14.102.193	20.746.335	47.742.580	1	43,5	2,4
1994	3.868.429.189	25.935.650	29.073.997	41.526.073	96.535.720	1,1	43	2,5
1995	7.762.456.071	51.064.917	57.512.422	82.670.805	191.248.144	1,1	43,2	2,5
1996	14.772.110.189	92.344.187	109.442.992	152.676.152	354.463.331	1	43,1	2,4
1997	28.835.883.135	209.368.298	213.277.967	305.414.265	728.060.530	1,1	41,9	2,5
1998	52.224.945.129	437.991.245	379.800.921	558.869.792	1.376.661.957	1,1	40,6	2,6
1999	77.415.272.308	567.002.126	554.164.787	872.259.244	1.993.426.157	1,1	43,8	2,6
2000	124.583.458.276	914.217.771	899.872.797	1.330.778.630	3.144.869.197	1,1	42,3	2,5
2001	178.412.438.499	1.168.117.697	1.431.294.109	1.930.703.640	4.530.115.447	1,1	42,6	2,5

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

Ek Tablo 36: İller İtibariyle Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla; 1987-2001 (TL)

	Türkiye	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Tekirdağ/Türkiye
1987	1.421.623	1.185.680	1.773.277	1.747.856	123
1988	2.405.743	2.156.564	3.086.362	3.054.782	127
1989	4.141.220	4.554.541	6.880.738	5.693.050	137
1990	6.993.580	7.769.067	11.829.587	10.076.331	144
1991	10.995.846	11.745.481	17.070.493	15.181.703	138
1992	18.721.735	18.148.221	29.409.512	24.471.827	131
1993	33.313.730	31.501.153	44.948.948	41.061.849	123
1994	63.860.757	63.194.180	92.352.349	80.051.804	125
1995	125.923.952	124.196.889	182.208.915	155.325.594	123
1996	235.611.113	224.360.737	346.091.061	279.748.081	119
1997	461.522.054	525.162.973	669.914.397	544.200.923	118
1998	822.976.986	1.101.895.259	1.188.025.064	969.617.011	118
1999	1.203.124.428	1.435.448.419	1.731.764.959	1.475.903.966	123
2000	1.846.747.873	2.269.110.396	2.744.033.313	2.142.770.978	116
2001	2.600.082.172	2.910.841.287	4.348.851.815	3.026.176.511	116

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ:

TEKİRDAĞ İÇİN

PLANSIZ SANAYİLEŞME TUZAĞINDAN

ÇIKIŞ STRATEJİLERİ VE

2023 SENARYOLARI

Merkez

Adres : Hürriyet Mah. Karides Sok. No:1
Dinçgül Özçakı İş Merkezi
Süleymanpaşa / TEKİRDAĞ
Telefon : 0850 450 09 59 (30 hat)
Faks : 0282 263 10 03
E-Posta : bilgi@trakya.org.tr

Tekirdağ Yatırım Destek Ofisi

Adres : Hürriyet Mah. Karides Sok. No:1
Dinçgül Özçakı İş Merkezi
Süleymanpaşa / TEKİRDAĞ
Telefon : 0850 450 09 59 (30 hat)
Faks : 0282 263 10 03
E-Posta : bilgi@trakya.org.tr